

ด้วยกัน คือ เมือง ยาสูบ น้ำอ้อยหรือน้ำตาล ปลาทู ปลาแห้ง ปลาร้า และเกลือ เป็นต้น เพราะผลิตได้ แค่บางพื้นที่เท่านั้น

9. มีบางครอบครัวส่งแรงงานบางส่วนไปทำงานในเมืองหรือในโรงงานอุตสาหกรรมและบริการ เป็นอยุคของการทำงานเพื่อสร้างรายได้มากกว่าการสร้างคนสร้างชุมชนและปฏิบัติธรรม เพราะเน้นจ้างเป็นรายบุคคล ไม่จ้างเป็นกลุ่ม ๆ เมื่อนานายทุนที่มาทำไร่ขนาดใหญ่ใน ชุมชนหมู่บ้าน

10. รัฐส่งเสริมเงินทุนและเงินทุนหมุนเวียนเพื่อการพึ่งตนเอง (ไม่ใช่เพียงกันเอง) ผ่านกลุ่มปoyer แคร์เป้าหมายรายครอบครัวในการประกอบอาชีพเกษตรกรรมและหัตถกรรมในท้องถิ่น ซึ่งมีผลให้บางครอบครัววงนอกที่ทำงานหัตถกรรมมีรายได้เพิ่มขึ้นแต่ต้องรับใช้หนี้หักลดตามกำหนด แต่ครอบครัวส่วนใหญ่ที่นำเงินไปประกอบอาชีพการเกษตรจะประสบการขาดทุนและเป็นหนี้มากขึ้น ต้องนำเงินจากการรับจ้างรายวันไปใช้หนี้ เพราะนำไปใช้หนี้และดอกเบี้ยเก่าเมื่อครบกำหนดคืนยิ่งไปกว่านั้นรัฐและทุนนิยมล้าหลังที่หวังกำไรอย่างเดียวอยู่ข้ามกับความต้องการของชุมชนที่เพลี้ยงพลά朵โดย 1) สร้างแซร์ลูกโซ่ในรูปกลุ่มสถาปัตยกรรมกิจศพในช่วงที่มีการเริ่มระบาดและการตายจากโรคเอดส์ ซึ่งได้รับผลกระทบแทนมากและเร็ว แต่ต้องล้มลงในช่วง 1-2 ปี ทำให้ครอบครัวส่วนใหญ่สูญเสียที่นำไปฝากรบริษัทประกันชีวิตที่ถูกต้องตามกฎหมายที่อาศัยลูกหลานครอบครัวชุมชนชนบทเป็นนายหน้าหลักค้า เมื่อทำได้ช่วงหนึ่งจะหาลูกค้าต่อไม่ได้จะลาออกจากงานที่อื่นทำโดยไม่มาเก็บเงินค่าประกันอีกทำให้ขาดจากการเป็นสมาชิกบริษัทประกันชีวิตในเวลา ก่อนครบกำหนดได้ประกัน และสูญเสียฝากรนั้น 2) บริษัทไฟแนนซ์หรือลิสซิ่งร่วมกับเจ้าหน้าที่ รภส. หรือสหกรณ์การเกษตรออกเงินกู้ด้วนที่คิดดอกเบี้ยร้อยละ 18 นาทต่อเดือน ให้กับครอบครัวที่เป็นหนี้และต้องการเงินสดไปคืน รภส. หรือสหกรณ์การเกษตรเมื่อครบกำหนด โดย รภส. หรือสหกรณ์การเกษตรถือว่าเป็นลูกค้าขั้นดีและเพิ่มวงเงินกู้ให้ครอบครัวนั้นพอนำไปใช้หนี้คืนบริษัทไฟแนนซ์หรือลิสซิ่งพร้อมดอกเบี้ย แล้วครอบครัวเหล่านั้นก็จะกลับบ้านด้วยมือเปล่าและแบกภาระหนี้ที่เพิ่มขึ้นจากเดิม และในที่สุดก็ถูกยึดที่ดินทำกินหรือที่อยู่อาศัยไป

การบรรลุผลตามแบบชุมชนชนบทอาศัยวิถี แต่มีผลต่อการกินและการใช้ภายในชุมชน ครอบครัวเป็นหลักที่ทำหน้าที่มานั่งถึงปัจจุบัน ส่วนวงนอกนั้นโครงการพัฒนาของรัฐที่ส่งเจ้าหน้าที่เข้ามาส่งเสริม และเน้นการลงทุนในรูปเงินและการผลิต “ส่วนเกินเทียม” ไปขายและเลี้ยงชุมชน เมืองนั้นทำให้ชุมชนครอบครัวส่วนใหญ่มีหนี้สินเพิ่มขึ้น

### 1.1.3 การสื่อสารติดต่อ

สวัสดิการชุมชนด้านการสื่อสารติดต่อนี้ ชุมชนชนบทนิยามว่าเป็นการบอกข่าวหรือแจ้งข่าวซึ่งเป็นเหตุการณ์จริงในวงจรชีวิต คือ การเกิด เจ็บ ตาย บวช แต่งงาน ขึ้นบ้านใหม่ หรือประเพณีต่าง ๆ ซึ่งอาจใช้การคอมมานคอมในการติดต่อสื่อสารตามวิถีชีวิตแบบชุมชนชนบทที่อยู่กันเป็นกลุ่ม ๆ ที่มีความเป็นชุมชนพื้นฐานจากระบบเครือญาติเดียวกัน ในพื้นที่ 2-3 ตำบลติดกัน ปัจจุบันโดยมีเก้าผู้หรือต้นตระกูลที่เป็นผู้หญิงที่ยังมีชีวิตอยู่และเคยอยู่ร่วมหรือใกล้ชิดกับผู้เก้าคนเดิมเป็นศูนย์กลางแห่งความผูกพันต่อกัน ดังนั้นแม้ชาติพันธุ์เดียวกันแต่ต่างพื้นที่กันออกไปจะไม่ติดต่อหรือนับญาติกันใกล้ชิด

การสื่อสารตั้งแต่บุคพึงกันเองปัจจุบันลงในนั้นเป็นแบบเครือข่าย ที่ถือว่ามีประสิทธิภาพมาก เพราะสามารถครอบคลุมเครือญาติ และเพื่อนฝูงภายใน 3-4 วันเพื่อมาร่วมงานประเพณีต่าง ๆ เช่น ศพ แต่งงาน ขึ้นบ้านใหม่ บวช เป็นต้น โดยจะฝากรอกต่อ ๆ กันไปด้วยคำพูดไว้กับญาติบ้างครอบครัวในชุมชนหมู่บ้านหนึ่ง ๆ เป็นหลัก

บุคกึงพึงกันเอง-กึงพึงรู้และทุนพิมแบบของวงนอก คือ การแยกบัตรเชิญ แต่สมหวังใน เช่น การจ่าหน้าของแคช้อเล่นและชื่อหมู่บ้าน ไม่จำเป็นต้องบอกเลขที่บ้านเหมือนจ่าหน้าของ จดหมายของระบบชุมชนเมืองแล้วฝากรไปรไปให้ก็ได้ที่จะผ่านไปยังชุมชนหมู่บ้านนั้น ๆ แต่การใช้ บัตรเชิญในปัจจุบันจะเกิดปัญหาที่ชุมชนหมู่บ้านที่มีเครือญาติจำนวนมากและบอกด้วยบัตรเชิญไม่ ทั่วถึง จึงใช้วิธีประกาศตามเสียงตามสายแทน และเมื่อญาติและเพื่อนฝูงได้รับข่าวสารจะตัดสินใจ เองว่าควรไปร่วมงานประเพณีของครอบครัวนั้นหรือเปล่า แต่ส่วนใหญ่จะมาร่วม บางส่วนการแจ้ง ข่าวไม่ทั่วถึงแต่ก้มาร่วมหรือมีตัวแทนหรือฝากรของมาสมทบด้วย โดยไม่ถือเป็นสาเหตุของการตัด ความสัมพันธ์กันหากบางงานประเพณีไม่มีการส่งข่าวสารถึงกัน หากไม่ได้มาหรือฝากรของมา จะขอ ไทยเมื่อพบปะกันในครั้งต่อไป แม้ไม่ขอโทษก็ไม่ถือโทษจนเป็นเหตุตัดความสัมพันธ์ต่อกัน

ส่วนการคุณภาพหลักจะเป็นการเดินไปมาหาสู่กันระหว่างครอบครัวเครือญาติที่ใกล้ชิด และเพื่อนบ้านที่อยู่ในชุมชนหมู่บ้านเดียวกัน การคุณภาพไปทำงานในไร่ นา และสวน ใช้ทางเท้า ของทั้งคนและสัตว์ที่เป็นเส้นทางเดินเล็ก ๆ ลัดเลาะไปตามที่ดินหรือสวน ไร่ นาของญาติหรือเพื่อน บ้านที่ขึ้นกลางอยู่ บางช่วงอาจมีจำเป็นต้องได้สะพานเล็ก ๆ ได้คันนา ข้ามคู ลัดลงน้ำ เป็นต้น เป็นวิถีการคุณภาพที่สัมผัสและอยู่ร่วมกับธรรมชาติอยู่ตลอดเวลา ส่วนการขนผลิตผลทางการ เกษตรนั้นอาจใช้ห้าบ แบก หรือใช้เกวียนลาก ปัจจุบันอาจใช้รถจักรยานหรือรถบิ๊กมีอ 2 (ช่วย) ขับผ่านถนนลาดยางที่สร้างมาภายหลัง โดยเฉพาะครอบครัวที่มีรถยนต์และจักรยานยนต์เป็นหลัก

ขณะที่วงนอกของชุมชนหมู่บ้านติดต่อกับชุมชนหมู่บ้านชนบทก่อน ๆ เป็นหลักมากกว่าติด ต่อกับเมือง และมีเส้นทางลัดเดินเท้าหรือรถจักรยานยนต์ระหว่างกันที่ลัดเลาะไปตามธรรมชาติของ สถานที่และภูมิศาสตร์ของแต่ละแห่ง ส่วนการติดต่อกับชุมชนเมืองนั้นมีเส้นทางเดินเท้าและทาง เกวียนเดิมอยู่ แต่ชุมชนหมู่บ้านชนบทที่เป็นชุมชนหนึ่งชุมชนเมืองหรือหัวเมือง หากมีจึงไม่ใช่ติดต่อ กับเจ้าเมืองหรือราชการ แต่ติดต่อกับพระที่มีบารมีหรือวัดที่มีประเพณีในชุมชนเมืองบางแห่งที่เคย เป็นศรัทธามากกว่า ส่วนเศรษฐกิจจะติดต่อกับตลาดในชานชนบทแทนการติดต่อกับตลาดในชุมชน เมืองโดยตรงเป็นส่วนใหญ่ร้อยละเข้าเมืองเข้าไปเย็นกลับภัยใน 1 วัน

#### 1.1.4 ปัญญาความรู้

ชุมชนชนบททุกรัฐตั้งแต่ชุมชนพื้นฐานคือชุมชนครอบครัวขึ้นมาจะมีกิจกรรม ร่วมกันตลอดเวลา เช่น การทำงาน การอยู่อาศัย การรับประทานอาหาร การจัดกิจกรรมประเพณี วัฒนธรรมและศาสนา เป็นต้น จึงเกิดการสื่อสารและเรียนรู้หรือขัดเกลาสังคมใหม่แก่ สมาชิกทั้งเก่า และใหม่อยู่ตลอดเวลา เป็นการเรียนรู้แบบเครือข่ายและตามอัธยาศัยในสิ่งที่เป็นจริงในการดำรงชีวิต

\* ภาษาเหนือ หมายถึง ความหมายที่สั้นกว่าความยาวของนิ้วมือ คือ เท่ากับความกว้างของ 2 นิ้วมือติดกัน

แบบชุมชนชนบทที่ตั้งอยู่ทำมกกลางสภาพแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติที่มีความแตกต่างกันไปแต่ชุมชนจัดการเองได้ โดยแบ่งสาระของการเรียนรู้ตามหลักศาสนา ออกเป็น 2 ส่วน “ได้แก่ ความรู้ คือ การจดจำเรื่องราวประสบการณ์จากบุคคลอื่นมาใช้เป็นเรื่องระดับโลภียะ ขณะที่ปัญญา คือ ความรู้แจ้งในสังคมธรรมหรือภูมิปัญญาเกณฑ์ของธรรมชาติ เป็นเรื่องเหนือโลกหรือโลกุตระ กล่าวคือ การอยู่ในโลกที่มีแต่ความทุกข์โดยไม่ถูกทุกข์รบกวนหรืออยู่กับวัตถุ โดยไม่ถูกวัตถุครอบงำให้โลก หรืออย่างได้ เป็นต้น

แบบแผนกิจกรรมนั้นเกิดจากความเชื่อตามหลักพุทธศาสนาที่ว่ามนุษย์นั้นถูกจัดอยู่ในภูมิเดียว กับสัตว์ (หรือสัตว์ภูมิ) โดยทุกคนที่เกิดมาจะมีปีเกิดเป็นสัตว์ 12 ชนิด เช่น หนู (ปีชวด) วัว (ปี戌) เสือ (ปีขาไก)... ฯลฯ ซึ่งต้องพัฒนาตนเองจากการศึกษาเรียนรู้เพื่อให้เกิดปัญญาจนบรรลุการพัฒนาตัวเอง หรืออยู่ในทางของการจะพัฒนาตัวเองได้ดี จึงจะได้เป็นมนุษย์หรือพ้นจากภูมิของสัตว์นั้น ๆ ดังนั้นการเป็นเด็กวัดและการบวชเรียนของเด็กชาย ตลอดจนการฟังธรรมเทศนาและการทำบุญ ตักบาตรของพุทธเจ้า เป็นประเพณีที่อยู่คู่ชุมชนหมู่บ้านชนบท ดังนั้นจึงจำเป็นต้องมีวัดประจำหมู่บ้านเพื่อทำหน้าที่ดังกล่าว โดยบุคลากรที่เป็นลูกหลวงของชุมชนหมู่บ้านบางคนที่ฉลาดและเรียนรู้ธรรมะของศาสนาอย่างลึกซึ้ง และกลับมาสั่งสอนคนในชุมชนต่อไป

การผลิตชำปัญญาศาสตร์วัดเป็นสำคัญ ส่วนการผลิตชำความรู้นั้นมีในวิถีชีวิตทั่วไป ซึ่งพึงพิงและเกี่ยวข้องอยู่กับธรรมชาติ เช่น การนับความยาวกิโลเมตรวัดจากส่วนของร่างกาย คือ วา ศอก นิ้ว เดี้ยม\* หรือการซั่งนำหนักกิโลเบนกับก้อนวัตถุอิกรอย่างหนึ่งตามหลักความสมดุล หรือการยกนำหนักกิโลว์หามหлыคนหากเกินกำลังคนหนึ่งคน หรือใช้คนงานดูแลช่วย เป็นต้น

ขณะที่ทางนอกที่ปรับตัวรับการศึกษาตามระบบโรงเรียนที่แยกชุมชนออกจากวัด มุ่งสอนหนังสือเพื่อการอ่านออกเขียนได้และความรู้ตามแบบชุมชนเมืองและลอกเลียนแบบมาจากต่างประเทศถูกนำบางส่วนมาช่วยเป็นทางเลือก และสอนเด็กตั้งแต่เข้าโรงเรียนเป็นต้นมาจะเป็นประโยชน์มากหากใช้ติดต่อกับชุมชนเมือง แต่ว่าในยังทำหน้าที่สอนมาโดยเฉพาะภาษาพูด ชุมชนชนบทจะมีภาษาพูดของท้องถิ่นและชาติพันธุ์มาถึงปัจจุบันและใช้สื่อสารกันในวิถีชีวิตประจำวัน แม้จะเรียกว่าถูกสิ่งของที่มาหรือผลิตจากการระบบภายนอกด้วยสำเนียงหรือภาษาพูดท้องถิ่นและมีหรือใช้ภาษาเขียนที่เป็นภาษาถิ่นปนความเชื่อและศรัทธาในพุทธศาสนาในบางชุมชนกลุ่มย้อยและบางชุมชนหมู่บ้านที่เขียนบนใบลานหรือกระดาษสาดำรงอยู่มาถึงปัจจุบันทั่วไป

วงนอกนั้นมีบางครอบครัวส่งบุตรหลานไปเรียนหนังสือต่อในและตามระบบของชุมชนเมือง แต่เป็นส่วนน้อยหากเทียบกับจำนวนที่ยังคงดำรงชีวิตอยู่ในและตามระบบชุมชนชนบท และไม่พบว่ามีชุมชนหมู่บ้านชนบทไหนร้างจากคนหน่มสาว เพราะคงที่อยู่จะมีจำนวนพอติดกับปริมาณที่ดินที่มีจำกัดของชุมชนหมู่บ้าน ขณะที่คนส่วนน้อยที่ออกไปเรียนหนังสือและทำงานตามแบบชุมชนเมืองบางส่วนจะกลับมาหรือยังคงอาศัยอยู่กับครอบครัวเดิมและเดินทางไปทำงานในเมืองแบบเช้าไปเย็นกลับ ซึ่งส่วนใหญ่มีอัตราการเข้าเรียนติดตันนหลวงหรือถนนสายหลักในหมู่บ้าน เพื่อความสะดวกในการเดินทางไปในเมือง แต่เนื่องจากวิถีการดำเนินชีวิตและการทำงานในชุมชนเมืองเป็นแบบโรงงานหรือบริษัทที่แตกต่างและเป็นอีกระบบหนึ่ง บุตร

หลานเหล่านี้จึงจะแบ่งแยกจากวิถีชีวิตที่แท้จริงของชุมชน จะมองข้ามการดำรงอยู่ตามวิถีธรรมชาตินิยมของชุมชนหมู่บ้านเป็นส่วนใหญ่ จึงพบว่า เมื่อรัฐบาลส่งเสริมโครงการบ้านพิเศษอาสาสมัครสนับสนุนกองทุนหมู่บ้าน (1 ล้านบาท) ในปี 2545 บ้านพิเศษส่วนใหญ่เข้าไม่ถึงและมองชุมชนท้องถิ่นเกิดไม่ออกร จึงแสดงบทบาทนำหรือริเริ่มสร้างสรรค์ไม่ออกร เพราะถูกฝึกจากระบบการเรียนรู้แบบชุมชนแบบบริษัทหรือโรงงานมิใช่ชุมชนชนบท

### 1.1.5 ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

ระบบการอยู่ร่วมกันเป็นชุมชนตามแบบชุมชนหมู่บ้านชนบท ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินที่ผังในจิตวิญญาณมาตั้งแต่ยุคพึ่งกันเอง คือ การมีอิสระและปราศจากการรุกราน กวาดต้อน และจำกัดจากระบบชุมชนหัวเมืองและเกิดโรคระบาด จนเข้าสู่ยุคกึ่งพึ่งกันเอง-กึ่งพึ่งรัฐ และทุนมาถึงปัจจุบัน วิธีการของระบบชุมชนเมืองที่ปรับตัวรุกรานเชิงเศรษฐกิจ วัฒนธรรม และการเมือง บนจิตวิญญาณของการเห็นแก่ตัว ตัวใครตัวมัน เอารัดเอาเปรียบผู้อ่อนแอก กักดุน นิยมวัตถุ และละเลยจิตใจและคุณธรรม

ระบบสวัสดิการชุมชนด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินwang ในต้องทำหน้าที่ระหว่างมวลสมาชิกในขอบเขตชุมชนหมู่บ้านและชุมชนกลุ่มย่อยต่าง ๆ โดยหันหน้าเข้าหาทรัพยากรธรรมชาติ เช่น ป่าไม้ ที่ราบ ทะเล และแม่น้ำ เป็นต้น เพื่อนำผลผลิตมาสร้างสวัสดิการชุมชนแก่กันและกัน โดยสภาพของการมีที่ดังและทรัพย์สมบัติที่เหมือนกันทั้งหมดเป็นทุนทางสังคม ที่สร้างความปลอดภัยได้ เพราะชุมชนหมู่บ้านจัดการเองได้ เช่น การมีข้าว มีวัว ควาย คล้ายกัน จึงสามารถตั้งฉางข้าวนอกบ้านได้ สร้างคุณภาพความเชื่อมโยงโดยไม่ต้องมีรั้วแห่งหนาถาวร การตั้งกองไฟในทุ่งนา การปลูกพืชผักผลไม้ในสวน ไร่และนาที่ห่างไปจากครอบครัว เป็นต้น ยิ่งในยุคพึ่งกันเองนั้นสามารถปล่อยวัตถุไว้กางลงป่าหรือทุ่งได้โดยไม่ต้องต้อนเข้าคอกเลี้ยงหลายเดือนหลังๆ ทำหน้าแล้ว

การอาศัยอยู่และยอมรับความจริงที่เกิดจากปรากฏการณ์ธรรมชาติในส่วนที่เป็นโภช เช่น น้ำท่วม ไฟไหม้ วาตภัย แผ่นดินไหว/ถล่ม ล้วนเป็นภาวะร่วมกันของชุมชนที่ต้องร่วมกันป้องกัน หรือแก้ไขด้วยสวัสดิการชุมชนด้านความปลอดภัยชีวิตและทรัพย์สิน และสวัสดิการชุมชนในบางส่วนของชุมชนหมู่บ้านที่เกิดปัญหาขึ้นมา

ส่วนความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินwang ในที่เกิดจากความไม่สงบหรือทะเลาะเบาะแว้ง ระหว่างบังครอกรวหรือกลุ่มกีมระบบสภากู้เผล่และระบบชุมชนเครือญาติเข้ามาทำไกล์เกลี่เพื่อบรรเทาและแก้ไขได้มาถึงปัจจุบัน ระบบประเพณีการไปไหนมาไหนกับพ่อแม่หรือผู้ใหญ่ของสตรี และเด็ก การเด่งงานหรือการไปไหนมาไหนเป็นกลุ่มกีมเป็นมาตรการป้องกันความปลอดภัยแก่ผู้อ่อนแอก เช่น สตรี และเด็ก และมีผู้เข้มแข็งเป็นหัวหน้าสำหรือดูแล รวมถึงการทำให้เป็นของหน้าหมู่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งของวัดจะมีความปลอดภัยบนความศักดิ์สิทธิ์จากการถูกลักษณะไปโดยอัตโนมัติ

ยุคกึ่งพึ่งกันเอง-กึ่งพึ่งรัฐและทุนความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินเริ่มลดลงพร้อมกับการอาศัยกลไกภูมายและเจ้าหน้าที่จากภายนอกชุมชน คือ ตุ้ยามตำรวจ หรืออาสาสมัครรักษาความปลอดภัยประจำหมู่บ้าน ที่ตั้งขึ้นจากสวัสดิการสังคมด้านบริการจากรัฐและทุน ซึ่งเป็นการตาม

แก่ไขปัญหา และไม่สามารถจัดปัญหาให้หมดลงไปได้ เพราะฝ่ายผู้ร้ายมีการปรับตัว ปรับรูปแบบ และวิธีการมากขึ้นไปเรื่อย ๆ จนถึงปัจจุบันยังทวีความรุนแรงขึ้นจากกลุ่มผู้ติดยาเสพติด และการคอรัปชั่นของนักการเมืองระดับต่าง ๆ เป็นความไม่ปลอดภัยเชิงโครงสร้างที่ชุมชนจัดการเองไม่ได้

### 1.1.6 กรรมสิทธิ์ในทรัพย์

การประกันการมีปัจจัย 4 คือ อาหาร ที่อยู่อาศัย เครื่องนุ่งห่ม และยารักษาโรค ชุมชนครอบครัว ชุมชนกลุ่ม ชุมชนเครือข่าย และชุมชนหมู่บ้านจะมีทรัพย์และทรัพย์สินจำนวนหนึ่งที่พอเพียงในการจัดสวัสดิการด้านต่าง ๆ จึงมีการจัดสวัสดิการชุมชนด้านกรรมสิทธิ์ในทรัพย์ของชุมชนแต่ละประเภท เรียกว่า “ของหน้าหมู่” เช่นชุมชนครอบครัวมีที่ดินหรือบ้านเรือนร่วมกัน และจะหากอตเดปเป็นมรดกต่อไปยังลูกหลานโดยไม่ต้องซื้อขาย ชุมชนกลุ่มสตรีมีเครื่องครัวหรือกองทุนของกลุ่ม ชุมชนเครือข่ายมีเหมือนฝ่ายของกลุ่มและชุมชนหมู่บ้านจะมีวัด สถาปัตยกรรมสถาน ศาลากลางบ้าน เสี้ยวบ้าน เป็นต้น ซึ่งล้วนเป็นทรัพย์ของชุมชนแต่ละระดับ และชุมชนที่อยู่ต่างระดับ และที่ตั้งของหน้าหมู่ขึ้นมาจะรับรู้และยอมรับกรรมสิทธิ์ส่วนรวมนั้น

ในยุคพึ่งกันเองที่ไม่มีการติดต่อกับชุมชนเมือง และไม่ได้รับเอวิถีการดำเนินชีวิตแบบชุมชนเมืองที่เป็นทางการและอาศัยกฎหมายบังคับมาใช้ในวิถีชีวิตแบบชุมชนชนบท สวัสดิการชุมชนด้านกรรมสิทธิ์ในทรัพย์จะผสมอยู่ในระบบผี หรือคุณค่าทางศิลธรรมทางจิตใจที่ยึดถือเหมือนกัน เช่น การอาศัยศาลาเจ้าที่บอกกรรมสิทธิ์ที่ดินทำกิน ผู้เรือนบอกกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สมบัติของบ้านเรือนของแต่ละครอบครัว ผึบ้านหรือเสี้ยวบ้านบอกกรรมสิทธิ์ทรัพย์สมบัติของชุมชนหมู่บ้าน เป็นต้น

แม้เข้าสู่ยุคกึ่งพึ่งกันเอง-กึ่งพึ่งรัฐและทุนที่รัฐเข้ามายัดบริการสวัสดิการสังคมเพื่อชุมชน เช่น การออกเอกสารสิทธิ์ที่ดิน ออกสำเนาทะเบียนบ้าน และสิทธิ์ในการซื้อขายแลกเปลี่ยน กรรมสิทธิ์ที่ดิน Murdoch ของชุมชนข้างเคียงยังคงดำรงอยู่ และระบบสภาพผู้เฝ่ายังคงยังทำหน้าที่ซื้อขายของทรัพย์สินหรือตัดสินและรองขอความขัดแย้งอยู่ และกรรมสิทธิ์ของหน้าหมู่ทุกอย่างยังคงมีคุณค่าที่สำคัญมาก ยังคงมีความสำคัญในชุมชน เช่น วัฒนธรรมประเพณี หรือภูมิปัญญาความรู้ในนั้น สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชุมชนอื่น ๆ ได้ แต่ไม่มีสิทธิ์จะทำลายของชุมชนอื่น ๆ จึงเป็นสวัสดิการเชิงรุก และป้องกันปัญหาการรุกล้ำสิทธิ์และกรรมสิทธิ์ของชุมชนอื่น รวมถึงเป็นการส่งเสริมกรรมสิทธิ์ของภูมิปัญญาความรู้ที่จะนำไปใช้ผลิตข้าวตามเป็นชุมชนชนบททางในให้ดำรงอยู่ต่อไปในรูปของประเพณี วัฒนธรรม ความเชื่อ และศาสนา

## 1.2 การกิน

### 1.2.1 อาหาร

สวัสดิการชุมชนด้านอาหารเพื่อการดำรงชีวิตอยู่เป็นการกระทำกันในรูปชุมชนชนบททุกระดับและทุกมิติ เช่น ข้าวที่เป็นอาหารหลักจึงมีประเพณีความเชื่อ ผู้เกี่ยวข้องต่าง ๆ มากมาย ทั้งคน สัตว์แรงงานและธรรมชาติแวดล้อมในทุกขั้นตอนการผลิต บริโภค และแจกจ่าย หากเป็นกระบวนการของวงในของชุมชนหมู่บ้านชนบท ซึ่งมีวัฒนาการต่อเนื่องมากจากยุคพึ่งกัน

เองมาถึงปัจจุบัน เพราะชุมชนชนบทกำหนดรูปแบบและวิธีการได้เองเป็นส่วนใหญ่แม้ในวงนอกหลังยุคกึ่งพึ่งกันเอง-กึ่งพึ่งรัฐและทุนจะมีการประยุกต์เทคโนโลยีที่เหมาะสมจากภายนอกหรือระบบชุมชนเมืองมาใช้ก็ตาม

ตั้งแต่ยุคพึ่งกันเองถึงปัจจุบัน การกินน้ำยังมีหลักว่ากินเพื่อออยู่ โดยใช้วัสดุในการปรุงหรือทำอาหารที่หาได้ภายในชุมชนหมู่บ้านจัดการเองได้เป็นหลัก เป็นการบริโภคที่พึ่งพาอาศัยและอยู่ภายใต้กฎหมายธรรมชาติ เช่น กินปลาหน้าน้ำ กินไข่มดแดงหน้าแล้ง กินเห็ดหน้าฝน กินผักหน้าหวาน/น้ำแล้ง เป็นต้น พืชผักผลไม้ก็ได้ตามฤดูกาลซึ่งมีมากมายและเพียงพอและสามารถมีของสด ๆ รับประทานเป็นส่วนใหญ่ ดังนั้นอาหารที่จะถอนใจไว้กินนอกฤดูจึงมีน้อยเฉพาะสิ่งจำเป็น เช่น ปลา真空 กะปิ นำปลา เกลือ นำอ้อย มะขามเปียก พริกแห้ง เป็นต้น

กิจกรรมการกินอาหารเป็นกลไกสร้างและผลิตชั้นความเป็นชุมชนหลายระดับ เช่น

1. อาหารเพื่อชุมชนจะถูกกำหนดไว้ คือ ลาบ หลุ่ ชา และเหล้า ซึ่งต้องช่วยกันหวานสุด ช่วยกันปรุง และกินร่วมกันหรือซักชวนคนอื่น ๆ มาร่วมห้องล้อมวงกินด้วยกัน และมีโอกาสพบปะพูดคุยปรึกษาหารือเรื่องต่าง ๆ ไปในตัว

2. ใช้ประกอบพิธีทางศาสนา วัฒนธรรม ประเพณี ซึ่งถือว่าเป็นกระบวนการยกระดับฝีมือ รูปแบบ วิธีการ วัสดุในการปรุง และภาชนะจะจัดและใส่อาหารให้มีมาตรฐานสูงที่สุดเท่าที่จะทำได้

3. เวลาจันอาหารของพระสงฆ์นำมากำหนดเวลาทำงานหรือวิถีชีวิตอื่น ๆ ประจำวันของชาววัฒนา คือ เวลา เพล หรือ 11.00 น.

4. ชุมชนชนบทจะมีองค์ความรู้ของชุมชนครอบครัวและชุมชนหมู่บ้านในรูปแบบการมีสูตรปรุงอาหาร การเลือกใช้วัสดุที่ไม่มีสารพิษมาใช้ในการปรุงอาหารเป็นแบบฉบับของตน ซึ่งจะแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ระหว่างกัน

5. การกินอาหารร่วมกันในชุมชนครอบครัวและเครือญาติจะสร้างความผูกพันที่แน่นแฟ้น เช่น เวลาลูกหลานกะลาะเบาะแວงกัน ผู้ใหญ่จะเตือนสติว่า “กินข้าวหน้อเดียวกันจะกะลาะกันไปทำไม่”

6. การแบ่งปันอาหารตี ๆ หรือหยากระหว่างครอบครัว ตามดัชชุนชุมชนชนบททั่วไปที่ว่า “ได้ของดีมาแล้วคิดถึงพ่อแม่ปู่ย่าตายาย” หรือ “ได้ของดีมาจะไปกินคนเดียวหื้อแบ่งกันกิน” และมีอาหารบางประเภทที่ห้ามนำมาเลี้ยงแขก เช่น แกงหอย แกงปลีกลัวย แกงเนื้อเป็ด เป็นต้น เพราะจะทำให้เกิดความแตกแยกห่างเหินต่อกัน

7. คำแรกของการทักทายในชุมชนชนบทที่มีความหมายว่า “สวัสดี” นั้นจะแสดงความเป็นห่วงเรื่อง การกินอาหาร คือจะทักทายว่า “ทานข้าวมาหรือยัง” หรือทานข้าวกับอะไรยัง\* ซึ่งสืบทอดเนื่องมาจากความขัดสนอาหารในประวัติศาสตร์ที่ต้องอพยพเรื่องราวภัยสงครามและโรคระบาดในอดีต เป็นต้น

\* ภาษาเหนือแปลตามว่า “ทานข้าวกับอะไร” แต่มีความหมายโดยนัยว่า “สวัสดี”

ยุคกึ่งพึ่งกันเอง-กึ่งพึ่งรัฐและทุนที่ชุมชนหมู่บ้านชนบทได้สร้างวงศ์ต่อๆ กันมา สันบสนุนของโครงการพัฒนาชนบทของรัฐ เช่น ธนาคารข้าว ซึ่งถือว่าเป็นกิจกรรมที่ใกล้เคียงกับ วิถีชีวิตในบริบทใหม่มากกว่ากิจกรรมอื่น ๆ ของรัฐ แต่เนื่องจากไม่ได้เกิดจากการในเป็นฐาน หมู่บ้านส่วนใหญ่รับมาทำแค่ช่วงหนึ่งก็เลิก เพราะว่าในนั้นมีระบบเศรษฐกิจชุมชนครอบครัวทำหน้าที่ ด้านอาหารเป็นหลัก และมีหลักประกันตนเอง ได้มาตรฐาน แม้จะขาดสนับสนุนช่วงภายในระบบชุมชน หมู่บ้านจะมีระบบเศรษฐกิจของชุมชนเครือญาติและชุมชนเพื่อนบ้านจะทำหน้าที่จัดสวัสดิการชุมชน มาประกันและอนุเคราะห์ให้ห่วงใยในที่เป็นสหกรณ์แนวตั้ง มีรูปแบบที่แตกต่างกันไปจากสหกรณ์ขาย สินค้าจากโรงงานที่ทำกันอยู่อย่างเป็นทางการทุกวันนี้ เช่น สมาชิกบางครอบครัวที่ไปเรียนหรือ ทำงานในเมืองหรือกรุงเทพฯ จะอยู่กันเป็นกลุ่มเครือข่าย เมื่อกลับบ้านเกิดจะขนข้าวสาร และพืชผัก ผลไม้ ต่างๆ จากบ้าน (ไม่ต้องซื้อ) มาฝาก แจกจ่าย หรือปรุงรับประทานร่วมกันโดยไม่ผ่านพ่อค้าหรือ บริษัทของระบบทุนนิยม ซึ่งถ้าคิดเป็นเงินและกำไรมากกว่าระบบสหกรณ์แนวตั้งทั้งปีแล้วจะเป็นเงิน มหาศาลทุกปี

### 1.2.2 น้ำดื่ม

ยุคพึ่งกันเอง สวัสดิการชุมชนด้านน้ำดื่ม เป็นบริการชุมชนที่จัดหาได้จากธรรมชาติ เป็นหลัก เพื่อเป็นปัจจัยสำหรับการมีชีวิต ชุมชนชนบทนิยามว่าคือ “น้ำเย็น” มิใช่เครื่องดื่ม เป็น สื่อของมิตรไม่ตรีแรกในการยินดีต้อนรับและห่วงใยสุขภาพของการเข้ามาสู่ชุมชนทุกระดับ โดยชุมชนชนบทจะมีแบบแผนของการจัดหน้าดื่มและน้ำใช้ในครอบครัวในรูปประเภทน้ำ วัฒนธรรม และ ความเชื่อที่วิวัฒนาการมาจากการตักน้ำจากแหล่งน้ำผิดนิที่แหล่งตามธรรมชาติ คือ ลำห้วย และ แม่น้ำ โดยฝ่ายหญิงจะเป็นผู้รับผิดชอบจัดหน้าดื่มน้ำใช้ทุกวันไม่ให้ขาด ต่อมาก็ดินบริเวณใกล้ลำห้วยและแม่น้ำจำกัดลงจึงเกิดการขุดบ่อน้ำดื่นและรองน้ำฝนในภาชนะหม้อหรือโถ่ไว้ดื่มเพิ่มขึ้นมา

ต่อมา yu คึ่งพัฒนาและกึ่งพึ่งรัฐและทุนมีการขยายที่อยู่อาศัยและที่ทำการห่างที่ร้าว ลุ่มไปอยู่บนที่ดอนมากขึ้น ประกอบการความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรน้ำตามธรรมชาติลดลงและ มีโอกาสพัฒนาวิธีการที่วงนอกจากการขุดสร้างและเจาะบ่อบาดาล รวมถึงฝายและเขื่อนจากการ ดำเนินการเพื่อจัดสวัสดิการสังคมเพื่อชุมชนตามโครงการพัฒนาของรัฐ ซึ่งชุมชนชนบทได้รับ ประโยชน์ในรูปชุมชนในหลายพื้นที่แต่ต้องปรับตัวกับนวัตกรรมใหม่ที่เข้ามาโดยไม่ได้รับที่พื้นฐานเทคโนโลยี ที่เหมาะสมของชุมชนหมู่บ้านเท่าที่จะทำได้ ยิ่งในยุคใหม่มีการผลิตน้ำดื่มและเครื่องดื่ม จากระบบ อุตสาหกรรมเข้ามาระบายน้ำอย่างในชุมชนชนบทมากขึ้น แต่ในยังคงดำรงอยู่และทำหน้าที่เป็นหลักในชุมชนหมู่บ้านชนบทมากถึงปัจจุบัน โดยผู้คนออกเข้าไปมากน้อยตามสถานการณ์ เช่น การต้อนรับคนชนบทด้วยกันก็ยังเป็นน้ำดื่มตามธรรมชาติ แต่การต้อนรับแยกต่างบ้านโดยเฉพาะ ที่ไปจากในชุมชนเมืองจะเลี้ยงด้วยน้ำขาวด หรือน้ำอัดลม เป็นต้น

ชุมชนหมู่บ้านชนบทมีแหล่งน้ำธรรมชาติจากบ่อที่ใช้ร่วมกันในชุมชนเครือญาติ ส่วนประปาภูเขาหรือประปาจากบ่อบาดาลจะใช้ร่วมกันในระดับชุมชนหมู่บ้าน และเก็บเงินค่าไฟฟ้า ประจำเดือนในจำนวน 2-5 บาท เพื่อเพียงพอต่อการชำระค่าไฟเป็นหลักมิใช่เป็นการหากำไร

ระหว่างกัน การเตรียมนำส่าหรับดีมประจำบ้านหรืองานชุมชนตามประเพณีของวัดหรือหมู่บ้านจะไม่ขาดน้ำดีม โดยวงในนั้นจะตั้งน้ำใส่หม้อดินไว้ตั้นไม่สำหรับทุกคนที่จะสามารถใช้กระบวนการตักดีมได้ฟรีเมื่อเกิดภัยน้ำ ซึ่งปัจจุบันในการทำงานสาธารณะอาจใช้ภาชนะเป็นกระถิกใบใหญ่และใส่น้ำแข็งลงไป เพราะจำเป็นต้องขนน้ำไปจากบ้าน ขณะที่วงนอกกลุ่มแม่บ้านอาจเลี้ยงน้ำดีมโดยการวางน้ำขวดหรือน้ำเย็นใส่ขวดที่แช่เย็นในตู้เย็นของครอบครัวพร้อมแก้วต่อหน้าแขก เพื่อสามารถเทดีมเองตามต้องการ

### 1.3 การใช้

#### 1.3.1 เครื่องนุ่งห่มและขอใช้ติดตัว

สวัสดิการชุมชนด้านเครื่องนุ่งห่มและขอใช้ติดตัวนี้ ชุมชนชนบทมีศัพท์ที่ใช้ 2 คำ คือ คำว่าการนุ่ง หมายถึงการแต่งตัวเพื่อประโยชน์ใช้สอย ป้องกันลมหนาว/แสงแดด และปกปิดร่างกาย ขณะที่คำว่าการย่อง หมายถึง การแต่งตัวเพื่อความสวยงามและอวดโฉมเป็นหลัก

ยุคพึ่งกันเองชุมชนครอบครัวจะร่วมกันทำหน้าที่หวังดูแลและผลิต โดยฝ่ายชายจะปลูกดูแลและเก็บฝ่ายมาให้ฝ่ายหญิงปั้น หอ และตัดเย็บเป็นเสื้อผ้าใช้กันเอง เด็กหญิงทุกคนจะถูกสอนให้บันดาย หอผ้า ย้อมสีจากวัสดุธรรมชาติ และตัดเย็บเสื้อผ้า/เครื่องนุ่งห่มต่าง ๆ เป็นทุกคน ส่วนของใช้ติดตัวไม่พิถีพิถัน และใช้สิ่งของจากการผลิตเอง เช่น แทบผ้ามัดผ้าถุง กางเกง สไบ และการแต่งตัวและการแต่งหน้า ไม่เน้นเครื่องประดับแต่ง ปล่อยตามธรรมชาติ เช่น หญิงໄว้ผมยาวและเกล้าผมปักด้วยปินบนเม่นหรือไม่ไผ่เหลา หมวกนิยมสวมเพื่อการทำงานโดยทำจากไม้ไผ่สา และหุ่มด้วยใบatalหรือใบไผ่ และไม่สวมรองเท้า ซึ่งการเดินทำให้เกิดการใช้สติตลอดเวลาเพื่อไม่ให้ถูกหนามหรือของเหลว滴ลงตัวเท้า

ยุคกึ่งพึ่งกันเอง-กึ่งพึ่งรัฐและทุนถิ่นปัจจุบัน มีการหลงไหลของเครื่องนุ่งห่มและขอใช้ติดตามจากรอบชุมชนเมืองและชุมชนชนบทสามารถหาเงินสดมาซื้อได้ในราคากูก การผลิตเองจึงหลบไปอยู่ในและเป็นหน้าที่ของบางครอบครัว บางชุมชน หมู่บ้านที่ทำการผลิตอยู่เท่านั้น ไม่ถึงกับหายไปหมดสิ้น เพราะในประเพณีและวัฒนธรรมแบบพื้นบ้านยังใช้เครื่องนุ่งห่มพื้นบ้านอยู่ เช่น ชุดเจ้าบ่าวเจ้าสาว ชุดไปทำบุญที่วัด การทำงานของบางครอบครัวที่ยังนิยมสวมเสื้อผ้าแบบดั้งเดิมและการแสดงฟ้อนรำ ศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่น เป็นต้น

วงนอกของบางชุมชนหมู่บ้านเกิดกลุ่มที่พัฒนาการผลิตเครื่องนุ่งห่มและขอใช้ส่วนที่เหลืออยู่หรือจัดตั้งพื้นที่จากอดีตขึ้นมาใหม่ ตามโครงการพัฒนาของรัฐและองค์กรพัฒนาเอกชนจากภายนอกที่มีเป้าหมายเพื่อการนำออกไปจำหน่ายในระบบชุมชนเมืองและสร้างรายได้แก่กลุ่มเป็นหลัก ไม่เน้นการใช้ในชุมชนชนบทอย่างแท้จริง จึงเป็นการผลิตส่วนเกินเพียงสนองความต้องการของตลาดภายนอกที่ชุมชนควบคุมหรือจัดการเองไม่ได้ ดังนั้นรูปแบบและวิธีการผลิตจึงมีความแตกต่างไปจากอัตลักษณ์และประโยชน์ใช้สอยของชุมชนหมู่บ้านชนบท โดยวงในยังคงได้ประโยชน์บางส่วนจากการนักนี้ในการเห็นเค้าโครงของแบบแผนประวัติศาสตร์ของชุมชนหมู่บ้านของตน และรอวัน

พัฒนาตัวเองอย่างมีศักดิ์ศรีบนอัตลักษณ์ของชุมชนของตนอีกรังหนึ่ง เมื่อนโยบายสาธารณะหรือ  
เงื่อนไขภายในออกอื่น ๆ ของรัฐสูงต้อง เหมาะสม และจริงใจต่อชุมชนหมู่บ้านชนบท

### 1.3.2 ของใช้ในครัวเรือน

ยุคพึ่งกันเองหลังชุมชนหมู่บ้านมีที่ตั้งถาวรแล้ว ชุมชนครอบครัวจะร่วมกันผลิตและ  
ใช้สวัสดิการชุมชนด้านของใช้ในครอบครัวที่แบ่งประเภทกันทำอย่างเหมาะสมจนเป็นวัฒนธรรม  
ชุมชน กล่าวคือ ฝ่ายชายรับผิดชอบการสร้างเฟอร์นิเจอร์ และของใช้จำเป็นในการปฐุงอาหาร การ  
นอน การพักผ่อน การใส่หรือขันผลผลิตการเกษตร ซึ่งส่วนใหญ่ทำจากไม้ที่หาได้ในท้องถิ่นเป็น  
หลัก ขณะที่ฝ่ายหญิงจะผลิตของใช้ในครัวเรือนเพื่อร่วมกันจากผ้า หรือฝ้าย โดยเฉพาะเครื่อง  
นอนและของที่จะใช้ต้อนรับญาติพี่น้องเพื่อนฝูงมาเยี่ยมและนอนค้างที่บ้าน เป็นของใช้ที่แสดงความ  
จำเป็นในการดำรงชีวิต ไม่ใช่ในการอวดภารมีหรือสร้างอำนาจเหนือครอบครัวอื่น โดยชายหนุ่ม  
ก่อนแต่งงานจะถูกสอนการจัดสถาน แกะสลัก เลื่อยไม้ ตัดไม้ ทำโต๊ะ เก้าอี้ ตู้เตียง ผู้เชื้อ  
เป็นต้น และหญิงสาวจะถูกสอนให้ทำและเตรียมของใช้จากผ้าก่อนแต่งงาน เช่นกัน โดยไม่เน้นฝีมือ<sup>1</sup>  
ความประณีตหรือประภาดกัน ดังนั้นรายละเอียดของลวดลายจึงจะแตกต่างกันไปในแต่ละครอบครัว  
แต่โดยรวมยังมีเค้าของวัฒนธรรมชุมชนหมู่บ้านและห้องถิ่นอยู่ ส่วนของใช้ที่จำเป็นที่ทำจากโลหะ  
หรือเครื่องปั้นดินเผา หากไม่มีการผลิตในชุมชนหมู่บ้านก็สามารถหาซื้อหรือแลกเปลี่ยนจากชุมชน  
หมู่บ้านข้างเคียงหรือห้องถิ่นอื่น เช่น คนโท มีด สำอาง ค้อน เตาอังโล เป็นต้น เพราะถือ<sup>2</sup>  
เป็นงานฝีมือและอายุใช้งานนานจึงไม่จำเป็นต้องผลิตในทุกชุมชนครอบครัว รวมถึงชุมชนหมู่บ้าน

ยุคกึ่งพึ่งกันเอง-กึ่งพึ่งรัฐและทุน เพิ่มการใช้ของใช้จากโลหะและพลาสติกมากขึ้น  
โดยหาซื้อจากตลาดทั่วไป แต่มีผลเสียตรงที่อยู่สลายยาก เกิดขยะและมลพิษจากการเผาไหม้  
เหล่านี้ และรูปแบบหนึ่งในการได้มาซึ่งของใช้และเครื่องมือสำหรับปฐุงอาหารตามแบบระบบชุมชน  
เมือง เช่น เครื่องครัวต่าง ๆ คือ การเล่นแชร์ซื้อของใช้ โดยการนำของครูโรงเรียนประถมศึกษาที่  
อยู่ในเมืองแต่มาสอนหรือพักที่บ้านพักครูในหมู่บ้าน ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2515 โดยเท่าแชร์จะเป็นผู้รับ  
รวมเงินเป็นวงเดือนละ 100-500 บาท/เดือน ประมาณ 10-15 วงเดือน กลุ่มสมาชิกประมาณ 10-  
15 คน ซึ่งเงินเดือนอาจเป็นรายเดือนหรือราย 15 วัน หรือรายอาทิตย์แล้วแต่จะสมัครใจหรือตกลง<sup>3</sup>  
ใจกัน แต่ทำไปได้ประมาณ 5 ปีก็อิ่มตัว เพราะวิถีชุมชนไม่นิยมวัตถุ และได้ของทันสมัยราคาแพงมาก  
ก็ไม่ได้ใช้ในวิถีชีวิตจริงได้มาก ปัจจุบันวงแชร์ได้เปลี่ยนบทบาทมาเป็นการแชร์เพื่อออมเงินเพื่อใช้  
จ่ายในชีวิตประจำวันโดยเฉพาะเพื่อการคืนเงินเดือน รถส. ค่าเทอมบุตร และส่งค่ามาปณกิจศพ ซึ่งจำ  
เป็นต้องใช้เงินเป็นก้อนๆ แทน เป็นการร่วมกันโดยกลุ่มแม่บ้านในชุมชน คณะครุรุ่นใหม่ไม่مان darm อีก  
ต่อไป และบางคนเป็นสมาชิกหลายวงแชร์และบางคนก็เป็นถ้าแชร์หลายวงเช่นกัน

### 1.3.3 ปัจจัยการผลิต

สวัสดิการชุมชนด้านปัจจัยการผลิต เป็นการคิดค้นการใช้เทคโนโลยีพื้นบ้านที่ใช้  
ทรัพยากรธรรมชาติในห้องถิ่นแบบที่ชุมชนหมู่บ้านจัดการเองได้เพื่อทดแทนการใช้แรงงานคน เพิ่ม

ความรวดเร็ว เพิ่มปริมาณ และคุณภาพของผลิต ซึ่งล้วนแต่เพื่อบรรลุถึงการมีปัจจัย 4 ที่พอดีอย่างในการดำเนินธุรกิจ เป็นเทคโนโลยีที่เหมาะสมที่เรียกว่าเครื่องผ่อนแรงหรือเครื่องช่วยทำงาน

ยุคพึ่งกันเองสวัสดิการชุมชนด้านปัจจัยการผลิตพึ่งการแลกเปลี่ยนของชุมชนครอบครัวในกลุ่มชุมชนเครือญาติ ชุมชนเพื่อนบ้าน และชุมชนเครือข่าย เนื่องจากต้องมีประสบการณ์และทักษะในการสร้างพอสมควร เช่น ไถ คราด เสื่อไม้ไฝ่ เกวียน ป่อน้า เหมืองฝาย รวมถึงพันธุ์พืชพันธุ์สัตว์ แรงงานสัตว์ และแรงงานของครอบครัวที่ได้จากการลงแขกันทำงาน บางส่วนที่สร้างและพัฒนาจะยอมรับกฎหมายที่ธรรมชาติ มีใช้อยู่หนึ่งหรือสองอาชนาธรรมชาติ เช่น การคัดพันธุ์พืชพันธุ์สัตว์จากสายพันธุ์ในท้องถิ่นที่ให้ผลผลิตสูง อดทนแข็งแรง เหมาะสมกับท้องถิ่น เป็นต้น รวมไปถึงการอาศัยปัจจัยการผลิตที่เป็นธรรมชาติโดยตรง เช่น นำจากแม่น้ำหรือลำห้วย อากาศ แสงแดด ความร้อนจากธรรมชาติ เป็นต้น ปัจจัยจากมูลสัตว์และปุ๋ยหมักที่ทำเองจากการทึ่งเศษวัสดุเศษไม้ใบตอง ชากรพืชชากรสัตว์ ซึ่งต้องอาศัยองค์ความรู้ที่มีอยู่และพัฒนาจากวิถีชีวิตจริงในชุมชน หมู่บ้านชนบทมาใช้จึงจะเกิดผลดี โดยปัจจัยทุนเงินยังไม่มีความจำเป็น เพราะใช้วิธีการแลกเปลี่ยน หรือยืมปัจจัยการผลิตกันได้โดยตรง ซึ่งถือว่าชุมชนจัดการเองได้ทั้งหมดหรือพึ่งกันเองได้

ยุคกึ่งพึ่งกันเอง-กึ่งพึ่งรัฐและทุน นอกจากบางครอบครัวจะค้าขายไม้สักและที่ดินจนมีเงินทุนเข้ามาทำการจ้างหรือซื้อปัจจัยการผลิตมากแล้ว ความต้องการเช่ารถแทร็อกเตอร์ ควายเหล็ก โรงสี มีเพิ่มขึ้น เนื่องจากการขยายพื้นที่เพาะปลูกและการเพิ่มจำนวนครัวเรือนเพาะปลูกแบบวงกว้าง ส่วนเพื่อสร้างส่วนเกินเที่ยมส่งขายให้ชุมชนเมือง จึงมีบางครอบครัวลงทุนซื้อรถแทร็อกเตอร์ ควายเหล็ก และโรงสีขนาดเล็กมาใช้ในครอบครัวและรับจ้างครอบครัวอื่นๆ ในชุมชน เป็นเหมือนแชร์แบบใหม่ที่ร่วมกันซื้อโดยจ่ายค่าจ้างตามจำนวนพื้นที่ให้หรือปริมาณข้าวที่สิ่จริงไม่หวังกำไรมาก นัยจนรำรายผิดปกติ เพราะแต่ละครอบครัวมีที่ดินทำกินปริมาณไม่มากจนเป็นฟาร์มขนาดใหญ่ และผลิตข้าวแค่อพอลเลี้ยงครอบครัวภายใน 1 ปีเท่านั้น ในยุคนี้มีการซื้อปุ๋ยเคมี ยาฆ่าแมลง เครื่องอำนวยความสะดวกและการเพาะปลูกเลี้ยงสัตว์จำนวนมาก และเงินกู้ลงทุนโดยนำที่นาไปค้าประภันจากหน่วยงานของรัฐและภายนอกที่ได้รับการนิยามว่าเป็นสมัยใหม่และพัฒนา แต่เมื่อพิจารณาเป็นหมายสุดท้ายและผลกระทบทางไม่ดี คือการสิ้นเปลืองและทำลายสภาพแวดล้อมโดยรวมเพื่อการเพาะปลูกพืชเชิงเดียว ผลดีอาจทำให้มีรายได้และมีความสะดวกรวดเร็วในการทำงาน โดยรวมถือว่าเกิดความไม่สมดุลในวิถีการดำเนินธุรกิจพื้นฐานแบบเดิมและก่อให้เกิดสิ่นในที่สุดส่วนหนึ่งต้องสูญเสียที่นาบางแปลงไปเพียงหนึ่งสิบดังกล่าวเป็นการสูญเสียปัจจัยการผลิตที่สำคัญที่สุด เพราะชุมชนครอบครัวจะหมดสิทธิ์ที่จะจัดการกระบวนการผลิตทางเศรษฐกิจชุมชนลงไปทันที

#### 1.4. สุขภาวะ

##### 1.4.1 ทางร่างกาย

ชุมชนหมู่บ้านชนบทไทยในนิยามร่างกายว่าเป็นสังขาร หรือสภาวะธรรมชาติ อย่างหนึ่งที่ปรุงแต่งขึ้นจากชาตุ 4 คือ ดิน น้ำ ไฟ ลม และภัยในเมืองใด ร่างกายที่ก้าวลงทอกยานวา หนาคืบ ที่จะต้องมีเกิด แก่ เจ็บ ตาย เมื่อคนภายนอกใน 100 ปี แต่ในบริบทของการอยู่

ร่วมกันเป็นชุมชนส่วนสุขภาวะหรือสุขภาพทางกาย (รวมถึงจิตใจ) เป็นเรื่องของชุมชนจะร่วมกันจัด การดูแลรักษา ให้มีสุขภาพดีร่วมกันและหากจะพัฒนาทุกข์ต้องพัฒนาทุกข์ร่วมกัน และเชื่อว่าการไม่มีโรคเป็นลักษณะประเสริฐ

ยุคพึ่งกันเองแบบแผนกิจกรรมจะเกี่ยวข้องกับปัจจัย 4 ซึ่งสำคัญต่อการดำเนินชีวิตทางกายและจิตใจ การป้องกันโรคภัยไข้เจ็บและการรับกวนจะสิ่งมีชีวิตและสิ่งแวดล้อมในยุคที่อยู่ร่วมกับทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ การสูบน้ำหรือเพ้อกันแมลง เช่น บุ้ง แมลงหวี แมลงวัน ฯลฯ ที่จะมาตอมหน้าหรือแพลงที่เกิดขึ้นบ่อย ๆ จากการทำงานและดำเนินชีวิตในป่า ไร่ นา รวมถึงการสูมไฟใต้ถุนบ้านใกล้คอกวัว ควาย ในตอนกลางคืนซึ่งเป็นสิ่งที่ต้องทำ การอมเมี่ยงหรือใบชาอ่อน ดองทำให้กระปรี้กระเปร่าและใช้รับแขกหรือแบ่งปันกันออมในกลุ่มเวลาหนึ่งล้อมวงคุยกัน ร่างกายของชายจะสักดำที่เชื่อว่าคงกะพัน แต่การหน้าที่จริงคือการทดสอบและสร้างภูมิคุ้มกันแก่ร่างกายจากโรคภัย ไข้เจ็บ โดยเฉพาะชายที่ต้องออกไปทำงานใกล้ป่าดงดิบหรือเป็นทหารอกรอบในถิ่นทุรกันดารป่าเขาและมีโอกาสบาดเจ็บจากการใช้อาวุธและการทำงานโดยใช้ร่างกายทำจริง ฝ่ายหญิงไม่สักดำแต่จะเจาะหูเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันเช่นกัน โดยเชือกันไว้เพื่อความสวยงาม การเดียวหมากและพลุจะเป็นการรักโรคปากและฟัน และไม่เบื่อเวลาทำงานคนเดียวห่างจากคนอื่น ๆ ในไร่นาที่มีพื้นที่กว้างขวางมากในยุคนั้น การสะผมจะใช้น้ำมะกรูด น้ำด่างจากการเผาฟางหรือน้ำชาวข้าว ซักผ้าใช้น้ำจากผลไม้ชื่อมะขอก สมุนไพรที่ห่อเองจากฝ่ายหรือใหม่ที่ปลูกเองในครอบครัว การทำงานเป็นกลุ่มเป็นความสนุกสนานและเป็นการออกกำลังกายไปในตัวโดยไม่แยกจากกัน และผลผลิตจากเศรษฐกิจชุมชนก็มีผลต่อสุขภาพทางกายเพราบปริโภคเองเป็นหลัก โดยดัชนีวัดความสมบูรณ์แข็งแรงของร่างกายวัดแบบธรรมชาติและตรวจสอบได้ด้วยตนเองในตอนนั้น เช่น การนั่งนานแล้วลูกขี้ยืนไม่ลำบาก ไม่มีเห็นบชา หน้ามีด กินข้าว/ดื่มน้ำ และนอนไม่หลับ เป็นต้น

ในยุคกึ่งพึ่งกันเอง-กึ่งพึ่งรัฐและทุนวงในยังดำเนินอยู่แต่เพิ่มงานนอกในการพึ่งบริการสังคมเพื่อชุมชนของรัฐบาลส่วนจากสถานีอนามัย โรงพยาบาล และคลินิก เชื่อว่าเวลาไปหาหมอฉีดยา แล้วจะหาย การไปรักษาภัยแพทาย์สมัยใหม่วงนอกจะควบคู่ไปกับการดูแลรักษาแบบวงในเสมอ เพราการเจ็บไข้เป็นเรื่องของชุมชนครอบครัว และเครือญาติต้องปฐมพยาบาลเบื้องต้น พาไปหาหมอ ดูแล นวด ป้อนข้าว น้ำ ห่มผ้า เปลี่ยนเครื่องแต่งตัว เช็ดตัว พยุงเดิน เอาใจใส่ห่วงใย เป็นต้น เป็นผลดีทางจิตใจที่ดีต่อลูกเจ็บไข้จากความเป็นชุมชนเดียวกัน ขณะที่การรักษาในวงนอกนั้นหมอบีนคนอื่นที่จะมาดูแลถามอาการและรักษาเป็นเวลา โดยถือกระดาษมาถามอาการ จดรายการ ออกใบสั่งยา และสั่งให้ไปจ่ายเงินค่ายา รวมเวลาช่วงสั้น ๆ เสร็จแล้วก็เดินจากไป พับกันกลางทางข้างนอกโรงพยาบาลแทบไม่รู้จักกัน ต่างจากหมอดำแยกและแพทย์ประจำตำบลที่เป็นคนในชุมชน

#### 1.4.2 ทางจิตใจ

สวัสดิการชุมชนทางจิตใจใน ที่เป็นเรื่องนามธรรมที่อยู่ร่วมกับทางร่างกายตามธรรมชาติโดยจะแยกจากกันเมื่อตายไป นิยามจิตและใจแยกออกจากกันตามคำสอนในพุทธศาสนา กล่าวคือ จิตคืออาการหรืออารมณ์ของใจที่ถูกกระทบหรือผสมด้วยกิเลส ตัณหา อุปทาน กพ ชาติ

ซึ่งต้องมีสติรู้ตัวอยู่เสมอว่าใจที่เป็นธรรมชาติดของความรู้สึกตัวที่เป็นกลางหรือบริสุทธิ์ (ประภัสสร) ถูกกิเลส ตัณหา ฯลฯ ครอบงำเข้าแล้วเมื่อไรต้องรีบไลมันออกไปทันที หากไม่รู้ตัวจะไม่มีการไลสิ่งปุรุ่งแต่งเหล่านั้นออกໄไปได้ โดยชุมชนสงฆ์ที่วัดทั้งในและนอกชุมชนหมู่บ้านจะทำหน้าที่สั่งสอนและแนะนำแนวทางปฏิบัติที่ถูกต้องให้ และจิตใจที่ค่อนไปทางใจได้มากจะมีส่วนเกินดี ๆ เหลือเพื่อแก่เพื่อนหรือสมาชิกชุมชนที่ตนสังกัดอยู่เป็น “จิตสาธารณะ” ในทางปฏิบัติร่วมในฐานะชาวสหธรรมปุถุชนนั้นจะอยู่ในรูปพิธีกรรมในวัฒนธรรม ประเพณี ความเชื่อ อิศต และศาสนา เช่น การถวายสังฆทาน สะเดาะเคราะห์ ทำนายผัน หมอดู ทำบุญ ทำทาน การขอมา (ขอโทษ) ทั้งสถานที่ หรือธรรมชาติอื่น ๆ ก่อนปรับปรุงหรือทำร้ายเพระความจำเป็น จึงเป็นบริบทของการอยู่ร่วมและยอมรับในกฎเกณฑ์ของธรรมชาติไม่หวังจะเอาชนะกฎเกณฑ์ธรรมชาติ คำสอนพุทธศาสนาเป็นแนวในการประพฤติปฏิบัติในการดำเนินชีวิตที่พร้อมไปกับการพัฒนาจิตใจชาวราษฎรให้มีความพอดีหรือพอประมาณในการบริโภค ไม่เบียดเบี้ยนซึ่งกันและกันตรงกันข้ามกลับต้องมีเมตตา กรุณา มุตติตา อุเบกษาต่อกัน และมีสติที่จะฝึกกิเลสได้เมื่อมีการกระทำการหรือรวมระหว่างกัน เพราะเชื่อในกฎแห่งกรรม (การกระทำ) และเชื่อว่าธรรม (สรรพสิ่ง) ทั้งหลายทั้งปวงที่มีอยู่ตามกฎเกณฑ์ธรรมชาติของมัน มีใจ (มโน) ของมนุษย์เป็นประธานไปเห็นและสามารถข้ามสรรพสิ่งไปได้ตรงที่ใจด้วยเช่นกัน ดังคำสอนที่ว่า “มนิบุพพัง คਮารัมมา มนิเสภวจ้า มนิโนญา” ซึ่งหากพัฒนาจิตใจให้สูงกว่าสัตว์ทั่วไป การประพฤติปฏิบัติต่อกันก็จะมีแต่ทางกุศล เอื้อเพื่อ เพื่อแผ่ต่อกัน ในชุมชนชนบทเชื่อว่า “การให้คือการได้” หมายถึงได้รับกุศลในจิตใจ คือได้สัมผัสถิตใจที่สูงกว่าจิตใจชอบกักดุน เอารัดเจาเปรียบแก่งแย่งแข่งขัน เห็นแก่ตัว ฯลฯ ได้

ยุคกึ่งพึ่งกันเอง-กึ่งพึ่งรัฐและทุนที่สังคมมหาภาคและนโยบายสาธารณะมีหลักปฏิบัติที่ส่วนทางกับหลักพุทธศาสนา โดยเอ瓦ตถุนำจิตใจ เอการะสมกักษณและหวังกำไร/เห็นแก่ตัวเกินพอดี มากำจิตใจเสียสละและพอประมาณ ชีวิตคนและชุมชนจึงถูกกระตุนให้สนใจการได้มาซึ่งวัตถุเงินทองตามสิ่งเร้าที่เป็นสื่อสารมวลชนและนโยบายการพัฒนาชุมชนชนบทที่มีเป้าหมายเพื่อเป็นชุมชนแห่งทุนนิยมหรือวัตถุนิยม ครอบครัวและบุคคลจึงตอกย้ำในภาวะที่มีโอกาสประมาณทางเศรษฐกิจและการสร้างงานในบางกลุ่มบางกรณีไปส่วนหนึ่ง แต่การอยู่อาศัยอยู่ในระบบชุมชนหมู่บ้านชนบทที่มีโครงสร้างรองในที่มีแนวทางการประพฤติปฏิบัติในการดำเนินชีวิตที่เป็นการปฏิบัติธรรมไปด้วยจากรากฐานของคำสอนของพุทธศาสนา หลักคำสอนที่ให้พัฒนาจิตใจจนเห็นแก่ส่วนรวมกำหนดแนวทางการกระทำ หรือกรรมเพื่อช่วยเหลือกันและกันที่ได้มาจากพุทธศาสนาที่สำคัญ คือ ไตรสิกขา ขันธ์ 5 ไตรลักษณ์ โลภธรรม 8 สังโภชัน 7 ปจจสมุทรบาท เบญจธรรม อานาปานสติ เป็นต้น

#### 1.4.3 คุณธรรม

สวัสดิการด้านคุณธรรมหรือจิตวิญญาณแห่งความเป็นชุมชนที่เป็นธรรมมีกิสังคม เป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุดของชุมชนชาวราษฎรนี้ มีเป้าหมายการพัฒนามนุษย์เป็นอวิယบุคคลขั้นต้นหรือปุถุชนขั้นดี คือ ขันโสดาบันและกสิทากามีตามคำสอนของพุทธศาสนา เพราะอวิယบุคคลขั้นอนาคามีและอรหันต์ ต้องสถาบันเรือน บุตร ภรรยา อกกบวชเป็นสองัญ

ยุคพึ่งกันเอง ชุมชนหมู่บ้านชนบทได้รับอิทธิพลอย่างสูงจากพุทธศาสนา ก่อนการเข้ามาของทุนนิยมและวัฒนธรรม แม้แต่ปักครองชุมชนหัวเมือง เช่น พระนางจามเทวีเป็นตัวอย่างของนักปักครองที่มีคุณธรรมตามหลักพุทธศาสนามาก่อน ขณะที่ชุมชนหมู่บ้านจะสร้างวัดประจำชุมชนหมู่บ้าน และมีพระสงฆ์เป็นผู้นำธรรมชาติในทุกชุมชน จิตวิญญาณของการอยู่ร่วมกันเป็นชุมชน เชิงสวัสดิการผสมเชิงวัฒนธรรมผสมธรรมชาตินิยม ไม่ใช่จิตวิญญาณเชิงการเมือง กักตุน แบ่งขัน เห็นแก่ตัวแบบทุนนิยมหรืออำนาจนิยม ฯลฯ คุณธรรมที่ปฏิบัติต่อกันและสั่งสอนถ่ายทอดสืบมานมีหลายคำที่ใช้แสดงความหมายทั้งร่วมกันและการทำดี เช่น “การไม่เห็นแก่ตัว มีนำใจต่อคนอื่น มีความเอื้ออาทร ช่วยเหลือกัน ช่วยเหลือผู้ตักทุกข์ได้ยาก พึงพาอาศัยกัน อุยกันอย่างพื่อย่างน้องสายเลือดเดียวกัน ผู้เดียวกัน ร่วมทุกข์ร่วมสุขด้วยกัน กินนอนด้วยกัน เป็นพี่น้องกัน ญาติมิตรเพื่อนฝูง พี่น้องท้องเดียวกัน บ้าน(เกิด)เดียวกัน พุดภาษาเดียวกัน กินข้าวหม้อเดียวกัน มีผู้เดียวกันครัวชา(หรือทำบุญ)วัดเดียวกัน ลูกศิษย์ครูบาครัวชัย(เหมือนกัน) นับถือพุทธศาสนาเหมือนกัน” เป็นต้น และพยายามขัดหรือหลีกหนีจิตวิญญาณที่ตรงข้ามคือ เห็นแก่ตัว เอากำไร กักตุน ปัจเจกชน ไม่เห็นแก่พี่แก่น้องหรือญาติมิตรเพื่อนฝูง ไม่รักบ้านเกิดเมืองนอน ไม่เห็นแก่วงศ์ตระกูล เนรคุณข้าวแดงแหงร้อน เป็นต้น คุณธรรมเหล่านี้ได้จากหลักคำสอนให้ประพฤติปฏิบัติในชีวิตประจำวัน เช่น สังคมวัฒนุฯ พระราชบรม4 อธิษัจ4 ศีล5 ศีล8 พระมหาวิหาร4 อิทธิบาท4 ทิศ6 อบริหานิยารมณ7 มงคล38 เป็นต้น

ยุคกึ่งพึ่งตนเอง-กึ่งพึ่งรัฐและทุน ชุมชนชนบทมีงานนอกต้องสร้างจิตวิญญาณแบบบ่วงนอกที่ผสมผสานระหว่างวงในในยุคพึ่งกันเองกับภายนอกตามแบบทุนนิยมและวัฒนุนิยมส่งเสริมปัจเจกชนและการสะสมกักตุน แบ่งขัน เห็นแก่ตัว ทำให้บางครอบครัวและบางครัวเรือนกิจกรรมจะผลิตข้าวจิตวิญญาณแบบวัตถุนิยมแบบชุมชนเมือง เช่น กรณีสูบน้ำหน้าฝ่ายในถูกแล้งของนายทุนที่มีที่ดินมาก กรณีกิจกรรมของครอบครัวที่เป็นเจ้าของร้านค้าที่ซื้อของถูก โดยจะบอกตามตรงว่า “เอาไปขายได้กำไรกิโลกรัมละ 1 บาทเท่านั้น” หรือกรณีขายของปลีกหากผู้ซื้อบอกว่า “แพงจัง” และต่อราคางานร้าวตามตรงว่า “ขอกำไรแค่ 2 หรือ 5 บาทเถอะ” เป็นต้น เป็นต้น แต่ส่วนใหญ่ยังคงมีและใช้พื้นฐานจากคุณธรรมแบบวงในโดยยังคงตั้งครอบครัวในชุมชนหมู่บ้านชนบทและทำ กิจกรรมบางอย่าง/บางครั้งที่ผิดไปจากหลักคุณธรรมแต่จะชดใช้ด้วยคุณธรรมในกิจกรรมการทำบุญร่วมสร้างสาธารณสมบัติโดยการบริจาคหรือสมทบเงินมากกว่าคนอื่นในชุมชนเดียวกัน หรือกรณีการที่คนหนุ่มสาวออกไปทำงานหาเงินในเมืองจัดผ้าป่าหรือกฐินมาท่องถวายวัดหรือโรงเรียนในชุมชนหมู่บ้านเกิดของตนเป็นต้น ซึ่งจะมีคุณธรรมมากน้อยตามเงื่อนไขของทางเลือกที่พอจะเอื้ออำนวยแก่ชุมชนหมู่บ้านชนบทท่ามกลางสังคมหมาภก (ที่นิยมวัตถุนำจิตใจ) ที่เหมารวมเอาชุมชนชนบทหมู่บ้านชนบทเป็นส่วนหนึ่งของรัฐและทุน และถูกกระทำอย่างไม่มีสิทธิชุมชนและไม่มีศักดิ์ศรีที่สมบูรณ์

#### 1.4.4 นันทนาการชุมชน

สวัสดิการชุมชนด้านนันทนาการชุมชนนี้เป็นสภาวะและกิจกรรมร่วมกันจัด รับและประเมินผลในชุมชนทุกรัฐดับทุกวัย เพื่อความเปึกบานใจระหว่างอยู่ร่วมกันเป็นชุมชนผู้ร้าวส

ยุคพึ่งกันเองนั้นทนาการชุมชนจะ 1) แทรกอยู่ในกิจกรรมของชุมชนทุกชนบทโดยไม่ต้องแยกออกไปต่างหาก 2) ร่วมในวัฒนธรรมและประเพณี เช่น วันปีใหม่เมือง (สงกรานต์) ขึ้นบ้านใหม่ แต่งงาน งานประเพณีของวัดหรือของหมู่บ้าน ฯลฯ 3) ไม่จัดขึ้นตามใจอยากแต่ตามความจำเป็นของวิถีชีวิต ธรรมชาติและถูกากล เช่น เด็กเล่นกว้างเป็นกลุ่ม ๆ หน้าฝน เล่นม้ากันกล้าย โหนเต้าวัลย์ เล่นน้ำตามแม่น้ำ ลำห้วย เล่นกองดิน กองทราย ฯลฯ หนุ่มสาวเล่นมะกอน\* เล่นก่อเจดีย์ทรายที่วัดในวันปีใหม่เมือง ผู้ใหญ่เล่นไฮโลหรือไพ่ในงานศพเท่านั้นไม่ตั้งวงเล่นนอกเวลา หรือเล่นดนตรีและรำวงเฉพาะงานประเพณีไม่ตั้งวงดนตรีเล่นเป็นอาชีพ(หาเงิน)เหมือนระบบชุมชนเมือง เป็นต้น 4) เป็นการผลิตซึ่งคุณธรรมและความเป็นชุมชนอย่างเป็นอิสระบนพื้นฐานของ การเป็นส่วนหนึ่งของธรรมชาติที่เป็นจริง เช่น เด็กเล่นเป็นพ่อ-แม่เลี้ยงลูกหรือเป็นพี่เลี้ยงน้อง เล่นทำอาหาร เล่นขายของ เล่นสร้างบ้าน เล่นทำงาน ทำสวน เป็นต้น โดยใช้วัสดุธรรมชาติจริง ๆ คือ ดิน หิน ทราย เตาวัลย์ ใบไม้ น้ำ ภัลามะพร้าว กากไม้ เป็นต้น

ยุคกึ่งพึ่งกันเอง-กึ่งพึ่งรัฐและทุน นั้นทนาการวงนอกจะผสมฐานคิดแบบชุมชนเมืองเข้ามา ผ่านทางระบบการศึกษาของโรงเรียน ระบบเศรษฐกิจเสรี สื่อสารมวลชนต่าง ๆ เช่น กีฬา สนามเด็กเล่น งานล้อมผ้า สวนสาธารณะ การดูรายการโทรทัศน์ วีดีทัศน์ เป็นต้น แต่ว่าในที่ต่อเนื่องมาจากยุคพึ่งกันเองก็ยังคงมีอยู่และเป็นพื้นฐาน เพราะวงนอกนั้นตั้งอยู่ในชุมชนหมู่บ้านชนบท ชุมชนจึงควบคุมได้มาก ดังนั้นจึงยังพบว่า วงในบางชุมชนยังคงมีดินตรีพื้นเมือง การรำวง หรือการที่ผู้จัดและผู้แสดงบางส่วนของวงนอกเป็นคนในชนบทด้วยกันที่อยู่ในชุมชนหมู่บ้านอื่น และการอยู่ในชุมชนแต่ละมิติแบบวงในเป็นนั้นทนาการในตัวเองและสร้างผลดีแก่สวัสดิการด้านอื่นด้วย

## 2. สวัสดิการชุมชนในกระบวนการกระจาย/บริโภคทางเศรษฐกิจชุมชน : การประกันชุมชน

การประกันชุมชนเป็นสวัสดิการชุมชนที่ชุมชนหมู่บ้านใช้พลังของการอยู่ร่วมกัน เป็นชุมชนจากกลุ่มที่เข้มแข็งจากช่วงวงจรชีวิตที่ปกติไปทำหน้าที่สร้างหลักประกันเชิงรุก แต่บางสมาชิกและชุมชนหมู่บ้านและสิ่งแวดล้อมของชุมชนหมู่บ้าน บางคนบางช่วงเวลาที่อ่อนแอกว่า เพระเกิดเหตุการณ์จริงในวงจรชีวิตของชุมชนแต่ละระดับ แบ่งได้ 3 ประเภท คือ การประกันครอบครัว การประกันชุมชนหมู่บ้าน และการประกันสิ่งแวดล้อมชุมชน

### 2.1 การประกันครอบครัว

เป็นสวัสดิการชุมชนที่จัดขึ้นแก่บังครอบครัวที่อ่อนแอกว่าพระมีเหตุการณ์จริงในวงจร

---

\* ลูกกลมๆ ทำจากผ้าที่มีวนแม่น วิธีเล่นแบ่งฝ่ายชายและหญิง ฝ่ายละ 4-6 คน โดยขึ้นเส้นแบ่งที่กลางลานดิน มีเสาสมัยโบราณ 1 คนมาจิงหลบลูกมะกอนในเขตแดนของฝ่ายตรงกันข้าม และผู้เล่นแต่ละฝ่ายพยายามป้าลูกมะกอนให้ถูกตัวอาสาสมัครนั้น หากถูกจะแพ้และถูกปรับโดยการยืดของที่ติดตัวมาเป็นประกัน เช่นหมาก เสื้อผ้า ฯลฯ เพื่อให้ฝ่ายตรงกันข้าม (ส่วนใหญ่เป็นฝ่ายชายต่างบ้าน) นำรับของคืนที่บ้านฝ่ายหญิงในวันหรือคืนต่อมา

ชีวิตครอบครัวเกิดขึ้น ไม่มีการกักตุน ไว้ก่อนหรือทำย้อนหลัง และเป็นสวัสดิการแบบเสมอภาคแต่ไม่ยุติธรรม เพราะทุกครอบครัวจะได้รับผลเหมือนกัน แต่ไม่เท่ากันในเวลาต่างกันและจำนวนคนในแต่ละครอบครัวมีจำนวนไม่เท่ากัน

### 2.1.1 การประกันการตาย

ชุมชนชนบทการตายเป็นเรื่องของชุมชนครอบครัวมิใช่เรื่องของปัจเจกชน เพราะในความเป็นจริงคนตายแล้วไม่ต้องทำอะไร แต่คนที่ยังมีชีวิตอยู่ต้องรับผิดชอบศพและวิญญาณของคนนั้น ต้องเสียสมาชิกไปและที่เหลืออยู่จะตกอยู่ในความไม่สมดุลทั้งทางร่างกายภาพและจิตใจ ซึ่งต้องได้รับการประกันแก่กันและกันทุกครั้งที่มีเหตุการณ์การตายขึ้น

บุคคลพึงกันเองการประกันการตายจะไม่มีข้อยกเว้น โดยจัดในรูปประเพณีงานศพอย่างน้อยที่สุดก็คือร่วมกันชุดดินฝังศพ และสาวอ่อนหวานส่งให้ดวงวิญญาณผู้ตายไปสู่สุขคติ ต่อมาเมื่อชุมชนหมู่บ้านชนบทมีที่ตั้งถาวรสูรูปแบบยังเป็นการฝังในช่วงแรกและเปลี่ยนมาเป็นการเผาศพ เพราะใช้ พื้นฐานที่น้อยกว่าและหาฟืนได้ง่าย มีประสบการณ์เฉพาะในชุมชนหมู่บ้านมาเทคโนโลยีพิชิตไม่จำกัดจำนวน ชุมชนเรียกว่า "งานศพ" ใช้เวลาประมาณ 3 วันก่อนเผาเพื่อรอน้ำดี ที่อยู่ต่างถิ่นห่างไกลมาร่วมงานศพได้ครบ โดยทุกครอบครัวจะส่งตัวแทนมาร่วมฟังเทศน์ตอนกลางคืน พร้อมนำข้าวสาร อาหารแห้งมาให้เจ้าภาพด้วย การเผากระทำที่เชิงตะกอนในป่าช้า ซึ่งเป็นสาธารณสมบัติของทุกครอบครัวที่มีสิทธิใช้ โดยไม่ต้องออกกฎหมายใด ๆ มารองรับ หลังการเผาจะมีชุมชนญาติและเพื่อนบ้านมาเยี่ยมในตอนกลางคืนประมาณ 1-2 สัปดาห์ทุกคืนเรียกว่ามา "เอือนเย็น"

บุคคลพึงกันเอง-กึ่งพึงรัฐและทุนจะเพิ่มการตอกแต่งโลงศพ การมีเครื่องไฟเครื่องเสียงแทน วงดนตรีพื้นเมืองที่เล่นกันสด ๆ การที่สมาชิกทั้งหมู่บ้านจะร่วมกันส่งเงินค่า "สมาชิก" ครอบครัวละเท่า ๆ กัน และแต่ละหมู่บ้านจะกำหนด บางหมู่บ้านจะกำหนดให้นำข้าวสารหรือฟืนมาร่วมสมทบให้ครอบครัวที่มีงานศพด้วย ส่วนตัวแทนนั้นจะมาเฉพาะที่อยู่ในหมวดที่แบ่งไว้ตามต้องมาช่วยทำครัว และจัดสถานที่ต้อนรับเครือญาติและเพื่อนฝูงที่มาจากต่างชุมชนและในชุมชน การแจ้งข่าวเพิ่มการใช้บัตรเชิญแทนการฝากบอกด้วยปาก ประสบการณ์นิมนต์มาจากหลายหมู่บ้าน เพราะประสบการณ์มีจำนวนน้อยลงไม่พอประกอบพิธีครั้งละ 7 รูปหรือ 9 รูป และมีรัฐและทุนเข้ามาเกี่ยวข้องคือ กลุ่มภาปนกิจศพสองเคราะห์ของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธกส.) ที่จะนำเงินส่งเคราะห์ศพมาอบให้เฉพาะครอบครัวที่เป็นสมาชิก ธกส. เท่านั้น และไม่สนใจกิจกรรมประเพณีศาสนาและชุมชนชนบท เพราะเป็นกิจกรรมที่มีเป้าหมายให้ ธกส. ได้เงินกู้คืนจากสมาชิกที่ตายนครับจำนวนเป็นหลัก นอกจากนี้ชุมชนชนบทที่อยู่ใกล้เมืองมาก ๆ จะมีการผสมการจ้างร้านอาหารมาทำอาหาร หรือการมีบริษัทมาเหมาทำโลงศพ ปราสาท นิมนต์พระ รับส่งพระสงฆ์ และเครื่องขยายเสียง ฯลฯ พร้อมกันจากบริษัทเอกชน แต่วงใน คือ หมวดแบบง่ายในยังมีอยู่เป็นพื้นฐานในกิจกรรมทุกอย่าง โดยเฉพาะอย่างยิ่งลูก คุ้มครอง และพื่น้องยังคงเป็นเจ้าภาพงานศพอยู่ เช่นเดิม รัฐและทุนมาเป็นเจ้าภาพแทนไม่ได้

### 2.1.2 การประกันครอบครัวใหม่ (แต่งงาน)

สวัสดิการชุมชนเพื่อประกันครอบครัวใหม่หรือแต่งงาน สำหรับบุตรหลานของครัวเดิมจัดสำหรับครอบครัวเดิมของทั้งฝ่ายเจ้าบ่าวและเจ้าสาว และสำหรับครอบครัวใหม่ของคู่บ่าวสาวเอง เพรานอกจากครอบครัวเดิมของพ่อแม่จะต้องเสียแรงงานไป 1 คน แล้ว ครอบครัวใหม่ยังต้องการทุนทั้งด้านวัตถุ จิตใจ และความรู้ประสบการณ์ในการดำเนินชีวิตเพื่อการเป็นมารดาสที่ดี และมีบุตรหลานสืบสกุล โดยชุมชนครอบครัวเดิม ชุมชนเครือญาติ ชุมชนเพื่อนบ้านเป็นผู้จัดสวัสดิการในรูปประเพณีการแต่งงานและเสียผี โดยไม่ต้องมีทะเบียนสมรสแต่ประการใด

ยุคพึ่งกันเองเมื่อยังมีที่ตั้งไม่ถาวรหือเริ่มตั้งชุมชนใหม่ ๆ รูปแบบและวิธีการรู้จักเกี้ยวพาราสี และแต่งงานเป็นอย่างเรียบง่าย เมื่อฝ่ายหนุ่มสาวตกลงใจกัน ญาติหรือเฝ่าแก่ฝ่ายชาย ก็จะมาสู่ขอ และหวานดีหรือฤกษ์ดีที่ฝ่ายชายจะขันเสื้อผ้ามาอยู่และเป็นสมาชิกคนหนึ่งของครอบครัว ฝ่ายหญิงโดยไม่มีการจดทะเบียนสมรสประมาณ 1-3 ปี หรือจนกว่าจะมีเขยคนใหม่เข้ามาอยู่เพิ่มอีก 1 คน ซึ่งเป็นช่วงที่คู่สมรสใหม่จะต่างดูใจกันและเตรียมวัสดุบางอย่างสำหรับการสร้างบ้านใหม่ เมื่อถึงเวลาจะต้องแยกบ้านใหม่ ชุมชนญาติและชุมชนเพื่อนบ้านจะลงแขกไปตัด ขนไม้จากป่ามาสร้างบ้านใหม่ ซึ่งจะใช้เวลาประมาณ 7-10 วัน เพราะเป็นบ้านเล็ก ๆ ใช้วัสดุง่าย ๆ เช่น ไม้ไผ่ หญ้าคา เป็นต้น

ยุคกึ่งพึ่งกันเอง-กึ่งพึ่งรัฐและทุนถึงปัจจุบัน สวัสดิการชุมชนเพื่อประกันครอบครัวใหม่ (แต่งงาน) เปลี่ยนรูปแบบและวิธีการไป เนื่องจากชุมชนชนบทมีที่ตั้งถาวร สมาชิกมีมากขึ้น การคมนาคมติดต่อสื่อสารสะดวกขึ้น และการปนหรือรับอิทธิพลด้านต่าง ๆ จากภายนอกชุมชน โดยเฉพาะจากชุมชนเมืองมีมากขึ้น การแต่งงานต้องมีการใช้เงินทองเป็นสินสอดและค่าน้ำนมมากขึ้น ต้องจดทะเบียนสมรส การเลี้ยงฉลองงานมงคลสมรสใหญ่โต มีการซ่วยงานแต่งงานเพียง 1 หมวด แทนการมาซ่วยทั้งหมู่บ้านเหมือนยุคพึ่งกันเอง (ยกเว้นญาติและเพื่อนบ้านหรือเพื่อนฝูงที่ต้องมาเป็นหลัก) แต่ชุมชนวงในยังมาร่วมโดยการใส่ช่องเงินมาสมบททั้งหมู่บ้านเหมือนงานศพ โดยในวันพิธีนอกจากจะมีพิธีหมั้นผูกข้อมือ อวยพร ของชุมชนญาติมิตรแล้ว อาจมีการแสดงดนตรีและเลี้ยงอาหารแบบโต๊ะจีนแต่เป็นอาหารที่หมวดแม่บ้านช่วยกันทำขึ้นและยิ่งของใช้จากการของให้หน้าหมู่ที่วัดหรือกลุ่มแม่บ้านรับผิดชอบอยู่โดยจ่ายค่าบำรุงตามความพอใจและฐานะ ในช่วงแรกยังใช้ข้าวเหนียวแบบดั้งเดิม ปัจจุบันมีข้าวสวยและเครื่องดื่มตามโถเช่นนาทางสืบต่าง ๆ ขึ้นมาสำหรับแขกต่างถิ่นโดยเฉพาะจากชุมชนเมืองบางส่วน ส่วนเงินที่ได้จากการสมบทในพิธี คุ้งป่าสาจะนำไปปั้งตัวต่อไป ซึ่งจะเหลือไม่มากหากหักค่าเลี้ยงฉลองซึ่งต้องใช้เงินมากในยุคทุนนิยมปัจจุบัน

### 2.1.3 การประกันการเกิดและเลี้ยงดูบุตร

สวัสดิการชุมชนเพื่อประกันการเกิดและเลี้ยงดูบุตรนี้จัดโดยชุมชนครอบครัวและเครือญาติเป็นหลัก เริ่มตั้งแต่ตั้งครรภ์ คลอด เลี้ยงดูและอบรมบุตรหลานให้เติบโตเป็นคนดีของตระกูลและของชุมชนหมู่บ้านชนบท

ยุคพึ่งกันเองระบบชุมชนครอบครัวและชุมชนเครือญาติจะรับผิดชอบทุกขั้นตอนโดยขั้นตอนท้าย ๆ คือการอบรมสั่งสอนจะมีชุมชนหมู่บ้านและวัดเข้ามาร่วมด้วย เป็นยุคที่ไม่มีการ

ใช้การคุมกำเนิดแต่ละครอบครัวจึงมีบุตรมาก แต่ด้วยการสาธารณสุขที่ยังไม่ก้าวหน้าทำให้มีการตายของทารกสูงเช่นกัน การตั้งครรภ์อ่อนฝ่ายหญิงยังคงทำงานให้ครอบครัว เมื่อใกล้คลอดจะหยุดทำงานหนัก การทำคลอดในบ้านเริ่มตั้งถิ่นฐานถาวรยังเป็นหน้าที่ของพ่อแม่หรือสามีของฝ่ายหญิง เมื่อมีที่ตั้งถาวรและมีสมาร์ทโฟนเพิ่มจำนวนมากขึ้น มีการพัฒนาองค์ความรู้และสถาบันแห่งองค์การ หลายคนจะรายอยู่ตามคุ้มต่าง ๆ ในชุมชนหมู่บ้าน และแบ่งหน้าที่กันทำคลอดตามความใกล้ อยู่บ้านเมื่อมีเหตุการณ์ และความสนใจสนมกับผู้กำลังจะคลอด โดยมีการทำแบบเป็นฝ่ายเดินทางมาหาคนเจ็บโดยไม่คิดค่าทำคลอด ที่ถูกเชิญมา เพราะมีคุณสมบัติและความสามารถที่จะทำได้จริง หลังการคลอดประมาณ 1 เดือนแม่เด็กจะอยู่ไฟ โดยมีแม่หรือยายมาช่วยดูแลใกล้ชิด เมื่อเด็กเริ่มโหนด สาวฝ่ายหญิงหรือพี่ ๆ ของเด็กที่เกิดมาก่อนจะช่วยดูแล การเลี้ยงดูของแม่เป็นจุดภาคภูมิและทุนระดับมหภาคมาทำแทนไม่ได้ เช่น สัมผัสและการกล่อมลูกนอนด้วยเพลงที่อุกอาจจากจิตวิญญาณที่จริงใจอย่างบริสุทธิ์ของแม่ที่มีต่อลูกตอนนั้น จะเอาเทปบันทึกเสียงแม่ที่เป็นหัวร้องแผ่นเสียงทองคำราคาน้ำเงินมาเปิดแทนเพื่อกล่อมเด็กไม่ได้ เป็นต้น ญาติผู้ใหญ่จะมาทำพิธีผูกข้อมือรับแขวน หลาน เมื่อโടขึ้นปูย่าตาลายจะช่วยดูแลอีกชั้นหนึ่งร่วมกับน้องสาวฝ่ายหญิงหรือพี่ ๆ ของเด็กเล็กๆ ใน "วันโภน \* เด็กๆ จะนั่งล้อมวงรอ หรือเล่นอยู่ใกล้ ๆ ย่า ยาย ป้า หรือแม่ เพื่อรอกินขนมที่ทุกครอบครัวจะเตรียมไว้ภายในวันพระรุ่งขึ้นและทำเพื่อลูกหลานไว้กินด้วย และจะมีโอกาสได้รับการศึกษาถึงประวัติศาสตร์ของชุมชน ตระกูล ศาสนา และแนวทางการดำเนินชีวิตในวัยต่างๆ พอโடขึ้นมาก็ออกไปไร่นาร่วมกับพ่อแม่เรียนรู้ธรรมชาติและการทำงานตามวิถีชนบทจริง ตามพ่อแม่ ปูย่าตาลายไปวัดได้รับรู้วัฒนธรรม ประเพณี คำสอนของพระสงฆ์ในวิถีชีวิตจริง และเด็กชายเกือบทุกคนในชุมชนจะไปเป็นเด็กวัดเพื่อเตรียมตัวบำบัด มีเพียงจำนวนน้อยที่ไม่ได้บำบัดเรียกว่า "คนดิบ" ส่วนคนที่บำบัดเรียนจะมีโอกาสเรียนหลักธรรมะของศาสนาและหลักในการดำเนินชีวิตของชาวราษฎร์สืบทอดกันไปเรียกว่า "น้อยหรือหนาน" และลูกชายบางครอบครัว โดยเฉพาะตระกูลที่มีบรรพบุรุษเป็นพระสงฆ์มาก่อนจะยังคงบวชต่อไป โดยมีครอบครัวของตนคอยดูแลเรื่องอาหารขบจันให้ไม่ขาด เนื่องจากบ้านและเป็นโอกาสที่วัดต่ำตระหง่าน ด้วย จนเข้าสู่ช่วงวัยรุ่นจึงสิ้นสุดการเป็นน้อยหรือหนาน ส่วนเด็กหญิงเรียนรู้เรื่องการบ้านการเรือนเย็นปักถักร้อยและการประกอบอาชีพจากการด้วย ย่า ยาย และครอบครัวตามหลักกุลสตรีแบบชนบท ที่ต้องรักนวลลงวนตัว ขยายงานบ้านการเรือน และเรียบร้อย

ยุคกิ่งพึงกันเอง-กิ่งพึงรักและทุน มีการส่งเสริมสวัสดิการสังคมด้านการสาธารณสุข มีการส่งเสริมการคุมกำเนิด ครอบครัวจะมีบุตรน้อยลง การแยกโรงเรียนออกจากวัด และทิ้งวัดให้ทำหน้าที่ส่วนเหลือจากระบบโรงเรียนเท่านั้น ประกอบกับการรุกเข้ามายังวิถีการดำเนินชีวิตแบบเมืองที่นิยมวัตถุ เงินทอง การเอากำไรกัน ทำให้การเกิดเริ่มพึงพาโรงพยาบาลและสถานีอนามัย แต่บางครอบครัวยังคงคลอดตามวิธีดั้งเดิมอยู่ และการเลี้ยงดูก็จะมีโรงเรียนเปิดบริการสอน โดยครูและหลักสูตรจากภายนอกตามแบบชุมชนเมือง และต่อมาเปิดศูนย์พัฒนาเด็กอายุ 3-5 ขวบหรือก่อนวัยเรียนขึ้นมาอีกในชุมชนหมู่บ้าน โดยบางครอบครัวที่มีฐานะทางการเงินดีจะส่งบุตรหลานไปเรียน

ที่โรงเรียนอนุบาลและประถมศึกษาในเมืองตั้งแต่เล็ก ๆ แต่ในยังคงทำหน้าที่เป็นหลักในชุมชน ครอบครัวชนบท เพราะระบบฐานะและทุนใหญ่และเป็นทางการมากเกินกว่าจะมาชี้นำประเดิมจุลภาค เช่น การเลือกคู่ การตั้งครรภ์ การดูแลครรภ์ การนำคนท้องแก่ไปส่งโรงพยาบาล/อนามัย การดูแลเด็กตลอด 24 ชั่วโมง และจนเตบใหญ่ การหลับนอน การกิน การแต่งตัว การฝึกพูด ฯลฯ ของเด็ก จึงพบว่าเด็กชุมชนชนบทพูดภาษาถิ่นเป็นมาก่อนเข้าเรียนภาษาไทยกลางในระบบโรงเรียน และใช้ภาษาที่เรียนต่อมาเมื่อโตเป็นผู้ใหญ่

#### **2.1.4 การประกันการเจ็บป่วยและอุบัติเหตุ**

สวัสดิการชุมชนเพื่อประกันการเจ็บป่วยและอุบัติเหตุของสมาชิกในครอบครัวที่เกิดจากความอ่อนแอกหรือแก่ชราของสังขารร่างกายและอุบัติเหตุถือว่าเป็นเรื่องของกรรมเรหหรือกรรมเก่าหรือเคราะห์กรรมที่ตามมาสนองเมื่อยาวยาวยิ่งจะอุทกานว่า “พันเคราะห์พันกรรม”

ยุคพึ่งกันเอง ต้องอาศัยการจัดการของชุมชนครอบครัวในการดูแลรักษา และช่วยเหลือเมื่อมีสมาชิกครอบครัวเจ็บป่วยหรืออุบัติเหตุ ซึ่งหากเจ็บป่วยหรือได้รับอุบัติเหตุนอกบ้าน คนที่พบเห็นจะรีบเข้าไปช่วยกันดูแลและทำการปฐมพยาบาลทันที (แม้ทำงานอยู่ก็จะหยุด) รวมถึงช่วยกันนำส่งบ้าน เกิดเป็นบุญคุณต่อกัน การรักษาอาศัยทั้งคนของชุมชน วัตถุสิ่งของ และด้านจิตใจพร้อมกันไป กิจกรรมจึงเกี่ยวข้องกับญาติพี่น้อง พระ หมอดู และ巫婆ชาวบ้านที่จะช่วยกันแนะนำและรักษา หากเจ็บป่วยในครอบครัวคนที่แข็งแรงเป็นปกติจะเป็นบุคคลแรกที่พบรความผิดปกติโดยสำรวจอาการง่าย ๆ เช่น ตัวร้อน เป็นไข้ รับประทานอาหารได้น้อย น้ำหนักลด ผอม ไอ อาเจ ดินทุนทุร้าย หรือมีแพล เป็นต้น ยิ่งเป็นโรคเรื้อรังครอบครัวจะรู้ถูกอาการก่อนใครและเข้าใจวิธีดูแลรักษาเอาใจใส่มากกว่าคนนอกครอบครัว โดยเฉพาะกับเด็กหรือคนชรา ครอบครัวจะมีองค์ความรู้ในการดูแลเป็นพิเศษ เช่น จัดอาหารรสจืด ๆ และรู้จักการใช้สมุนไพรในการรักษา เช่น ใช้ขมิ้นชันทาท้องเวลาเด็กท้องอืด ให้กินน้ำผึ้งสมอลดเมื่อท้องผูก ให้ดื่มน้ำใบบัวบกเวลาร้อนใน หรือบดใบหญ้าดอกขาวไปปะແลงกันเลือดไหล เป็นต้น และตามหมอดูบ้านที่เรียกว่า “พ่อหมอ หรือแม่หมอ” มาดูแลรักษาอาการที่บ้าน โดยไม่ต้องพาคนไข้ที่กำลังลำบากไปหาพ่อหมอหรือแม่หมอ และไม่ต้องจ่ายเงินค่ารักษา และพ่อหมอแม่หมอก็ไม่เรียกร้องค่าตอบแทนเป็นข้าวของเงินทองแต่ประการใดเพราะช่วยเหลือ (ทำงาน) ด้วยจิตใจที่มีความเมตตากรุณา แต่ผู้ชายป่วยแล้วจะทำงานเพิ่มผลผลิตส่วนเกินจริงเพื่อมีสิ่งของไปตอบแทนน้ำใจด้วยการไปดำเนินงานสำคัญทุกปี (ข้าวของเป็นอุปกรณ์หรือสิ่งแทนน้ำใจโดยไม่ใช่เงินสด) และชุมชนเครือญาติและเพื่อนฝูงที่ทราบข่าวจะมาเยี่ยมไข้ และแนะนำหมอดูให้และหากเป็นโรคที่รักษายากจะช่วยกันบนบานสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ดูหมอและเลี้ยงผู้ป่วยเพื่อเสริมกำลังใจ แม้การเจ็บไข้จะรักษาไม่ได้และมีการตายเกิดขึ้นมาก็จะยอมรับความจริง หรือประสบอุบัติเหตุจนหาศพไม่เจอหรือไม่ว่าจะตายด้วยโรคร้าย ก็ยังช่วยทำงานศพให้ทุกคน

ยุคกึ่งพึ่งกันเอง-กึ่งพึ่งรัฐและทุน ชุมชนหมู่บ้านเพิ่มการอาศัยกิจกรรมวง芳 กือ การไปหาหมอดูที่สถานที่อนามัยและโรงพยาบาล และมักเกิดความขัดแย้งระหว่างคนรุ่นเก่ากับรุ่นใหม่ ในชุมชนครอบครัวเสมอ เพราะคนรุ่นเก่าจะพึ่งกันเองได้มาก แต่คนรุ่นใหม่จะไม่มีองค์ความรู้และ

ประสบการณ์ในการจัดสวัสดิการชุมชนด้านการเจ็บไข้และอุบัติเหตุ เช่น กรณีความขัดยังระหว่างแม่ยายกับลูกสะไภ้ที่ดูแลรักษาอาการเจ็บป่วยของหลาน เป็นต้น ถึงแม้จะมีวงนอกเพิ่มขึ้นมา แต่วงในยังทำหน้าที่หลักในการสำรวจตรวจสอบอาการเจ็บป่วย ปฐมพยาบาล พาไปพบแพทย์หรือดูแลกันเอง และดูแลเอาใจใส่ตัวคนไข้ได้ตลอด 24 ชั่วโมง ด้วยความรักเมตตากรุณาห่วงใยต่อกันที่ลั่นอกรมาจากการจิตวิญญาณที่แท้จริง ขณะที่แพทย์มาตรวจโดยถὰมอาการ สั่งยา และให้ไปจ่ายเงินค่ายาและค่ารักษาเจ็บป่วยในช่วง 5-10 นาทีเท่านั้น ส่วนการผ่าตัดต้องมีญาติอนุญาตถึงจะทำได้

#### 2.1.5 การประกันการพิการและชราภาพ

สวัสดิการชุมชนเพื่อประกันการพิการและชราภาพแก่ครอบครัวที่มีสมาชิกเป็นคนพิการและชราภาพ นอกจากจะเป็นบทบาทโดยตรงของครอบครัวนั้น ๆ เพราะถือว่าเป็นสายเลือก หรือเป็นผู้ให้กำเนิด และมีความตระหนักในจิตวิญญาณว่า “ถ้าเราไม่ดูแลแล้วใครจะดูแล” โดยหลัง ส่วนเหลือล้นออกแบบจากจิตวิญญาณที่ควบคุมวัตถุสิ่งของที่มีอยู่ ให้นำออกแบบแบ่งปันเจือจานแก่คนพิการและชราภาพ

บุคพึงกันเองชุมชนที่กว้างกว่าชุมชนครอบครัวจะร่วมจัดสวัสดิการอนุเคราะห์ชุมชนแก่คนชราเพระคนพิการจะเป็นหน้าที่ของครอบครัวดูแลเป็นหลัก และช่วยเหลือหรือผ่อนปรนการร่วมกิจกรรมของชุมชนกลุ่มและหมู่บ้านกับครอบครัวที่มีคนพิการคนเจ็บและชราภาพ รวมถึงการจัดสวัสดิการอนุเคราะห์ชุมชนโดยแบ่งปันสิ่งของและทำหัวแก่ครอบครัวนั้นตามความเหมาะสม รวมถึงการยอมรับและไม่แสดงความรังเกียจคนพิการในกิจกรรมของชุมชนกลุ่มย่อยและหมู่บ้าน เช่น การยกสำรับอาหารแก่คนไม่สมประกอบที่มาร่วมงานศพ งานแต่งงาน งานเขียนบ้านใหม่ ฯลฯ และช่วยดูแลจัดเก็บไปล้างแทนคนนั้น หรือการให้คนปัญญาอ่อนเลิกน้อย 2 คนแต่งงานกันเพื่อจะได้มีลูกปัญญาดีเกิดมาค่อยดูแลพ่อแม่ที่ไม่ค่อยสมประกอบ เป็นต้น

ยุคกึ่งพึ่งกันเอง-กึ่งพึ่งรัฐและทุน มีสวัสดิการสังคมเพื่อชุมชนเข้ามาร่วมจัดการสังเคราะห์ แก่คนพิการและคนชรา ในรูปเงินช่วยเหลือ เสื้อผ้า เครื่องกันหนาว และการรักษาโดยไม่คิดเงิน ซึ่งชุมชนชนบทก็ยอมรับแต่ยังคงว่างในเอาไว้ โดยเฉพาะส่วนที่วงนอกมองไม่เห็นและไม่ได้จัดให้ เช่น ที่อยู่อาศัย คนเฝ้าหรือดูแลใกล้ชิด และความผูกพันที่มีต่อกัน เป็นต้น โดยชุมชนหมู่บ้านถือว่าเป็นเรื่องของกรรมเริ่มที่ตามมาชดใช้กันในชาตินี้ ต้องไถ่ถอนทดแทนทางดีเป็นการสร้างบำรุงแก่ตนเองในชาติต่อไป และหากชุมชนครอบครัวจัดสวัสดิการไม่ไหว ชุมชนเครือญาติและชุมชนหมู่บ้านจะเข้ามารังสรรคประภันสนับสนุนหรือช่วยเหลือทันทีโดยอัตโนมัติ โดยเฉพาะวัดหรือพระสงฆ์จะช่วยผลิตช้าสวัสดิการเชิงศาสนา และจิตใจในเรื่องบุญกุศลและบุญคุณแห่งความเมตตา กรุณา และเอื้ออาทรต่อกันอยู่ตลอดเวลา

## 2.2 การประกันชมชนหมู่บ้าน

#### 2.2.1 การมีส่วนร่วมในชุมชนหมู่บ้านและชุมชนเครือข่าย

สวัสดิการชุมชนเพื่อประกันการมีส่วนร่วมในชุมชนหมู่บ้านของชุมชนครอบครัวทั้งหมดในหมู่บ้าน และในชุมชนเครือข่ายชนบทด้วยกัน เกิดจากปัจจัยทั้ง 2 ด้าน คือ 1) ฝ่ายรับเป็น

ชุมชนเปิดและให้อิสระแก่ทุกครอบครัวอย่างเสมอภาคที่จะเข้าร่วมเป็นสมาชิกและทำกิจกรรมร่วมกัน ในระดับหมู่บ้านและเครือข่าย และ 2) ฝ่ายต้องการเข้าร่วมก็มีความสมัครใจ โดยอาศัยพันธะที่มีต่อ กันทางจิตใจ คือ วัตถุประสงค์ต้องการหนึ่งระบบแบบชุมชนเมือง มีชาติพันธุ์ เครือญาติ ศาสนา ความเชื่อ วิถีการดำเนินชีวิต ฯลฯ ที่คล้ายกันโดยไม่มีการทำหนดเป็นกฎระเบียบลายลักษณ์อักษร

ยุคพึ่งกันเองจะผลิตช้าๆ การมีส่วนร่วมเชิงจิตวิญญาณซ้อนเข้าไปในการมาอยู่บ้านที่ตั้ง และภูมิโนเวตน์เดียวกัน ทั้งแบบช้าๆ ควรและเป็นวัฒนธรรมประเพณีหรือสืด เช่น การฟังรถเด็กที่โคนเสาบ้าน (เพื่อโตขึ้นและออกไปอยู่ห่างชุมชนจะได้กลับมาเยี่ยมบ้านเกิด) การสืบชะตาบ้าน การเลี้ยงผึ้งบ้าน/ผึ้งเมือง การแห่นางแมว การจัดผ้าป่า/กฐิน การสร้างและใช้สาธารณสุขบ้านร่วมกัน เช่น วัด ศาสนกิจสถาน เหมือนฝ่าย เป็นต้น ซึ่งล้วนเป็นโครงสร้างแควรบและไม่กำหนดแบบแผน เวลา จำนวนคนเข้าร่วม ไม่กำหนดบทลงโทษคนไม่เข้าร่วมไว้อย่างตายตัวหรือเป็นทางการ เป็นความสัมพันธ์เชิงสังคม วัฒนธรรม และจิตวิญญาณที่เกี่ยวข้องหรือพึงพารромชาติ เช่น ฤทธิกาล ทรัพยากรธรรมชาติ เหตุการณ์พิเศษ (เช่นการมีต้นบุญหรือพระโพธิสัตว์เกิดขึ้นในชุมชน) เป็นต้น

ยุคกึ่งพึ่งกันเอง-กึ่งพึ่งรัฐและทุน ชุมชนหมู่บ้านมีโครงสร้างวงนอกเพิ่มขึ้นมา แต่ยังให้อิสระแก่ครอบครัวต่าง ๆ จะเข้าร่วมกิจกรรมเช่นกัน เนื่องจากเป็นโครงสร้างที่ผสมระหว่างแบบของชุมชนเมืองและชนบทจริงต้องปรับตัว ปรับจิตวิญญาณเจึงจะเข้าร่วมได้ และเป็นการเข้าร่วมเพื่อ กลับมารับใช้วงในที่เป็นพื้นฐาน เช่น คนที่เกิดและเติบโตในชุมชนหมู่บ้านชนบทที่เข้ามาอยู่ในชุมชนเมืองจะถามกันถึงว่า “เป็นคนบ้านไหน หรือ บ้านเกิดอยู่ที่ไหน” ซึ่งแสดงถึงพื้นฐานการมีบ้านเกิดเมืองนอนของตน การประชุมชาวบ้านหรือสภาพผู้นำหมู่บ้านปัจจุบันมีกิจกรรมวงนอกมากขึ้นผู้ร่วมประชุมส่วนใหญ่จะไม่ค่อยแสดงความคิดเห็นมาก เพราะนอกจากจะเป็นคนละระบบคิดและการปฏิบัติต่างไปจากวงในแล้ว ยังจะเกิดความขัดแย้งกันขึ้นได้ ดังนั้นคนที่แสดงความคิดเห็นจึงเป็นกรรมการกลุ่มวงนอกเพียงไม่กี่คนที่จะรับหน้าที่เป็นประธานหรือกรรมการulatory กลุ่ม

การมีส่วนร่วมในสังคมที่สูงกว่าระดับชุมชนหมู่บ้านที่รัฐมาส่งเสริมในรูปของชุมชน เครือข่าย โดยนำเอกลุ่มวงนอกของหลายกลุ่มจากหลายหมู่บ้านมาเลือกตั้งกรรมการเครือข่ายใหม่ ขึ้นมา ตามที่หลายหน่วยงานราชการส่งเสริมกิจยังแสดงวงนอก-วงใน โดยผู้นำแต่ละกลุ่มจะแบ่งกัน เป็นประธานตามชื่อเครือข่ายและหน่วยงานที่ลงมาส่งเสริม เช่น เครือข่ายกลุ่มทอผ้าพื้นเมืองที่ส่งเสริมโดยหลายหน่วยงาน คือ กรมส่งเสริมสหกรณ์ กรมการพัฒนาชุมชน กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม กรมส่งเสริมการเกษตร องค์การบริหารส่วนจังหวัดลำพูน โครงการ SIF องค์กรพัฒนาเอกชน และมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ที่เข้าร่วมเป็นสมาชิกทั้งหมดในจังหวัดลำพูนจริงอยู่ 6-8 กลุ่มย่อย ประธานเครือข่ายจะสลับกันไปตามประธานกลุ่มย่อย เช่น เครือข่ายของสหกรณ์มีประธานและที่ตั้งสำนักงานที่บ้าน ก. แต่เครือข่ายที่สันนับสนับโดยกรรมการพัฒนาชุมชนมีประธานและที่ตั้งสำนักงานที่หมู่บ้าน ข. เป็นต้น เนื่องจากต้องมีสำนักงานที่ขึ้นป้ายของเครือข่ายและมีงบประมาณคงเหลือตามหน่วยงาน สนับสนุนส่งเสริม เวลาอกร้านขายผ้าทอ ก็แบ่งกันไปและเอาป้ายกลุ่มที่สังกัดไปให้ถูกเท่านั้นเอง ขณะที่วงในครอบครัวส่วนใหญ่ในแต่ละหมู่บ้านมิได้เป็นสมาชิกกลุ่ม และหลายกลุ่มทอผ้าไม่ได้เป็น

สมาชิกเครือข่าย แต่วงในแทนทุกครอบครัวยังคงเป็นเครือข่ายผู้ทำนาแบบพื้นบ้าน หรือเป็นครัวชาหัวดหรือครัวชาวัดประจำหมู่บ้าน โดยที่รัฐและทุนไม่ต้องมาส่งเสริมอะไรเลย และรัฐก็มองไม่เห็น

### 2.2.2 การบริหารชุมชนหมู่บ้าน

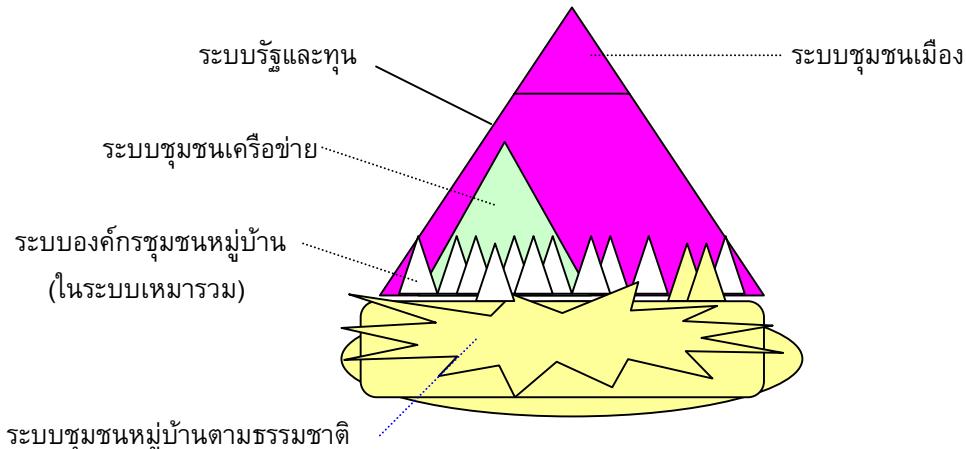
สวัสดิการชุมชนเพื่อการบริหารชุมชนหมู่บ้านชนบท มีความคู่กับการเป็นชุมชนหมู่บ้าน โดยผู้นำชุมชนจะแตกต่างกันตามสภาพแวดล้อมทั้งภายนอกและภายในที่เปลี่ยนแปลงไป ยุคพึ่งกันเอง ชุมชนหมู่บ้านที่อยู่ห่างไกลไม่ถูกแทรกแซงด้านการบริหารชุมชนหมู่บ้านจากรัฐศักดินาแบบห้าเมือง การบริหารชุมชนหมู่บ้านจึงเป็นแบบประชาธิปไตยโดยตรง มีผู้นำ ตามธรรมชาติที่ไม่มีคุณใดคุณหนึ่งมีอำนาจเด็ดขาด เพราะผู้นำผู้สมกันอยู่ระหว่างผู้นำของระบบเครือญาติ ผู้นำศาสนา ผู้นำด้านภูมิปัญญาด้านต่าง ๆ รวมถึงระบบผู้อาวุโส ซึ่งเป็นได้เฉพาะตนในช่วงอายุคนหนึ่งคนเท่านั้นไม่มีการสืบท่อแบบกษัตริย์ ผู้นำในกิจกรรมร่วมกันทั้งหมู่บ้านส่วนใหญ่เป็นเรื่องเกี่ยวกับกิจกรรมทางทั้งพิธีกรรมและการสร้างหรือบูรณะวัดและสาธารณสมบัติต่าง ๆ ฯลฯ จะมีการประชุมสภาผู้นำชุมชนหมู่บ้านหรือประชุมชาวบ้าน ซึ่งจะมีตัวแทนของทุกครอบครัวมาร่วมประชุม โดยใช้สถานที่ของวัดหรือบ้านผู้นำธรรมชาติคนใดคนหนึ่งเป็นครั้งไป เนื่องจากมีจำนวนครอบครัวน้อยจึงไม่จำเป็นต้องแบ่งหมวดหรือกลุ่มย่อย เพราะกลุ่มบริหาร กลุ่มเศรษฐกิจ กลุ่มสวัสดิการ กลุ่มวัฒนธรรม ฯลฯ จะซ้อนทับกันได้เกือบพอดี ซึ่งเป็นการบริหารที่มีศักยภาพที่โปร่งใส ไม่กักดุน และหากมีผู้นำเชิงบารมีมาก ๆ จนประกันการคอร์ปชั่นได้แน่นอน เช่น กรณีที่นำโดยครูนาศรี วิชัยและกลุ่มผู้นำทางโลกที่เป็นลูกศิษย์จะแสดงศักยภาพของการบริหารตามกระบวนการมัมมิก สังคมที่สามารถตอบสนอง ทรัพยากร ความรู้ ทักษะ และความศรัทธาได้มากตามมาสร้างระบบเศรษฐกิจชุมชนและ สวัสดิการชุมชนเครือข่ายที่มีอาณาเขตกว้างกว่าชุมชนหมู่บ้าน จนข้ามเขตเดน การปกครอง เขตเดนของรัฐ และพร้อมเดนของปุถุชนมาแล้ว ซึ่งเป็นหลักการเดียวกับยุคหนึ่งที่นำโดยหลวงตามหาบัว ญาณสัมปันโน หลวงพ่อคุณ สมณะโพธิรักษ์ หลวงพ่อนาน และนำโดยพระราواส เช่น พ่อประยองค์ รณรงค์ที่จังหวัดสงขลา เป็นต้น

ยุคกึ่งพึ่งกันเอง-กึ่งพึ่งรัฐและทุนแบบรวมอำนาจหรือแบบเหมารวมถึงปัจจุบันรัฐไม่ได้อยู่เป็นกลางเพื่อบริหารการจัดสรรอำนาจและทรัพยากรแก่ทั้ง 2 ระบบ คือ ระบบชุมชนเมืองกับระบบชุมชนชนบทอย่างเสมอภาค แต่ไปร่วมกับระบบทุนหรือชุมชนเมือง และเหมารวมระบบชุมชนหมู่บ้านชนบทเข้าไปเป็นส่วนของระบบรัฐและทุนที่เป็นศูนย์กลางพยายามแฝอทิชิพลงของความเชื่อ และ วัฒนธรรมการบริหารแบบเหมารวมเชิงอำนาจนิยมที่ไม่มีหลักประกันการคอร์ปชั่นที่แน่นอนได้เข้ามายังชุมชนชนบทโดยอาศัยกฎหมาย เจ้าหน้าที่ และนโยบายสาธารณะด้านการพัฒนาชุมชนชนบท โดยการเข้ามายัดตั้งผู้นำและองค์กรตามแนวคิดแบบเหมารวม เกิดผู้นำรูปแบบต่าง ๆ เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำสตรี ผู้นำเยาวชน ผู้นำกลุ่มอาชีพ เป็นต้น ซึ่งโครงสร้างงในของชุมชนหมู่บ้านยอมทำตามแบบอหิงสา และเป็นการเลือกสิ่งที่ดีที่สุดอันดับสอง โดยให้ผู้นำที่รัฐมาจัดตั้งอยู่วงนอกของโครงสร้างการบริหารชุมชนหมู่บ้านโดยรวม เพื่อทำหน้าที่ 2 อย่าง คือ 1) เพื่อพัฒนาตนเองให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของภายนอก และ 2) เพื่อ

ประยุกต์สิ่งดีบางส่วนมารับใช้วงใน แต่ท้ายที่สุดผลประโยชน์กลับตกอยู่กับชุมชนเมืองไปด้วย ในรูปการชุดคนและนำทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญ คือ ไม้ แร่ธาตุ พืช ผัก ผลไม้ต่าง ๆ หรือภาชนะเป็นต้น แสดงว่าโครงสร้างการบริหารชุมชนหมู่บ้านชนบทงอกหัวไปทั่วประเทศบริหารงานเพื่อจัดสวัสดิการชุมชนแก่ชุมชนเมืองหรือรัฐและทุนที่พึงตนเองไม่ได้ด้วย

ยุคกึ่งพึ่งกันเอง-กึ่งพึ่งรัฐและทุนแบบรวมอำนาจถึงปัจจุบัน รัฐพยายามส่งเสริมองค์กรเครือข่ายจากองค์กรชุมชนที่เคยมาจัดตั้งไว้แต่ไม่สามารถมีกิจกรรมครอบคลุมวิถีชีวิตแบบชุมชนชนบทได้ เพราะมีโครงสร้าง-หน้าที่และจิตวิญญาณแบบอำนาจนิยมหรือเหมารวมที่แบ่งอำนาจเป็นองค์กรที่มีลำดับชั้นของอำนาจแตกต่างกับพื้นฐานที่มีอยู่ ตัวแสดงในแผนภาพที่ 18 ทั้งที่วันและ

แผนภาพที่ 18 เปรียบเทียบการมองระบบชุมชนหมู่บ้านแบบเหมารวมกับธรรมชาติที่เป็นจริง



ธรรมชาติของระบบบริหารชุมชนชนบทแบบไม่เป็นทางการแบบแนวราบที่มีรูปแบบไม่ใช่แค่รูปสามเหลี่ยมแบบองค์กรเท่านั้น แต่ยังมีผู้นำตามธรรมชาติที่อาจเป็นผู้เมืองหรือผู้เสียสละ และรับใช้หรือทำการบริหารเพื่อจัดเรื่องบกิจชุมชนและสวัสดิการชุมชนระดับต่าง ๆ ได้จริงมาตลอด

การจัดการวงในที่เป็นผลจากการเพิ่มขึ้นของจำนวนครอบครัวในชุมชนหมู่บ้านจะอยู่ในรูปการแบ่งหมวด ซึ่งแตกต่างกันไปในแต่ละชุมชนหมู่บ้าน บางหมู่บ้านแบ่งตามกลุ่มสตรี พ่อบ้าน เยาวชน เป็นต้น และผสมผสานเงื่อนไขของภูมิประเทศที่มีกลุ่มครอบครัวเป็นกลุ่ม ๆ ห่างจากกัน และระบบเครือญาติด้วย และการประชุมสภาผู้นำหมู่บ้านจะเกิดขึ้นเสมอในกรณีที่การพัฒนาวงนอก ซึ่งนำโดยผู้นำที่รัฐมาจัดตั้งจะจัดกิจกรรมที่กระทบวงใน เช่น การสร้างสิ่งก่อสร้างเป็นของชุมชน หมู่บ้าน เช่น ประปา หมู่บ้าน สะพาน ศาลาวัด รวมถึงการปรับปรุง รื้อถอนต้นไม้ใหญ่ หรือโบราณสถานของหมู่บ้านหรือของวัด ซึ่งการถ่วงดุลหรือต่อรองนี้จะมองแทบไม่ออก เพราะจะเป็นหนึ่งในหลักวาระในการประชุมชาวบ้าน และเรื่องของวงนอกจะหวังกว่าเรื่องของวงในที่มีแต่ตั้งรับและยอมตามเป็นส่วนใหญ่ แต่เมื่อถึงจุดหนึ่งที่โครงสร้างเสียสมดุลไปทางโครงสร้างวงนอกมาก โครงสร้างวงในก็จะแสดงศักยภาพอกรมาเพื่อเพิ่มความเข้มแข็งแก่แก่นแท้ระบบชุมชนหมู่บ้านชนบท เช่น การประชุมของตัวแทนเพื่อเพิ่มความเข้มแข็งแก่แก่นแท้ระบบชุมชน

ชุมชนบ้านบ้านเพิ่มเติม เช่นประเพณีแห่ไม้ค้าสะหรี การสรงนำพระธาตุวัด การแห่รูปเหมือนครูบาศรีวิชัย และการดหัวเจ้าคณะตำบลของชุมชนบ้านปางเมื่อ 5-6 ปีที่ผ่านมา เป็นต้น

### 2.2.3 สิทธิความเป็นชุมชนชนบท

สวัสดิการชุมชนเพื่อผลิตสำราญและบ่งบอกถึงสิทธิความเป็นชุมชนชนบทว่าเป็นอีกระบบหนึ่งและแตกต่างจากระบบชุมชนเมืองหรือรัฐและทุน แสดงว่าชุมชนหมู่บ้านชนบทคนส่วนใหญ่ของสังคมไทยไม่ได้อยู่เพื่อรอหรือต้องความหวังว่าจะเปลี่ยนเป็นชุมชนเมือง การยอมตามระบบชุมชนเมืองที่นำโดยรัฐและทุนแบบอหิงสาบนพื้นฐานจากแก่นแท้ของความเป็นชุมชนชนบท โดยถอยร่นแก่นแท้มาจำกัดอยู่ที่โครงสร้างงาใน เพราะมีที่ตั้งการริบบิ่นที่จะเป็นฝ่ายถูกกระทำและมีทางเลือกเพียงสิ่งที่ดีที่สุดลำดับสองมาต่อกัน เนื่องจากเงื่อนไขของรัฐที่ไปเข้าข้างชุมชนเมือง ชุมชนชนบททางใน นิยามสิทธิชุมชนและสิทธิความเป็นชุมชนชนบทด้วยการใช้คำว่า “คนเมือง” “หมู่เรือน” หรือผ่านนั้นผ่านนี้เสมอมา ซึ่งนอกจากจะแสดงถึงสิทธิชุมชนตามชาติพันธุ์ ถิ่นเกิด ที่ตั้งและยังหมายถึงวิถีชีวิต ทรัพยากรธรรมชาติ และการอยู่ร่วมกันอย่างพึ่งพาอาศัยกันมาเป็นชุมชน จุลภาคแค่ชุมชนหมู่บ้าน ไม่รวมตัวเป็นชุมชนตำบลหรืออำเภอเชิงการปกครองทั้งที่กลุ่มชุมชนตำบลแม่ดื่นและตำบลศรีวิชัยเป็นชุมชนหมู่บ้าน 19 หมู่บ้านที่มีชุมชนแม่เดียวกัน และในประวัติศาสตร์ที่ผ่านมาไม่เคยมีชุมชนชนบทหมู่บ้านชนบทที่ไหนประชุมกันและมีมติให้อพยพทั้งชุมชนหมู่บ้านเข้าไปอยู่เขตเทศบาลหรือเขตเมืองทั้งหมู่บ้านมาก่อน มีแต่การอพยพเป็นกลุ่มครอบครัวไปตั้งหมู่บ้านชนบทใหม่เท่านั้น ดังจะพบว่ามีหมู่บ้านชื่อ “บ้านสามหลัง” ในหลายอำเภอของประเทศไทย และการอพยพเข้าไปอยู่เมืองของคนชนบทที่ผ่านมาเป็นเพียงสมาชิกบางคนของครอบครัวหรือผู้ที่เคยมีประสบการณ์ตอนเป็นโสดในเขตเมืองมาก่อนเท่านั้น

ยุคพึ่งกันเองเพื่อแลกกับสิทธิความเป็นชุมชนชนบท ชุมชนหมู่บ้านชนบทจึงจำเป็นต้องอพยพเพื่อหลบหนีสงครามและการกดดันต้อนของชุมชนหัวเมืองออกไปอยู่ตามป่าเขาห่างไกล ยิ่งเป็นชาวเขาเผ่าต่าง ๆ ยอมกระทำไว้ไปอยู่บนเขาและให้เข้าที่ไม่มีติดลาด และความสะดวกได้ มากจนถึงปัจจุบัน เช่น สิทธิที่เลือกเองโดยสมัครใจและตั้งบันการพึ่งพาอาศัยความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติที่สามารถจัดการสิ่งแวดล้อมที่เป็นนิเวศน์ชุมชนนั้นได้เอง ตามวัตถุประสงค์ของการเป็นชุมชนหมู่บ้านชนบท คือ การหนีเมืองหรือหันหลังให้มีอง แต่หันหน้าเข้าหาป่าหรือทรัพยากรธรรมชาติอื่นที่เป็นมิตรแท้

ยุคกึ่งพึ่งกันเอง-กึ่งพึ่งรัฐและทุน รัฐและทุนเป็นฝ่ายรุกเข้าไปหาชุมชนชนบท โดยใช้นโยบายสาธารณะเป็นกลไก เช่น การตัดถนน ส่งเจ้าหน้าที่มาทำงาน หรือออกกฎหมายบังคับฯลฯ เข้าไปหาชุมชนชนบทที่มีที่ตั้งถาวรและไม่มีพื้นที่มากพอที่จะอพยพไปตั้งชุมชนหมู่บ้านใหม่ได้อีกต่อไป และประกาศเขตเมืองกับเขตชนบทเพิ่มขึ้นทุกปี ตัวอย่างสิทธิชุมชนวงในที่แสดงออกมานานครั้ง เช่น การไล่ประชาชนหรือครุฑ์ที่ทำผิดศีลธรรม หรือการเดินขบวนต่อต้านการเข้ามาตั้งโรงงานชุดดินและบดหินในเขตชุมชนหมู่บ้าน ฯลฯ ซึ่งอาจทำไม่ได้หากนายทุนบางคนมีอิทธิพลมาก ชุมชนหมู่บ้านจึงเป็นฝ่ายรับและไม่มีทางเลือกอย่างสมบูรณ์มาต่อกันประวัติศาสตร์ความเป็นชุมชนชนบท

ตั้งแต่เมร์รัชชาติและจิตวิญญาณแห่งการปกครองของรัฐและทุน แม้เข้าสู่ยุคที่รัฐและทุนแบบกระจายอำนาจและรัฐธรรมนูญปี 2540 มาตรา 26 กำหนดให้รัฐหรือศาลจะตีความกฎหมายต้องคำนึงถึงหลักสิทธิ เสรีภาพของชุมชน และมาตรา 56 เปิดโอกาสให้ชุมชนชนบทสามารถมีส่วนร่วมและอาศัยอยู่บนพื้นฐานการดำเนินชีวิตของตนเองในแหล่งทรัพยากรธรรมชาติและพัฒนาตนเองได้ก็ตาม รัฐและทุนที่เคยเข้ามาจัดตั้งองค์กร ชุมชนกลุ่มต่าง ๆ ที่เป็นโครงสร้างของนอกที่ไม่ใช้แก่นแท้ที่จะแสดงออกถึงสิทธิชุมชนหมู่บ้านชนบทจริงเหมือนหนึ่งในที่รัฐและทุนมองไม่ออก แต่ในบริบทสมัยใหม่ เช่นนี้สวัสดิการชุมชนด้านสิทธิความเป็นชุมชนชนบทจะเกิดผลสมบูรณ์ที่เป็นจริงได้ ต้องอาศัยนโยบายสาธารณะที่ให้สิทธิชุมชนหมู่บ้านจริง ๆ และรัฐก็จะกลายเป็นธรรมรัฐที่แยกเป็นกลางและค่อยสร้างความเป็นธรรมแก่ทั้งระบบชุมชนชนบทกับระบบชุมชนเมือง เมื่อนั้นชุมชนชนบทจึงจะได้รับสิทธิชุมชนที่จะสามารถรับหรือปฏิเสธ และประยุกต์นโยบายสาธารณะการพัฒนาของรัฐได้ตามสิทธิที่พึงได้ ไม่ตกลงเป็นฝ่ายถูกกระทำด้านเดียวและเลือกได้เพียงทางเลือกที่ดีที่สุดลำดับสองอีกต่อไป

## 2.3 การประกันสิ่งแวดล้อมชุมชน

### 2.3.1 ทรัพยากรธรรมชาติ

สวัสดิการชุมชนเพื่อการประกันทรัพยากรธรรมชาติ เช่น ป่าไม้ สัตว์ ดิน น้ำ และอากาศ เกิดขึ้นจากการผลผลิตของกระบวนการทางเศรษฐกิจชุมชนที่สร้างจิตวิญญาณของการยอมรับกฎหมายที่รัฐธรรมชาติที่อยู่รอบตัวมนุษย์ กฎหมายที่ในตัวมนุษย์ ระหว่างกลุ่มนุษย์ และมนุษย์กับสัตว์อื่น ซึ่งแสดงสวัสดิการชุมชนเป็นทิศทางเดียวกันไม่ว่าจะเป็นชุมชนระดับและมิติใด โดยชุมชนหมู่บ้านหนึ่ง จะต้องเลือกและมีสิ่งแวดล้อมภายนอกจำนวนหนึ่งที่จัดการเองได้

ยุคพึ่งตนเอง ชุมชนหมู่บ้านชนบทมีอิสระที่จะเลือกที่ตั้งใกล้ทรัพยากรธรรมชาติที่ชุมชนจัดการได้ เพราะยังไม่มีรัชชาติชุมชนหมู่บ้านจึงมีความเชื่อ วิถีชีวิตและการปฏิบัติจริงที่ส่งเสริมต่อการประพฤติปฏิบัติของชุมชนในเชิงอยู่ร่วมกันและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติที่แวดล้อมอยู่ทุกอย่างโดยไม่ทำลายลังจนเสียหายและแก้ไขดีนไม่ได้ ป่า ดิน น้ำ อากาศ และสัตว์ป่า ฯลฯ ยังคงอุดมสมบูรณ์มานานหลายพันหลายหมื่นปีและให้ประโยชน์แก่ชุมชนมนุษย์ต่อเนื่องมาถึงปัจจุบัน

ยุคกึ่งพึ่งกันเอง-กึ่งพึ่งรัฐและทุน โครงสร้างของบางส่วนร่วมมือกับปัจจัยภายนอกที่ชุมชนหมู่บ้านจัดการไม่ได้ คือ บริษัทของนายห้างผู้ริ่ว พ.ศ. 2398 ทำให้เกิดความสะดวกในการหักล้างถางพงเพื่อขยายที่ดินทำกินและที่อยู่อาศัย มีถนนหลวงผ่านแล้วมีนาทุนจากภายนอกและเจ้าหน้าที่ของรัฐบางส่วนร่วมกันค้าไม้ถื่นผสมไปกับไม้ที่ถูกต้องตามกฎหมาย และเข้มข้นมากในปี พ.ศ. 2515 จนป่าแทบทะลุนไม่เหลือไม่ได้ ๆ ต่อมากู้ซื้อเดิมด้วยกลุ่มนักเรียนที่เข้ามาซื้อที่ดินทำให้เกิดจากการหักล้างถางพงของคนในชุมชนบางกลุ่มที่ทำเพื่อขายต่อแก่นายทุนภายนอก โดยอาศัยเครื่องจักรกลจากภายนอกที่เข้ามารับจ้างอย่างผิดกฎหมายในป่าและในชุมชนห่างไกลจากอาณาจurรัฐที่ตั้งอยู่ในเมือง

\* นายทุนบริษัทประเทศอังกฤษที่เข้ามาตัดไม้รอบชุมชนหมู่บ้าน ซึ่งชุมชนไม่สนใจซื้อเป็นทางการ แต่เรียกว่าเช่นนี้

การออกเอกสารสิทธิ์ที่ดินโดยเอาชุมชนหมู่บ้านเป็นข้ออ้าง จนนำไปในลำห้วยแห้งลงและมีไฟลเพียงถูกฟัน ซึ่งรัฐก็ตามแก้ปัญหาโดยการขุดสร้าง เจาะบ่อขนาดใหญ่ ทำฝายคอนกรีตเสริมเหล็ก เช่น ในแม่น้ำลี้กีอุบกุหหมู่บ้าน หรือประมาณ 5-10 กิโลเมตร ประกอบกับการขยายพื้นที่ทำการเกษตรให้ญี่ปุ่น การส่งเสริมการผลิตส่วนเกินจากการปลูกพืชเชิงเดียว การใช้สารเคมี ยาฆ่าแมลง ขยายที่เป็นเศษแก้ว โลหะ พลาสติก และสารเคมีอันตรายเริ่มมีมากขึ้นในชุมชน จนต้องเริ่มมีการจัดการของรัฐบาลรัฐบาลท้องถิ่น (อบต. และกม.) เพิ่มขึ้นพร้อมกับปัญหาทางด้านสังคมอื่น ที่ออกไปจากชุมชนเมือง เช่น โรคเอดส์ ยาบ้า ตัดไม้ทำลายป่า การพนัน โซเกนิ หนี้สิน และวัฒนธรรมนิยมวัตถุ เป็นต้น

ขณะที่โครงสร้างงในตามแบบของชุมชนชนบทยังทำหน้าที่เรียบๆ มา กล่าวคือ การจะปรับปรุงเปลี่ยนแปลงแต่ละครั้งจะต้องขอスマาร์ทบอร์ด (ขอมาหรือบูชา) ธรรมชาติทุกครั้งและทุกปี ตามความเชื่อถึงเดิมของชุมชนเรื่อง “ท้าวทั้ง4” ซึ่งหมายถึง ธรรมชาติทั้ง 6 ทิศ คือ ตะวันออก ตก เหนือ ใต้ ทิศเบื้องบน (เทวดาหรืออากาศ แสงแดด และลม) และทิศเบื้องล่าง (เจ้าแม่ธรณี คือ ดินและน้ำ) การเริ่มเรียนรู้จะอนุรักษ์ป่าด้วยวิธีป่าชุมชน จากชุมชนชนบทอื่นและซ่องทางนโยบายสาธารณะของรัฐเปิดให้ ต้องอาศัยการอนุญาตและยอมรับจากรัฐก่อน รวมถึงวิถีชีวิตดั้งเดิมที่พึงพิงธรรมชาติ เช่น การสร้างบ้านที่ยกใต้ถุนสูงเพื่อลบพัฒนาสบายน การปลูกพืชยืนต้นเลียนแบบต้นไม้ในป่าเพื่อรักษาความสมดุลของธรรมชาติที่ชุมชนจัดการเองตลอดเวลาและลดหั้งตันทุน การผลิตเพาะปลูกผลได้นานหลายสิบปี และวัฒนธรรมการออกป่าหรือหาของป่าหน้าแล้งเพื่อหลบอาภัคร้อนในชุมชนเนื่องจากไม่มีต้นไม้ใหญ่จำนวนมาก และความแออัดของบ้านเรือนอันเกิดจาก การเพิ่มขึ้นของจำนวนครอบครัว อาจเรียกวิธีจัดการทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อมแบบบางในของชุมชนเป็นแบบจัดการโดยไม่จัดการ แต่กระทำได้จำกัดลง เพราะปัจจัยภายนอกที่ชุมชนจัดการไม่ได้เข้ามาส่งเสริมวงนอกมีผลประโยชน์ทางวัตถุเงินทองและอำนาจจูราธิรุษและจับต้องได้ด้วยมือ และนโยบายสาธารณะเชิงเศรษฐกิจแบบทุนสนับสนุนอยู่ จึงเกินกว่าวิธีการวางในจะทัดทานได้หมด เพราะโครงสร้างงในมีทางเลือกน้อยในสังคมปัจจุบัน

### 2.3.2 สาธารณสมบัติ

สวัสดิการชุมชนเพื่อประกันสาธารณสมบัติหรือของหน้าหมู่ของชุมชนชนบททุกรัชดับอยู่ในจิตวิญญาณ ความเชื่อ ที่ได้มาจากหลักคำสอนของพุทธศาสนา เช่น ที่ดินของครอบครัวที่ได้มาจากการท้าวห้วยถังพงของบรรพบุรุษจะไม่มีใครยึดมั่นเอาไว้ได้หลังจากตายซึ่งไม่ขยายต่อ แต่จะส่งมอบต่อเป็นมรดกไปยังลูกหลานเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน

ยุคพึ่งกันเอง สวัสดิการเพื่อประกันของหน้าหมู่เป็นวัตถุที่เป็น 1 ใน 4 ซึ่งเป็นปัจจัยที่ทำให้เกิดความยั่งยืนของศาสนาที่มี 4 อย่าง คือ ศาสนาวัตถุ ศาสนาบุคคล ศาสนาธรรม และศาสนาพิธี ที่ล้วนเป็นปัจจัยแห่งความยั่งยืนของชุมชนชนบทจากการใช้ดำเนินชีวิตตามแนวทางของพุทธศาสนาที่เห็นว่ามูลนุชย์ทุกคนและธรรมชาติทั้งหมดที่เห็นอยู่ทุกวันนี้ เป็นสิ่งเกิดขึ้นแล้ว ตั้งอยู่และเสื่อมลายดับไป (อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา) ในชุมชนหมู่บ้านชนบทแล้วยังมีและใช้คุ้กันมาถึงปัจจุบัน คือ 1) วัตถุ เช่น ถนน แม่น้ำ ห้วย หนอง คลอง บึง ฝาย วัด ลานกิจสถาน ศาลา

กลางบ้าน ลานหมู่บ้าน ศาลาเจ้าที่ เสาหลักบ้าน เครื่องครัว 2) บุคคล เช่น พระสงฆ์ มรรคทายก ผู้นำตามธรรมชาติ เก้าอี้ 3) วัฒนธรรม เช่น ความเชื่อ ความศรัทธาในแนวทางของพุทธศาสนา ร่วมกัน รวมถึงพิธีกรรม ประเพณี ยิ่ง การบริหารทรัพยากรในระบบนิเวศน์ชุมชน ฯลฯ แต่กันหนทางเป็นทางเท้าที่เชื่อละเอําไปกับธรรมชาติของสภาพภูมิศาสตร์ มีเครื่องครัวของชุมชนและเครื่องนอนของวัดหรือของชุมชนที่หมู่บ้านช่วยกันจัดทำมาโดยการจัดปอยหลวง กฐิน ผ้าป่า เป็นต้น พระสงฆ์กับการบวชและดูแลอุปถักรากสม้ำเสมอโดยแบ่งหมวดขึ้นมาสนับสนุน ส่วนพระธรรมคำสอนของพุทธศาสนา กับยังคงไว้ในจิตวิญญาณ และแสดงออกมากในรูปวิถีการดำเนินชีวิต ประเพณี วัฒนธรรม และอีต เป็นต้น

ส่วนวงนอกที่เริ่มมีตั้งแต่ยุคกึ่งพึ่งกันเอง-กึ่งพึ่งรัฐ และทุนจนถึงปัจจุบันนั้นที่รัฐมาสร้างให้ เช่น ถนนหลวง ไฟฟ้า ประปา ฝ้าย น้ำลันคอนกรีตเสริมเหล็ก ทางข้าม สถานีอนามัย ที่พักริมทาง โรงเรียน โรงเลี้ยงหม่อน ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สำนักงานกลุ่ม ที่พักริมทาง ฯลฯ ซึ่งล้วนเป็นแบบชุมชนเมือง ซึ่งชุมชนชนบทประยุกต์ และเลือกรับมาใช้ประโยชน์ร่วมกับวงในที่มีอยู่เดิม แต่รัฐนิยมและส่งเสริมในรูปสัญลักษณ์มิใช่โดยเนื้อหาสาระและจิตวิญญาณ เช่น การแยกโรงเรียนออกจากวัด หรือการส่งเสริมพุทธศาสนา ในปี พ.ศ. 2528 โดยสร้างพระพุทธชรุปหน้าเสาธง หรือประตูรั้วโรงเรียน แทนที่จะส่งเสริมวัดจริงที่มีอยู่ในให้ทำหน้าที่ให้สมบูรณ์ในบริบทสังคมยุคใหม่ ซึ่งทำให้สถาบันพุทธศาสนาวางในอ่อนแอกและสับสนยิ่งขึ้นในหมู่คนรุ่นปีเกิดหลัง ๆ ทั่วประเทศ

### 2.3.3 วัฒนธรรม และประเพณี

สวัสดิการชุมชนเพื่อประกันศาสนา วัฒนธรรม และประเพณี หรือศาสนาพิธี และหลักธรรมคำสอนของพุทธศาสนาให้ยั่งยืนตามวิสัยของผู้ราواส ในฐานะของชุมชนอุบาสก-อุบาสิกา ที่เป็น 2 ใน 4 ศาสนาบุคคล \* ที่จะบำรุงปัจจัยแห่งความยั่งยืนของศาสนาที่เป็นนามธรรม

ยุคพึ่งกันเอง ชุมชนจะจัดควบคู่ไปกับสวัสดิการชุมชนด้านวัตถุและจิตใจที่เป็นปัจจัยแห่งการดำเนินชีวิตของผู้ราواส และเป็นสิ่งที่ชุมชนหมู่บ้านชนบทและชุมชนชนบทระดับต่าง ๆ ใช้เป็นศูนย์กลางและหลักในการดำเนินชีวิต ตามการประพฤติปฏิบัติของเจ้าชายสิทธิทักษะที่ลงทะเบียนวัตถุนอกกายที่สามารถควบคุมได้ในฐานะกลุ่มผู้ปกครองตามแบบชุมชนเมืองมาเรียนรู้และยอมรับการอยู่ภายใต้กฎหมายชาติหรือสังฆธรรม และนำหลักการดำเนินชีวิตอย่างสันโดษมาภายใต้กฎเกณฑ์ธรรมชาติที่ใกล้เคียงกับวิถีของชุมชนชนบทด้านวัตถุ \*\* หรือผู้ราواสซึ่งเป็นหลักธรรมชาตินิยมหรือมนุษยนิยมในรูปวัฒนธรรมและประเพณี เช่น ศิลปะ การแสดง ภาษาพูด ภาษาเขียน ดนตรี วิถีการดำเนินชีวิต การรักษาศีล 5 ศีล 8 และปฏิบัติเบญจธรรม เป็นต้น ซึ่งจะมีประเพณีและอีตประกอบตามช่วงเวลาหมุนเป็นรอบ (วัฏจักร) ที่เปลี่ยนแปลงในรอบ 1 ปี และ 1 รอบชีวิตมนุษย์

\* ศาสนาบุคคล 4 ได้แก่ ภิกษุ ภิกษุณี อุบาสก และอุบาสิกา

\*\* แต่ด้านปัญญาภัยหนักกว่าการดำเนินชีวิต โดยธรรมหรือองค์ความรู้ดังกล่าวจากเป็นหลักของอริยบุคคล ระดับสูง 2 ขั้นสุดท้าย คือ อนาคตมีและอรหันแล้ว ยังมีส่วนสำคัญอริยบุคคล 2 ขั้นแรก คือโสดาบันและกสิทธามี

บุคกิ่งพัฒนาตนเอง-กิ่งพึ่งรัฐและทุนมาถึงปัจจุบัน มีการหลังไหลเข้ามานองแนวความคิด วัฒนธรรม และประเพณีแบบชุมชนเมืองและสังคมตะวันตกมีมาก ชุมชนชนบทต้องมีสวัสดิการชุมชนเพื่อประกันศาสนา วัฒนธรรม และประเพณี ที่วงศ์ในโดยวงนอกมีวัฒนธรรมประเพณีผสมผสานกับวัฒนธรรมและประเพณีที่เอกสารเดาเบรียบกัน แข่งขัน โดยเฉพาะในกลุ่มคนรุ่นปีเกิดหลัง ๆ จนวัฒนธรรมประเพณีบางอย่างต้องเลิกไป เช่น การแต่งกายด้วยผ้าทอมือ การเล่นกีฬาพื้นบ้านบางอย่าง การแสดงฟ้อนรำ การเล่นดนตรีพื้นเมือง เป็นต้น และบางอย่างต้องปรับตัวเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม เช่น การทำบุญฟังเทศน์ที่วัดก็ไปเฉพาะวันพระที่สำคัญ ๆ แทนการไปทุกขึ้นและแรก 8 และ 15 ค่ำ การบวชเรียนเปลี่ยนเป็นบวชก่อนแต่งงานหรือบวชตามประเพณีมิใช่บวชเพื่อศึกษาหลักธรรมเพื่อการหลุดพัน ประเพณีปoyerหลวงของชุมชนเครือข่ายหัวดะสิ้นเปลืองมากชุมชน หมู่บ้านจึงปรับปรุงเป็นการเว้นระยะเวลาเวลาจัดให้ห่างออกไปหรือจัดย่อ ๆ เฉพาะบางครอบครัวที่มีฐานะดี และมาจัดในหมู่บ้านแทนจะเน้นจัดร่วมกันทั้งชุมชนที่วัดอย่างอดีต และที่สำคัญ คือ การสร้างประเพณีใหม่ ๆ ขึ้นในชุมชน เพื่อโต้ตอบกับการสูญเสียของนอกไปมาก เช่น การเริ่มประเพณีแห่ไม้สะหรี หรือแห่รูปเหมือนครูบาศรีวิชัยในวันสงกรานต์ให้คนทั้งอำเภอได้สรงน้ำประเพณีสรงน้ำพระธาตุวัดบ้านปางประจำปี และพิธีทำหัวเจ้าคณะตำบล ฯลฯ ท่ามกลางกระแสวัฒนธรรมจากภายนอกที่มากระแทกบุรุณแรง โดยเรียนรู้จากชุมชนชนบทอื่น ๆ ที่ทำมาก่อนและนำมาประยุกต์กับวงในให้เหมาะสมกับชุมชนตนเอง จึงอาจสรุปได้ว่าผลกระทบของศาสนา วัฒนธรรมและประเพณีต่อชุมชนชนบท คือ การผลิตชำราและกำรดำรงอยู่ของความเป็นชุมชนชนบทในจิตวิญญาณแบบ ธรรมชาติของชุมชนที่ตัดสินใจเลือกวิถีชีวิต ที่ตั้ง ระบบนิเวศน์ และระบบคุณค่าตามแนวทางของพุทธศาสนา และการเลือกรอบเศรษฐกิจชุมชนและสวัสดิการชุมชนที่กลับมาประกันศาสนา วัฒนธรรม และประเพณี โดยความสมัครใจไม่อคัยการโฆษณากระตุ้นความอยาก สื่อสารด้วยวิถีการอุบัติที่จะมาร่วมกันในระดับที่สูงและละเอียดกว่าสวัสดิการด้านวัฒนธรรมอื่น

### **3. สวัสดิการชุมชนจากการบวนแจกจ่าย/บริโภคของเศรษฐกิจชุมชน :**

#### **การอนุเคราะห์ชุมชน**

สวัสดิการชุมชนด้านการอนุเคราะห์ชุมชนนี้เป็นสวัสดิการแบบให้เปล่าทั้งด้านวัตถุ จิตใจ และคุณธรรมที่อยู่เหนือการยึดถือวัตถุ ทำให้จิตใจเกิดการหยั่งรู้ว่าสรรพสิ่งในจักรวาลเป็นส่วนหนึ่งในกฎเกณฑ์ธรรมชาติ ซึ่งระบบชุมชนหมู่บ้านชนบทแต่ละระดับที่เป็นตัวแสดงที่อยู่ในสภาพแวดล้อมดุลหรือแข็งแรงตามวิถีชุมชนชาวราษฎรที่จัดสวัสดิการชุมชนเพื่อบุคคลหรือกลุ่มชุมชนที่อ่อนแอ กว่าหรือหลุดจากวิถีชุมชน ชาวราษฎร ดังนั้นคำว่าอ่อนแอในที่นี้จึงมี 2 กลุ่มใหญ่ คือ กลุ่มที่ไม่อยู่ในวิถีของชาวราษฎร เช่นสังคมทางเพศ ความเชิงทางการเมือง ความรุนแรง ความยากจน และกลุ่มที่อ่อนแอและสตั๊ดเพราะมีความบกพร่องทั้งด้านเงื่อนไข และธรรมชาติ เพื่อการอยู่ร่วมกันในชุมชน ระดับชุมชนสิ่งมีชีวิตในโลกที่เกี่ยวข้องกันอย่างเสมอภาค เป็นวัฒนธรรมการจัดการหรือบริหารที่เกิดจากพื้นฐานภูมิปัญญาของชุมชนหมู่บ้านชนบทที่สามารถควบคุมสิ่งแวดล้อมได้จำนานหนึ่งให้

เกิดความสมดุลในระบบเศรษฐกิจชุมชนและสวัสดิการชุมชนแก่นุชนย์ สัตว์ และสิ่งรอบข้างเพื่อร่วมเกิด แก่เจ็บ ตาย เมื่อแบ่งตามตัวแสดงที่รับผลแล้ว กระบวนการเศรษฐกิจชุมชนจะให้ผลผลิตแก่สวัสดิการชุมชนด้านการอนุเคราะห์ชุมชนเชิงรับ-รุก 4 ประเภท คือ

### 3.1 การถ่ายทอด

สวัสดิการชุมชนเพื่อนุเคราะห์ชุมชนโดยการถ่ายทอดนั้นเกิดจากความสมัครใจของชุมชนครอบครัวจำนวนหนึ่งหรือหลายชุมชนครอบครัวที่จัดสวัสดิการเดี่ยวภาคีสังคมและนักบวชที่สละตนเองไปบำเพ็ญเพียรในชุมชนสังฆะหรือชุมชนนักบวชในวัดประจำชุมชนหมู่บ้านตามวัฒนธรรมและประเพณีที่ไม่อ่อนประ恭กิจการงานตามแบบชาวราษฎรได้ แต่ศึกษาหาปัญญา (ไม่ใช่แค่ความรู้) มีสั่งสอนชาวราษฎรในชุมชนหมู่บ้านต่อไป ดังเช่นที่ครูบาศรีวิชัยเคยทำ

ยุคพึ่งกันเองนั้นจะอยู่ในรูปของการจัดการบวชเรียนร่วมกันแก่กลุ่มตระหiliary ครอบครัวที่มีบุตรชายเข้าสู่วัยบวชเรียนหรือตอนย่างเข้าสู่วัยรุ่นของทั้งชุมชนหมู่บ้าน และทำบุญตักบาตรตอนเช้าและถ่ายภัตตราหารเพลเดี่ยวสงฆ์ (มือค่าพระสงฆ์จะไม่ฉัน) โดยสิ่งที่ถ่าย คือ ปัจจัยแห่งการยังชีพที่มีทั้งอาหารและของใช้จำเป็นในการดำรงชีวิตและศึกษาเล่าเรียนโดยถือว่าการถ่ายทอดนี้เป็นสวัสดิการที่มอบแด่กลุ่มบุคคลที่มีบารมีสะสมตัวมาจากการชาติปางก่อนๆ จึงมีเนตรบํามารมี (เห็นคุณค่าของการอุบัติฯ ได้ง่ายกว่าคนทั่วไป) ในชาตินี้ภูมิธรรมและสติปัญญาสูงกว่าชาวราษฎรและมีคุณค่าต่อการสั่งสอนอบรมเพื่อผลิตช้าจิตวิญญาณแห่งความเป็นชุมชนและศูนย์กลางของชุมชนอย่างหนึ่ง ซึ่งในคำกล่าวถ่ายเป็นภาษาบาลีที่ถอดเป็นภาษาไทยภาคกลางได้ว่า “ข้าฯ แดพระภิกษุสงฆ์ผู้เจริญ ข้าพเจ้าทั้งหลาย ขอน้อมถวาย กัตตราหารอีกทั้งบริวารทั้งหลายเหล่านี้แดพระภิกษุสงฆ์ ขอพระภิกษุสงฆ์จงรับภัตตราหารอีกทั้งบริวารทั้งหลายเหล่านี้ เพื่อประโยชน์และความสุขของข้าพเจ้าทั้งหลาย สิ้นกาลนานเทอญ” ซึ่งจะเห็นว่า

1. พระภิกษุสงฆ์ในมุ่งมองของชุมชนหมู่บ้านชนบทนั้นเป็นผู้เจริญกว่าชาวราษฎร จึงใช้คำว่า “น้อมถวาย”

2. เป็นกิจของชุมชนทำร่วมกัน จึงใช้คำว่า “ข้าพเจ้าทั้งหลาย”

3. วัตถุประสงค์เพื่อสิ่งที่เป็นจริงทางจิตใจ คือ “ความสุข” และเป็นสิ่งที่จะทำให้เกิด “ประโยชน์” ในการดำรงชีวิตประจำวันแบบพอเพียงทางโลกของชาวราษฎร

4. สิ่งที่ถ่ายมีทั้งอาหารและของใช้อื่น ๆ เป็นต้น

นอกจากนี้ยังอยู่ในรูปของการถ่ายผ้าป่า กฐิน หรือร่วมกันสร้างและซ่อมแซมวัดรวมถึงการถ่ายแรงงาน ความสมัครใจหรือศรัทธา วัดถุ และความรู้ทักษะต่าง ๆ เช่น ในกรณีครูบาศรีวิชัยที่นำสร้างวัดบ้านปางบัน เนื้อที่ 160 ไร่บนเขา และนำสร้างและบูรณะวัดร้างในภาคเหนือของไทยและเผยแพร่ความเชื่อที่ติดกับไทยภาคเหนือปัจจุบันได้จำนวนเกินกว่า 1,000 หลัง ( เพราะมีวัดหนึ่งในจังหวัดเชียงใหม่ชื่อ “วัดพันหลัง” เมื่อสร้างและบูรณะมาได้ถึง 1,000 หลัง ) รวมถึงถนน สะพาน อีกจำนวนหนึ่ง กรณีปัจจุบันที่นำโดยหลวงตามหาบัวที่สามารถนำชุมชนชนบทและชุมชนเมืองบางส่วนมาดำเนินงานโครงการ “ผ้าป่าช่วยชาติ” ในปัจจุบัน) แสดงถึงชุมชนชนบทจะจัดสวัสดิการชุมชนด้านนี้มาก ๆ และมีพลังข้ามพรหมแดนการปกคล้อง พร้อมเดนรัฐ และเขต

แทนปุ่มชนได้ และยังมีอำนาจที่เป็นธรรมสั่งให้รู้และทุนทำหน้าที่ต่อเงินก้อนนื้อย่างธรรมรู้และทุนนิยมที่ก้าวหน้าได้อีกด้วย ทั้งนี้ต้องนำโดยพระสงฆ์ที่มีบุญบารมีสูงมาก

ยุคกึ่งพึงกันเอง-กึ่งพึงรู้และทุนถึงปัจจุบัน วงนอกได้ทำให้ภาพดั้งเดิม หลบไปอยู่ที่โครงสร้างใน โดยโครงสร้างของทำหน้าที่ช่วยประยุกต์และปรับเปลี่ยนรูปแบบและวิธีการถ่ายทอดเป็นอย่างอื่น เช่น ถ่ายทอดเนื่องในวันเกิด วันแต่งงาน ขึ้นบ้านใหม่ หรือเมื่อประสบความสำเร็จบางอย่าง ฯลฯ โดยเพิ่มและเปลี่ยนสิ่งของเป็นเงินและของใช้ตามสมัยนิยม เช่น เครื่องใช้ไฟฟ้า รถยนต์ เป็นต้น ส่วนในของทั้งหมู่บ้านจะทำร่วมกันเฉพาะวันพระสำคัญ จำนวน 7 ครั้งใน 1 ปี ส่วนผู้เฒ่าผู้แก่ที่เคร่งในวัตรปฏิบัติจะทำบุญตักบาตรทุกเช้า และร่วมพิธีกรรมทางศาสนาที่มีการถ่ายทอดทั้งทั้งในวัดของชุมชนหมู่บ้านและชุมชนเครือข่ายหัววัด รวมถึงการร่วมกันสร้างกฎ ศาลาวัด เพื่อได้มีโอกาสสืบส่องเก็บกระดูกเมื่อตายลงไปที่ฝากฎหรือฐานพระพุทธรูป ที่เป็นประชาน เพื่อดูวิญญาณของครอบครัวและเพื่อนฝูงที่รักได้รีบด้วยไปแล้วจะอยู่ร่วมกันที่ในวัดและได้พังพระเทคน์ทุกเช้าค่ำ ไม่ต้องล่องลอยระหว่างเดิน

### 3.2 การดำเนินการ

สวัสดิการชุมชนเพื่อนุเคราะห์ชุมชนด้านการดำเนินการ ชุมชนครอบครัว ชุมชนเครือญาติ และชุมชนผู้อ่อนอาวุโสจัดสวัสดิการด้านวัฒนธรรมสมมิจิใจและคุณธรรมสำหรับผู้อาวุโสที่เป็นพ่อแม่ ปู่ย่าตายาย ครูบาอาจารย์และผู้มีพระคุณ โดยสมัครใจและสอดคล้องกับประเพณีวัฒนธรรม และอีตของชุมชนหมู่บ้านแต่ละแห่งและแต่ละช่วงเวลาที่แตกต่างกันบ้าง

ยุคพึงกันเองประเพณี และวัฒนธรรมการดำเนินการ ผู้อาวุโส ผู้ปกครอง ครูบาอาจารย์ และผู้มีพระคุณปกติจะจัดพร้อมกันไปกับการถ่ายทอดหรือทำบุญที่วัดในวันสำคัญทางศาสนาที่วัด โดยนำอาหาร ขนม ลูกหมาก ผลไม้ ข้าวตอก ดอกไม้ เสื้อผ้า ของใช้ ยารักษารोด ไปดำเนินหรือมอบให้โดยไม่หวังผลตอบแทนทางวัตถุ ซึ่งผู้รับจะอยู่พร้อมทั้งด้วยคำพูดธรรมดາแต่ออกจากใจหรือบทสาวดให้พรแบบพระสงฆ์ โดยผู้น้อยจะเป็นฝ่ายเดินทางไปหาที่บ้านและไปพร้อมกันทั้งสามีภรรยา และลูกหลาน ซึ่งจะเป็นโอกาสให้ได้ซักถามแนะนำสาระทุกข์สุขดิบและติดตามภาวะสุขภาพหรืออาการเจ็บไข้ของผู้อาวุโส และได้รับพรและคำแนะนำเรื่องครอบครัวและการงานแก่ครอบครัวผู้อ่อนอาวุโส รวมถึงการพำนາชิกใหม่ของครอบครัว เช่น เขาย สะไภ้ บุตร หลาน หรือคู่รักไป แนะนำหรือพิจารณาอุปนิสัย ใจคอกและหน้าตา ฯลฯ แต่หากเป็นช่วงปีใหม่เมืองหรือสงกรานต์จะเรียกว่า “อาบน้ำดำเนินการ” หรือ “รถน้ำดำเนินการ”

ยุคกึ่งพึงกันเอง-กึ่งพึงรู้และทุนยังมีการจัดสวัสดิการชุมชนนื้อย่างสะดวกเพรະกัน การคุณาคุณสะดวก วัตถุและสิ่งของที่จะนำไปดำเนินการมีมากมายและหาง่าย และรู้และทุนภายนอกเองกี ส่งเสริมสวัสดิการชุมชนด้านนี้ แต่วัตถุประสงค์และบุคคลผู้รับจะเพิ่มและเน้นหัวหน้างานหรือผู้นำทางการ ซึ่งเกิดผลกระทบที่ดี คือ เกิดการสื่อสารแลกเปลี่ยนเรียนรู้ สั่งสอน ตักเตือนจากการพบปะกัน และมีผลต่อผู้อาวุโสหรือคนชาติที่มีลูกหลานไปมาหาสู่ เอาใจใส่ตลอดเวลาและเป็นโอกาสได้กลับมาเยี่ยมบ้านเกิด พบปะญาติพื้นเมือง และเพื่อนฝูง

### 3.3 การแบ่งปันและแลกเปลี่ยน

สวัสดิการชุมชนเพื่ออนุเคราะห์ชุมชนในรูปการแบ่งปันและแลกเปลี่ยนวัตถุสิ่งของและประสบการณ์ความรู้ และปัญญาณั้น ดำเนินการโดยไม่คำนึงถึงอาชูโส และส่วนใหญ่จะเป็นระหว่างกลุ่มที่มีความใกล้ชิดกันอยู่แล้ว เช่น ระหว่างสมาชิกของชุมชนเครือญาติ เพื่อผูกพันความสัมพันธ์และโอกาส

บุคคลที่พึงกันเอง เมื่อมีการไปมาหาสู่เยี่ยมเยียน ทำหัว หรือมาร่วมพิธิตามประเพณีในหมู่ญาติพี่น้องต่างชุมชนหมู่บ้าน จะมีการแบ่งปันและ/หรือแลกเปลี่ยนสิ่งของทั้งของกินของใช้และปัจจัยการผลิตระหว่างกัน โดยใช้สิ่งของที่เหลือกินเหลือใช้ที่ดีกว่าหรือแปลงใหม่กว่าเดิมเพื่อแสดงน้ำใจ ความรัก เมตตา สงสาร และเกื้อกูลกันและกันไม่คำนึงถึงความได้เปรียบหรือเสียเปรียบใน 5 รูปแบบ คือ

1. การให้ยืม ส่วนใหญ่เป็นปัจจัยการผลิต เช่น วัว ควาย ไก่ เกวียน มีด ขวน เลื่อย สิ่ว ขอบ เสียม กระบุง ตะกร้า เป็นต้น เป็นการยืมในหมู่เครือญาติ เพื่อบ้านบางครั้งรวมไปถึงการให้หัวขอนของแรงมาช่วยทำงานบางอย่าง

2. การให้แบ่งปัน กระทำในบางโอกาสที่เหมาะสม เช่น เป็นชุดที่เก็บเกี่ยวผลผลิตหรือ สิ่งของที่จะให้ได้ หรือครัวที่มีลูกหลานมาเยี่ยมเยียนหรือทำหัว เมื่อจะลาจากกันผู้อาชูโสจะแบ่งปันให้ เช่น เสื้อผ้า ของใช้ ให้ศิลไหพรด้วยการผูกข้อมือด้วยเส้นด้าย การมาช่วยทำงานในกิจกรรมที่สวน/ไร่/นา เจ้าของสวน/ไร่/นา ก็จะแบ่งปันผลผลิตให้หลังเก็บเกี่ยว เป็นต้น สิ่งของที่มักแบ่งปัน เช่น ข้าวใหม่ ของหายากจากทะเล/แม่น้ำและป่า อาหารตันถูกจากป่า ของที่มีจำนวนน้อยหรือหายาก พืชผักผลไม้ที่ปลูกเองแต่ไม่มีในบ้านผู้รับ อาหารหรือสมุนไพรบำรุงสุขภาพ และหัดกรรมที่ผลิตเอง เป็นต้น

3. การแต่ง เช่น จากของเหลือหรือถูกใจที่จะแบ่งให้เพิ่มเติมจากที่ซื้อหรือแลกหรือเห็นความจำเป็นว่าจะใช้แต่ยากจนเงินทองหรือมีสิ่งของที่จะนำมาแลกมีจำนวนน้อย ก็จะแต่งเพิ่มเติมให้จนพอใจใช้

4. การแลกเปลี่ยนระหว่างสิ่งของต่างชนิด ของต่างเขตภูมิประเทศ โดยไม่คำนึงถึงการได้เปรียบเสียเปรียบ เช่น พริกแลกข้าวหรือปลา ข้าวแลกกลอย เป็นต้น

5. การซื้อต่อในราคากลูก เช่น สิ่งของที่ซื้อหรือได้มาแต่ไม่ได้ใช้ หรือหมดความจำเป็น จะขายต่อแก่ญาติ เพื่อผูกพันในราคากลูก หรือให้มาช่วยทำงาน เป็นต้น

บุคคลที่พึงกันเอง-กึ่งพึงรู้และทุนรูปแบบบริวิธิการยังคงอยู่ที่วิถีในแต่ละวัฒนธรรมสิ่งของเปลี่ยนไปตามยุคสมัย เช่น ยึดมั่นในความเชื่อเรื่องโชคชะตา ความเหลือ เงิน กระเปาเดินทางไปใหญ่ ๆ ฯลฯ เพิ่มขึ้นมาในวงนอก และการแลกเปลี่ยนอาจเป็นในรูปกึ่งซื้อ-กึ่งจ้าง เพื่อให้มีเงินสดสำหรับใช้จ่ายในชีวิตประจำวันในบริบทปัจจุบัน โดยทำให้เสร็จเป็นกรณีหรือครั้งคราวตามโอกาสไม่มีแบบแผนที่ตายตัว และไม่กักดุนวัตถุและสิ่งของที่แบ่งปันแลกเปลี่ยนกันนี้

### 3.4 การกรุดหน้า

สวัสดิการชุมชนเพื่อการอนุเคราะห์โดยการกรุดหน้า ผู้จัด คือ ชุมชนที่มีชีวิตอยู่ ส่วน

ผู้รับ คือ เจ้ากรรมนายเรโ คนตาย ผีตายห่า (ตายเพราเป็นโรค) ตายโหง (ตายเพราอุบัติเหตุ) ผีไม่มีญาติ เปรต สัตว์นรภที่ได้รับทุกข์เวทนา และเทวดาที่กำลังได้รับสุขเวทนาเพียงด้านเดียว ไม่มีโอกาสเกิดเป็นสัตว์มนุษย์ที่จะเป็นโอกาสได้ปฏิบัติธรรมของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจนสามารถบรรลุธรรมเป็นอริยบุคคลขึ้นสูงสุด คือ อรหันต์ ได้ โดยอยู่ในรูปแบบของการเลี้ยงผี ทำบุญ หรืออุทิศส่วนบุญส่วนกุศลไปให้สัตว์โลกที่ยังเวียนว่ายในวัฏจักร生死ทั้ง 3 โลก โลกมนุษย์ โลกนรก โลกสวรรค์

สวัสดิการชุมชนนี้ในยุคพึ่งกันเองและกึ่งพึ่งกันเอง-กึ่งพึ่งรัฐและทุนจนถึงปัจจุบัน โครงสร้างวงในของชุมชนหมู่บ้านมีสวัสดิการชุมชนด้านนี้เหมือนเดิมโดยภายนอกมองไม่ออกหรือหากเข้าใจว่าเป็นเรื่องง่ายไร้เหตุผล และบางอย่างวงนอกหรือภายนอกเองก็ทำเหมือนกันเมื่อถึงคราวของตนเองจริงๆ ซึ่งอาจจัดร่วมกับประเพณีทำบุญถวายทานพระสงฆ์ หรือเมื่อมีเหตุการณ์เคราะห์ร้าย อุบัติเหตุ หรือหมดดูหรือญาติผู้ใหญ่ทำนายทายทัก เช่น ประเพณีที่ในพิธีศพจะมีขันโตกอาหารแก่ศพ ทุกเมื่อ หลังการเผาแล้วอีก 3 วัน ในการทำบุญ 100 วัน และในวันพระสำคัญ นอกจากอาหารแล้วยังต้องมีดอกไม้ธูปเทียน ของใช้จำลองประกอบไปด้วย อาจรวมถึงเหล้าด้วย โดยสังคมแบบภายนอกที่เป็นวัตถุนิยมหรืออุทุนนิยมเข้มข้นจะไม่ถือว่าเป็นสวัสดิการชุมชน เช่น ในสวัสดิการสังคมเพื่อชุมชนของกลุ่มชาวป่านกิจสังเคราะห์ศพของ ราชส. ที่เน้นช่วยเหลือเงินสangเคราะห์ศพของสมาชิกที่ตายไปเท่านั้น แต่ไม่สนใจการเลี้ยงผี ทำบุญอุทิศส่วนกุศลแก่ศพตามประเพณีของชุมชน หมู่บ้านชนบท เป็นต้น

สวัสดิการชุมชนเพื่ออนุเคราะห์ชุมชนเหล่านี้ เกิดจากความสมัครใจที่เหลือล้นของมาจากการจิตวิญญาณและแนวทางการคิด การปฏิบัติของชุมชนหมู่บ้านชนบท และในยุคกึ่งพึ่งกันเอง-กึ่งพึ่งรัฐและทุนทั้งแบบร่วมอำนาจและกระจายอำนาจก็ไม่มีความเปลี่ยนแปลงในเนื้อหาสาระที่ว่างในจนมองเห็นความแตกต่างกัน แต่วงนอกจะเปลี่ยนเฉพาะวัตถุสิ่งของที่เพิ่มเงินทองและสิ่งของตามยุคสมัยที่ใช้ในพิธีการเข้าไป สำหรับชุมชนหมู่บ้านชนบทที่พุทธศาสนาสอนให้สำนึกเรื่องการตายอยู่ตลอดเวลาของจากจะมีผลต่อจิตใจที่เมตตากรุณาต่อสรรพสัตว์ทั้ง 3 โลกแล้ว ในกลุ่มชุมชนที่มีชีวิตอยู่จะเกิดความรักใคร่กลมเกลียวสามัคคีกันมากขึ้นขณะยังมีชีวิตอยู่จริงในวันนี้

สรุปแล้วสวัสดิการชุมชนทั้ง 3 ประเภทดังกล่าวมีความสัมพันธ์กัน เพราะเป็นส่วนประกอบของระบบสวัสดิการเชิงรุกหรือรุก-รับคู่กันไป บูรณาการ เปิดเสร็จ ไม่กักดุน ไม่แก่งแย่ง (เพื่อการพึ่งตนเองของปัจเจกชน) และอาศัยส่วนเหลือตามความสมัครใจและคุณธรรมภายในเศรษฐกิจชุมชน โดยสวัสดิการชุมชนมีแบบแผนที่ชัดเจนในยุคพึ่งกันเอง แต่ต้องหลบไปทำหน้าที่ในโครงสร้างวงในในยุคกึ่งพึ่งกันเอง-กึ่งพึ่งรัฐและทุน ขณะที่โครงสร้างวงนอกทำหน้าที่รับและประยุกต์สวัสดิการสังคมเพื่อชุมชนแบบใหม่รวมทั้งรัฐและทุนที่จัดให้มาใช้ประโยชน์ต่อชุมชน จึงอาจสรุปได้ว่าระบบเศรษฐกิจคู่ขนานและสวัสดิการคู่ขนานมีดำรงอยู่แล้วในระบบชุมชนชนบทมานานจนถึงปัจจุบัน หรือหากพิจารณาเร่วมกันไปก็หมายความว่าเกิดระบบเศรษฐกิจและสวัสดิการไขว้ขanhานบันพื้นที่ตั้งของชุมชนหมู่บ้านชนบทมานานร้อยกว่าปีแล้วเช่นกัน และเป็นวัฒนธรรมชุม

ชนที่ชุมชนหมู่บ้านชนบทในบริบทสมัยใหม่สร้างขึ้นจากภูมิปัญญาเพื่อว่าชุมชนจะสามารถจัดการบริหารและรักษาความสมดุลในองค์ประกอบทางเศรษฐกิจและสังคมในระบบชุมชนหมู่บ้านชนบทให้ยั่งยืนต่อไป

เศรษฐกิจชุมชนและสวัสดิการชุมชนหมู่บ้านชนบทมีศักยภาพในตัวเองและเป็นความหวังของชุมชนชนบททุกรัฐดับตั้งแต่ระดับชุมชนครอบครัว ชุมชนหมู่บ้าน ชุมชนเครือข่ายระดับชาติ และชุมชนเครือข่ายระดับนานาชาติเสมอมา แม้จะทำหน้าที่ได้ประมาณครึ่งหนึ่งในโครงสร้างงานในยุคกึ่งพึ่งกันเอง-กึ่งพึ่งรัฐและทุนและปัจจุบัน ดังตัวอย่างกรณีสวัสดิการชุมชนเครือข่ายบางด้านที่นำโดยครูบาศรีวิชัยในอดีตที่สามารถทำหน้าที่ข้ามเขตการปกครอง พร้อมแคนนของรัฐ และพร้อมแคนนของปุถุชนมาแล้ว และตัวอย่างที่นำโดยหลวงตามหาบัว ภูyan สัมปันโน หลวงพ่อคุณ หลวงพ่อนาน สมณะโพธิรักษ์ พะพะยอม และพ่อประยงค์ รณรงค์ ฯลฯ ในปัจจุบัน รวมถึงชุมชนกลุ่มธรรมชาติ เช่น ชุมชนกลุ่มเหมืองฝาย ชุมชนหัววัด ชุมชนเครือญาติ และชุมชนทางประเพณี ฯลฯ

\*\*\*\*\*

## บทที่ 6

### พลวัต ศักยภาพ และความยั่งยืนของทั้งสองระบบ : ระบบไขว้ขาน

ภายใต้ระบบชุมชนหมู่บ้านชนบทที่แม้จะเป็นชุมชนระบบจุลภาคที่หลาภย และเล็กกว่า รัฐมาก แต่เป็นระบบที่มีองค์ประกอบของโครงสร้างในการทำหน้าที่เพื่อผลิตข้าสภาระนรรมชาติของ การอยู่ร่วมกันเป็นชุมชนตามแบบของชุมชนชนบทและจัดกิจกรรมเศรษฐกิจชุมชนและสวัสดิการ ชุมชนที่ครบถ้วน และมีความตัวแสดง นิยาม บริบท แบบแผนกิจกรรม ยุทธศาสตร์การบรรลุวัตถุ ประสงค์ และผลกระทบที่แตกต่างกันออกไปตามระดับและมิติ ก拉斯 และเทศที่แตกต่างกันออก และ แตกต่างไปจากระบบชุมชนเมืองหรือรัฐและทุนแทบจะสิ้นเชิง เพราะเป็นคนละระบบกัน แต่เป็นชุม ชนเปิดที่มีความยืดหยุ่นที่สูงในการอยู่ร่วมกับระบบอื่นที่แตกต่าง โดยปัจจุบันนที่ตั้งของชุมชน ชนบทมีโครงสร้าง 2 วง ที่โครงสร้างวงในทำหน้าที่ผลิตข้าเศรษฐกิจชุมชนและสวัสดิการชุมชนอย่าง ชัดเจนในโครงสร้างโดยรวมของตัวแสดงคือระบบชุมชนหมู่บ้านชนบท

การมีที่ตั้งถาวรทำให้ระบบเศรษฐกิจชุมชนเป็นแบบพึ่งการเพาะปลูก เลี้ยงสัตว์ และประมง โดยอาศัยความอุดมสมบูรณ์จากธรรมชาติมาก เช่น น้ำ อากาศ แสงแดด และอาศัยแรงงานจาก ความกลมเกลียวสามัคคีของชุมชนครอบครัว ชุมชนเครือญาติ และชุมชนเพื่อนบ้านเป็นหลัก รวมถึง ชุมชนตามประเพณีการขอแรงหรือลงแขก ซึ่งเป็นชุมชนที่สูงกว่าระดับครอบครัวในบางช่วงและบาง กิจกรรมที่จำเป็นต้องใช้แรงงานเข้มข้น เช่น ตอนเพาะปลูกและเก็บเกี่ยวผลผลิต เพราะต้องหันกับ ธรรมชาติที่เปลี่ยนแปลงไปโดยไม่รู้โคร เช่น เมล็ดข้าวที่แก่จัดแล้วเก็บเกี่ยวไม่ทันก็จะร่วงเสียหาย หรือหลังการเก็บเกี่ยวผลผลิตแล้วภายใน 2-3 วันต้องตีข้าวให้เสร็จก่อนที่เมล็ดจะร่วงหล่น หรือฝน อาจจะตกลงมาสร้างความเสียหายแก่ผลผลิต และต้องขึ้นเข้าฉางทันที เป็นต้น

โครงสร้าง-หน้าที่และกระบวนการของระบบชุมชนชนบทไทยที่เป็นตัวแสดงทำให้เกิดการทำ หน้าที่จัด รับ และประเมินผลสวัสดิการชุมชนร่วมกับเศรษฐกิจชุมชนชนบทไทยนั้นเป็นระดับ จุลภาคที่หลาภยและแตกต่างไปจากระบบสวัสดิการสังคมและเศรษฐกิจชาติกระแสหลักษณะ ที่จัดโดยรัฐและทุนดำเนินการจัดให้แก่ชุมชนหมู่บ้านชนบททั้งในรูปบุคคล กลุ่ม และชุมชน หรือกล่าวอีกอย่างหนึ่งก็คือ ชุมชนชนบทเป็นเพียงฝ่ายรับเป็นหลักในกระบวนการเหล่านั้น ซึ่งจะได้ ผลดีมากในชุมชนเมืองที่มีวิถีชีวิตแบบปัจเจกชนหรือเป็นการรวมกลุ่มของปัจเจกชนในรูปองค์กรหรือ บริษัท/โรงงาน เพราะความหลาภยของสมาชิกทำให้ต้องการสวัสดิการเชิงรับแก่ชุมชนหมู่บ้าน มากกว่าเชิงรุกแบบที่ชุมชนชนบทมีและใช้กันอยู่ตามทุนทางสังคมหรือภูมิคุ้มกันทางสังคมมาก เหลือเชื่อจากธรรมชาติของการอยู่ร่วมกันเป็นชุมชน (อาจเรียกว่ามือที่มองไม่เห็นของเศรษฐกิจ ชุมชนและสวัสดิการชุมชน) โดยหลักแล้วระบบเศรษฐกิจชุมชนจะเปลี่ยนแปลงไปตามยุคที่กำหนด จากปัจจัยการผลิตเปลี่ยนแปลงไป ซึ่งในระบบชุมชนชนบทนี้ระบบสวัสดิการชุมชนคือปัจจัยการผลิต ที่เป็นทรัพยากรหั้งด้านภาษาและวัฒนธรรมการบริหารที่สร้างและใช้ในกระบวนการทาง

เศรษฐกิจชุมชนอย่างแนบเน้น ขณะที่ความต้องการรับสวัสดิการชุมชนพื้นฐานยังคงเดิม คือ ปัจจัย 4 นั่นเอง ดังนั้นเศรษฐกิจชุมชนจึงไม่จำเป็นที่ต้องเปลี่ยนแปลงมากมายตามไปด้วย จึงเป็นคำตอบที่ทำให้ทราบว่าการที่เศรษฐกิจชุมชนที่ซ่อนอยู่ในของโครงสร้างระบบชุมชนในปัจจุบันไม่หรือหากไม่สะดุดใจ และไม่น่าสนใจของชุมชนเมืองหรือรัฐและทุน จนเป็นที่มาของเหตุผลที่ว่า เมื่อรัฐและทุนเมืองมาลงทุนในชุมชนที่ไม่สามารถเข้าถึงได้ จึงเป็นการที่ขาดแคลนในสังคม จึงต้องทุ่มพลังด้านต่างๆ เพื่อเปลี่ยนแปลงระบบเศรษฐกิจของชุมชนชนบท หรือ Non (market) economy ในอัจฉริยะหรือที่ว่างในปัจจุบันให้เป็นเศรษฐกิจตลาด (Market economy) ตามระบบของชุมชนเมือง โดยใช้ชนโยบายสาธารณะที่เห็นรวมว่าชุมชนชนบทเป็นส่วนขوبของสังคมไทยที่มีระบบชุมชนเมืองเป็นศูนย์กลางในรูปโครงสร้างพัฒนาชุมชนชนบท และได้ผลบังในวงนอกดังที่กล่าวมาแล้ว และจึงไม่แปลงที่รัฐและทุนจะเห็นรวมว่าวงนอกของระบบชุมชนที่เป็นเหมือนส่วนพันธ์ของก้อนน้ำแข็งเป็นระบบชุมชนหมู่บ้านทั้งหมด เพราะไม่เข้าใจหรือไม่สมใจระบบที่มีแบบแผนตามความสมดุลในองค์ประกอบทุกอย่างในระบบชุมชนหมู่บ้านที่เป็นแก่นแท้ที่อยู่ในโครงสร้างวงใน หรือพูดในมุมกลับก็จะได้ว่า ระบบเศรษฐกิจชุมชนและสวัสดิการชุมชนหมู่บ้านชนบท(ที่ซ่อนอยู่ในนั้น) มีอยู่จริงและมีศักยภาพที่สามารถอยู่ได้และมีกิจกรรมอย่างยั่งยืน ข้ามกาลเวลาและรุ่นคนมาได้ถึงปัจจุบัน

ปรากฏการณ์ที่ระบบสวัสดิการชุมชนหมู่บ้านชนบทไทยที่มีระบบเศรษฐกิจชุมชนเป็นระบบสนับสนุนและทำหน้าที่บูรณาการไขว้คุ้นนานกับระบบเศรษฐกิจชุมชนมาตั้งแต่ยุคกึ่งพึ่งกันเอง-กึ่งพึ่งรัฐและทุนเมื่อประมาณ 120 ปีที่ผ่านมาจนถึงปัจจุบัน ยังคงเป็นระบบสวัสดิการที่เข้มแข็งอยู่มากโดยรวม ความเสียหายบางส่วนจะเกิดที่ส่วนของวงนอก และผลกระทบจากการเข้ามาสู่ในบางส่วน เช่น แมส่วนใหญ่วงนอกจะเป็นหนี้ รถส. แต่ยังสามารถใช้ที่ดิน แรงงาน และวิธีการผลิตเพื่อการยังชีพแบบดั้งเดิมได้ตลอด เพราะการเป็นหนี้เป็นนามธรรมและจะมีผลก็ต่อเมื่อมีตัวแสดงเล่นตามอิทธิพล ซึ่งไม่ส่งผลกระทบชาติการของจริงและเจริญเติบโตของข้าว ข้าวไร่ กล้วย มะละกอ มะพร้าว มะม่วง ลำไย ผักบุ้ง กระถิน ถั่ว งา ชะอม ต้าลีง หน่อไม้ไผ่ เห็ด ผักหวาน ปลา และของป่าต่างๆ เป็นต้น การหมุนเวียนในกระบวนการเศรษฐกิจชุมชนที่ให้ผลผลิตเป็นสวัสดิการชุมชนด้านอาหารแก่ครอบครัวต่างๆ จึงสามารถอยู่ต่อไปได้ แม้คุณค่าทางจิตใจในอาจเสียสมดุลลงไปมาก แต่ก็มีครอบครัวอีกจำนวนหนึ่งไม่ได้เป็นหนี้สินเลย และเป็นกลุ่มที่นำสนใจในว่าคงอยู่ได้อย่างไรโดยไม่เป็นหนี้สินตามการส่งเสริมของระบบปรัชญาและทุน เพราะเป็นจุดแข็งของระบบเศรษฐกิจชุมชนและสวัสดิการชุมชนหมู่บ้านชนบทระบบจริง

ความเสียหายที่วงนอกของตัวแสดงระบบเศรษฐกิจชุมชนและสวัสดิการชุมชนหมู่บ้านแต่การคงอยู่และทำหน้าที่ตามวัตถุประสงค์เดิมอย่างไม่เปลี่ยนแปลงวงในทำลายสภาพแวดล้อมภายนอกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและมีก้าลไกที่ทันสมัยและมีประสิทธิภาพเช่นนี้ การเปลี่ยนรูปแบบและวิธีการไปบังตามเงื่อนไขภายนอกที่เปลี่ยนแปลงไป เหล่านี้แสดงถึงศักยภาพที่ระบบเศรษฐกิจชุมชนและสวัสดิการสังคมจากรูปแบบวิธีการและจิตวิญญาณอื่นๆ ที่ยึดถือคำนวณนิยมที่ต้องการครอบงำ เอาชนะธรรมชาติรวมถึงชุมชนมนุษย์ในวิถีชีวิตอื่นไม่สามารถทะลุทะลวงเข้าไปถึงจิตวิญญาณและ

พฤติกรรมของระบบเศรษฐกิจชุมชนและสวัสดิการชุมชนหมู่บ้านชนบทได้อย่างสืบเชิงในช่วงประวัติศาสตร์ที่ผ่านมา ซึ่งเกิดจากเงื่อนไขที่สำคัญหลายประการ ดังนี้

1. การเป็นคนละระบบตั้งแต่ตัวแสดง การจัด รับ และการประเมินผล บนบริบทของการดำรงชีวิตของชุมชนหมู่บ้านชนบทแบบมีที่ตั้งถาวรและที่มีปัจจัยภายในและโครงสร้างในตามแบบของชุมชนหมู่บ้านชนบทเป็นฐาน และนิยามความหมายตามจิตวิญญาณและความเชื่อที่ตั้งอยู่บนความเป็นจริงตามกฎหมายชาตินิยม และความพยายามที่ชุมชนหมู่บ้านจะเข้าถึงสังคมระหว่างประเทศหรือกฎหมายชาติที่พุทธศาสนาได้อธิบายและส่งสอนให้ระบบชุมชนชนบททั้งมวลหันที่รู้ตัวหรือไม่รู้ตัว

2. บริบทที่ชุมชนหมู่บ้านชนบทมีที่ตั้งถาวรแบบระบบชุมชนเมือง และແບບຈະไม่สามารถขยายหรือย้ายที่ตั้งไปอื่นทั้งชุมชนได้อีกแล้วในอนาคต และรูปแบบบริบทการแบบสันติหรือหิงสาของระบบชุมชนชนบทบนความสัมพันธ์ที่มีต่อระบบชุมชนเมือง ทำให้ไม่เกิดความขัดแย้งกับระบบชุมชนเมืองที่มีกลไกด้านหนึ่งที่ให้drayที่สามารถบดขยี้ระบบชุมชนชนบทได้ ดังเช่นการปราบขบถเจี้ยวเมืองแพร์หรือขบถผีบุญในภาคอีสานในรัชกาลที่ 5 เมื่อ 100 กว่าปีที่ผ่านมา ขณะที่ชุมชนหมู่บ้านชนบทไม่เคยรวมตัวกันใช้กำลังโถมตีชุมชนเมืองมาก่อนในประวัติศาสตร์ไทยและเอเชีย ศัตวรูของชุมชนหัวเมืองก็คือหัวเมืองด้วยกัน

3. การมีและอยู่ในสภาพแวดล้อมด้านทรัพยากรธรรมชาติที่เอื้ออำนวยโดยธรรมชาติ และชุมชนหมู่บ้านจัดการเองได้เป็นความโชคดีที่ของระบบสวัสดิการชุมชนหมู่บ้านชนบทไทยที่มีที่ตั้งอยู่บนแหล่งที่มีความหลากหลายทางชีวภาพแ kompleks เสน่ห์สูตรเซ็นนี้ และมีระบบเทคโนโลยีธรรมชาติ อยู่สนับสนุนช่วยเหลือในกระบวนการผลิตอย่างสอดคล้องและเหมาะสม เช่น การออกเօงของพืชและเห็ด (เช่นผักบุ้งหรือผักต้มลีในชุมชนหมู่บ้านที่จะออกมากขึ้นและมากกว่าเดิมหากถูกเด็ดยอด) การวางแผนป่า ดังนั้นในระบบชุมชนของไทยและเอเชียจึงมีพืช ผัก ผลไม้กินสดๆ ได้ตลอดปี โดยไม่ต้องกักตุน สะสม หรือถอกน้ำไว้กินบางฤดูจนได้กินของไม่สดเหมือนประเทศตะวันตก

4. การมีและใช้โครงสร้างในทำหน้าที่ผลิตช้าระบบเศรษฐกิจชุมชนและ/หรือสวัสดิการชุมชนหมู่บ้านเชิงจิตวิญญาณและวัฒนธรรมที่สูงขึ้น ไปจากสวัสดิการชุมชนเชิงศาสนา วัฒนธรรม และประเพณี และจิตใจ จิตสาธารณะ และคุณธรรม ล้วนเป็นหลักประกันความเป็นชุมชนชนบทและในกระบวนการเติมภูมิปัญญา อย่างต่อเนื่อง ตลอดเวลาและตลอดมา

เศรษฐกิจชุมชนและสวัสดิการชุมชนหมู่บ้านชนบทไทยมีศักยภาพทำหน้าที่แบบพึ่งกันเอง เป็นหลักจากการนำส่วนเกินจริงในระบบชุมชนจุลภาคต่างๆ ที่มีอยู่อย่างหลากหลายมาสร้างเป็นระบบเศรษฐกิจชุมชนและสวัสดิการชุมชนเครือข่าย โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากตัวอย่างในอดีตสมัยครุนาครีวิชัยที่แสดงศักยภาพในการบริหารเศรษฐกิจชุมชนและสวัสดิการชุมชนนานาชาติบนความเข้มแข็งจากพื้นฐานที่แท้จริงของระบบทั้งสองของคนส่วนใหญ่ของประเทศไทย นับว่าเป็นภูมิปัญญาและองค์ความรู้ที่เป็นภูมิคุ้มกันและทุนทางสังคมที่สำคัญมีอยู่ในสังคมไทยและเอเชีย แต่ภูมิปัญญา ข้ามโดยรัฐและทุนพยาบาลนำอาชีววิญญาณและวิถีการดำเนินชีวิตที่มุ่งเอาจรัดเอาเปรียบกันจาก

สังคมตะวันตกมาบังคับเป็นนโยบายสาธารณะเพื่อใช้ ชุมชนและสวัสดิการชุมชนหมู่บ้านชนบทของคนส่วนใหญ่ให้เสื่อมลงไป อันเป็นการลดทอนศักยภาพระบบเศรษฐกิจ

สรุปแล้วผลวัตบุณศักยภาพการพึ่งกันเองตามโครงสร้างหน้าที่และกระบวนการของเศรษฐกิจชุมชนและสวัสดิการชุมชนหมู่บ้านชนบทไทย มีความยั่งยืนต่อเนื่องมา 3 ยุคได้ เศรษฐกิจชุมชนคุ่นนานกับเศรษฐกิจทุน และสวัสดิการชุมชนคุ่นนานอยู่กับสวัสดิการสังคม และระบบเศรษฐกิจชุมชนและสวัสดิการชุมชนหมู่บ้านชนบทก็ไม่แยกจากกันเลย จึงเรียกกระบวนการและกิจกรรมทั้งหมดที่เกิดขึ้นบนที่ตั้งของระบบชุมชนหมู่บ้านชนบทว่าระบบเศรษฐกิจและสวัสดิการไขว้ขาน และผลจากความสัมพันธ์ระหว่างเศรษฐกิจชุมชนและสวัสดิการชุมชนหมู่บ้านชนบทโดยรวมเมื่อยกระดับแบบแผนขึ้นไปจะพบว่าคือ วัฒนธรรมชุมชนนั่นเอง ดังนั้nvัฒนธรรมการบริหารระบบเศรษฐกิจและสวัสดิการไขว้ขานนี้จึงเป็นนวัตกรรมแบบอหิงสาที่เพิ่งมีในระบบชุมชนหมู่บ้านชนบทมาได้ประมาณ 128 ปี และเป็นหลักการบริหารที่เกิดจากพื้นฐานภูมิปัญญาของชุมชนหมู่บ้านท่ามกลางสภาพแวดล้อมภายนอกทั้งที่จัดการได้และจัดการไม่ได้ ซึ่งรู้และทุนยังไม่เข้าใจ จึงวนนโยบายแก้ไขปัญหาของระบบชุมชนที่ผิดพลาดจนลำสิทธิชุมชนหมู่บ้านเข้าไปลดทอนศักยภาพการพึ่งกันเองของชุมชนหมู่บ้านมาตรฐาน

\*\*\*\*\*

## ส่วนที่ 4

### ปัจจัยภายนอกที่ชุมชนหมู่บ้านจัดการไม่ได้ บทที่ 7

#### นโยบายสาธารณะ : กลไกสร้างวัฒนธรรมการบริหารระบบคุ้มน้ำในชุมชน

เมื่อพิจารณาในมุมมองของชุมชนชนบทแล้ว นโยบายสาธารณะเป็นโครงสร้างส่วนบนของระบบสังคมทั้งหมดที่ต้องทำหน้าที่เป็นกลไกจัดสรรอำนาจและทรัพยากรการบริหารแก่องค์ประกอบต่างๆ ของสังคมทั้งของชุมชนหมู่บ้านชนบทและชุมชนเมืองหรือทุนให้เสมอภาค ยุติธรรม โปร่งใส และมีประสิทธิภาพ นโยบายสาธารณะจึงเป็นปัจจัยภายนอกชุมชนหมู่บ้านที่สำคัญที่เป็นกลไกอำนาจเชิงวัฒนธรรมการบริหารในบริบทสังคมสมัยใหม่ที่จะยังคงดำรงอยู่และพัฒนาให้เหมาะสมกับทุปองค์ประกอบของสังคมไทย ทั้งในรูปนโยบายสาธารณะสูงสุด คือ รัฐธรรมนูญ นโยบายการพัฒนาสังคมและชนบทหรือชุมชน นโยบายด้านเศรษฐกิจและสวัสดิการสังคมโดยตรง นโยบายสังคมที่ฝากรากความหวังไว้กับนโยบายทางเศรษฐกิจ รวมถึงนโยบายและการทำงานขององค์กรพัฒนาเอกชน (NGO) ในการอธิบายครั้งนี้จะกล่าวถึงนโยบายสาธารณะในระดับเป้าหมาย (Goal) โดยรวมในฐานะที่เป็นปัจจัยภายนอกที่ชุมชนจัดการหรือควบคุมเองไม่ได้

ประเด็นที่ควรเข้าใจในเบื้องต้นและมีความสำคัญ คือ รัฐแบบไทยๆ น้อยร่วมกับทุนนานาตั้งแต่รัฐชาติ พ.ศ. 2398 เมื่อทำสนธิสัญญาเบوار์ริงกับประเทศจักรวรรดินิยมอังกฤษ และข้อตกลงใน พ.ศ. 2417 ที่เกิดรัฐชาติและมีการปฏิรูปการปกครองเป็นแบบสมุหเทศบาล กิ่ง枝 แล้วมาใช้รัฐธรรมนูญมหাযัณบัน แล้วแต่แต่ละชุมชนและสังคมแห่งชาติมาหายัณบันกิ่ง ปัจจุบัน โดยหลักเศรษฐศาสตร์การเมืองแล้วรัฐต้องอยู่เป็นกลางระหว่างทุนนิยมแบบชุมชนเมืองกับระบบเศรษฐกิจชุมชนแบบชุมชนหมู่บ้านชนบท รัฐและทุนในไทยได้ร่วมกันกำหนดนโยบายสาธารณะมากมาขึ้นมาใช้ในสังคมไทยโดยรวมถือว่าระบบชุมชนชนบทเป็นคนส่วนใหญ่เป็นส่วนหนึ่งของรัฐและทุนที่มีศูนย์กลางอยู่ที่เมืองหลวง ดังนั้นนโยบายของรัฐและทุนที่มีจิตวิญญาณและวิถีการดำเนินชีวิตแบบชุมชนเมืองและสังคมต่างๆ จึงเข้ามากระทำการทำต่อระบบเศรษฐกิจชุมชนและสวัสดิการชุมชนชนบทผ่านตัวแสดงคือระบบชุมชนชนบท บนบริบทระบบชุมชนหมู่บ้านชนบทเป็นชุมชนระบบเปิด มีที่ตั้งถาวร และมีจำนวนชุมชนครอบครัวที่เป็นสมาชิกหนาแน่นคล้ายระบบชุมชนเมือง ดังนั้นนโยบายสาธารณะจึงเป็นกลไกอำนาจเชิงวัฒนธรรมการบริหารของระบบเศรษฐกิจทุนนิยมและสวัสดิการสังคมที่เกิดขึ้นมาภายหลังแต่เข้ามาสร้างผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจชุมชนและสวัสดิการชุมชนชนบทที่มีพื้นฐานของระบบพึ่งกันเองเป็นหลักที่เป็นที่อยู่ของคนส่วนใหญ่ของสังคมมีมานานก่อนการเกิดรัฐชาติ

โดยนโยบายสาธารณะที่ผ่านมา มีวัตถุประสงค์เบื้องต้นและมีความเหมาะสมกับหน้าที่จัดสวัสดิการสังคมแก่ระบบชุมชนเมืองเป็นหลัก แต่เนื่องจากอยู่ภายใต้รัฐและทุนแบบรวมอำนาจและเอาจริงชุมชนหมู่บ้านชนบทว่าเป็นส่วนหนึ่งของรัฐและทุน บางส่วนของกิจกรรมตามนโยบาย

สาธารณะ (ซึ่งบางครั้งขอเรียกว่าสวัสดิการสังคมเพื่อชุมชนชนบท) ได้เข้าไปผสมกับระบบเศรษฐกิจชุมชนและสวัสดิการชุมชนชนบทไทยที่เป็นอีกระบบที่มีอย่างไม่สนใจ เนื่องจากมันลับบันนำทาง (หรือเพศชายกับเพศหญิงที่จำเป็นต้องมาแต่งงานอยู่ร่วกันในระบบครอบครัว) โดยกิจกรรมตามนโยบายสาธารณะเป็นนำมัน เป็นผลให้ชุมชนหมู่บ้านชนบทต้องปรับตัวกับสิ่งใหม่ที่เข้ามาอย่างหลัง จนเกิดโครงสร้าง-หน้าที่ที่เปลี่ยนแปลงไปเพื่อถ่วงดุลกับสิ่งใหม่ที่เข้ามา ณ โครงสร้างของระบบชุมชนชนบท และในระบบเศรษฐกิจชุมชนและสวัสดิการชุมชนด้วย โดยโครงสร้างดังเดิมจำกัดตัวเองอยู่เฉพาะที่โครงสร้างของใน และยังคงเป็นโครงสร้างพื้นฐานโดยรวมของชุมชน และเศรษฐกิจชุมชนและสวัสดิการชุมชนอยู่ เช่น กำหนดบทบาทของวงนอกในการทำหน้าที่ถ่วงดุล กับระบบอื่นที่เป็นปัจจัยภายนอกที่พยายามเข้ามาเกี่ยวข้องกับระบบชุมชนทุกรูปแบบและวิธีการ ต่างๆ ตามวิสัยของรัฐชาติและทุนนิยม ความต้องการของภาคและภูมิภาค ควบคุม และเก็บเกี่ยวผลประโยชน์จากการควบรวมระบบชุมชนชนบทโดยรวม ขณะที่ระบบเศรษฐกิจชุมชนและสวัสดิการชุมชนชนบทที่เป็นวิถีการดำเนินชีวิตแบบธรรมชาตินิยมที่เปิดและมีความสัมพันธ์ที่เสมอภาคและยุติธรรมกับชุมชนหมู่บ้านชนบทด้วยกันด้วยดีมา จนถึงปัจจุบัน

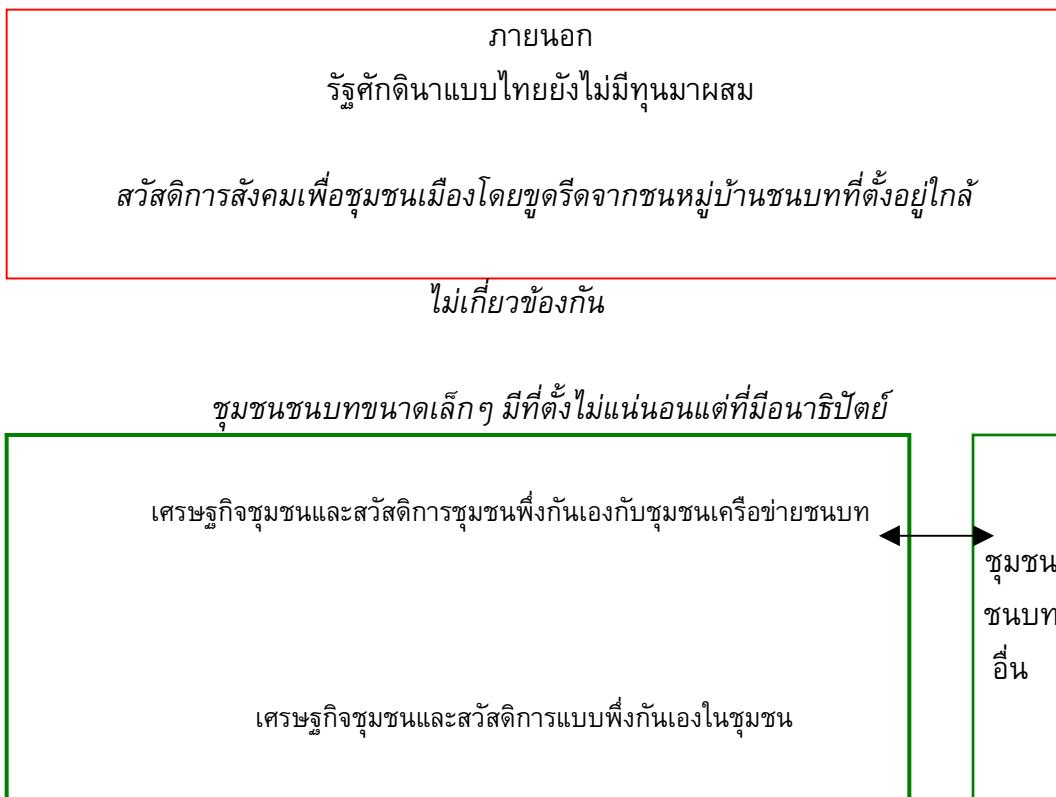
ระบบเศรษฐกิจชุมชนและสวัสดิการชุมชนหมู่บ้านชนบทได้ผ่านจากยุคพึ่งกันเองมาสู่ยุคกึ่งพึ่งกันเอง-กึ่งพึ่งรัฐและทุนแบบรวมอำนาจ และมาถึงยุครัฐและทุนแบบกระจายอำนาจในปัจจุบัน โดยระบบเศรษฐกิจชุมชนและสวัสดิการชุมชนชนบทยังแสดงความสัมพันธ์กับระบบเศรษฐกิจทุน และสวัสดิการสังคมที่ผ่านมาทางกลไกอำนาจเชิงวัฒนธรรมการบริหารของรัฐและทุนในรูปนโยบายสาธารณะต่างๆ ที่ไม่สอดคล้องกับวัฒนธรรมการบริหารชุมชนหมู่บ้านชนบทที่พื้นฐานหรือแก่นแท้ที่การพึ่งกันเอง ชุมชนหมู่บ้านชนบทและองค์ประกอบอื่นๆ จึงแสดงความแตกต่างและการเป็นอีกระบบที่มีความต่างๆ โดยการสร้างโครงสร้างของในและของนอกและวงใน จึงเป็นที่มาของปรากฏการณ์ของระบบเศรษฐกิจคู่ขนานและระบบสวัสดิการคู่ขนานที่เห็นได้ชัดเจนมากขึ้นในปัจจุบัน ดังจะกล่าวรายละเอียดตามองค์ประกอบของนโยบายสาธารณะระดับเป้าหมาย (Goal) ดังนี้

## 1. โครงสร้าง

ภายใต้โครงสร้างของนโยบายสาธารณะแบบเหมารวมในช่วงประมาณ 128 ปีที่ผ่านมา และแบบกระจายอำนาจในช่วงประมาณ 8 ปีที่ผ่านมาจนถึงปัจจุบัน (2537-2545) ระบบเศรษฐกิจชุมชนและสวัสดิการชุมชนที่มีวิวัฒนาการต่อเนื่องกันมาจากยุคพึ่งกันเองที่นับย้อนจาก 128 ปีขึ้นไปมีตัวแสดงคือระบบชุมชนชนบทต่างๆ มีโครงสร้างในยุคพึ่งกันเองแต่ในและมีความสัมพันธ์ด้านเศรษฐกิจชุมชนและสวัสดิการชุมชนกับชุมชนชนบทด้วยกันทั้งในและนอกชุมชนหมู่บ้านเป็นหลัก ส่วนโครงสร้างของระบบเศรษฐกิจชุมชนและสวัสดิการชุมชนชนบทที่เริ่มปรากฏขึ้นเมื่อเริ่มเข้าสู่ยุคกึ่งพึ่งกันเอง-กึ่งพึ่งรัฐและทุนแบบรวมอำนาจหรือหลัง พ.ศ. 2417

ระบบชุมชนชนบทในยุคพึ่งกันเองนั้นมีอนาคตที่สดใสร้าวได้มากที่สุดตามวัตถุประสงค์ของชุมชนชนบทที่ต้องการอิสระจากระบบชุมชนเมือง โดยใช้ยุทธศาสตร์แตกตัวออกเป็นกลุ่มเล็กๆ จำนวนน้อยกว่า 10 ครอบครัว และพยายามไปตั้งชุมชนให้ห่างระบบชุมชนเมืองมากที่สุดเท่าที่จะทำได้ แต่เข้าหาและอยู่ท่ามกลางทรัพยากรธรรมชาติ โดยพร้อมจะแตกตัวหรืออพยพต่อไปอีกหากทำได้เมื่อถูกระบบชุมชนเมืองในยุคนั้นมาเกี่ยวข้องในเชิงรุกราน กวาดด่อน หรือเกณฑ์แรงงาน เป็นต้น จึงมีความเป็นไปได้ที่จะจัดระบบเศรษฐกิจชุมชนและสวัสดิการชุมชนแบบพึ่งกันเองโดยไม่ต้องพึ่งระบบสวัสดิการสังคมเพื่อชุมชนชนบทจากรัฐศักดินาแบบไทยที่เป็นแบบรัฐแบบหัวเมืองอิสระ (ดังแสดงในแผนภาพที่ 19) โดยอาศัยพื้นฐานจากการระบบชุมชนอยู่ต่างๆ เช่น ระบบ

แผนภาพที่ 19 แสดงการไม่มีความสัมพันธ์ระหว่างภายนอกกับชุมชนชนบทไทยพึ่งกันเอง



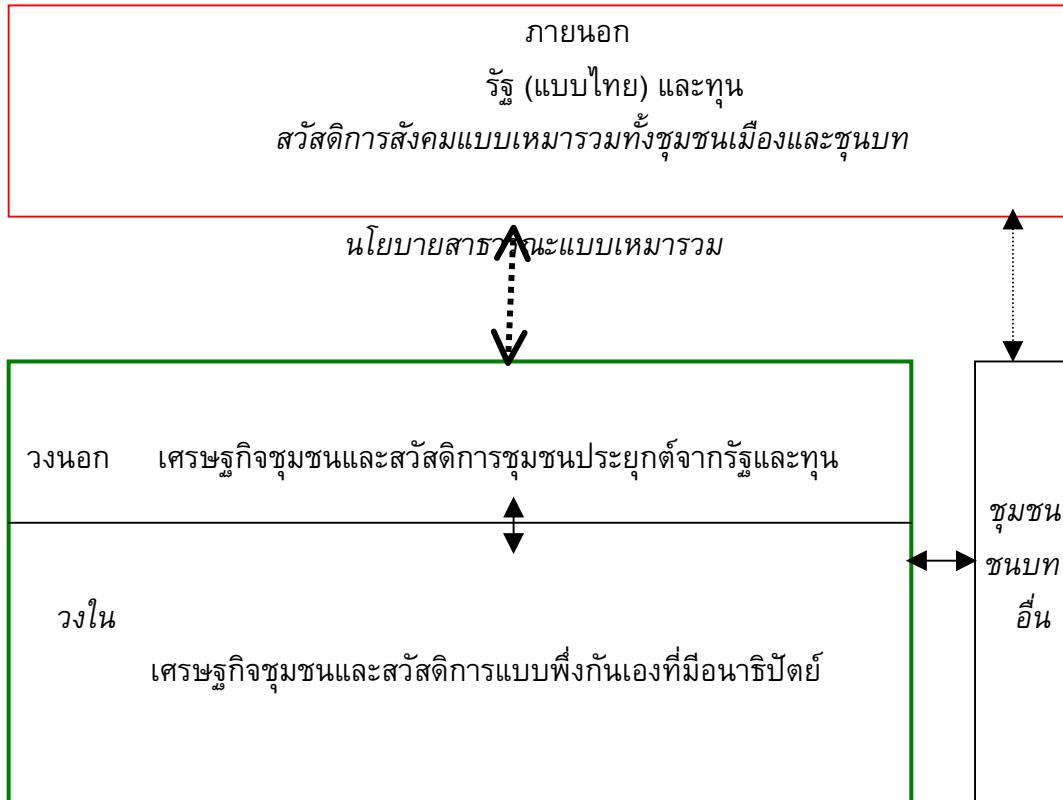
ชุมชนเครือข่ายของระบบชุมชนเครือญาติ ชุมชนชาติพันธุ์ ชุมชนเพื่อนบ้าน และชุมชนอาวุโส/ครูบาอาจารย์ เป็นต้น เนื่องระบบชุมชนหมู่บ้านชนบทที่ตั้งใกล้ๆ กันในเชิงพื้นที่ ดังนั้นศูนย์กลางของความเป็นระบบชุมชนชนบทนั้นมีโครงสร้าง-หน้าที่ที่ซ้อนและหลากหลายเป็นเครือข่ายเฉพาะของตนเอง เช่น ระบบชุมชนเครือข่ายเครือญาติ ก็จะมีเข้มข้นใน 2-3 หมู่บ้านที่ตั้งอยู่ใกล้กันเป็นชุมชนลูกหรือชุมชนหลานโดยไม่ผูกพันธ์หรือขึ้นตรงกับผู้ปกครองในระดับอำเภอหรือจังหวัด และมีชุมชนชนบทที่ตั้งอยู่ใกล้ชุมชนเมืองหรือชานชนบทและขอบชุมชนหมู่บ้านชนบทที่อยู่ส่วนข้างสารข้อมูล และกรองอิทธิพลของชุมชนเมืองให้ชุมชนหมู่บ้านชนบทและที่ตั้งอยู่ใกล้จากเมืองออกไป

ระบบเศรษฐกิจชุมชนและสวัสดิการชุมชนโดยใช้ชุมชนเป็นฐานที่พิจารณาจากวงในออกไป ดังแต่ยุค กึ่งพึ่งกันเอง-กึ่งพึ่งรัฐและทุนมาถึงปัจจุบันระบบเศรษฐกิจชุมชนและสวัสดิการชุมชนชนบทมีวงนอก ซึ่งเป็นระบบเศรษฐกิจชุมชนและสวัสดิการชุมชนชนบทที่เป็นส่วนผสมของระบบ เศรษฐกิจระบบทัน นิยมและสวัสดิการสังคมกับระบบเศรษฐกิจชุมชนและสวัสดิการชุมชนหมู่บ้านชนบท ท่ามกลางปัจจัย นโยบายสาธารณะที่ส่งเสริมระบบสวัสดิการสังคมเพื่อชุมชนชนบท ดังนี้

1. ยุคกึ่งพึ่งกันเอง-กึ่งพึ่งรัฐและทุนแบบรวมอำนาจตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 5 รัฐชาติและทุนได้ รุกเข้าไปในชุมชนได้มากขึ้นภายใต้นโยบายสาธารณะทำให้ระบบชุมชนชนบทสร้างโครงสร้างระบบ เศรษฐกิจชุมชนและสวัสดิการชุมชนชนบทออกเป็น 2 วง คือ วงนอก และ วงใน โดยวงในแบบ เดิมยังคงดำรงอยู่ ส่วนวงนอกถูกสร้างขึ้นมาใหม่เพื่อตัดตอนต่อสวัสดิการสังคมที่รัฐและทุนพยายาม เสนอให้ โดยระบบปรัชญาและทุนชื่อนี้เป็นป้าหมายของการได้ประโยชน์จากการระบบชุมชนชนบท กล่าวคือ แนวทางของรัฐและทุนผ่านโครงสร้างส่วนเกินเทียมมากกว่าแนวทางการจัดหรือให้บริการ เศรษฐกิจชุมชนและสวัสดิการชุมชนแก่ระบบชุมชนชนบท เช่น การส่งเสริมการปลูกพืชเชิงเดียว เช่น กระเทียม หอมแดง กล้าปลี ที่ต้องใช้และซื้อปุย ยาฆ่าแมลง และเงินกู้จากสหกรณ์การเกษตรและ ธนาคาร. เป็นต้น ซึ่งเป็นสิ่งแผลกแยกจากพื้นฐานดั้งเดิมของระบบชุมชนชนบท โดยโครงสร้างวงนอก ทำหน้าที่กลั่นกรองและประยุกต์หรือปฏิเสธสวัสดิการสังคมบางอย่างที่เข้ามา เพื่อป้องกันไม่ให้ ทะเลงเข้าไปถึงวงในได้โดยเร็ว ขณะเดียวกันก็สร้างความเข้มแข็งและผลิตข้าวความเป็นชุมชน ชนบทและระบบเศรษฐกิจชุมชนและสวัสดิการชุมชนชนบทในวงในอย่างต่อเนื่อง โดยส่วนหนึ่ง ร่วมมือกับ ชุมชนชนบทอื่นๆอยู่เช่นเดิม ดังแสดงความสัมพันธ์ในแผนภาพที่ 20

ยุคกึ่งพึ่งกันเอง-กึ่งพึ่งรัฐและทุนแบบรวมอำนาจเป็นยุคที่รัฐและทุนพยายามปรับตัว เป็นธรรมรัฐและทุนนิยมก้าวหน้าในบางส่วนตั้งแต่ พ.ศ. 2537 และเป็นการกระจายอำนาจที่เป็น แค่รูปแบบ แต่เนื้อหานั้นไม่มีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม กล่าวคือ ยังคงเป็นนโยบายสาธารณะแบบ เหมารวมที่เห็นว่าระบบชุมชนชนบทคือส่วนหนึ่งของกลุ่มเป้าหมายในระบบสวัสดิการสังคมโดยรวม ด้วยรูปแบบและวิธีการที่รัฐและทุนกำหนดให้เป็นหลัก ซึ่งในมุมมองของระบบชุมชนชนบทนิยาม การกระจายอำนาจที่แท้จริงว่าคือการให้อิสระแก่ชุมชนหมู่บ้านชนบทให้สามารถดำเนินชีวิตอยู่แบบ มือนาธิปัตย์ โดยรัฐและทุนไม่ต้องมาเกี่ยวข้องมาก และถ้าเกี่ยวข้องกันก็ต้องบนพื้นฐานของความ เสมอภาค ศักดิ์ศรี และยอมรับความแตกต่างจากกัน ระบบชุมชนชนบททราบธรรมชาติของธรรมรัฐ และทุนนิยมก้าวหน้าดีว่าเป้าหมายสุดท้ายก็ยังคงต้องการให้ระบบชุมชนชนบททรัพใช้ระบบชุมชน เมืองอยู่นั่นเอง จึงได้ตัดตอนต่อระบบเศรษฐกิจชุมชนและสวัสดิการชุมชนชนบทเช่นเดียวกันกับในยุค แบบรวมอำนาจ แต่ด้วยระยะเวลานานาภัยได้การรวมอำนาจของรัฐและทุนด้วยการใช้เครื่องมือ เทคโนโลยีและสื่อสารมวลชน ระบบการศึกษา วัฒนธรรม เป็นต้น ที่เข้ามายกระทำการต่อระบบชุมชน ชนบทที่มีจำนวนครอบครัวเพิ่มมากขึ้นหลายสิบเท่า วงนอกยังคงทำหน้าที่กลั่นกรอง ประยุกต์ หรือ ปฏิเสธสวัสดิการสังคมบางอย่างที่เข้ามา เพื่อป้องกันไม่ให้ทะเลงเข้ามาที่โครงสร้างวงใน โดยโครง สร้างวงนอกจะทำหน้าที่รับและแสดงพฤติกรรมของภายนอกได้ง่าย มากและเร็ว โดยเฉพาะชุมชน

แผนภาพที่ 20 ความสัมพันธ์ระหว่างระบบเศรษฐกิจชุมชนและสวัสดิการชุมชนชุมชนบทกับ  
ภายนอกในยุคกึ่งพึ่งกันเอง-กึ่งพึ่งรัฐและทุนแบบกระจายอำนาจ

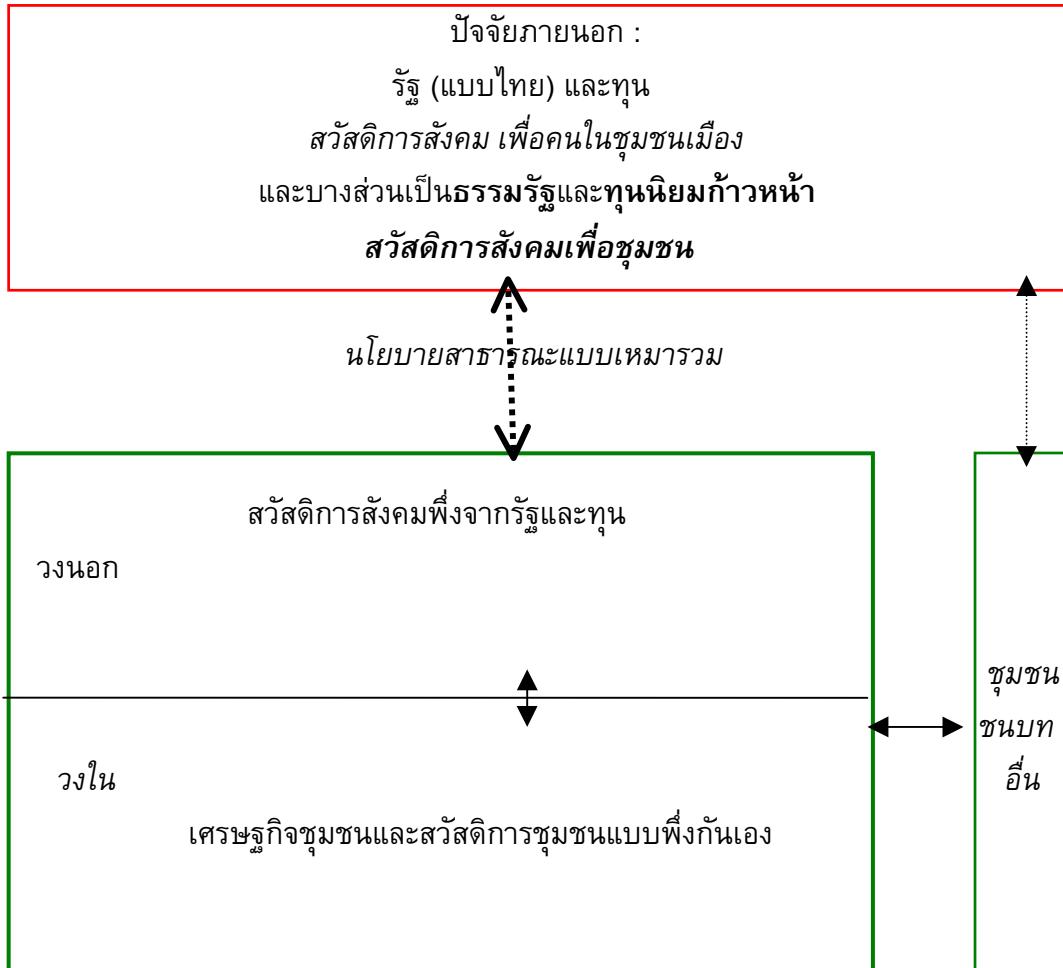


หมู่บ้านชุมชนบทที่อยู่ใกล้เมือง และคนรุ่นอาชญากร ดังจะเห็นได้จากการที่บางครอบครัว โดยเฉพาะกลุ่มผู้นำชุมชนหมู่บ้านแบบทางการที่รับผิดชอบวงนอกให้เข้าบ้านเป็นสำนักงานของทุน หมู่บ้านแบบธนาคาร และใช้เวลาส่วนใหญ่ โดยใช้เวลาส่วนน้อยยังทำไร่ทำนาอย่างไม่เลิก เพราะในการบริหารกองทุนและได้รับ เงินปันผล มาใช้จ่ายในครอบครัว ซึ่งแม้นจะเป็นเงินจำนวนไม่มาก แต่สำหรับในชุมชนบทก็ถือว่ามากพอสมควร และที่สำคัญเป็นกรรมการได้เงินปันผลไม่ต้องเสียดออกเบี้ย เหมือนสมาชิกที่กู้ยืมเงินกองทุนหมู่บ้าน ดังแสดงความสัมพันธ์ในแผนภาพที่ 21

ขณะที่รัฐและทุนนิยมก้าวหน้ามีโอกาสเข้าไปมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายสาธารณะที่สำคัญระดับมหาภาคจากการที่ รัฐและทุนนิยมล้ำหลัง นำพาสังคมไทยไปสู่เงื่อนไขและเพลี่ยงพล้ำในเวทีทุนนิยมผูกขาดระดับโลกจนเกิดวิกฤตเศรษฐกิจ-สังคมในระดับมหาภาค กล่าวคือ สามารถกำหนดในรัฐธรรมนูญ ปี 2540 และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 และ 9 (2545-2549) อย่างชัดเจนว่าในการพัฒนาประเทศไทยในอนาคตต้องใช้ คน (ชุมชน) ครอบครัว และชุมชน\*(หมู่บ้าน) เป็นพื้นฐานของการพัฒนา ซึ่งจะเป็นเงื่อนไขที่จำเป็นที่ระบบชุมชนหมู่บ้าน ชุมชนบท ที่ขวัญเสียและหาดผาต่อระบบชุมชนเมืองมาตลอดช่วงประวัติศาสตร์ 2 ยุคก่อนหน้านี้ จะ

\* แม้จะไม่ได้กล่าวถึงชุมชนกลุ่มอยู่ต่างๆ ที่ประกอบอยู่ในชุมชนหมู่บ้าน แต่ก็มีนัยว่ารวมชุมชนย่อยเหล่านี้ด้วย

แผนภาพที่ 21 ความสัมพันธ์ระหว่างระบบเศรษฐกิจชุมชนและสวัสดิการชุมชนหมู่บ้านชนบทกับ  
ภายนอกในยุคกึ่งพึ่งกันเอง-กึ่งพึ่งรัฐและทุนแบบกระจายอำนาจ



ต้องหาทางเข้ามา มีส่วนร่วมและแสดงพลังที่แท้จริงของระบบชุมชนชนบทในการป้องกันและแก้ไข วิกฤตเศรษฐกิจ-สังคมที่ประเทศไทยกำลังประสบอยู่ และที่จะเกิดขึ้นในอนาคตของสังคมไทย แต่เมื่อ พิจารณาในภาพรวมของระบบสวัสดิการสังคมภายใต้นโยบายสาธารณะในยุคกึ่งพึ่งกันเอง-กึ่งพึ่งรัฐ และทุนแบบกระจายอำนาจอาจพยากรณ์ได้ปรับปรุงรัฐบาลบางส่วนให้เป็นธรรมรัฐ (Good Government) และทุนนิยมก้าวหน้าแล้ว โครงสร้างโดยรวมเพื่อทำหน้าที่จัดสวัสดิการสังคมเพื่อชุมชนชนบทอย่าง เดียว คือ เมื่อไอนยุคก่อนที่รัฐและทุนนิยมล้าหลังเคยทำ เช่น

1. **รัฐและทุนยังคงเป็นฝ่ายนิยามปัญหาและลงมือแก้ปัญหาเองเป็นหลัก** เพราะครอบครอง อำนาจการตัดสินใจและทรัพยากร่วยได้ระบบงบประมาณ/แผนงาน และกลไกราชการที่มีอยู่
2. **แม้พยายามสร้างอาสาสมัครชาวบ้านในชุมชนชนบทเป็นตัวแทนของระบบชุมชนชนบท วงนอกที่อาสาสมัครจำเป็นต้องใช้ให้บริการตามโครงสร้างระบบสวัสดิการสังคมแบบชุมชนเมือง**
3. **ระบบชุมชนชนบทยังเป็นระบบคิดแบบเHEMAรวม เօระบบชุมชนชนบทเป็นส่วนหนึ่ง ของระบบปรัฐและทุน**

4. กลุ่มบริหารงานในรูปองค์กรที่เป็นทางการมีสำนักงาน มีระเบียบ มีบันทึกการประชุม มีบุคลากรในโครงสร้างตลอดเวลา และมีลำดับชั้นอำนาจแนวตั้ง (Hierarchy) เช่น อสม. กรรมการ ห้วยบ้าน (กม.) และ อบต. เป็นต้น

5. การสร้างสิ่งแผลแยกกับแบบแผนความเชื่อของระบบชุมชนหมู่บ้านชนบทตามวิถีคิดแบบชุมชนเมือง เช่น การสร้างองค์พระพุทธรูปหน้าโรงเรียนหรือห้องพระในอาคารเรียน สร้างประปานุบ้านที่ใช้บ่อมาดาลแทนประปากูชา ทำทางลาดยางจากทางหลวงผ่านกลาง หมู่บ้านเข้าหาวัดที่ตั้งอยู่บนเขาแทนการสนับสนุนให้ใช้บันไดนาคที่มั่นคงสวยงามที่มีอยู่ส่งเสริมและโฆษณาปุ่ยและยาฆ่าแมลงและพืชพันธุ์ใหม่ในชุมชนแทนวิธีการเกษตรแบบป่าธรรมชาติของระบบชุมชนชนบท การฝึกอบรมทำอาหารและเครื่องดื่มเพื่อการจำหน่ายให้ภายนอกได้บริโภคมากกว่าเพื่อการบริโภคภายในชุมชน และนำเงินทุนกู้ยืมจำนวนมากเข้าไปใช้ในระบบชุมชนโดยไม่สนใจระบบยังชีพดั้งเดิมของชุมชน เป็นต้น

ในกระบวนการกู้ยืม ซึ่งกระแสสนับสนุนรัฐและทุนมากและรุนแรง ระบบชุมชนชนบท จำเป็นต้องเพิ่มโครงสร้างวงนอกเพิ่มอกรับหรือโต้ตอบแบบกึ่งรับ-กึ่งปฏิเสธ ทำให้วิสัยธรรมชาติของรัฐและทุนใช้อำนาจแบบอ่อนลงมาจากเดิม และเข้าใจว่าชุมชนชนบทอยู่ใต้อำนาจศูนย์กลางและHEMA รวมว่าระบบชุมชนชนบท เป็นส่วนหนึ่งที่อยู่ล่างสุดของระบบมหาภาคที่มีรัฐและทุนมีและใช้อำนาจนั้นอยู่ เหล่านี้เป็นสิ่งแสดงให้เห็นว่าระบบสวัสดิการสังคมเพื่อชุมชนชนบทรัฐและทุนยังห่างไกลจากระบบชุมชนชนบท ส่วนวงในที่ใกล้ชิดกับวงในของระบบชุมชนหมู่บ้านชนบทอีกด้วย ร่วมกันโต้ตอบในบทของผู้อ้ายากจนมากมายจนรัฐและทุนต้องถอยออกไป เพราะโครงการพัฒนาไม่ค่อยประสบผลสำเร็จ และสวัสดิการสังคมเพื่อชุมชนชนบทที่รัฐและทุนจัดให้หลายโครงการไม่ถูกใช้ประโยชน์ทุกด้านหรือโดยตรง เช่น โรงเรียนใหม่ ชาวข้าว เงินกู้ รถส. เป็นต้น ส่วนที่นำไปใช้ได้จริงก็ไม่เพียงพอ เช่น ไฟฟ้า โทรศัพท์ เอกสารสิทธิ์ที่ดิน หรือเจาะบ่อน้ำดาลน้ำลึกในที่ดินที่บุกเบิกใหม่ เป็นต้น

โครงสร้างระบบเศรษฐกิจชุมชนและสวัสดิการชุมชนหมู่บ้านชนบทแบบ 2 ชั้นที่โต้ตอบระบบรัฐและที่เข้ามาจัดสวัสดิการสังคมเพื่อชุมชน โดยระบบชุมชนเป็นฝ่ายรับผลอย่างเดียวเป็นหลัก โดยไม่เข้าใจถ่องแท้ว่าระบบเศรษฐกิจชุมชนและสวัสดิการชุมชนหมู่บ้านชนบทนั้นเป็นอีกระบบหนึ่งที่ไม่อาจต่อรองอะไรได้มาก เพราะมีโครงสร้างที่เป็นจุลภาคที่เป็นอิสระจากกันและไม่มีโครงสร้างทาง การเมือง แต่เป็นเชิงสังคม-วัฒนธรรมแบบเศรษฐกิจชุมชนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จึงโต้ตอบแบบอหิงสาเชิงโครงสร้าง กล่าวคือ สร้างวงนอกขึ้นมาตั้งแต่บุคคลกึ่งพึ่งกันเอง-กึ่งพึ่งรัฐและทุนแบบรวมอำนาจจนถึงปัจจุบัน วงในยังมีกระบวนการผลิตข้าวความเป็นระบบเศรษฐกิจชุมชนและสวัสดิการชุมชนชนบทระดับต่าง ๆ ต่อไป และผลลัพธ์ของขึ้นไปรับสวัสดิการสังคมเพื่อชุมชนจากการรัฐ และทุนบ้างในบางครั้ง เพราะเศรษฐกิจชุมชนและสวัสดิการชุมชนเป็นกระบวนการพื้นฐานที่มีคุณสมบัติที่ติดตัวมากับความเป็นมนุษย์ซึ่งเป็นธรรมชาติอย่างหนึ่ง เช่นเศรษฐกิจชุมชนและสวัสดิการชุมชนด้านการประกันครอบครัว ตั้งแต่ หาคู่ แต่งงาน แยกตั้งครอบครัวใหม่ สร้างบ้านเรือน การเกิดและดูแลเด็ก เจ็บไข้หรือพิการ จ нарรทั้งตายนั้น รัฐไม่อาจจะทำหน้าที่ที่จะเอียดอ่อน ซับซ้อนเป็น

จุลภาพได้ทันทีตามความหลากหลายได้เหมือนที่ระบบเศรษฐกิจชุมชนและสวัสดิการ ชุมชนครอบครัวทำหน้าที่ได้ ดังนั้นวงในจึงจำเป็นต้องยังคงอยู่ในระบบชุมชนหมู่บ้านชนบทโดยที่รัฐมองไม่เห็น รัฐและทุนจึงเข้าใจและทำหน้าที่เพียงในชุมชนชนบทที่เปลือกนอกของระบบชุมชนชนบทเท่านั้น แต่ สวัสดิการสังคมเพื่อชุมชนชนบทในยุคสมัยใหม่บางส่วน/บางครั้งก็มีความจำเป็นสำหรับชุมชนชนบทอยู่เช่นกัน เช่น การผ่าตัด การออกเอกสารสิทธิ์ ถนน ไฟฟ้า เป็นต้น โครงสร้างทางในที่เป็นฐานให้วางนอกรอง ประสานงาน อธิบาย และช่วยเหลือในการไปขอรับบริการสวัสดิการสังคมเพื่อชุมชนชนบทจากรัฐหรืออาสาสมัครที่รัฐมาจัดตั้งแบบกึ่งทางการในชุมชน หมู่บ้าน เช่น การไปรับการรักษาพยาบาลจากสถานีอนามัยในช่วงแรกๆ ที่เข้ามาจัดตั้งมีคนไปใช้บริการน้อย เพราะยังเชื่อมั่นในระบบเศรษฐกิจชุมชนและสวัสดิการชุมชนดังเดิมอยู่ เจ้าหน้าที่สถานีอนามัย จำเป็นต้องตะแคงออกไปทดลองให้บริการตามบ้านเรือน สร้างความคุ้นเคย และให้ทดลองการรักษาด้วยวิธีสมัยใหม่ตามวิถีวิถีในที่เวลาเจ็บไข้หอบเป็นฝ่ายเดินทางไปหาคนไข้ ต่อมาญาติหรือเพื่อนบ้านที่มีประสบการณ์ในการใช้บริการและช่วยแนะนำให้ไปใช้บริการหรือไปส่งเวลาเจ็บ เป็นต้น

## 2. กิจกรรม

ยุคกึ่งกึ่งพึ่งกันเอง-กึ่งพึ่งรัฐและทุน นโยบายสาธารณะเพื่อชุมชนชนบทของรัฐและทุนเข้ามาเกี่ยวข้องกับระบบเศรษฐกิจชุมชนและสวัสดิการชุมชนชนบทที่วงนอก ขณะที่วงในมีการเปลี่ยนแปลงปัจจัยที่เป็นสภาพแวดล้อมภายใน ที่อยู่ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงของปัจจัยแวดล้อมภายนอก ที่ชุมชนจัดการได้ แต่กิจกรรมของความสัมพันธ์ระหว่างระบบเศรษฐกิจชุมชนกับสวัสดิการชุมชน หมู่บ้านยังคงแบบแผนเดิมอยู่ กล่าวคือ สวัสดิการด้านการบริการชุมชนจัดเตรียมปัจจัยนำเข้าและจัดการกระบวนการผลิตทางเศรษฐกิจชุมชนหมู่บ้าน และระบบเศรษฐกิจชุมชนหมู่บ้านชนบทนำผลผลิตที่ได้จากการบวนการแยกจ่ายและบริโภคส่งมาให้ระบบสวัสดิการด้านประกันชุมชนและอนุเคราะห์ชุมชน ขณะที่รัฐและทุนเข้ามายัดกิจกรรมสวัสดิการสังคมเพื่อชุมชนชนบทบางอย่างเท่าที่จะทำได้ ตามนโยบายสาธารณะ ทั้งในรูปแบบจัดเอง และส่งอาสาสมัครที่เป็นปัจเจกชนและนโยบายสาธารณะจากบุคลิกที่ติดตัวเหมือนกันทั่วประเทศซึ่งชุมชนหมู่บ้านไม่สามารถจัดการเองไม่ได้ ทั้งที่ระบบชุมชนชนบทมีกิจกรรมตามกระบวนการทางเศรษฐกิจ 3 ขั้นตอนและสวัสดิการชุมชน 3 ประเภท แบบ พึ่งกันเองเป็นหลักอยู่หล่ายอย่าง ดังนั้นจึงต้องอาศัยโครงสร้างวงนอกประยุกต์บริการจากระบบ สวัสดิการสังคมเพื่อชุมชน แต่อย่างไรเป้าหมายสูงสุดที่ยังคงดำรงอยู่จนถึงปัจจุบัน คือ ระบบชุมชนหมู่บ้านชนบทยังคงเป็นตัวแสดงในการจัดและรับเศรษฐกิจชุมชนและสวัสดิการชุมชนเพื่อการพึ่งกันเองในเป็นหลัก โดยที่ระบบเศรษฐกิจทุนนิยมและสวัสดิการสังคมเพื่อสังคมเข้ามาทดแทนไม่ได้ทั้งหมด เพราะเป็นอีกระบบหนึ่งแบบเหมารวมที่ไม่กระจายอำนาจจริง และซ่อนเป้าหมายเชิงเศรษฐกิจทุนนิยมเพื่อเอาประโยชน์จากระบบชุมชนชนบทไว้ในกิจกรรมอื่นต่อไป

แบบแผนของกิจกรรมของเศรษฐกิจทุนและสวัสดิการสังคมเพื่อชุมชนชนบทในระบบชุมชนชนบทสรุป ได้หลายประการ คือ

1. มุ่งเน้นการส่งเสริมสวัสดิการสังคมเพื่อชุมชนชนบทโดยการลงทุนส่งข้าราชการบางส่วนลงไปทำงานประจำในพื้นที่ของชุมชนหมู่บ้านโดยตรง เช่น ครู เจ้าหน้าที่อนามัย ตำรวจ และบางเวลา เช่น พัฒนาการ เกษตรตำบล เป้าไม้ เป็นต้น

2. มีกระบวนการทัศน์ (Paradigm) ที่นิยามชุมชนชนบทว่าคือ ชุมชนหมู่บ้าน เป็นหลัก แม้จะมีการปรับปรุงให้เป็นกิจกรรมของอาสาสมัครภายในชุมชนหมู่บ้านก็ยังหนีไม่พ้นการนิยามชุมชนว่า คือ ชุมชนหมู่บ้าน หรือเมื่อ 50 ปีก่อน เช่น เชื่อว่าอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อ.สม.) เป็นผู้รับผิดชอบสาธารณสุขของทั้งหมู่บ้าน ทั้งที่เป็นเพียงกลุ่มหนึ่งของปัจเจกชนจำนวนไม่กี่คนที่วงนอกและจัดกิจกรรมแบลกแยกไปจากกิจกรรมของกลุ่มตามธรรมชาติจัดที่วงในตามภูมิปัญญาและเหตุผลของชุมชนชนบท เช่น หมอดำayers หมอผี หมอสมุนไพร หัวหน้าครอบครัว เป็นต้น อสม. มีหน้าที่หลักได้แก่ขยายอาสาสมัครประจำบ้าน และปฐมพยาบาลให้กับในชุมชนที่ขาดเงินเลิกน้อย แค่นั้น เพราะคนที่เข้าใจมากๆ และไม่ตายกับการรักษาจากภายนอกมากกว่า เช่น สถานีอนามัย หรือโรงพยาบาล เป็นต้น

3. ระบบเศรษฐกิจทุนและสวัสดิการสังคมกับระบบเศรษฐกิจชุมชนและสวัสดิการชุมชน เป็นคนละด้านกัน เช่น สวัสดิการชุมชนแบบสุขภาวะทั้ง 4 ด้านชุมชนชนบทจัดอยู่ในกลุ่มบริการชุมชน ที่เป็นองค์รวม ขณะที่สวัสดิการสังคมเพื่อชุมชนไม่ได้ส่งเสริมอย่างเป็นองค์รวม เพื่อรองรับความต้องการและต่างกับกิจกรรมสวัสดิการชุมชนประเภทประกันชุมชนการเจ็บไข้และอุบัติเหตุ สวัสดิการชุมชนด้านการอนุเคราะห์ชุมชนชนบทที่มีอยู่ในระบบชุมชนนั้นไม่ถูกนับว่าเป็นระบบสวัสดิการสังคมเพื่อชุมชนชนบทที่ควรถูกส่งเสริม และในวันหยุดทางศาสนาสำคัญๆ ที่ชุมชนหมู่บ้านจัดกิจกรรมวงในกันนั้นเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ถูกส่งมาประจำในชุมชนชนบทจะเดินทางกลับบ้านเดิมของตนที่อยู่ในเมืองเป็นส่วนใหญ่ จึงไม่มีโอกาสได้ร่วมและได้เข้าใจดิจิทัลภูมิปัญญาณที่แท้จริงของระบบชุมชนชนบท ที่รู้อยู่จึงเป็นการคาดคะเนหรือเดาจากที่รับทราบมาจากกลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านปัจจุบันวงนอกของระบบชุมชนชนบทที่รู้จักกิจกรรมตามระบบสวัสดิการสังคมของรัฐดีมากและสามารถปรับตัวได้ใกล้เคียงกับที่รู้และทุนต่องการได้อย่างรวดเร็ว ส่วนเหตุผลการร่วมมือกับเจ้าหน้าที่รัฐส่วนใหญ่ห่วงสิทธิ์ได้รับสวัสดิการสังคมด้านสุขภาพตามยุคสมัยโดยไม่ต้องจ่ายเงิน เวลาไปรักษาพยาบาลในสถานพยาบาลของรัฐ

ประสบการณ์ที่ชุมชนชนบทพบมานานจนฝังเป็นความเชื่อว่ากิจกรรมตามนโยบายสาธารณะ มีคุณค่าและกิจกรรมในกระบวนการหล่ายอย่างที่ควรเข้าร่วม คือ

1. มีการคอร์ปชั่นงบประมาณด้วยวิธีการไดร์ฟิ่กการหนี้
2. ชุมชนชนบทเห็นปัญหาแล้วไม่ฟ้องร้องเพราะ ใกล้ตัวและไม่อยากยุ่งเพราะไม่ใช่เงินของชุมชนหมู่บ้าน
3. เป็นกิจกรรมที่รู้หรือเจ้าหน้าที่ราชการตัดสินใจขึ้นสุดท้ายตามประโยชน์ที่รู้หรือเจ้าหน้าที่จะได้รับ เช่น การถูกใจเจ้าหน้าที่ หรือได้ผลประโยชน์ในรูปเงินได้ตัว เป็นต้น และในขั้นการปฏิบัติตามกิจกรรม หากกิจกรรมที่ลงมาส่งเสริมในระบบชุมชนหมู่บ้านไม่ตรงกับความต้องการจริงๆ

หรือไม่ได้มาตรฐานที่กำหนดจริง ไว้เจ้าหน้าที่รัฐจะเป็นฝ่ายขอร้องให้ชุมชนช่วยเหลือข้าราชการของรัฐเป็นการส่วนตัวโดยการยอมรับโครงการนั้นๆไปทำในนามกลุ่มของชุมชนหมู่บ้าน

4. กิจกรรมไม่ให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจหรือมีทางเลือกตามสภาพที่เป็นจริง เช่น มีแบบหรือรายละเอียดกำหนดไว้แล้ว

5. ขาดทุนในเชิงการลงทุน เพราะรายการไม่เต็มตามที่กำหนดเป้าหมายไว้เป็นส่วนใหญ่

6. วัตถุประสงค์สุดท้าย คือ การค้าขายสินค้าแบบเศรษฐกิจทุนนิยมมิใช่เป็นเศรษฐกิจชุมชนที่เน้นสวัสดิการชุมชนมากกว่าการค้าขายหรือผลกำไร ฯลฯ

ปรากฏการณ์เหล่านี้เกิดขึ้นตลอดประวัติศาสตร์ระบบชุมชนชนบทที่เกี่ยวข้องกับรัฐและทุนแต่ระบบชุมชนชนบทที่เป็นอิกรอบหนึ่งและไม่ใช่ชุมชนเชิงการเมือง จึงซ่อนระบบที่เป็นแก่นแท้ไว้ที่วงในเพื่อบริหารจัดการกันเอง อีกทั้งปรากฏการณ์ที่ตัวแทนของรัฐลงไปทำในชุมชนก็จริงแต่เป็นสภาพแวดล้อมภายนอกที่เกินกำลังจะแก้ไขหรือจัดการโดยชุมชนเองได้ และระบบชุมชนชนบทเคยมีประสบการณ์มาก่อนแล้วว่าหากขัดแยกกับรัฐและทุนแล้วต้องได้รับผลกระทบจากการเมืองที่ไม่คุ้มค่าในฐานะขบถ ซึ่งอาจถูกภาครัฐล้าง หรือผ่าล้างผ่าพันธุ์ได้

### 3. ยุทธศาสตร์

ระบบเศรษฐกิจชุมชนและสวัสดิการชุมชนหมู่บ้านชนบทใช้ยุทธศาสตร์การจัดและรับผลของเศรษฐกิจชุมชนและสวัสดิการชุมชนแบบกึ่งพึ่งกันเอง-กึ่งพึ่งรัฐในเวลา พื้นที่ และบุคคลกลุ่มเดียวกันกล่าวคือ

1) จัดและรับร่วมกับชุมชนชนบททั้งในชุมชนหมู่บ้านเดียวกันและชุมชนหมู่บ้านชนบทอื่นที่เป็นเครือข่ายกัยแบบพึ่งกันเองบนจิตวิญญาณของความเอื้ออาทรต่อกันในฐานะ เพื่อนร่วมเกิดแก่ เจ็บ ตาย โดยอาศัยโครงสร้างงาในของชุมชนระดับและมิติต่างๆ เป็นตัวแสดง

2) รับอย่างเดียวกับระบบสวัสดิการสังคมเพื่อชุมชนชนบทของรัฐและทุนหรือของภายนอกในส่วนที่รับได้จากโครงสร้างงา และใช้ยุทธศาสตร์ของผู้อยากรถ เพื่อปฏิเสธแบบหิงสาจนรัฐและทุนต้องถอยออกไปพร้อมกับโครงการพัฒนาของรัฐไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร ขณะที่ยุทธศาสตร์การจัดบริการสวัสดิการสังคมเพื่อชุมชนชนบทตามนโยบายของรัฐและทุนในที่ตั้งของชุมชนชนบทใช้ยุทธศาสตร์แบบเหมารวมและเป็นทางการตามกฎหมายตามนโยบายสาธารณะและโครงการพัฒนา โดยการเริ่มนับศักยภาพและความสามารถของชุมชนหมู่บ้านเท่ากันและอยู่ที่ศูนย์หรือกำลังมีปัญหาเป็นส่วนใหญ่ ไม่ได้พิจารณาศักยภาพของระบบชุมชนชนบทมีวงในเป็นแก่นแท้ที่เข้มแข็งเป็นส่วนใหญ่ เพราะหากว่าชุมชนชนบทมีแต่ปัญหาแล้วชุมชนหมู่บ้านก็คงวุ่นวายและล่มสลายไม่เหลือชาติให้เห็นในปัจจุบัน ดังตัวอย่างของหมู่บ้านที่มีประชากรประมาณ 50 คนครอบครัวและยากจนกลางป้าอย่างเช่นชุมชนบ้านปางเมื่อ 100 ปีที่ผ่านมา สามารถเหลือส่วนเกินแรงงานผลผลิต เวลา และความตั้งใจบนจิตวิญญาณแห่งความเสียสละเพื่อสร้างและบูรณะดประจำหมู่บ้านบนเนื้อที่ 160 ไร่ บันกุเข้าอย่างใหญ่โต มั่นคง และสวยงามไม่แพ้ชุมชนหมู่บ้านอื่นๆ

ยุทธศาสตร์ของรัฐและทุนเช่นนี้ ชุมชนชนบทโดยต้องเพื่อสิทธิการอยู่ตามลำพังแบบมีอิสรภาพหรือมีอนาคตที่ดีอย่างมีศักดิ์ศรีเท่าที่เป็นไปได้ด้วยโครงสร้างในของระบบเศรษฐกิจชุมชนและสวัสดิการชุมชน เป็นยุทธศาสตร์ที่ไม่ต้องการต่อสู้เพื่อเอาชนะ เพื่อรุกราน หรือเพื่อสร้างระบบสวัสดิการสังคมหรือการสร้างรัฐใหม่มาแข่งกับรัฐและเมือง นโยบายสาธารณะที่ผ่านมาจึงมีส่วนสร้างระบบเศรษฐกิจคู่ขนานและระบบสวัสดิการคู่ขนานขึ้นในพื้นที่ของชุมชนหมู่บ้านชนบท ทั่วประเทศไทย ซึ่งนโยบายสาธารณะที่ดีในอนาคตต้องยอมรับประเด็นทางออกให้ระบบชุมชนชนบทให้มีศักดิ์ศรีและมีสิทธิชุมชนในการต่อรอง เพื่อแก้ไขจุดอ่อนของระบบชุมชนชนบทที่เป็นการรวมตัวในระดับจุลภาคที่ไม่ต้องการเป็นรัฐและทุน การที่ระบบชุมชนชนบทสร้างวงนอกจากพื้นฐานของวงในนั้นเป็นกระบวนการโดยธรรมชาติในการรักษาความสมดุลในองค์ประกอบต่างๆ ของระบบชุมชนหมู่บ้านระดับจุลภาคที่มีวงจรชีวิตระบบชุมชนช่วงหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อมภายนอกที่จัดการเองไม่ได้ คือ นโยบายสาธารณะของรัฐและทุนที่แตกต่างจากยุคปัจจุบันเองที่สภาพแวดล้อมภายนอกที่เป็นทรัพยากรธรรมชาติต่างๆ ที่อยู่ใกล้ชุมชนหรือเป็นนิเวศน์ชุมชนนั้นชุมชนจัดการบริหารตามภูมิปัญญาของชุมชนเองได้ นอกจากนี้ยุทธศาสตร์การโดยต้องแบบอิสามาตลดอดช่วงประวัติศาสตร์หลายพันปีที่ผ่านมา แสดงให้เห็นในมุมมองของชุมชนหมู่บ้านนั้นไม่คิดเป็นศัตรูกับระบบปรัชญาและทุนแบบชุมชนเมือง เพียงแต่มีธรรมชาติเป็นอิกระบบที่แตกต่างจากกัน เพราะวิสัยของระบบชุมชนชนบทนั้นถือสันโดษ อ่อนน้อมถ่อมตน แต่ก็มีและรักศักดิ์ศรีที่พึงมีพึงได้ของตน การซ่อนวงในไว้ในโครงสร้างโดยรวมเช่นนี้เป็นการรักษาภูมิปัญญาที่มีคุณธรรมที่สามารถจะมีส่วนเกินจริงเหลือล้นอยกมาอย่างสมควรใจตามกำลังศรัทธาได้ หากมีผู้นำที่มีบารมีและบริหารจัดการที่ดีไปร่วม และไม่กักตุน ชุมชนชนบทโดยแก่นแท้จึงไม่มียุทธศาสตร์จัดระบบเศรษฐกิจชุมชนและสวัสดิการชุมชนที่องมือของเท้าและรอยจะรับความช่วยเหลือจากรัฐตามที่นโยบายสาธารณะของรัฐที่พยายามส่งเสริมส่วนขาดหรือแก้ปัญหาให้ชุมชนชนบท และเรียกว่าการมีส่วนร่วมจาก (วงนอกของ) ชุมชนชนบทโดยเริ่มตั้งแต่บอกปัญหาความต้องการให้รัฐทราบเพื่อจะได้แก้ไขปัญหาได้ เป็นต้น

#### 4. รูปแบบและวิธีการ

ยุคกึ่งพึ่งกันเอง-กึ่งพึ่งรัฐและทุนเป็นต้นมาระบบเศรษฐกิจชุมชนและสวัสดิการชุมชนหมู่บ้านชนบทต้องปรับตัวภายใต้โครงการพัฒนาตามนโยบายสาธารณะของรัฐและทุนที่ยึดถือรูปแบบและวิธีการทำงานโดยอุกภูมิเปี่ยม ส่งเจ้าหน้าที่ และสร้างอาคารสำนักงานหรือที่ทำการในชุมชนหมู่บ้าน โดยเน้นสวัสดิการสังคมเพื่อชุมชนชนบท โดยการส่งเสริมโครงสร้างวงนอกสร้างส่วนเกินเที่ยมในกระบวนการผลิตของเศรษฐกิจชุมชน จึงไม่น่าแปลกใจที่พบว่าส่วนใหญ่ไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร ดังตัวอย่างที่เกิดขึ้นในชุมชนบ้านปาง เช่น โครงการสร้างประปาชุมชนด้วยบ่อบาดาล โครงการเลี้ยงไก่ กลุ่มทำกระดาษสา กลุ่มแกะสลัก การส่งเสริมปลูกพืชเชิงพาณิชย์ และการทอผ้าเพื่อจำหน่าย เป็นต้น รวมถึงการลงไปตั้งสถานีให้บริการและส่งเคราะห์ชุมชนในชุมชนอย่างถาวร คือ โรงเรียน สถานีอนามัย และตำราจป้อมยาม เป็นต้น ล้วนแสดงออกทางกายภาพถึง

รูปแบบและวิธีการที่หันหลังให้ชุมชน เช่น โรงเรียนที่เดินอยู่ฝั่งตะวันออกของถนนหลวงดั้งเดิมและติดกับเสาหลักบ้าน (เสี้ยวบ้าน) และเคยสร้างประตูโรงเรียนเข้าหาหมู่บ้านที่ตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกของถนนนี้ แต่หลังจากมีถนนหลวงพหลโยธินที่ตัดผ่านหมู่บ้านทางทิศตะวันออกของโรงเรียน บ้านจุบันโรงเรียนจะทำร้าว ประตู และป้ายโรงเรียนขนาดใหญ่ที่มาตรฐานทางทิศตะวันออก และเขียนป้ายที่ดีๆ มากมาย เช่น โรงเรียนปฏิรูปการศึกษา โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา โรงเรียนสีขาว ฯลฯ แต่ด้านทิศตะวันตกที่หันเข้าหาหมู่บ้านไม่ยอมทำร้าว ทำประตู และรักษาความเป็นระเบียบและความสะอาด และที่สำคัญปล่อยให้บริเวณเสี้ยวบ้านที่อยู่ติดกันรกรุงรังจากหลุมขยะไว้ใกล้ๆ และถูกกำหนดจากนโยบายสาธารณะแบบเหมารวมทั่วประเทศในการสร้างพระพุทธชูปนครอบด้วยมณฑปใกล้เสียงหรือปากประตูทางเข้าโรงเรียน และไม่พาเด็กนักเรียนไปวัดประจำหมู่บ้านในวันสำคัญทางศาสนาอีกด้อไป โดยครูทั้งหมดเป็นคนที่มาจากในเมืองและต่างจังหวัด แม้จะมีบางคนมาแต่งงานกับคนในท้องถิ่นที่มีฐานะดีวงนอกของชุมชน แต่จะพาลูกเมียกลับบ้านเกิดในเมืองในช่วงวันหยุดสำคัญที่ชุมชนหมู่บ้านมีประเพณีและพิธีทางศาสนาที่สำคัญเป็นส่วนใหญ่

ตัวอย่างการทำงานของเจ้าหน้าที่สถานีอนามัยคนหนึ่งที่ขัดแย้งกับสมาชิกองค์กรบริหารส่วนตำบล (อบต.) ในเรื่องการใช้บิเวณที่ว่างในสถานีอนามัยใหม่เป็นสนามกีฬาและสนามเด็กเล่นของเยาวชนและเด็กในหมู่บ้านสวัสดิการชุมชนด้านนันทนาการและสุขภาพกายแบบทันสมัย และชาวบ้านเลือกเข้าข้างสมาชิก อบต. ซึ่งเป็นคนใน แม้จะเพิ่งเข้ามารับตำแหน่งไม่ถึง 1 ปี เกือบทั้งหมดแทนที่จะเข้าข้างเจ้าหน้าที่อนามัยคนนั้นที่ช่วยรักษาคนไข้และช่วยชีวิตคนในชุมชนนานนับ 10 ปีที่พยายามบอกว่าผิดกฎหมาย (ของรัฐ) แสดงถึงวิสัยทัศน์ของระบบชุมชนมีอำนาจตัดสินใจของตนได้ในกรณีที่ประทับกิจกรรมตามรูปแบบและวิธีการแบบอำนาจนิยมที่อ่อนจำกัดของส่วนล่างของระบบชูที่อยู่ห่างจากศูนย์กลาง เพราะที่จริงแล้วสมาชิก อบต. เป็นคนที่เกิดและเติบโตในหมู่บ้านและสิ่งที่คุณในชุมชนหมู่บ้านต้องการจึงเป็นแบบเดียวกับที่สมาชิก อบต. เห็นชอบ

ตัวอย่างปัญหายานบ้าที่กำลังเป็นปัญหาใหญ่ที่มาจากระบบทุนที่เอาเงินหรือกำไรเป็นเป้าหมายโดยไม่มีคุณค่าทางศิลธรรมน่า รูปแบบและวิธีการจัดการของเจ้าหน้าที่รัฐที่กฎหมายให้อำนาจจับกุมผู้กระทำผิด แต่บางคนอยู่ใต้อำนาจเงิน ดังนั้นเมื่อจับผู้ชายยาบ้าไปแล้วแต่ไม่รับเงินสินบนจากผู้ต้องหาแล้วปล่อยตัวกลางทางและ/หรือนำยาบ้าไปขายต่อแทนอีก ปัญหาจึงลุก lam มาขึ้นไปอีก ซึ่งอยู่นอกเหนืออำนาจและพื้นที่ที่ระบบชุมชนจะจัดการได้ ระบบชุมชนทั้งวงนอกและวงใน จึงต้องจัดการโดยใช้รูปแบบและวิธีการที่สำคัญที่ระบบชุมชนนับที่ได้นำเข้ามาใน บางส่วนมาร่วมจัดสวัสดิการชุมชนโดยร่วมกับตัวแทนของรัฐจัดสวัสดิการเพื่อความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินจากการลักขโมยของคนติดยา โดยใช้สวัสดิการชุมชนด้านการมีส่วนร่วมในชุมชน คือ การตัดจากความเป็นชุมชน หากกระทำการผิดในชุมชนหมู่บ้าน โดยออกกติกาว่า ถ้าครอบครัวใดมีคนขายยาบ้าและถูกจับจะถูกตัดจากการเป็นสมาชิกมาปิดกิจพของชุมชนหมู่บ้านและตัดนำประปาหมู่บ้านด้วยแต่ไม่สามารถจะตัดไฟฟ้าได้ เพราะการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคไม่ยอมร่วมมือโดยบอกว่าผิดกฎหมาย ส่วนคนที่เสพยาบ้าหากเลิกได้แล้วจะคืนสิทธิ์ทั้งสองอย่างให้ ซึ่งมีครอบครัวที่ถูกตัดสิทธิ์ไป 10 กว่า

รายแล้ว แต่ก็พบว่า แม้ระบบชุมชนระดับหมู่บ้าน คือ กลุ่มอาชีวศึกษาและประปาหมู่บ้านจะลงโทษได้ แต่ชุมชนครอบครัวและชุมชนเครือญาติจะทำหน้าที่จัดสวัสดิการชุมชนแทนส่วนที่ขาดหายไปให้ (โดยที่ชุมชนย่ออยู่ทั้งสองและชุมชนหมู่บ้านก็ไม่ได้ไปตามเข้มงวดอะไรมากอีก) การที่ชุมชนผู้นำห้องถันระดับตำบลร่วมสร้างนโยบายชุมชน เช่นนี้ จึงมีผลทำให้เยาวชนที่เสพยาบ้าเลิกไปหลายราย ส่วนหมู่บ้านบางหมู่ที่มีผู้นำหมู่บ้านเกี่ยวข้องกับการค้ายังมีคนเกินกว่าครึ่งที่ติดยาบ้า และเป็นปัญหาใหญ่ที่สุดของชุมชนชนบทไทยขณะนี้ และเป็นความต้องการสวัสดิการชุมชนที่ต้องได้รับการตอบสนองโดยเร็วที่สุด ซึ่งหากสวัสดิการสังคมของรัฐเข้าใจและร่วมมือจะเกิดผลดีมากขึ้น รวมถึงตัวอย่างของเจ้าหน้าที่ป้าไม้ที่ทำหน้าที่เพียงการจับผู้ลักลอบด้วยไม้ แต่ไม่ส่งเสริมการปลูกหรือเพาะกล้าไม้สักขายของชาวบ้าน เหล่านี้เป็นดังนี้

นอกจากรูปแบบและวิธีการจัดสวัสดิการสังคมเพื่อชุมชนของรัฐและทุนจะมองข้ามชุมชนครอบครัว ชุมชนเครือญาติ ฯลฯ และความเชื่อมโยงของชุมชนต่างๆ ที่มีครอบครัวเป็นพื้นฐานอยู่ในนโยบายสาธารณะในรูปโครงการพัฒนาของรัฐจะเน้นใช้วิธีการส่งเสริม ชุมชนแบบHEMAรวมอย่างตั้งใจเข้าใจผิด หรือสามารถอธิบายความเข้มแข็งโดยธรรมชาติของชุมชนย่อยบางชุมชนนั้นมาสนับสนุน นิยามว่าชุมชนคือชุมชนหมู่บ้านและใช้เงินเป็นเป้าหมายสุดท้ายที่เรียกว่านโยบายแก้ไขปัญหาความยากจนหรือส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชน เช่น กลุ่มออมทรัพย์ อาชีวศึกษาและชุมชนเมือง กลุ่มอาชีพที่สร้างรายได้และทำบัญชีตามแบบของชุมชนเมืองและมีวัตถุประสงค์เพื่อการผลิตส่วนเกินเที่ยมก่อน ส่วนจำเป็น หรือการที่ชุมชนชนบทผลิตสินค้าจากชุมชนไปจำหน่ายให้คนในชุมชนเมืองได้รับ เป็นการจัดเศรษฐกิจชุมชนและสวัสดิการชุมชนชนบททั้งที่เป็นการตัดสินใจและสร้างวิถีกรรมของรัฐและทุนเอง เพราะเป็นฝ่ายที่มีอำนาจและเป็นฝ่ายกระทำการตัดตอนประวัติศาสตร์ ขณะที่ระบบชุมชนชนบททั่วไป ถือว่าการผลิตส่วนเกินเที่ยมเป็นเพียงนวัตกรรมใหม่ เพื่อประโยชน์ของกับระบบบริษัทและทุนในบริบทที่ชุมชนหมู่บ้านชนบทยังไม่มีสถานภาพเท่าเทียมกับระบบชุมชนเมืองและยังไม่มีสิทธิชุมชนอย่างแท้จริง เพราะชุมชนย่อยบางกลุ่มที่แม้จะครอบคลุมทุกครอบครัวแต่จุดมุ่งหมายเพื่อครอบครัวเดียวในเวลาที่จัด เช่น กลุ่มอาชีวศึกษา กลุ่มร่วมการตั้งงาน กลุ่มร่วมงานขันบ้านใหม่ และกลุ่มประเพณีทำบุญของหมู่บ้าน เป็นต้น หรือกลุ่มอาชีพที่แม้จะมีรายได้ต่อปีหลายหมื่นบาท แต่ส่วนใหญ่ไม่มีสมรรถภาพเพียงบางส่วนไม่ถึงร้อยละ 50 ของครอบครัวในชุมชนหมู่บ้าน เป็นต้น

รูปแบบและวิธีการของนโยบายสาธารณะที่ใช้อำนาจของระดับมหาดไทยที่จะตัดสินใจใช้เงินหรือรายได้เป็นเป้าหมายของกิจกรรมแบบทุนนิยม โดยมีข้อสมมติว่าหากชุมชนมีเงินหรือรายได้แล้วเศรษฐกิจชุมชนและสวัสดิการชุมชนด้านต่างๆ ก็จะมีความสามารถด้วยการไปหาช่องทางระบบตลาด ซึ่งไม่จริงในระบบเศรษฐกิจชุมชนและสวัสดิการชุมชนชนบท เพราะชุมชนครอบครัวที่เป็นสมาชิกของชุมชนหมู่บ้านชนบทสามารถที่จะจัดสวัสดิการชุมชนวงในที่สูงกว่าระดับครอบครัว เช่น สร้างหรือบูรณะสาธารณูปโภคของชุมชน เช่น วิหารวัดที่สวยงามและเงินจำนวนหลักล้านบาทได้ หรือวงนอกสังลูกเรียนจบปริญญาตรีได้โดยที่ชุมชนครอบครัวดูแลเงินกำลังเป็นหนี้ รถส. หรือถูกยึดที่นาหรือขายนาขายวัว/ควายได้ ซึ่งหากมองแบบแยกส่วนและเห็นว่าเป็นชุมชนหมู่บ้านก็จะสรุปว่าชุมชนหมู่บ้าน

**บ้านเข้มแข็งที่สร้างวิหารวัดของหมู่บ้านและชล่องกัน 3 วัน 3 คืนได้ แต่หากมองแบบองค์รวมแล้ว ชุมชนพื้นฐานหรือชุมชนครอบครัวแล้วพบว่าตกลอยู่ในสถานการณ์ที่เลวร้ายลงไปทุกที แบบที่เรียกว่า ชุมชนเข้มแข็งแต่ครอบครัวอ่อนแย**

นอกจากนี้รูปแบบและวิธีการที่ไม่เป็นทางการแต่ติดมากับความเป็นทางการ คือ การ ครอบคลุมงบประมาณในโครงการพัฒนาและการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่รัฐที่รอสูงออมและ ระเบิดขึ้นในชุมชนชนบท คือ หนี้สินจากระบบดอกเบี้ยที่เป็นสิ่งที่ชุมชนชนบทคาดไม่ถึงที่เพิ่มขึ้น ทุกวัน ถือว่าเป็นความไม่จริงในของนโยบายสาธารณะที่ซ่อนความหลอกหลวงแบบสมัยใหม่เอาไว้ ที่สำคัญเหตุการณ์กำลังลุกมาเป็นปัญหาของปัญหาคือ การที่ รถส. ในหลายอำเภอที่ต้องการผลงาน จึงร่วมมือกับบริษัทไฟแนนซ์ให้สมาชิกที่ถึงเวลาส่งคืนเงินต้นและดอกเบี้ยของ รถส. “ไปกู้เงินด่วน จากบริษัทไฟแนนซ์ที่เปิดสาขาให้บริการถึงในหมู่บ้านโดยเสียดอกเบี้ยร้อยละ 18 ต่อเดือน เพื่อนำ มาคืน รถส. ได้ทันกำหนด ซึ่งนอกจาก รถส. จะถือว่าเป็นลูกค้าชั้นดีที่คืนเงินครบและตรงเวลาแล้ว ซึ่งเจ้าหน้าที่ รถส. และ รถส. เองก็ ได้ผลงาน และใช้เวลาประมาณ 1 เดือนกว่าจะทำเรื่องอนุมัติ เงินวงใหม่ที่ขยายวงเงินกู้สูงขึ้นไปอีกเพื่อให้สมาชิกคนเดิมมีเงินมากพอจะไปคืนเงินต้นพร้อมดอกเบี้ยร้อยละ 18 ต่อเดือนแก่บริษัทไฟแนนซ์ได้ โดยครอบครัวที่เป็นสมาชิก รถส. เหล่านั้นกลับไปด้วย มือเปล่าและมีหนี้กับ รถส. สูงเพิ่มขึ้นไปจากเดิมทุก 4 ปี และบริษัทไฟแนนซ์ได้รับผลประโยชน์จากการเบี้ยร้อยละ 18 ในเวลาแค่ 1 เดือนเท่านั้น ปรากฏการณ์เช่นนี้ชุมชนหมู่บ้านชนบทคาดว่าในอนาคต คงจะถึงสถานการณ์ที่เป็นระเบิดลูกใหม่หรือวิกฤตเศรษฐกิจและสังคมรอบสองเกิดขึ้นที่ฐานราก ของสังคม

ผลร้ายของการมองไม่เห็นแก่นแท้และระบบชุมชนและระบบสวัสดิการชุมชนชนบท และการ ดำเนินงานที่ขาดคุณธรรมความถูกต้องเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตเช่นนี้ ถือว่าเป็นความผิด พลาดของนโยบายสาธารณะ ระบบราชการ และรัฐที่ติดแนวคิดทุนนิยมที่ล้าหลัง ตามที่ท่านครูบาศรี วิชัยเคยทำนายไว้ว่า “ต่อไปคนดีจะเหลือแค่ 3 ร่มไม้สะท里 (ตันโพธิ) และ น้ำเต้าหู้อยจะจำ นำ้แต่ก้อนหินจะลอยฟู” หากไม่มีการปรับปรุงนโยบายสาธารณะให้หันมาเข้าใน ยอมรับ ให้ความ สำคัญกับระบบชุมชน ระบบเศรษฐกิจชุมชน และระบบสวัสดิการชุมชนชนบทที่มีแก่นแท้อิงจิต วิญญาณแห่งคุณธรรมและเป็นพื้นฐานของสังคมไทยให้มีส่วนร่วมกับนโยบายสาธารณะในการป้อง กันแก่ไขปัญหาหรือวิกฤติของสังคมโดยรวมในอนาคต

## 5. บทบาท

ยุคเศรษฐกิจชุมชนและสวัสดิการชุมชนแบบกึ่งพึ่งกันเอง-กึ่งพึ่งรัฐและทุนเมืองประมาณ 120 ปีที่ผ่านมา บทบาทของเจ้าหน้าที่รัฐที่นำนโยบายสาธารณะด้านสวัสดิการสังคมเพื่อชุมชนชนบทไป ปฏิบัติในชุมชนหมู่บ้านจะอยู่ในรูปการส่งเสริม โดยส่งเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานรัฐเข้าไปทำงาน ประจำในระบบชุมชนหมู่บ้านชนบท เช่น ครู เจ้าหน้าที่อนามัย ตำรวจตุ้ยาม รวมไปที่มีสำนักงานที่ที่ ว่าการอำเภอและเข้ามายในบางครั้ง เช่น เกษตรตำบล พัฒนาการตำบล ปลัดประจำตำบล ป้าไน ที่ดิน

เจ้าหน้าที่สำนักงานการศึกษานอกโรงเรียน สหกรณ์การเกษตร รากส. บริษัทประกันชีวิต พนักงาน บริษัทขายตรงต่างๆ เป็นต้น ถือว่าเป็นการเข้าไปพิจารณาเปลี่ยนแปลงแก้ไขปัญหาด้านต่างๆ ของระบบชุมชนชนบท ซึ่งชุมชนชนบทก็ได้ตอบด้วยโครงสร้าง-หน้าที่ และกระบวนการตามธรรมชาติที่แท้จริงของชุมชนชนบท เพื่อการรักษาไว้ในอันเป็นแก่นแท้หรือทุนเดิมของชุมชนหมู่บ้าน โดยการสร้างผู้นำชุมชนเชิงการปกครองที่ซื่อสัตย์ต่อชุมชน รู้และปฏิบัติการโดยตัวเองได้ทันต่อผลร้ายที่จะเกิดจากบทบาทการทำงานของเจ้าหน้าที่รัฐที่ลงมาทำงานในชุมชนให้ได้มากที่สุด ถือว่าชุมชนหมู่บ้านชนบทอยู่ในสภาพที่เลือกสิ่งที่ดีที่สุดอันดับสอง เพราะบทบาทของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมนโยบายสาธารณะในรูปของการพัฒนาของรัฐและทุนภายในออกที่ชุมชนจัดการหรือควบคุมโดยตรงไม่ได้แม้จะเข้าใจว่าส่วนที่ดีก็มีอยู่มาก แต่โดยเจตนาแล้วจะเข้าใจและเห็นถึงความไม่ตรงไปตรงมาและไม่ยุติธรรมที่จะสามารถจัดการเพื่อเลือกสิ่งที่ดีที่สุดอันดับแรก จากการใช้สิทธิชุมชนหมู่บ้านชนบทมีอิสระหรืออนาคติปัตย์ในวัฒนธรรมการบริหารเศรษฐกิจชุมชนและสวัสดิการชุมชนหมู่บ้านชนบทที่โครงสร้างวางในให้ชัดเจนและยังยืนบนรูปแบบ วิธีการ และจิตวิญญาณแบบแท้จริงของชุมชนหมู่บ้านชนบทที่มีความหลากหลายมากมาย เจ้าหน้าที่ของรัฐมีบทบาทส่งเสริม จึงพบว่าผู้นำชุมชนชนบท ส่วนใหญ่ในยุคกึ่งพึ่งกันเอง-กึ่งพึ่งรัฐและทุนแบบกระจายอำนาจปัจจุบัน คือ กลุ่มขยายหรือสะท้อน หรือที่เข้ามายุ่งใหม่ ไม่ใช่คนดั้งเดิมของชุมชนหมู่บ้านชนบทจริง แม้จะเป็นคนในห้องถีก็ต้องเคยไปอยู่หรือทำงานหรือเรียนหนังสือในเมืองมาก่อน ซึ่งเป็นครอบครัวส่วนน้อยและไม่มีอำนาจในการตัดสินใจจัดการนิเวศน์ชุมชน และปัจจัยภายนอกองค์ประกอบของชุมชนหมู่บ้านตามที่นโยบายสาธารณะวางเป้าหมายไว้

การโดยตัวเองที่สอง คือ การที่ผู้นำชุมชนหมู่บ้านชนบทวงนอกในยุคกึ่งพึ่งกันเอง-กึ่งพึ่งรัฐ และทุนที่เป็นคนกระตือรือร้น (Active) ต่อวิธีการของทุนนิยมตามนโยบายสาธารณะของรัฐนี้ จะถูกเสนอชื่อให้เป็นเจ้าหน้าที่เป็นประธานหรือกรรมการหรือที่ปรึกษาเกือบทุกกลุ่มหรือชุมชนย่อยจำนวนมากมายที่หลายหน่วยงานของรัฐหรือราชการลงมาจัดตั้งแทนผู้นำชุมชนชาติและผู้นำกลุ่มวงศ์ในโดยรวม ด้านหนึ่งในนั้นรู้เท่าทันเลือกเหลือบทางของแต่ละหน่วยงานรัฐและทุนรวมถึงองค์การพัฒนาเอกชน (NGO) ภายนอก แต่เพื่อให้การปฏิบัติตามนโยบายสาธารณะของหน่วยงานราชการแต่ละหน่วยที่ผลักดันเข้ามาทำ(ผล)งาน นั้นได้บรรลุผลลัพธ์ เพื่อจะได้พึงพาอาศัยในด้านอื่นๆต่อไป และอย่างน้อยก็มีครอบครัวบางกลุ่มได้รับผลประโยชน์จากการของรัฐอยู่ ส่วนครอบครัวดังเดิมที่มีวิถีการดำเนินชีวิตแบบชนบทที่ชัดเจนมากจะหลบตัวเองไปอยู่และทำหน้าที่ในโครงสร้างวางใน เช่น อยู่ใกล้ป่าหรืออยู่ห่างถนนหลวงออกไปให้มากที่สุด ซึ่งรัฐและทุนจะเห็นว่าเป็นกลุ่มที่ไม่เข้ามา มีส่วนร่วมหรือเนี่ยอยชา (Passive) ต่อโครงการพัฒนาชุมชนชนบทต่างๆ ของรัฐและทุน แต่ในสายตาของวงในแล้วเห็นมาตลอดประวัติศาสตร์ว่า แม้จะมีกฎหมายหรือระเบียบด้วยกันก็ตามอยู่แต่เวลาดำเนินปฏิบัติจริงไม่มีโครงการพัฒนาใดปลดล็อกการครัวปั้นให้ มีหน้าที่ยังทำจิตวิญญาณที่ทำลายคุณธรรมเหล่านั้นที่เข้ามาพร้อมกับการตั้งใจในวงนอกของชุมชนชนบทด้วย โดยเฉพาะในชุมชนเชิงการบริหารระดับสูงกว่าชุมชนหมู่บ้าน คือ องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) กล่าวคือ

1. เป็นโครงสร้างเชิงอำนาจแบบองค์กรที่ย่อส่วนมาจากระบบราชการของรัฐที่ชัดเจนที่มาตั้งในชุมชนหมู่บ้านต่อจากโรงเรียนประถมศึกษา สถานีอนามัย และตัวยาฯ ตามสำรวจมา ก่อนหน้านี้ โดยวิธีที่ผิดกับธรรมชาติของชุมชนชนบทตั้งแต่แรก

2. ใช้ระบบเลือกตั้งผู้นำจากบ้านที่สามารถหาเสียงจนได้คะแนนสูงที่สุดเป็นวัฒนธรรมที่เอกสารแนนเสียง (สิ่งสมมติ) มาเป็นตัวตั้ง ไม่ใช่เอกสารธรรมชาติความเป็นจริงที่มีในระบบชุมชนเป็นตัวตั้ง เพราะวิสัยธรรมชาตินิยมของชุมชนหมู่บ้านนั้นผู้นำการบริหารชุมชนจะต้องเริ่มที่การมีส่วนเกินความดีที่เหลือล้นอุปกรณ์และพร้อมจะแสดงความเสียสละทำงานจริงเพื่อระบบชุมชนชนบทจนในที่สุดชุมชนสามารถเรียกว่าเป็นคนดีได้อย่างสนิทใจ

3. สร้างอาคารที่ทำการแบบถาวรใหญ่โดยเชิงอำนาจนิยมและมีห้องพระ(วัดในฐานะสัญลักษณ์) เป็นส่วนประกอบหนึ่งในตัวอาคารสำนักงาน ซึ่งต่างจากระบบชุมชนหมู่บ้านชนบทที่ตลอดประวัติศาสตร์นอกรากวัฒนธรรมแล้ว ไม่เคยสร้างอาคารอะไรที่ใหญ่โต มั่นคงเป็นพิเศษกว่านี้ สังเกตจากระบบชุมชนหมู่บ้านที่ไม่ถูกแทรกแซงจะมีที่ทำการผู้ใหญ่บ้าน โดยใช้บ้านผู้ใหญ่บ้านโดยไม่ต้องตอกแต่งอะไรเชิงอำนาจนิยมมากมาย ซึ่งแตกต่างจากรูปแบบของที่ทำการ อบต. และแสดงออกถึงการบริหารชุมชนหมู่บ้านที่แม้จะเป็นโครงสร้างขององค์กรก็ยังแสดงถึงธรรมชาตินิยมหรือมนุษยนิยม เพราะไม่ถือว่าผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้มีอำนาจปักครองหรืออยู่เหนืออุคนอื่นหรือเหนืออุကู เกณฑ์ธรรมชาติหรือเหนืออุศาสนา ผู้ใหญ่บ้านเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนหมู่บ้านที่มีความหลากหลายของชุมชนกลุ่มย่อยมากมาย ผู้ใหญ่บ้านจึงยังไปวัดเป็นประจำเพื่อบำรุงพุทธศาสนาด้วย และปรึกษาสภាភู่ๆและประส่งฟันในการจัดกิจกรรมต่างๆของหมู่บ้าน เป็นต้น

แม้รัฐจะปรับปรุงการบริหารชุมชนหมู่บ้านเป็นกรรมการหมู่บ้าน (กม.) เมื่อ 10 กว่าปีที่ผ่านมา ก็ไม่สามารถบรรลุผลในทางปฏิบัติได้ เพราะฝืนกับจิตวิญญาณและวิถีการดำเนินชีวิต ตาม ธรรมชาติของชุมชนหมู่บ้านชนบทและชุมชนย่อยที่มีชุมชนครอบครัวเป็นพื้นฐานของโครงสร้างทั้งทางดีมากและดีน้อยได้ โดยรูปแบบและโครงสร้างของกลุ่มกรรมการหมู่บ้านนั้น

1. แสดงถึงการเป็นภาพย่อของโครงสร้างตามระบบ องค์กร หรือ บริษัท แบบเมืองที่เป็นสามเหลี่ยมยอดแหลมอยู่ด้านบน ขณะที่ธรรมชาติของระบบชุมชนเป็นแบบสามเหลี่ยมหัวกลับที่มีผู้นำคือผู้เสียสละหรือผู้รับใช้ ไม่ใช่ผู้ใช้อำนาจปักครองตามระบบขององค์กรแบบรัฐและเมือง

2. องค์กรกรรมการหมู่บ้านตามนัยนี้เกิดจากการบบคิดของรัฐและทุนแบบรวมอำนาจที่เอาจริงว่าระบบชุมชนชนบทมีอะไรเหมือนระบบบริษัทและทุน โดยเป็นส่วนประกอบเล็กๆ ส่วนหนึ่งที่ตั้งอยู่ห่างออกจากไปเท่านั้น

3. เกิดตามบทัญญัติแห่งกฎหมายแบบระบบเมืองที่มีอิทธิพลเชิงอำนาจปักครองมากกว่าหรือคุ้มครองมนุษย์เอาไว้ จึงไม่ได้เกิดจากพื้นฐานธรรมชาตินิยมของระบบชุมชนชนบทที่ถือว่าไม่มีอะไรสูงกว่ากฎหมายเกณฑ์ธรรมชาติหรือกฎหมายอิทปัตยตา การบริหารจึงที่ตั้งอยู่บนการร่วมมือกันอย่างเท่าเทียมกันของเพื่อนร่วมเกิด แก่ เจ็บ ตาย ภายใต้กฎหมายเกณฑ์ธรรมชาติที่เป็นจริงนั้น

4. การได้มาของสถานภาพกรรมการหมู่บ้านเป็นแบบเลือกตั้งจากปัจเจกชนที่มีคะแนนเสียงมากที่สุดเรียงลงมาไม่ได้เลือกมีความเสียสละที่จะทำประโยชน์แก่สมาชิกชุมชนหมู่บ้านมากที่สุด อย่างที่ผู้นำธรรมชาติได้รับเลือก วัฒนธรรมการบริหารเช่นนี้เท่านั้นที่ระบบชุมชนชนบทจัดการหรือควบคุมผู้นำชุมชนได้ เป็นต้น

ดังนั้น กรรมการหมู่บ้านจึงมีฐานะเพียงชุมชนอยู่อีกกลุ่มหนึ่งที่อยู่วงนอกของระบบชุมชน และทำหน้าที่ได้เพียงบางอย่างที่วงศ์ในกำหนดให้ทำตามโดยเฉพาะติดต่อกับภายนอก เช่น การร่วมการอบรมสัมมนาที่รัฐและทุนจัดขึ้นโดยตามความเข้าใจผิดของรัฐและทุนที่เห็นว่า กรรมการหมู่บ้านคือโครงสร้างของอำนาจที่สูงที่สุดในชุมชนหมู่บ้าน ดังเช่นกรรมการหมู่บ้านต้องรับหน้าที่เป็นประธานและหรือกรรมการกลุ่มย่อยต่างๆที่รัฐพยายามลงมาจัดตั้งในเวลาที่ต่างกันไป เพื่อให้กิจกรรมกลุ่มเหล่านั้นบรรลุวัตถุประสงค์การจัดสวัสดิการสังคมเพื่อชุมชนหรือเป็นหนังหน้าไฟ อยโดยได้ตอบแบบอหิงสาบความพยายามของระบบรัฐและทุนที่ถูกโภมเข้ามาไม่หยุดหย่อน และพบว่าในกลุ่มย่อยที่รัฐมาจัดตั้งรวมจำนวนประมาณ 30 กลุ่มนั้น กรรมการหมู่บ้านบางคนต้องเป็นกรรมการเกิน 10 กลุ่ม ซึ่งผิดวิสัยที่คนสามัญจะทำหน้าที่ได้ เพราะยังต้องประกอบอาชีพเลี้ยงปาก เลี้ยงท้องของครอบครัวเป็นหลักอยู่ ซึ่งแน่นอนว่าไม่ตรงกับเจตนาของนโยบายการบริหารงานแบบกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นในรูปการมีกรรมการหมู่บ้าน

บทบาทในสวัสดิการสังคมเพื่อชุมชนที่จะสร้างความเข้มแข็งหรือการพึ่งกันเอง (รัฐใช้คำว่าพึ่งตนเองซึ่งเห็นชุมชนเป็นการรวมตัวของปัจเจกชนแบบโรงงานในชุมชนเมือง) ให้ชุมชนชนบทที่ใช้งบประมาณจำนวนมากและพยายามล้วงลึกเข้าไปในวงในของระบบเศรษฐกิจชุมชนและสวัสดิการชุมชน หากพิจารณาจากมุมมองที่ใช้ชุมชนชนบทว่างในเป็นฐานแล้ว ทำให้ระบบชุมชนชนบทที่เป็นตัวแสดงเสียดุล และเพิ่มการโต้ตอบที่ซัดเจนมากขึ้น โดย กว่าดีอาจตัวแสดงต่างๆที่รัฐมาจัดตั้งไปรวมอยู่ที่วงนอกและให้พื้นที่ เวลา คน และจิตวิญญาณบางส่วนร่วมในกิจกรรม ซึ่งต่อมาชุมชนหมู่บ้านชนบทเกิดการเรียนรู้และเข้าใจระบบรัฐได้ง่ายขึ้น เพราะกิจกรรมของนโยบายสาธารณะนั้น คล้ายคลึงกัน คือ ลงมาจัดตั้งกองทุนเงินเป็นหลัก คนที่เข้าร่วมก็กลุ่มผู้นำเดิมๆที่ส่งหน่วยงานเข้ามาฝึกอบรมผู้นำชุมชนที่เป็นทางการบอยๆ และลับเวลากับเวลาที่ทำงานให้กลุ่มย่อยอื่นๆ เพราะผู้นำวงนอกเหล่านี้ทำหน้าที่รับเหมาเป็นกรรมการกลุ่มที่เกี่ยวกับเงินทุกกลุ่ม และบอกกันว่า “มีอาชีพรับจ้างฝึกอบรมตามหลักสูตรของราชการ” และได้รับผลประโยชน์จากการเงินปันผล ในกระบวนการกู้ยืมเงินกองทุนในชุมชนหมู่บ้าน รายได้จากการเบี้ยที่เป็นกำไรส่วนหนึ่งจึงตกกับกลุ่มผู้นำบริหารเป็นหลัก เพราะการบริหารกองทุนไม่ต้องเสียดออกเบี้ย ขณะที่สมาชิกที่มากู้เงินกองทุนต้องเสียดออกเบี้ย ซึ่งแม้เงินปันผลที่กรรมการได้รับมีจำนวนไม่มาก แต่สำหรับระบบชุมชนชนบทที่มีพื้นฐานในระบบเศรษฐกิจแบบไม่ซื้อขายแล้วถือว่าเป็นจำนวนที่มาก ส่วนสมาชิกที่กู้เงินไปแล้วจะต้องทำงานเข้มข้นหรือชุดรีดแรงงานตนเอง งานที่ทำงานปกติเพื่อให้ได้เงินส่วนเกินมาเสียดออกเบี้ยให้ระบบกองทุนหมู่บ้านหรือระบบย่อยส่วนมาจากรอบบ้านการของทุนนิยมที่หากมองในภาพรวมทั้งหมู่บ้านแล้วดูหรือหา แล้วมีครอบครัวในชุมชนหมู่บ้านชนบทเข้าร่วมกิจกรรมมากเกิน

3 ใน 4 แต่ไม่ใช่กระแสหลักในวิถีการดำเนินชีวิตตามระบบชุมชนชนบท เพราะนอกจากในส่วนใหญ่จะประยุกต์นำเงินที่ได้มาตามยุคสมัยนี้มาส่งเสริมการดำเนินชีวิตแบบดั้งเดิมบางส่วนเป็นหลัก แล้ว และระยะเวลาที่จะคิดจะยุ่งเกี่ยวกับกระบวนการยึด-คืนเงินจำนวนนี้ก็มีประมาณ 2-3 วันเท่านั้น คือวันที่ยึดเงินกับบ้านที่คืนเงิน สรุปแล้วโครงสร้างของระบบเศรษฐกิจชุมชนและสวัสดิการชุมชน ก็ยังคงทำหน้าที่ตามแบบของชุมชนหมู่บ้านชนบทต่อไป โดยมีโครงสร้างของทำหน้าที่ป้องกันเอาไว้ ซึ่งบางครอบครัวที่ทำงานงานนอกแทนจะไม่ออกไปทำไร่ไหนเหมือนเดิม

นโยบายสาธารณะที่ก่อนโดยรัฐและทุนทำให้ระบบเศรษฐกิจชุมชนและสวัสดิการชุมชนทั้ง เก่าและใหม่ไม่ได้รับความสนใจและให้ความสำคัญ เพราะเศรษฐกิจและสังคมวันใหม่หรือว่า เป็นกระบวนการจะเริ่มและจบลงในระบบชุมชนหมู่บ้านชนบทและเครือข่ายชุมชนชนบทเป็นส่วนใหญ่ แม้จะมีผลดีตรงที่ไม่เป็นเงื่อนไขให้ตัวแสดงไปเกี่ยวข้องกับเรื่องเงินจากการทำธุรกิจเอการะและ การคอร์ปชั่นแบบทุนนิยม และไม่มีโอกาสจะนำเสนอคุณค่าเพื่อขอรับการสนับสนุนหรือแนะนำตรวจสอบในระบบการบริหารของกรรมการหมู่บ้านได้ ทั้งที่เป็นฝ่ายที่อยู่ใกล้ชิดกับชุมชนอยู่ของชุมชน หมู่บ้านมากที่สุด ขณะที่วัฒนธรรมการบริหารชุมชนที่กว้างกว่าชุมชนหมู่บ้าน คือ องค์การบริหาร ส่วนตำบล (อบต.) ที่แม้จะเป็นโครงสร้างที่ไม่เหมาะสมกับระบบชุมชนชนบท แต่เมื่อเทียบกับระบบ ผู้นำแบบกรรมการหมู่บ้านแล้วยังมีรูปแบบและเป้าหมายที่ชัดเจนเหมาะสมในแบบทบทการทำงาน และการมีตัวแทนมาเป็นกรรมการสภาองค์การบริหารตำบลจำนวนเท่ากัน แต่ยุทธวิธีการทำงานร่วม กับชุมชนหมู่บ้านจะมีคุณภาพที่การบริหารงานระดับหมู่บ้านกำลังมีปัญหาในตัวอยู่ดังกล่าวข้างต้น ทำให้การดำเนินงานของ อบต. ไม่ครบกระบวนการ และไม่ทำงานด้านเศรษฐกิจชุมชนและสวัสดิการ ชุมชน วัฒนธรรมชุมชน การศึกษาแบบชุมชน และสิ่งแวดล้อมชุมชนที่ชัดเจน แต่หันไปทำงานด้าน กายภาพหรือโครงสร้างพื้นฐานต่อไป

สรุปแล้ววัฒนธรรมการบริหารของชุมชนหมู่บ้านวงนอกภายใต้นโยบายสาธารณะที่เป็น กลไกเชิงอำนาจของรัฐและทุนที่ลงมาจัดสวัสดิการสังคมเพื่อชุมชนชนบทให้ชุมชนเป็นหลัก มีรูป แบบวิธีการ ยุทธศาสตร์ที่เป็นทางการ ใช้กับระบบเศรษฐกิจชุมชนและสวัสดิการชุมชนไม่เหมาะสม ถูกต่อไป เพราะตลอดช่วงประมาณ 120 ปีที่ผ่านมาระบบเศรษฐกิจชุมชนและสวัสดิการชุมชนต้อง หลบไปทำหน้าที่เพียงบางส่วนในโครงสร้างของ ใน แต่ยังคงทำหน้าที่ของตนอยู่ โดยไม่เปลี่ยนแปลง วัตถุประสงค์ รูปแบบและวิธีการจัดการที่ยังเป็นผู้จัด รับผล และประเมินผลเองในกระบวนการ เศรษฐกิจชุมชนและสวัสดิการชุมชนระดับต่างๆ และเป็นกิจกรรมอยู่บนพื้นฐานของจิตวิญญาณ ใหญ่ที่มีแต่ความเอื้ออาทร จัดได้รวดเร็ว แม้จำนวนชุมชนครอบครัวและชุมชนย่อยๆ ในระบบชุมชน หมู่บ้านมีมากขึ้นเท่าไร การประเมินผลซึ่งตั้งอยู่ที่ความพอดี หรือสายกลางสร้างหลักประกันและ มาตรฐานการรับผลว่ารูปแบบและวิธีการจัดเศรษฐกิจชุมชนและสวัสดิการชุมชนเป็นไปตามที่ชุมชน ตัวแสดงต้องการหรือไม่ และที่สำคัญเศรษฐกิจชุมชนและสวัสดิการชุมชนไม่หรือห้ามระบุความเป็น มนุษย์ที่มีเกิด แก่ เจ็บ ตาย ไม่มีเปลี่ยนแปลงมาเลยตั้งแต่เด็กดำเนินรัฐ พิจิตรและระบบชุมชนชนบท ต้องปรับตัวเองกับนโยบายสาธารณะที่เป็นปัจจัยสภาพสิ่งแวดล้อมที่ชุมชนหมู่บ้านควบคุมไม่ได้ที่เข้า

มماภัยหลังแบบเป็นฝ่ายกระทำ และปัจจัยภายในที่ระบบชุมชนชนบทเปลี่ยนมาเป็นมีที่ตั้งถาวร มีจำนวนครอบครัวเพิ่มขึ้น และทรัพยากรธรรมชาติที่เป็นพื้นฐานให้มาในบริบทเก่านั้นเหลือน้อยลงไป ระบบเศรษฐกิจคู่ขนานและสวัสดิการคู่ขนานในสังคมไทยที่เกิดจากกลไกเชลล์อำนาจของนโยบายสาธารณะผ่านมาจึงสร้างระบบคู่ขนานที่ไม่เสมอภาคบนที่ตั้งของชุมชนหมู่บ้าน เพราะระบบเศรษฐกิจชุมชนและสวัสดิการชุมชนชนบทไม่มีสิทธิชุมชนในการพัฒนาระบบเศรษฐกิจชุมชน และสวัสดิการชุมชนพื้นฐานวางในที่เป็นแก่นแท้จากจิตวิญญาณแห่งความเอื้ออาทรโดยอิสระบนระบบจุลภาคแบบธรรมชาตินิยม ไม่มีอำนาจต่อรองหรือต่อสู้เพื่อจัดการระบบเศรษฐกิจชุมชนและสวัสดิการชุมชนของตนให้มีประสิทธิภาพมากกว่าที่เป็นอยู่ได้ ต้องตกเป็นฝ่ายรับ และปรับตัวตามหรือโต้ต่อแบบอหิงสา ตามวิสัยของระบบชุมชนหมู่บ้านชนบทที่จิตวิญญาณและวัฒนธรรมที่ไม่เป็นระบบเมืองขึ้นมาใหม่และมาแข่งขันต่อสู้กับระบบเมืองที่มีรากและทุนที่เป็นตัวขับเคลื่อน นโยบายสาธารณะของรัฐและทุนจนต้องสูญเสียทั้งพื้นที่ เวลา สมรรถิก และจิตวิญญาณไปกับโครงสร้าง 2 วงเพื่อรักษาความสมดุลในองค์ประกอบของระบบชุมชนหมู่บ้านในการโต้ต่อ กับทุกองค์ประกอบของนโยบายสาธารณะดังกล่าว

\*\*\*\*\*

## บทที่ 8

### ปัญหาการบริหาร

ตามมุ่งมองของชุมชนหมู่บ้านชนบทที่มองนโยบายสาธารณะที่เป็นกลไกเชิงวัฒนธรรม การบริหารเศรษฐกิจชุมชนและสวัสดิการชุมชนหมู่บ้านชนบทของรัฐและทุน มีอีกแง่มุมหนึ่งที่ น่าสนใจ คือ ปัญหาการบริหารระบบเศรษฐกิจชุมชนและสวัสดิการชุมชนหมู่บ้านชนบท จากข้อมูล ต่างๆ ที่อธิบายตามองค์ประกอบของนโยบายสาธารณะ และปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นกับการบริหารของ ระบบชุมชนหมู่บ้านเกี่ยวกับเศรษฐกิจชุมชนและสวัสดิการชุมชนข้างต้น สามารถสรุปเป็นประเด็นที่ เป็นปัญหาต่อการดำเนินนโยบายไปปฏิบัติเชิงโครงสร้างตั้งแต่อดีตมาถึงปัจจุบัน และจะยังคงเป็น อุปสรรคต่อไปในอนาคต หากยังไม่เข้าใจ และสนใจแก้ไขหรือป้องกัน

#### 1. ปัญหา

##### 1.1 โครงสร้าง-หน้าที่ของตัวแสดงมีไม่ครบ

โครงสร้าง-หน้าที่ในระบบชุมชนหมู่บ้านชนบทที่เป็นตัวแสดงของเศรษฐกิจชุมชนและ สวัสดิการชุมชนที่มีไม่ครบนั้น คือ โครงสร้าง-หน้าที่ในความสัมพันธ์ระหว่าง 1) ระบบชุมชนชนบท ที่เป็นจุดภาค ไม่เป็นชุมชนเชิงการเมืองแต่เป็นชุมชนเชิงธรรมชาตินิยมหรืออนุรักษนิยมที่มีวัฒนธรรมหรือคุณธรรมกำกับอยู่กับ 2) ระบบชุมชนระบบเมืองที่เป็นมหภาค มีความเป็นทางการบันແນວ คิดเชิงอำนาจนิยม มีกลไกอำนาจทั้งด้านอ่อนคือวัฒนธรรมบริโภคนิยม และด้านแข็งคือวัฒนธรรม การใช้กฎหมายหรือนโยบายสาธารณะและส่งเจ้าหน้าที่ของรัฐนำนโยบายไปปฏิบัติ แต่ปัจจุบันรัฐ และทุนถูกกระแสรและนโยบายสาธารณะสูงสุดให้ปรับเปลี่ยนและโครงสร้าง-หน้าที่บางส่วนมาเป็น ธรรมรัฐและทุนนิยมที่ก้าวหน้าบ้างแล้ว เช่น นโยบายสาธารณะกระจายอำนาจให้ชุมชนท้องถิ่น คือ พระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนตำบลและสภาตำบล พ.ศ. 2537 รัฐธรรมนูญปี 2540 และ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 9 (2544-2549) ฯลฯ เพราะในระบบวัฒนธรรมการ บริหารของชุมชนชนบทที่แม้จะมีบุตรหลานคนรุ่นอายุใหม่เข้ามารับการศึกษาจากระบบชุมชนเมือง แต่หันเหลงให้ชุมชนหมู่บ้านชนบทและไปรับใช้ชุมชนเมืองเป็นส่วนใหญ่ และในเชิงโครงสร้างไม่เคย มีโครงสร้างหรือสถาบันที่จะเป็นตัวแสดงของชุมชนกลางที่มีพื้นฐานมาจากชุมชนหมู่บ้านชนบท ที่จะกำหนดที่ประสานงานและส่งเสริมในรูปประชาคมเพื่อการทำประโยชน์ของกลุ่มชุมชนกลางที่มี ราชชุมชนหมู่บ้านชนบทที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนหมู่บ้านกิดเมืองอนอย่างชัดเจน มากไปกว่าโครงสร้างทางวัฒนธรรมในผสมวงนอก เช่น การจัดผ้าป่ากฐินจากในเมืองไปสมบทเงิน สร้างสาธารณสมบัติในชุมชนหมู่บ้านเกิด ฯลฯ หรือในแง่ร้ายกลับถูกบีบบังคับให้รวมตัวเพื่อเป็น ลูกจ้างรัฐและทุน เช่น เป็นเซลล์แผนของบริษัทขายปุ๋ยเคมี ยาฆ่าหญ้า บริษัทประกันชีวิต บริษัท ขายเครื่องสำอางและของใช้ฟุ่มเฟือยต่างๆ และกลุ่มค้ายาบ้า ฯลฯ ที่เข้ามาซ้ำเติมชุมชนหมู่บ้าน ชนบทโดยรู้เท่าไม่ถึงการ จนเกิดวัฒนธรรมการบริหารตามแบบของชุมชนหมู่บ้านเองที่ยังคงดำรง

อยู่อย่างยังยืนได้จริงมาถึงปัจจุบัน คือ ต้องมีโครงสร้างร่วมกันของทั้งสองระบบหลัก นั่นคือ โครงสร้างในเพื่อพึ่งกันเองและวงนอกเพื่อพัฒนาตามยุคสมัย คือ วัฒนธรรมชุมชนในบริบทสมัยใหม่ เช่น การบริหารเศรษฐกิจคู่ขนานและสวัสดิการคู่ขนาน หรือระบบบริหารเศรษฐกิจและสวัสดิการ ให้ร่วมกัน บนที่ตั้งของชุมชนหมู่บ้าน เพื่อให้มีศักยภาพในการจัดการปัจจัยภายนอกที่เป็นอิทธิพล หนึ่งให้ได้

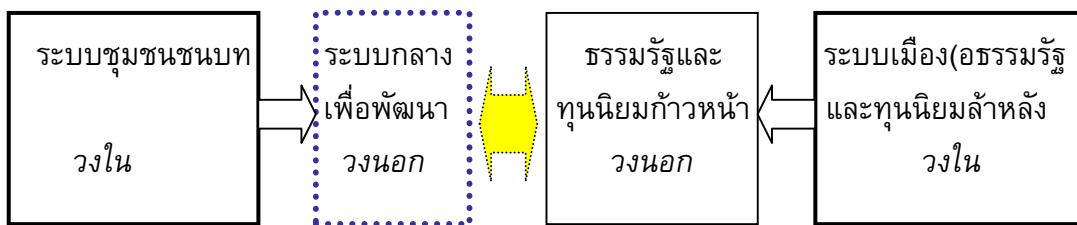
โครงสร้าง-หน้าที่การกระจายอำนาจเป็นการบริหารอีกรูปแบบหนึ่งที่ใช้ชุมชนเป็นฐาน ซึ่งมีความแตกต่างແแทบจะโดยสิ้นเชิงจากนโยบายรวมอำนาจที่ใช้พัฒนาโครงสร้าง-หน้าที่มาอย่างนาน 100 กว่าปี และผู้สร้างหรือพัฒนาระบบบริหารนี้จะไม่เชื่อที่จะแก้ไขได้ หากปล่อยให้ทำแล้วจะเกิดสภาพที่เรียกว่าเห็นวิธีการ (Means) เป็นเป้าหมาย (Ends) ดังนั้นต้องพัฒนาแบบจำลองของโครงสร้างใหม่จากพื้นฐานโครงสร้าง-หน้าที่ส่วนพัฒนาในระบบชุมชนหมู่บ้านบนบริบทที่ว่าเป็นโครงสร้าง-หน้าที่แบบสายกลางเพื่อประสานนโยบายกับโครงสร้างเดิม และต้องให้โครงสร้าง-หน้าที่นี้มีสถานภาพที่ชัดเจนและยั่งยืน พร้อมมีกระบวนการที่จะยกระดับระบบคุณธรรมกำกับเข้าไปด้วย ในโครงสร้างนโยบายสาธารณะที่ผ่านมาระบบเศรษฐกิจชุมชนและสวัสดิการชุมชนหมู่บ้านชนบทจะไม่มีโอกาสจัดเศรษฐกิจชุมชนและสวัสดิการชุมชนเชิงรุกช่วยสนับสนุนระบบเศรษฐกิจและ สวัสดิการแห่งชาติได้ ส่วนที่พอทำได้จึงเป็นฝ่ายถูกกำหนดจากรัฐและทุนนิยมที่ล้าหลังเป็นส่วนใหญ่ และไม่มีช่องทางจะหนีห่างการรุกลำเข้ามาร่วงในระบบชุมชนชนบทของระบบสวัสดิการสังคมที่เป็นอิกรูปแบบหนึ่งได้ชัดเจนเหมือนในอดีต เพราะระบบต่างๆในองค์ประกอบไม่เอื้อต่อการสื่อสารกันและไม่มีอำนาจต่อรอง จากการที่ไม่มีโครงสร้างวงนอกที่ถูกพัฒนาขึ้นมาจากพื้นฐานของธรรมชาติ

แผนภาพที่ 22 แสดงโครงสร้างวงนอกของระบบชุมชนหมู่บ้านชนบทไทย

บุคคลดีต คือ เริ่มยุคกึ่งพึ่งกันเอง-กึ่งพึ่งรัฐและทุนแบบกระจายอำนาจที่ผ่านมา



บุคปัจจุบัน คือ บุคกึ่งพึ่งกันเอง-กึ่งพึ่งรัฐและทุนแบบกระจายอำนาจในอนาคต



ระบบชุมชนชนบทเองเพื่อเป็นสถาบันกึ่งมหาศาลในยุคกึ่งพึ่งกันเอง-กึ่งพึ่งรัฐและทุนแบบกระจายอำนาจ ที่รัฐพยายามปรับตัวเป็นธรรมรัฐและทุนที่ล้าหลังเริ่มปรับปรุงตัวเป็นทุนนิยมก้าวหน้าขึ้นบ้างแล้วตามนโยบายสาธารณะสูงสุด คือ รัฐธรรมนูญ ปี 2540 ดังแสดงในแผนภาพที่ 22 หากส่วนพัฒนาหรือวงนอกนี้เกิดได้จะเป็นสถาบันของลูกหลานระบบชุมชนชนบทที่มีความรู้ความสามารถแบบระบบเมืองแต่เมืองเป็นชุมชนหมู่บ้านชนบท เพื่อเข้ามามีส่วนร่วมกับธรรมรัฐในส่วนที่เป็นตัวแทนของชุมชนหมู่บ้านชนบทในหน้าที่

### 1. สื่อสาร แทนระบบชุมชนชนบทกับระบบบรัฐและทุน

#### 2. กรอง ปัจจัยมาจากการภายนอกทั้งหมดให้ระบบชุมชนชนบท

เป็นสถาบันกึ่งทางการที่จะทำหน้าที่เป็นส่วนพัฒนาที่จะร่วมมือกับส่วนธรรมรัฐและทุนนิยมที่ก้าวหน้าที่เป็นส่วนวงนอกที่ก้าวหน้าของระบบบรัฐและทุนที่ปรับตัวขึ้นไปขณะที่ระบบเศรษฐกิจชุมชนและสวัสดิการชุมชนเริ่มเข้าสู่ยุคกึ่งพึ่งกันเอง-กึ่งพึ่งรัฐและทุนแบบกระจายอำนาจ

### 2. นโยบายสาธารณะของรัฐที่ดึงบริหารแบบแยกส่วน ไม่ยึดยืนและต่อเนื่อง

การที่นับนโยบายสาธารณะของรัฐที่ดึงห่างไกลจากการที่ส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนและสวัสดิการชุมชนในระบบของชุมชนหมู่บ้านที่เป็นระบบบูรณาการ และเน้นเชิงรุก ยังแยกระหว่างการส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนจากสวัสดิการชุมชน เช่น การส่งเสริมสหกรณ์ เกษตรผสมผสาน เศรษฐกิจชุมชน เป็นต้น หรือแม้นจะเป็นองค์รวมก็ไม่มีความยั่งยืนและต่อเนื่อง เช่น พัฒนาแบบมีส่วนร่วม แผ่นดินธรรมแผ่นดินทอง เป็นต้น เพราะเข้ามาแบบเหมารวมพร้อมกันทั่วประเทศโดยไม่มีการพิจารณาความสอดคล้องกับพื้นฐานศักยภาพการพึ่งกันเองที่มีอยู่ และ กำลังเวลาและปรากម្មการณ์ปัญหาที่มีอยู่ เพราะธรรมชาติของระบบชุมชนชนบทมีความหลากหลายและบูรณาการ และมีศักยภาพวงในของระบบชุมชนหมู่บ้านเป็นทุนหรือภูมิคุ้มกันทางสังคมของระบบอยู่มากแล้ว ระบบภายนอกมาทัดแทนไม่ได้ ต้องมีบทบาทสนับสนุนพื้นฐานที่มีอยู่ให้เข้มแข็งขึ้น และเชิงโครงสร้าง-หน้าที่เป็นลำดับแรกมิใช่ทางเทคโนโลยีการอย่างที่ผ่านมา เพราะองค์กรที่ถาวรระดับหมู่บ้านไม่เหมือนบริษัท และเป็นนโยบายที่มาจากภายนอก โดยคนภายนอก เมื่อเจ้าหน้าที่จากภายนอกเข้ามาส่งเสริมกลับออกไป สิ่งดีๆเหล่านี้ก็ตามเจ้าหน้าที่กลับบ้านหรือสิ้นแรงลงเมื่อสิ้นสุดระยะเวลาโครงการไปด้วย เพราะการไม่ได้ใช้ชุมชนเป็นฐาน ไม่เปิดโอกาสให้ระบบชุมชนชนบทตัดสินใจเองบนความพร้อมของตนเอง

### 3. การเสียความสมดุลในโครงสร้าง-หน้าที่มีอยู่เดิมของตัวแสดง

เนื่องจากผู้นำที่เป็นทางการในระบบชุมชนหมู่บ้านชนบทที่ทำหน้าที่บริหารจัดการระบบเศรษฐกิจชุมชนและสวัสดิการชุมชนหมู่บ้านชนบทต้องแยกเป็น 2 วง คือ วงในและวงนอก ทำให้โครงสร้าง-หน้าที่ของระบบชุมชนหมู่บ้านมีโอกาสเสียสมดุลทั้งระบบ เพราะเกิดภาวะความอ่อนแอกเชิงโครงสร้างของการบริหารระบบชุมชนหมู่บ้านที่แก่ไม่ได้โดยทางเทคนิคและวิธีแยกส่วน

### 4. นโยบายสาธารณะของรัฐและทุนและองค์กรพัฒนาเอกชนส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชน และสวัสดิการสังคมเพื่อชุมชนบนการนิยามที่แตกต่างไปจากคำนิยามของระบบชุมชนหมู่บ้านชนบท และดำเนินการผิดกาลังและเทศะตัวย เข่น

**4.1 สวัสดิการชุมชนด้านประกันการตายที่ชุมชนหมู่บ้านชนบทนิยามว่าเป็นการประกันชุมชนการตาย แต่รู้ เช่น ชากส. นิยามว่าเป็นสวัสดิการสังคมเพื่อชุมชนด้านการส่งเคราะห์คพ และไม่ได้สนใจพิธีกรรมทางในเกี่ยวกับศาสนา วัฒนธรรมและประเพณีต่างๆ ที่เกี่ยวข้องเลย**

**4.2 สวัสดิการชุมชนด้านศาสนา วัฒนธรรม และประเพณี ซึ่งเป็นสวัสดิการชุมชนในที่สำคัญต่อเพื่อผลิตข้าวความเป็นชุมชนในเชิงนามธรรม คือ จิตวิญญาณ และคุณธรรม เป็นต้น ถูกบิดเบือนจากนิยามที่ชุมชนมีอยู่ เช่น**

1) การจัดสวัสดิการเชิงอำนาจนิยมและนิยามว่าสวัสดิการชุมชนด้านศาสนา วัฒนธรรมและประเพณีเกี่ยวกับพุทธศาสนานั้นมีไว้เป็นเครื่องมือสำหรับปลดเปลือกทุกข์ ไม่ใช่เป็นหลักหรือแนวการดำเนินชีวิตจริงในพื้นที่และชุมชนหมู่บ้านที่อยู่ร่วมกันมานาน และร่วมกันสร้างวัดขึ้นมาเอง เช่น ในปี 2528 รัฐจัดสรรงบประมาณในโรงเรียนประจำหมู่บ้านสร้างพระพุทธชูปหัวเสารังแท่นที่จะสนับสนุนวัดของระบบชุมชนหมู่บ้านที่มีอยู่แล้วและยังคงมีโครงสร้าง-หน้าที่ และบทบาทจริงในการให้แนวทางการดำเนินชีวิตของทุกและครอบครัวในชุมชนหมู่บ้านในทางที่ถูกต้องเสมอมา เช่น “ไม่ทำผิดเบญจศีล ให้ปฏิบัติเบญจธรรม”

2) การใช้วัดของชุมชนหมู่บ้าน เช่น วัดบ้านปาง เป็นแหล่งท่องเที่ยวเพื่อวัตถุประสงค์ที่ต้องให้ชุมชนหมู่บ้านมีสวัสดิการด้านงานและรายได้ในรูปเงินตราตามโครงการหนึ่ง ผลิตภัณฑ์หนึ่งตำบล ขณะที่ชุมชนให้คุณค่าวัด เป็นสวัสดิการชุมชนด้านการประกันสิ่งแวดล้อม ประเภทศาสนา วัฒนธรรมและประเพณี รวมถึงสวัสดิการด้านสุขภาวะทางจิตใจและคุณธรรม

**4.3 สวัสดิการชุมชนประเภทการประกันความเป็นชุมชนชนบท ถูกนิยามจากองค์กรพัฒนาเอกชนว่าเป็นสวัสดิการสังคมเพื่อชุมชนประเภทสิ่งแวดล้อมชุมชนด้านทรัพยากรธรรมชาติ (ดิน น้ำ ป่า อากาศ) จึงเข้ามาขอร่วมขบวนแห่รูปเหมือนครูบาศรีวิชัยในวันสงกรานต์เพื่อส่งเสริมกิจกรรมการสืบชะตาแม่น้ำลี้ให้ชุมชนเห็นคุณค่าทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมโดยเอกสารนั้นและป้ายผ้าขนาดใหญ่ๆ ติดข้างรถร่วมขบวนแห่ ประชาชนสัมพันธ์ในสิ่งที่อยากพูด และอัดถ่ายวีดีทัศน์ส่งไปให้แหล่งทุนต่างประเทศดูผลงาน หรือนำออกเผยแพร่ทางสถานีโทรทัศน์ เป็นต้น**

## **5. หน่วยงานต่างๆ ที่บริหารนโยบายสาธารณะของทำงานไม่สอดคล้องกัน**

หน่วยการบริหารโครงการและกิจกรรมของนโยบายสาธารณะของรัฐที่แต่ละหน่วยงานลงมาทำงานในชุมชนหมู่บ้านชนบท มักลงมาส่งเสริมในรูปกลุ่มย่อยที่บังเอิญมีผู้ใหญ่บ้านเป็นประธานหรือกรรมการ และนิยามว่าองค์กรเล็กๆ เหล่านั้นเป็นชุมชนหมู่บ้านในสังกัดหรือที่หน่วยงานตนมาส่งเสริม และมีโครงสร้างแบบองค์กรคล้ายแบบของหน่วยงานราชการหรือบริษัทที่มีลำดับชั้นของการบริหารงานคล้ายรูปสามเหลี่ยม และเป็นส่วนย่อยส่วนหนึ่งของระบบองค์กรราชการที่มีขนาดใหญ่กว่า ทั้งที่โดยธรรมชาติแล้วระบบชุมชนมีเพียงส่วนน้อยที่มีโครงสร้างเป็นองค์กร แบบ

สามเหลี่ยม เพราะส่วนใหญ่มีโครงสร้างทุกเหลี่ยม หรือวงกลม วงรี วงเบี้ยว หรือไม่มีโครงสร้างจนกว่าจะมีสถานะการณ์ที่จะต้องสร้างแบบชั่วคราวใหม่ เป็นต้น

## **6. เหตุผลการจัดสวัสดิการสังคมเพื่อชุมชนชนบทของรัฐ และทุน**

สวัสดิการสังคมเพื่อชุมชนชนบทของรัฐและทุนแม้ก็ยังเหตุผลนความหวังดีว่าเพื่อสนองความต้องการของชุมชนชนบทจากมุ่งมองของอำนาจนิยมและทุนนิยม ซึ่งหมายความว่าชุมชนชนบทกำลังขาดหรือต้องการความช่วยเหลือบางในเชิงรับ จึงต้องตามแก้ไขปัญหาความไม่เข้มแข็งนั้นให้โดยการส่งเสริมการผลิตส่วนเกินเทียมบนที่ดั้งของชุมชนหมู่บ้าน เป็นการแสดงเจตนาจากจิตวิญญาณที่ผิดพลาดและแตกต่างอย่างสิ้นเชิงจากพื้นฐานของระบบชุมชนหมู่บ้าน เศรษฐกิจชุมชนและสวัสดิการชุมชนหมู่บ้านชนบท เพราะชุมชนหมู่บ้านชนบทอาศัยจิตวิญญาณและทรัพยากรมาแสดงพฤติกรรมร่วมกันจัด รับ และประเมินผลเศรษฐกิจชุมชนและสวัสดิการชุมชนเชิงรุกเป็นส่วนใหญ่นั้น เกิดขึ้นบนจิตวิญญาณหรือคุณธรรมทางจิตจากการจำกัดความพอดีจากสิ่งที่เมื่อย่างวัตถุจนเกิดมีและใช้ส่วนเหลือล้นหรือส่วนเกินจริงของระบบชุมชนหมู่บ้านชนบทของตนทั้งสิ้น ดังนั้นการแก้ไขปัญหานี้จึงไม่สร้างปัญหาใหม่ตามมา เป็นต้น

## **2. ปัญหาของปัญหารบริหาร**

### **2.1 สำหรับชุมชนหมู่บ้าน**

1) การแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ในระดับชุมชนหมู่บ้าน และระดับชุมชนที่กว้างกว่า ชุมชนหมู่บ้านแก้ไขไม่ได้ และลูก Alam ออกไป เช่น ปัญหายาบ้า อันตรายจากสารเคมี ภาระหนี้สินและอิทธิพลของผู้นำที่เป็นอันธพาล ฯลฯ โดยเฉพาะปัญหาการบริหารของผู้นำของนักเลงบางหมู่บ้านที่อาศัยความอ่อนแอบเชิงโครงสร้าง-หน้าที่ของผู้นำแบบคุณธรรมวงใน โดยเน้นองชาيانและลูกชายที่อยู่บ้านเดียวกันเป็นผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน โดยสร้างความแตกแยกในชุมชนหมู่บ้านไม่ให้เกิดการรวมตัวเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในชุมชนหมู่บ้านเพื่อตนและเครือญาติจะได้ใช้ตำแหน่งกอบโกยผลประโยชน์ในทางไม่ถูกต้องได้ต่อไป ทำให้เกิดความเสียหายแก่ระบบชุมชนหมู่บ้านชนบททั้งทางรูปธรรมและนามธรรม ที่รวมเรียกว่าภูมิคุ้มกันหรือทุนทางสังคมของระบบชุมชนหมู่บ้านชนบท โครงสร้างที่อ่อนแออย่างเป็นโครงสร้างสร้างและส่งเสริมคนไม่มีคุณธรรมกลับมาやすิ่งระบบชุมชนวงในโดยที่รัฐและทุนที่ไม่เป็นธรรมรัฐและทุนนิยมที่ก้าวหน้าจะเข้าข้างผู้นำลักษณะนี้เป็นส่วนใหญ่ เพราะจะได้ผลประโยชน์เชิงวัตถุจากผู้นำกลุ่มนี้เป็นจำนวนมากและต่อเนื่อง

2) ผู้นำชุมชนทางการวางแผนนอกต้องรับผิดชอบงานหนักเกินพอดี กล่าวคือ ผู้นำการบริหารชุมชนหมู่บ้านแบบวงนอก เช่น ผู้ใหญ่บ้านและกรรมการหมู่บ้าน รวมถึงภารยาต้องเป็นประธานและกรรมการชุมชนกลุ่มย่อยเกือบทุกกลุ่มที่รัฐเข้ามาจัดตั้ง นับแล้วผู้ใหญ่บ้านแต่ละแห่งเป็นประธานเกิน 10 กลุ่ม และภารยาเป็น เกิน 5 กลุ่ม ทำให้ทำงานแบบแยกส่วนนี้ไม่มีประสิทธิภาพและเป็นภารที่หนักเกินไปกว่าบุคคลเพียงคนเดียวหรือกลุ่มเดียวที่จะทำได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพราะผู้นำวงในไม่ยอมเข้ามา มีส่วนร่วมในกิจกรรมที่ไม่มีคุณธรรมตามรากฐานของชุมชนหมู่บ้าน

## 2.2 สำหรับรัฐ

ขาดการมีส่วนร่วมจากชุมชนหมู่บ้านในนโยบายกระจายอำนาจจะระดับสูงกว่า

**ชุมชนหมู่บ้าน** กล่าวคือ ระบบสวัสดิการชุมชนประเภทความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของชุมชนหมู่บ้านไม่เป็นโครงสร้างที่ทำหน้าที่ตรวจสอบระบบทรัพย์สินของรัฐที่จัดสรรงไปให้ อบต. ปฏิบัติงานในชุมชนหมู่บ้านพื้นฐาน เพาะชุมชน อบต. อยู่ในโครงสร้างระดับตำบลและเป็นวงนอกที่มีรัฐมาจัดตั้งตามกฎหมายเชิงอำนาจนิยม และไม่มีสมาชิกจากผู้นำวางในหรือผู้นำชุมชนตามธรรมชาติที่เป็นพื้นฐานให้เหมือนฝีเก้าในชุมชนเครือญาติ หรือชุมชนเมืองฝ่าย หรือชุมชนหัววัด เป็นต้น ของระบบชุมชนหมู่บ้านเข้ามาทำงานร่วมด้วย เพราะเป็นโครงสร้าง-หน้าที่เชิงอำนาจนิยมของรัฐ และทุนแบบชุมชนเมืองที่ยื่นเข้ามาและแบ่งแยกจากวิถีการบริหารเชิงคุณธรรมของระบบชุมชนหมู่บ้านชนบท ดังนั้นชุมชนระดับหมู่บ้านไม่รับตรวจสอบหรือประกันความเสียหายต่อการใช้เงินบประมาณที่รัฐจัดสรรมาให้ อบต. เพราะโครงสร้างเชื่อมโยงจากชุมชนหมู่บ้านไปไม่ถึง ทำให้เสียหายแก่ทั้งภาครัฐและชุมชนหมู่บ้านโดยรวม

### 3. สำหรับสังคมโดยรวม

**3.1 สันบสนุนพื้นฐานระบบสังคมที่เชิดชูคนเลวแทนการเชิดชุดคนดี** เป็นโครงสร้างการจัดสวัสดิการสังคมเพื่อชุมชนที่มีเป้าหมายสุดท้าย คือ การแก่งแย่งแข่งขัน เอารัดเอาเปรียบในเรื่องวัตถุหรือเงินหรือกำไร แม้จะใช้ชื่อว่า ธุรกิจชุมชน เศรษฐกิจชุมชน หรือวิสาหกิจชุมชน ก็ตาม เพราะเป้าหมายสุดท้ายเป็นแบบทุนนิยม กล่าวคือ มุ่งส่งเสริมให้บางกลุ่มวงศ์ ซึ่งเป็นคนส่วนน้อยในชุมชนหมู่บ้านนำเอารัฐบาลหรรษาชีวิตในท้องถิ่นมาประปอกรก่อนหน้าหรือจัดสวัสดิการสังคมแก่ชุมชนเมือง และกับที่กลุ่มของตน(ไม่ใช่ทุกคนในชุมชนหมู่บ้าน)จะมีรายได้เป็นหลักโดยไม่สนใจระบบสวัสดิการชุมชนที่อยู่ในด้านต่างๆ โดยเฉพาะด้านจิตใจ คุณธรรม ที่มีนัยของการพึ่งกันเอง ผลิตเองและใช้เองเป็นหลัก นอกจากจะปล่อยให้สวัสดิการชุมชนที่เป็นปัจจัย 4 เช่น อาหาร น้ำดื่ม ที่อยู่อาศัย สุขภาวะด้านร่างกาย เป็นต้น ดำรงอยู่โดยไม่ได้รับการพัฒนาองค์ความรู้ และรูปแบบวิธีการที่เหมาะสมตามสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกที่เปลี่ยนไปในเชิงเป็นโถง เช่น จำนวนครอบครัวมาก ที่ดินมีน้อย ผลพิษมากขึ้น รวมถึงเป็นหนี้สิน การติดยาบ้าน โรคเอดส์ เป็นต้น นโยบายของรัฐและทุนยังคงยัดเยียดระบบสวัสดิการสังคมเพื่อชุมชนด้านเหล่านี้เพื่อการเป็นหนี้เสียดอกเบี้ย เช่น การกู้เงิน รถส. มาสร้างบ้าน โดยมุ่งได้ดอกเบี้ยมากกว่ามุ่งให้เกิดสวัสดิการสังคมเพื่อชุมชนในเรื่องบ้านที่อยู่อาศัย เป็นต้น

**3.2 เกิดช่องว่างทางสังคม** เป็นโอกาสของกลุ่มรวยโอกาส “เด็ดยอด” หรือ “สวมรอย” ข้าเดิมปัญญา เช่น กลุ่มบริษัทไฟแนนซ์ที่สมคบกับเจ้าหน้าที่รัฐใน รถส. สร้างภารหนี้สินแก่ระบบชุมชนครอบครัวที่เป็นสมาชิก รถส. โดยได้ผลประโยชน์ในรูปกำไรจากการคืนเงินกู้ของสมาชิก รถส. จำนวนมาก หรือนักธุรกิจหรือนายหน้าที่จากในเมืองที่ไปตั้งบริษัทชื่อ-ขายเกี่ยวกับหัตถกรรมหรือสิ่นค้าจากธุรกิจชุมชน โดยให้กลุ่มอาชีพต่างๆ ที่รัฐหรือเอกชนลงทุนจัดตั้งเองเป็นแรงงานแบบรับงานไปทำที่บ้าน ไม่ต้องเสียค่าเช่าโรงงาน ไม่ต้องจ่ายสวัสดิการสังคมอะไรแก่คนงาน

เป็นต้น ซึ่งสุดท้ายชุมชนหมู่บ้านชนบทก็จะไม่มีทางต่อรอง และต้องเสียเปรียบเจ้าเลี้ยงของระบบทุนนิยมที่หวังกำไรไม่เห็นคุณค่าจิตใจเหล่านี้

**3.3 สวัสดิการชุมชนเครือข่ายกับทุนนิยมล้ำหลังผลิตสิ่งที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ** เช่น การบริการด้านอาหารที่ชุมชนหมู่บ้านชนบทจัดแก่ชุมชนเมืองปลอมปนสารเคมี เนื่องจากเป็นปัจจัยภายนอกที่ระบบชุมชนหมู่บ้านและตำบลชนบทจัดการหรือควบคุมไม่ได้ คือ ทุนนิยมที่ล้ำหลังที่หวังกำไรเป็นตัวเงินเป็นหลักเข้ามาส่งเสริมการผลิตในรูปส่วนเกินเกิน溢มนำเมล็ดพันธุ์มา(ขาย)ให้ ผลิตสารเคมีมา(ขาย)ให้ แนะนำวิธีการใช้ และรับซื้อไปขายในชุมชนเมือง ซึ่งเป็นโภชแก่ทั้งผู้ผลิตและผู้บริโภค กล่าวคือ ชุมชนหมู่บ้านชนบทถูกกล่าวหาว่าใช้สารเคมีทำลายสุขภาพประชาชนในประเทศ และคนชุมชนเมืองได้รับสารเคมีเข้าสู่ร่างกายโดยไม่รู้ตัว ขณะที่ระบบทุนนิยมที่ล้ำหลังซึ่งเป็นผู้ส่งเสริมการผลิตและแจกจ่ายไม่ถูกลงโทษหรือลดบทบาท ตรงกันข้ามกลับได้รับการสนับสนุนให้เข้มแข็งมากยิ่งขึ้นจนชุมชนจัดการไม่ได้มากขึ้นไปอีก

ปัญหาของปัญหาการบริหารเหล่านี้เป็นปัญหาเชิงโครงสร้าง และปัญหาที่เป็นผลตามมาจากการสร้างที่ไม่ได้รับการแก้ไข กล่าวคือ โครงสร้างที่รัฐและทุนที่ใช้กลไกนโยบายส่งเสริมเศรษฐกิจทุนนิยม (ที่ล้ำหลัง) และสวัสดิการสังคมเพื่อชุมชนชนบทจากภายนอกที่ลงไปกระทำและกระทำระบบชุมชนชนบทนั้นเอง ไว้ด้วยอำนาจนิยมของรัฐและทุน แม้จะเข้ามาได้แค่ร่องรอยของชุมชนหมู่บ้านแต่เกิดผลกระทบและก่อความคับข้องใจ และเสียความน่าเชื่อถือ เสียความเข้มแข็ง และเสียเวลา คน และจิตวิญญาณโดยรวมไปกับวงนอกอย่างไม่น่าจะเกิดขึ้น ถือว่าเป็นการรุกล้ำสวัสดิการชุมชนประเภทสิทธิความเป็นระบบชุมชนหมู่บ้านชนบทที่ต้องการความเป็นอิสระแบบหิงสา ยิ่งรัฐและทุนพยายามลงมือกระทำการโดยไม่ได้ บนแนวความคิดเชิงอำนาจนิยมแบบเหมารวมแบบเดิมก็จะยิ่งบิดเบือนและลดทอนศักยภาพของชุมชนลงไปเท่านั้น จึงควรยอมรับโครงสร้างสังคมในอนาคตตามแนวคิดระบบเศรษฐกิจคุ้นเคย สวัสดิการคุ้นเคย หรือเศรษฐกิจและสวัสดิการไขขานานที่จะเปิดโอกาสให้ระบบเศรษฐกิจชุมชนและระบบสวัสดิการชุมชนที่มีพื้นฐานของคุณธรรมได้เข้ามามีส่วนร่วมผลิตส่วนเกินจริงที่มีคุณภาพคล้ายกับที่มีกินมีใช้ในระบบชุมชนหมู่บ้านให้มีคุณภาพดีเหมาะสมยุคสมัยใหม่ได้อย่างเต็มศักยภาพ ยังยืน และมีศักดิ์ศรี หากยังใช้ระบบเหมารวมเช่นเดิมไม่มีทางที่จะแก้ไขและป้องกันปัญหา และปัญหาของปัญหาได้ เพราะความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนหมู่บ้านชนบทกับรัฐและทุนจะเปรียบเหมือนน้ำกับน้ำมัน หรือ ชายกับหญิง หรือ หนูกับใหญ่ที่ท่านครูบาศรีวิชัยกล่าวถึงว่าเป็นหนูเหมือนกันแต่พากหนูมีวิสัยได้ตามกิ่งไม้ ขณะที่ใหญ่ (หนูท้องขาว) ไม่ต่าตามดิน เพราะเป็นคนและระบบกันเข้ากันหรือทำให้เป็นอย่างได้อย่างหนึ่งโดยสิ้นเชิงไม่ได้ แต่ระบบเศรษฐกิจและสวัสดิการไขขานานที่มีเป้าหมายเพื่อยุ่ร่วมกันของสิ่งที่แตกต่างอย่างสันติและสร้างประโยชน์แก่กันและกันได้แน่นอน

## ส่วนที่ 5

### เศรษฐกิจชุมชนและสวัสดิการชุมชน : ความหวังต่อสังคมในอนาคต บทที่ 9

#### **ข้อค้นพบเชิงทฤษฎี : แนวคิดทางเลือกสำหรับยุค Post modernization**

องค์ความรู้เรื่องเศรษฐกิจชุมชนกับสวัสดิการชุมชนหมู่บ้านชนบทไทยเมื่อธิบายเชิงระบบ และในมุมมองของชุมชนชนบทแล้ว มีสาระหลายประเด็นที่เกี่ยวเนื่องหรือburna การเป็นองค์รวมในระบบชุมชนหมู่บ้านชนบท กล่าวคือ ตัวแสดง ความสัมพันธ์ระหว่างกัน พลวัต ศักยภาพ ความยั่งยืน โดยมายสานารณ์ที่มาเกี่ยวข้อง ก่อนจะพิจารณาทางออกที่เป็นความหวังต่อสังคมไทยยุค Post modern ในอนาคต เมื่อพิจารณาเชิงคุณภาพจากข้อมูลของกลุ่มชุมชนหมู่บ้านชนบท 2 ตำบล (ตำบลศรีวิชัยและแม่ตีน) ที่มีความเกี่ยวข้องกับชุมชนแม่ คือ ชุมชนบ้านปาง ตำบลศรีวิชัย อำเภอสีจังหวัดลำพูนปัจจุบัน และข้อมูลบางด้านของบางชุมชนหมู่บ้านต่างภาคของนักวิจัยท่านอื่นที่นำมาเปรียบเทียบแล้ว มีข้อค้นพบในประเด็นที่น่าสนใจเหล่านี้สรุปได้ 5 ประเด็น ดังนี้

- 1. ตัวแสดง** ระบบเศรษฐกิจชุมชนกับสวัสดิการชุมชนหมู่บ้านชนบทมีตัวแสดงร่วมกัน คือ ชุมชนหมู่บ้านชนบทของพระราชที่เป็นอีกรอบหนึ่ง โดยมีประวัติศาสตรของกรอยู่ร่วมกันเป็นชุมชนหมู่บ้านแบบแตกตัวเป็นกลุ่มเล็กๆ และอยู่ตั้งไปเรื่อยๆ ก่อนจะมีที่ตั้งถาวรประมาณ พ.ศ. 2345 แต่เป็นการมีที่ตั้งถาวรในลักษณะที่พร้อมจะอพยพต่อไปหากมีภัยรุกรานจากชุมชนหัวเมือง สงคราม และโกรตะบادอึก แต่บังเอญส่งความระหัวหัวเมืองสิ้นสุดลงพร้อมกับการเข้ามาแห่อิทธิพล ของจักรวรรดินิยมตะวันตกในช่วงเวลาต่อมา จึงสามารถอธิบายความต่อเนื่องของพลวัตในองค์ประกอบภายนอกและพลวัตของกระบวนการรักษาความสมดุลเชิงโครงสร้างของชุมชนหมู่บ้านในฐานะที่เป็นชุมชนเปิด จากในยุคพึ่งกันเองบนที่ตั้งถาวรช่วงแรกที่สมาชิกชุมชนเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ และแตกตัวเป็นชุมชนลูก/หลานตามมาจำนวนหนึ่งและเกี่ยวข้องกับปัจจัยแวดล้อมภายนอกที่เป็นทรัพยากรธรรมชาติที่สามารถจัดการให้มาเป็นนิเวศน์ชุมชนแบบพึ่งพาอาศัยกันและกันตามหลักพุทธศาสนาเองได้ ต่อมาเกิดรัฐชาติใน พ.ศ. 2417 ระบบชุมชนชนบทจำเป็นต้องเกี่ยวข้องแบบถูกกระทำจากปัจจัยสภาพแวดล้อมภายนอกที่จัดการเองไม่ได้ คือ รัฐและทุนที่เกิดมาภายหลังนี้ จึงจำเป็นต้องเข้าสู่ยุคกึ่งพึ่งกันเอง-กึ่งพัฒนาและร่วมกันสร้างโครงสร้างของนักวิจัยที่ป้องกันสิ่งไม่เหมาะสมและ/หรือประยุกต์สิ่งที่มีประโยชน์จากการบริหารจัดการชุมชนหมู่บ้านโดยรวม ดังนั้นเศรษฐกิจชุมชนกับสวัสดิการชุมชนหมู่บ้านชนบทภายใต้ตัวแสดงนี้จึงยังคงมีความยั่งยืนข้ามกาลเวลาและรุ่นคนอยู่ได้มาถึงปัจจุบัน

- 2. ความสัมพันธ์** ระบบสวัสดิการชุมชนเกี่ยวข้องกับระบบเศรษฐกิจชุมชนในยุคพึ่งกันเอง และที่โครงสร้างวงในของยุคต่อมา เพราะระบบสวัสดิการชุมชนด้านการบริการชุมชนซึ่งถือว่า

เป็นสวัสดิการเชิงรุกเป็นกระบวนการและการและองค์ประกอบเชิงเศรษฐกิจสังคมและวัฒนธรรมที่กำหนดให้เจ้าหน้าที่จัดเตรียมปัจจัยนำเข้าและจัดการในกระบวนการผลิตของระบบเศรษฐกิจชุมชน และต่อมาระบบเศรษฐกิจชุมชนส่งผลผลิตและผลลัพธ์ตามกระบวนการแยกจ่ายและบริโภคนั้นให้แก่กระบวนการของสวัสดิการชุมชนอีก 2 ประเภท คือ การประกันชุมชน ซึ่งเป็นสวัสดิการเชิงรุก และการอนุเคราะห์ชุมชน ซึ่งเป็นสวัสดิการเชิงรับและรุก โดยกระบวนการในความสัมพันธ์ของระบบทั้งสองจะหมุนเวียนเป็น วัฏจักรแบบไม่หวือหวานชื่นนี้ไปในวงจรชีวิตของชุมชนที่เป็นเต็มแสดง ส่วนระบบเศรษฐกิจชุมชน วงนอกระบบที่มีผลิตส่วนเกินเที่ยมมาจัดสวัสดิการชุมชนส่วนพัฒนาวงนอกแบบอนุเคราะห์ชุมชนบางด้านแก่ชุมชนเครือข่ายที่เกี่ยวข้องกับชุมชนเมืองผ่านระบบทุนนิยมที่ล้ำหลังเป็นส่วนใหญ่ และประยุกต์รับสวัสดิการสังคมเพื่อชุมชนของรัฐและทุนที่จัดให้

**3. พลวัตของศักยภาพและความยั่งยืน** เศรษฐกิจชุมชนและสวัสดิการชุมชนมีพลวัตของศักยภาพการพึ่งกันเองทั้งระบบชุมชนหมู่บ้านหรือมีโครงสร้างวงเดียวในยุคพึ่งกันเองมาเหลือประมาณครึ่งหนึ่งในโครงสร้างวงในที่คู่ขanhมากับศักยภาพการพึ่งรัฐและทุนของโครงสร้างวงนอกตลอดยุคกึ่งพึ่งตนเอง-กึ่งพึ่งรัฐและทุน โดยศักยภาพนี้มีความยั่งยืนและรับใช้ชุมชนชนบททุกระดับและทุกมิติที่วงในรวมถึงรับใช้ชุมชนเมืองและรัฐและทุนที่วงนอกตลอดมาถึงปัจจุบัน และพบว่าบางกรณีมีศักยภาพในการจัด รับ และประเมินผลสวัสดิการชุมชนเครือข่ายที่มีอาณาเขตกว้างกว่าระดับชุมชนหมู่บ้านได้ ดังตัวอย่างที่นำโดยผู้นำเชิงบารมีอย่างครูบาศรีวิชัยในอดีต และในปัจจุบันแม้จะทำหน้าที่ได้ประมาณครึ่งหนึ่งที่โครงสร้างวงใน ก็มีศักยภาพจัดสวัสดิการเครือข่ายที่มีอาณาเขตกว้างขวางข้ามเขตการปกครอง พร้อมแคนรัฐ และพร้อมแคนปลุกชนได้ ดังบางตัวอย่างบางด้านที่นำโดยหลวงตามหาบัว ญาณสัมปันโน หลวงพ่อคูณ หลวงพ่อนาน สมณะโพธิรักษ์ พระพะยอม และพ่อประยงค์ รณรงค์ รวมถึงชุมชนเครือข่ายเมืองฝ่าย ชุมชนเครือข่ายหัววัด ชุมชนเครือข่ายทางประเพณี และที่สำคัญ คือ ชุมชนเครือญาติ เป็นต้น

**4. นโยบายสาธารณะ** เนื่องจากนโยบายสาธารณะแบบเหมาร่วมที่กำหนดโดยระบบรัฐและทุน(ที่รวมกันอยู่) ตั้งแต่เริ่มยุคกึ่งพึ่งกันเอง-กึ่งพึ่งรัฐและทุนแบบรวมอำนาจถึงปัจจุบันได้บันทอนศักยภาพ สถานภาพ และศักดิ์ศรีของระบบเศรษฐกิจชุมชนและสวัสดิการชุมชนหมู่บ้านชนบทไปอยู่และทำหน้าที่อย่างจำกัดแค่โครงสร้างวงในบนที่ตั้งของชุมชนหมู่บ้าน แม้นโยบายสาธารณะสูงสุดของสังคม คือ รัฐธรรมนูญปี 2540 จะมีเป้าหมายอย่างชัดเจนที่จะให้ชุมชนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนามาได้ประมาณ 5 ปีแล้วก็ตาม ระบบทั้งสองยังเป็นฝ่ายถูกกระทำและมีสถานะภาพที่จำกัดอยู่แค่ในเช่นเดิม แต่อย่างไรก็ตามก็ต้องถือว่านโยบายสาธารณะต่างๆ ที่กำหนดโดยรัฐและทุนเป็นตัวแสดงที่ทำให้เกิดระบบเศรษฐกิจคู่ขานและสวัสดิการคู่ขานบนที่ตั้งของระบบชุมชนชนบทมาได้ประมาณ 128 ปีแล้ว

**5. ความหวังต่อสังคมไทยในอนาคต** เศรษฐกิจชุมชนและสวัสดิการชุมชนหมู่บ้านชนบท มีพลวัตของศักยภาพที่ยั่งยืนมากล่าวในข้อ 3. ดังนั้นผู้เขียนขอสรุปเป็นแนวคิดที่สำคัญที่ใช้ชุมชนเป็นฐานที่

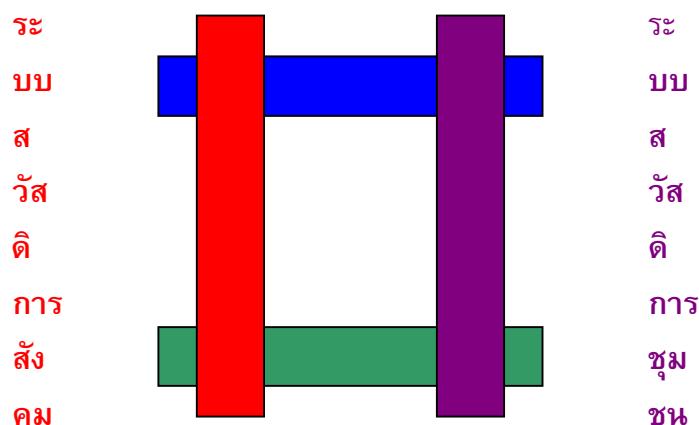
ได้จากพื้นฐานศักยภาพและความยั่งยืนของระบบเศรษฐกิจชุมชนที่เกี่ยวข้องหรือบูรณาการอยู่กับระบบสวัสดิการชุมชน เพื่อเป็นทางเลือกสำหรับยุคหลังความทันสมัย (Post modernization) ในอนาคต 4 แนวคิด ดังนี้

### 5.1 แนวคิดระบบเศรษฐกิจและสวัสดิการไขว้ขาน

การที่นโยบายรัฐและทุนเข้ามาสร้างตัวแทนจัดสวัสดิการสังคมเพื่อชุมชนชนบทที่ทางนอกนั้นไม่สามารถสร้างเปลี่ยนหรือองอกให้แข็งแรงและทะลุสู่ผ่านความสำเร็จลงสู่ในของระบบชุมชนหมู่บ้านชนบทได้ เพราะเป็นคนละระบบ ตรงกันข้ามจะเป็นการทอนศักยภาพของระบบสวัสดิการชุมชนที่มีอยู่เป็นภาระคุ้มกันเดิมหรืออthonทางสังคมอยู่แล้วลัง เพราะต้องเสียสละเพื่อที่คน เวลา และจิตวิญญาณเพิ่มขึ้นอีกบางส่วนกับโครงสร้างของนอก เพื่อจะควบคุมระบบรัฐและทุนภายนอกที่จะเข้ามาผสม (เช่นเดียวกับน้ำกับน้ำมันไม่มีทางเข้ากันได้) ที่สุดทำประโยชน์ได้ไม่เท่ากับ จึงควรยอมรับศักยภาพและศักดิ์ศรีของระบบเศรษฐกิจชุมชนและสวัสดิการชุมชนหมู่บ้านชนบท ว่าเป็นระบบที่ต้องอยู่ควบคู่กันไป เพราะมีตัวแสดงร่วมกัน คือ ชุมชนหมู่บ้านชนบทที่เป็นชุมชน เชิงวัฒนธรรม สิ่งแวดล้อมชุมชน ปัญหาความรู้ชุมชน เศรษฐกิจชุมชน สวัสดิการชุมชน และเป็นระบบที่แตกต่างจากรอบรัฐและทุน และยอมรับโครงสร้าง-หน้าที่ที่จะทำหน้าที่ร่วมกับระบบเศรษฐกิจทุนนิยมกระแสหลักและสวัสดิการสังคมเพื่อชุมชนชนบทของ(ธรรม)รัฐและทุน(ที่ก้าวหน้า) โดยเปิดโอกาสให้เป็นส่วนหนึ่งในระบบระบบเศรษฐกิจคู่ขนานและสวัสดิการคู่ขนาน ในระดับ สังคมหรือภาค หรือโดยรวมก็คือระบบเศรษฐกิจและสวัสดิการไขว้ขานบนที่ตั้งของ ชุมชนหมู่บ้านชนบท ดังแสดงในแผนภาพที่ 23 เพื่อเป็นหลักประกันศักยภาพและยั่งยืนของระบบ ชุมชนของคนส่วนใหญ่และระบบสังคมไทยโดยรวม รวมถึงสังคมอาเซียนที่มีระบบพื้นฐานคล้ายกัน เช่นนี้ไปโดยอัตโนมัติ

แผนภาพที่ 23 ระบบเศรษฐกิจและสวัสดิการไขว้ขาน

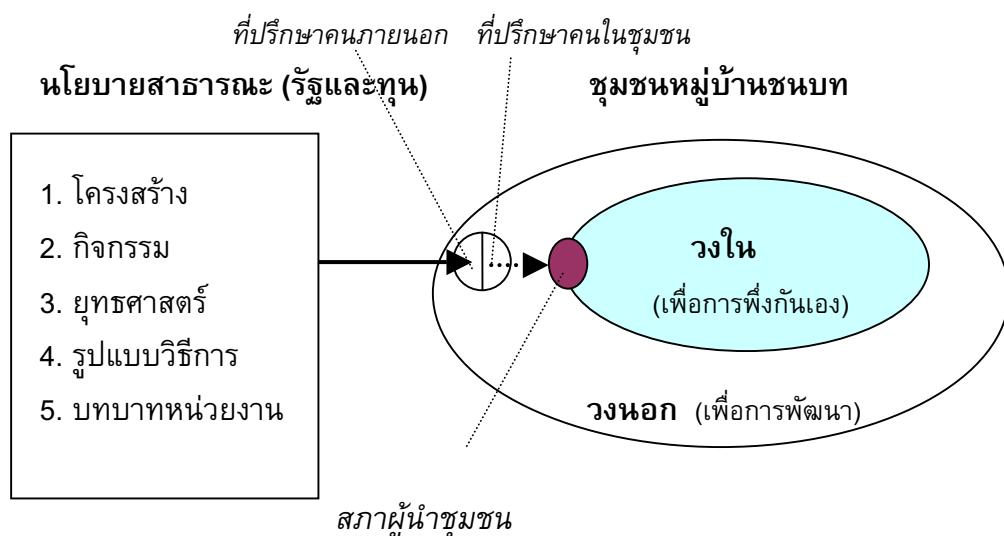
#### ระบบเศรษฐกิจทุนนิยมกระแสหลัก



## 5.2 แนวคิดการบริหารแบบกึ่งพึ่งกันเอง-กึ่งพัฒนาของชุมชนหมู่บ้าน

เศรษฐกิจชุมชนและสวัสดิการชุมชนหมู่บ้านชุมบที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ ตัวแสดงอยู่ทุกตัวต้องมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการในระบบชุมชนหมู่บ้านตามวิถีทางประชาธิปไตย พื้นฐานระดับฐานรากที่เรียกว่าการบริหารของชุมชนโดยชุมชนและเพื่อชุมชน ที่มีหน้าที่และเป้าหมาย 2 อย่างคือ ก 1) พึ่งกันเอง และ 2) พัฒนาให้ทันกับภายนอกและมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคมโดยรวมบนพื้นฐานของทุนหรือภูมิคุ้มกันทางสังคมของชุมชน โดยนโยบายสาธารณะของ(ธรรม)รัฐต้องปรับปรุงให้เป็นโครงสร้างภายนอกที่ระบบชุมชนหมู่บ้านจัดการหรือควบคุมได้บ้าง มาสนับสนุนคนดูแลชุมชนหมู่บ้านที่เป็นตัวแทนกลุ่มอยู่ต่างๆ ทั้งเก่าและใหม่ได้รับการสนับสนุนและพัฒนาทรัพยากร่มชาติซึ่งเป็นสิ่งแวดล้อมภายนอกที่จัดการเองได้และคุณธรรมการเกื้อกูลช่วยเหลือ แนะนำ ตรวจสอบ ฯลฯ ที่มีพื้นฐานจากโครงสร้างของระบบเศรษฐกิจชุมชนและสวัสดิการชุมชนชุมบที่ได้อย่างเป็นระบบ และเปิดเผย รูปแบบที่เหมาะสมคือ สภาพผู้นำชุมชน (ดังแสดงในแผนภาพที่ 24) ด้วยเหตุผล ดังนี้

แผนภาพที่ 24 ระบบการบริหารงานชุมชนที่เหมาะสมในอนาคต



- เป็นการลดหรือแบ่งเบาแรงภาระของผู้นำชุมชนหมู่บ้านที่แยกเป็น 2 วง หรือ 2 กลุ่มที่เป็นวงนอกโดยเฉพาะผู้ใหญ่บ้านที่ดูแลชุมชนหมู่บ้านที่ยังจะมีจำนวนครอบครัวเพิ่มขึ้นต่อไปบนที่ตั้งการในอนาคต

- เป็นการให้โอกาสแก่ผู้นำชุมชนหมู่บ้านได้ทำหน้าที่ที่สร้างสรรค์มากขึ้น เพราะจะกล่าวเป็นประธานสภาพผู้นำหมู่บ้านเพียงตำแหน่งเดียวและทำหน้าที่ประสานงานให้เกิดประชาธิปไตยขึ้น พื้นฐาน ขึ้นในชุมชนหมู่บ้านเหมือนกับวงในที่ดำเนินการมาตลอด

- สภาพผู้นำนี้จะเป็นเหมือนพื้นที่ของการเมืองระบบประชาธิปไตยโดยตรงในระบบชุมชน

หมู่บ้านเพระทุกชุมชนครอบครัวรัฐกิจและมีความเกี่ยวข้องเป็นองค์รวมในหมู่บ้านเหมือนกัน จึงจัดการปัญหาเบ็ดเสร็จในชุมชนหมู่บ้านได้ในเชิงรุกและทันทีเพื่อระบบสวัสดิการสังคมจะเป็นเชิงรับโดยตามแก้ปัญหาในระดับมหภาค โดยรวมชาติที่เป็นและเป็นการปรับระบบสังคมโดยรวมโดยร่วมมือกับสวัสดิการเชิงการบริหารชุมชนหมู่บ้านตามสมควร

4. กระบวนการทำงานร่วมกันนี้จะทำให้เกิดความโปร่งใสในการบริหารของชุมชนหมู่บ้าน ชนบทที่ต่างฝ่ายต่างเห็นความสามารถและความจริงใจของกันและกันได้

5. เป็นสวัสดิการชุมชนด้านการประกันชุมชนหมู่บ้านด้านการบริหารชุมชนชนบทที่จะลดและปลด包袱จากการคอรัปชันและทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพบนจิตวิญญาณหรือคุณธรรมที่ดีงามและเป็นส่วนเกินจริงหรือส่วนเหลือมาเป็นสื่อในการประพฤติปฏิบัติกันอย่างจริงจัง

โครงสร้างการบริหารจัดการของระบบชุมชนหมู่บ้านชนบทข้างต้น ต้องได้รับการสนับสนุนและทำงานสอดคล้องกันกับโครงสร้างของที่ต้องถูกยกระดับให้ชัดเจนและยึดยืน เช่นกันในรูปแบบ คณะที่ปรึกษา ที่จะทำหน้าที่เชื่อมประสานระหว่างระบบชุมชนชนบทกับระบบชุมชนเมืองภายนอก และเป็นตัวกลางที่เกิดจากนโยบายสาธารณะที่ปรับปรุงนโยบายของรัฐเดิมให้มาเป็นปัจจัยภายนอกที่ชุมชนจัดการได้บางส่วน เพื่อร่วมกันสนับสนุนและสร้างสรรค์กิจกรรมกึ่งพึ่งกันเอง-กึ่งพัฒนาของชุมชนชนบทที่ตั้งและเงื่อนไขของชุมชนชนบทที่เหมาะสมต่อไป ซึ่งประกอบด้วย 2 ส่วน คือ

1. คณะที่ปรึกษาที่เป็นผู้มีความรู้ความสามารถที่เป็นลูกหลานของชุมชนหมู่บ้านที่รู้เท่าทันระบบชุมชนเมืองจริง

2. คณะที่ปรึกษาภายนอก เช่น จากส่วนราชการที่จะเข้ามารаботาหนุนช่วยคณะที่ปรึกษาของชุมชนหมู่บ้านในบางประเด็นที่เกินความสามารถและในภาพรวมเป็นส่วนใหญ่

### 5.3 แนวคิดการบริหารแบบกึ่งพึ่งกันเอง-กึ่งพัฒนาของชุมชนตำบล

ระบบการบริหารแบบกึ่งพึ่งกันเอง-กึ่งพัฒนาของชุมชนหมู่บ้านจะสามารถกลั่นกรองคนดีไปเป็นผู้นำสูงสุดขององค์กรระดับต่างๆ คือ ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน ประธานกลุ่มย่อย สมาชิกและประธาน อปบต. ที่มีคุณภาพดีต่อไปโดยอัตโนมัติในอนาคต เกิดผลดีต่อระบบการบริหารงานระดับชุมชนตำบลควบคู่ไปกับวิถีชีวิตความเป็นอยู่ด้านอื่นๆ ที่มีจริงในชุมชนหมู่บ้านชนบท จุดค้นห์ดอยู่ตรงที่ต้องแก้ไขระบบที่เรื่องคุณสมบัติของสมาชิกของ อปบต. ว่าต้องเป็นผู้นำกลุ่มย่อยในชุมชนหมู่บ้านมาก่อนอย่างน้อย 2 กลุ่มและมีระยะเวลาทำงานไม่น้อยกว่า 5 ปี และเมื่อทำหน้าที่ในระดับ อปบต. และ ต้องทำหน้าที่ในกลุ่มย่อยในชุมชนหมู่บ้านต่อไป เป็นต้น ระบบชุมชนหมู่บ้านก็จะเป็นโครงสร้างที่ทำหน้าที่คัดสรรคนดีจริงที่เสียสละและมาจากการในเพิ่มขึ้นจากที่ไม่มีเลยมาร่วมผลักดัน วัฒนธรรมการบริหารแบบกึ่งพึ่งกันเอง-กึ่งพึ่งรัฐและทุนจากพื้นฐานวงศ์ในได้สมบูรณ์ในฐานะตัวแสดงหรือผู้แทนจากชุมชนหมู่บ้านไปสู่ชุมชนบริหารระดับสูงขึ้นไป

การสนับสนุนของ(ธรรม)รัฐและทุน(ที่ก้าวหน้า)ที่กระจายอำนาจแบบไทยๆ ผ่านทาง อปบต. และจะผ่านมาทางคณะปรึกษาระดับตำบลที่มีสมาชิก 2 ส่วน เช่นกัน คือ 1) จาภภายนอก

คือ เจ้าหน้าที่ของรัฐและองค์กรพัฒนาเอกชน (NGO) และ 2) จากตัวแทนของชุมชนที่มีความรู้ความสามารถและคุณธรรมเป็นที่ประจักษ์ในตำบล เพื่อร่วมทำหน้าที่สนับสนุน อบต. ในการพิจารณากลั่นกรองนโยบายหรือแผนชุมชนในสภาพผู้นำชุมชนหมู่บ้านหรือชุมชนย่อยต่างๆ ตามความจำเป็น แม้ระบบชุมชนหมู่บ้านจะไม่ทำตามรัฐและทุนที่พยาามสนับสนุนก็ต้องยอมรับในสิทธิชุมชน ที่จะประยุกต์หรือปฏิเสธข้อเสนอแนะจากรัฐและทุนได้ สิ่งที่สำคัญที่จะได้ขึ้นมา คือ เกิดการมีส่วนร่วมจากชุมชนหมู่บ้านทุกกลุ่มอย่างในทุกโครงการที่รัฐสนับสนุนให้นำไปปฏิบัติ เพราะหากไม่เหมาะสม กับพื้นฐานที่ออกแบบจากวงในของชุมชนหมู่บ้านชนบทแล้ว โครงการที่ได้รับการมีส่วนร่วมนั้นก็จะถูกปฏิเสธไปก่อนแล้ว และเป็นตัวชี้วัดการทำงานของระบบราชการด้วยว่าເօຫຼາຊຸມພານໜີບ້ານໜີບ້ານນັບທ ເປັນຮູານຂອງການພັນຈາງມານີຍແຕ່ໄຫ້

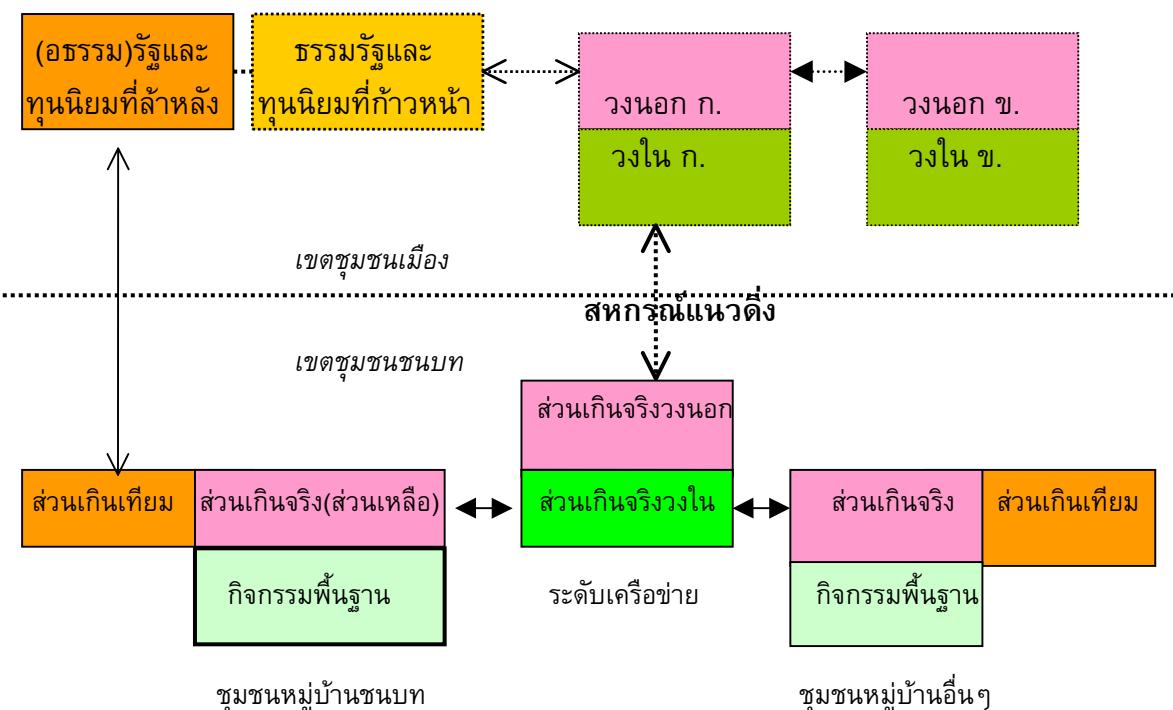
#### **5.4 แนวคิดเศรษฐกิจชุมชนแห่งชาติ : สหกรณ์แนวดิ่ง**

กิจกรรมและกระบวนการธุรกิจชุมชนหรือวิสาหกิจชุมชนที่รัฐและทุนรวมถึงองค์กรพัฒนาเอกชน (NGO) ส่งเสริมอยู่ในปัจจุบันได้ช่องเป้าหมายที่จะปรับเปลี่ยนระบบเศรษฐกิจและสวัสดิการของชุมชนไปเป็นแบบทุนนิยมตามที่รัฐและทุนเป็นศูนย์กลาง โดยอาศัยวัฒนธรรมการบริหารจากกลไกเชิงอำนาจของนโยบายสาธารณะเหมาร่วมต่างๆ ภายนอกที่ชุมชนหมู่บ้านจัดการ หรือควบคุมไม่ได้ที่เข้ามาระทำต่อชุมชนหมู่บ้านชนบทเป็นผลให้ต้องสร้างโครงสร้างวงนอกขึ้นมา เพื่อประนีประนอมกับกิจกรรมและกระบวนการตามนโยบายสาธารณะเพื่อให้สามารถจัดการกับปัจจัยภายนอกนี้ได้ด้วยความสามารถของชุมชนได้บ้าง และวงนอกส่วนหนึ่งสร้างส่วนเกินเทียมเพื่อจัดสวัสดิการแก่ชุมชนเมืองหรือรัฐและทุนภายนอก ขณะเดียวกันก็ผลิตส่วนเกินจริงหรือส่วนเหลือจากการในที่เป็นแก่นแท้ของระบบเศรษฐกิจชุมชนและสวัสดิการชุมชนหมู่บ้านชนบทให้กับชุมชนของคนชนบท ส่วนที่อยู่ในเขตชุมชนเมือง และรับผลผลิตส่วนเกินจริงหรือส่วนเหลือจากการในของชุมชนคนชนบทที่อยู่ในชุมชนเมืองในลักษณะสหกรณ์แนวดิ่งหรือสหกรณ์แนวประสาน เช่น การกลับไปเยี่ยมบ้านเกิดในชุมชนหมู่บ้านชนบทของนักเรียน นักศึกษา และคนงานที่อยู่รวมกันเป็นชุมชนในเขตชุมชนเมืองจะนำข้าวสาร พืชผัก ผลไม้ เนื้อ ปลา ฯลฯ จากชุมชนหมู่บ้านมาเป็นอาหารแก่กลุ่ม และแบ่งปันแก่ครอบครัวเพื่อนฝูง และการรวบรวมปัจจัยในรูปผ้าป่าหรือกฐินกลับไปถวายวัดหรือโรงเรียนบ้านเกิดในต่างจังหวัด หรือแม้แต่การสมทบแรงงาน เงินทอง ปัจจัยการผลิต และเวลาว่าง มาสร้างสาธารณสุขในอดีต เช่นกรณีที่นำโดยครูบาศรีวิชัย และโครงการผ้าป่าช่วยชาติของหลวงตามหาบัว ญาณสัมปันโนปัจจุบัน ซึ่งล้วนแต่เป็นการกระทำร่วมกันในรูปเศรษฐกิจชุมชนและสวัสดิการชุมชนที่มีพื้นฐานจากชุมชนหมู่บ้านชนบทไม่ได้อาจจะเป็นตัวตั้งหรือจุดใน การขับเคลื่อน กิจกรรมและกระบวนการเพาะชุมชนหมู่บ้านควบคุมหรือจัดการเองไม่ได้แต่ใช้คุณธรรมที่มีอยู่และควบคุมหรือจัดการกันเองได้และเป็นสิ่งที่มีความละเอียดลึกซึ้งกว่าวัตถุเงินทอง หรือกำไรเป็นพลังขับเคลื่อน ซึ่งระบบทุนนิยมลักษณะไม่สามารถเข้าใจได้ เพราะหากไม่สามารถจับหรือเห็นวัตถุหรือสารกับตัวจะไม่เชื่อ และตีค่าบุญกุศลเป็นวัตถุที่จับต้องได้กลับหัวกลับหางจากธรรมชาติของจิตใจมนุษย์ที่พัฒนาแล้วตามแบบชุมชนหมู่บ้านชนบท ดังนั้นจึงพบว่าเพื่อให้ได้กำไร

เป็นเงินจำนวนมากและเรื่อเศรษฐกิจแบบทุนนิยมจึงสามารถค้าขายบ้า ค้า索เกณี อาวุชເຄືອນ พີ່ຜັກປັນສາຣເຄມີ ແລະຂອງພິດກູ້ຫມາຍໄດ້ ທີ່ຈຶ່ງວິທີຂອງຊຸມຊັນຫນບທະໄມ່ທໍາ ສ່ວນທີ່ພົດສ່ວນເກີນເຖິ່ມເພຣະຄູກກຳທັນຈາກພາຍນອກແລະທໍາໃນໂຄຮສ້າງວົງວອກສ່ວນທີ່ຊຸມຊັນໜຸ່ມບ້ານຈັດກາຮ່ອງຄວບຄຸມໄມ້ໄດ້ທ່ານັ້ນ

**ສທກຣນ໌ແນວດິ່ງຫີ່ອແນວປະສານ** (ດັ່ງແສດງໃນແພນກາພທີ 25) ເກີດຈາກວັດນ໌ຮຽມກາຮົບຮຽມທີ່ບໍ່ໄດ້ຮັບຮຽມໂປ່ງໃສ ໂດຍຮຽມສ່ວນເກີນຈິງທີ່ຕີ ເຊັ່ນ ເປັນພື້ນ ພັກ ພລໄມ້ ເນື້ອ ປລາໄມ້ມີສາຣເຄມີຫີ່ອຍາໝ່າແມລັງແລະພົດຕາມຖຸກາລຈິງໆ ເສື່ອຝ້າ ຂອງໃຊ້ພົດຈາກວັດນ໌ຮຽມຫາດີ ໃລໆ ໂດຍຊຸມຊັນເຄື່ອງຂ່າຍຮະດັບທີ່ສູງກວ່າຮະດັບຊຸມຊັນໜຸ່ມບ້ານຫນບທ ເກີດຮະບວນກາຮົບຮຽມແບ່ງປັນຫີ່ອຂ່າຍສ່ວນເກີນຈິງເຫຼຸ່ນແກ່ຊຸມຊັນຂອງຄົນຫນບທທີ່ອາສຍອູ່ໃນເຂດຊຸມຊັນເມື່ອກລຸ່ມຕ່າງໆ (ເຊັ່ນກລຸ່ມກ. ກລຸ່ມ ຂ. ໃນແພນກາພ) ໄທ້ຮັດເຈນແລະມີສັກດີຕີໃນກຸນົມປັ້ງປຸງຂອງຄົນໄກທີ່ມີມາຫລາຍພັນປີ ທີ່ຈຶ່ງຫາກມີອົງຄໍຄວາມຮູ້ແລະພັດນາຮະບບ ສທກຣນ໌ແນວດິ່ງນີ້ແມ່ນປະສິບທີ່ພະຍາຍາມສາມາດມີສ່ວນເກີນຈິງເຫຼຸ່ນແກ່ລື່ອອັກຈຶ່ງສັບສົນແກ່ສ່ວນອື່ນໆຂອງສັງຄົມໄກທີ່ໄດ້ ແຕ່ວິສັຍຂອງຕົວແສດງເສົາຫຼູກຈຸ່າຊຸມຊັນແລະສວັສດີກາຮຸມຊັນຈະເຂົ້າໄມ້ໄດ້ຫີ່ອໄມ່ກະຕືອງວິກັບກັບອົຮຣມຮັ້ງແລະຖຸນນິຍມທີ່ລ້າຫລັງ ດັ່ງນັ້ນສ່ວນຂອງຮະບບຊຸມຊັນເມື່ອງທີ່ຈະໄດ້ຮັບກາຮົບຮຽມແລະຮ່ວມກິຈກຽມກັນໄດ້ອ່າຍ່າຍ່າຍຕີ່ອົຮຣມຮັ້ງແລະຖຸນນິຍມທີ່ກ້າວໜ້າ ເທົ່ານັ້ນ ດັ່ງນັ້ນຮະບບສທກຣນ໌ແນວດິ່ງຈຶ່ງເປັນກາຮົບຮຽມທີ່ເປັນພື້ນຈານຂອງສັງຄົມໃຫ້ຍາກສັກດີຕີຂອງຮະບບເສົາຫຼູກຈຸ່າຊຸມຊັນແລະສວັສດີກາຮຸມຊັນໜຸ່ມບ້ານຫນບທທີ່ເປັນພື້ນຈານຂອງສັງຄົມໃຫ້ຍາກ

ແພນກາພທີ 25 ສທກຣນ໌ແນວດິ່ງຂອງຮະບບຊຸມຊັນໜຸ່ມບ້ານຫນບທ



ระดับการร่วมกันทำหน้าที่ที่สูงกว่าชุมชนหมู่บ้านในบริบทสังคมสมัยใหม่ ซึ่งผลกระทบที่สำคัญคือจะเกิดอำนาจต่อรองให้ฝ่ายคุณธรรมความดีเป็นฝ่ายกำหนดทิศทางของสังคม ทำให้ระบบ(อธรรม)รัฐและทุนนิยม (ที่ล้าหลัง) เห็นช่องทางที่จะปรับตัวเชิงโครงสร้างมาเป็นธรรมาภิบาลและทุนนิยมที่ก้าวหน้าต่อไป และจุดคานงัดของความสำเร็จในการส่งเสริมการบริหารจัดการสหกรณ์แนวดึงระดับที่สูงกว่าระดับชุมชนหมู่บ้านต้องมีผู้นำที่มีบารมีและสมาชิกจากวงในที่เชื่อถือได้ เสียงและมีทักษะการทำงานกับระบบชุมชนเมืองมาก่อน นั้นคือเป็นการทำงานของลูกหลานคนชนบทที่เคยอยู่ในเมืองและรู้เท่าทันระบบชุมชนเมืองและ/หรือคนที่มีคุณธรรมกำกับจริงเท่านั้น เพราะหากไม่กำหนดกฎเกณฑ์เข่นนี้แล้วระบบทุนมีปัจจัยการผลิตคือเงินทุนและมีเลี้ยงมากกว่าจะเล่นแร่แปรธาตุให้ห่างจากเจตนาหมายของ คุณธรรมชุมชนหมู่บ้านชนบทได้ เช่น ที่กำลังเกิดขึ้นกับโครง การ “หนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์” ที่กิจการบางส่วนเริ่มตกเป็นของระบบทุนจากในเมือง โดย สมาชิกกลุ่มเดิมจะกลายมาเป็นเพียงลูกจ้างที่รับงานไปทำที่บ้าน เพราะชุมชนหมู่บ้านชนบทส่วนใหญ่นั้นจะไม่ค้าขายในตลาดระดับที่สูงกว่า ชุมชนหมู่บ้าน เพราะมีวิถีไม่เอากำไรมนิยมการให้มาก กว่าการรับ ตัวอย่างระบบสหกรณ์แนวดึงที่มีอาณาเขตระดับประเทศไทยคือ เครือข่ายชุมชนชาว อโศก ที่มีอยู่หลายจังหวัดและแลกเปลี่ยน ผลผลิตกันโดยใช้ระบบขนส่งของทุนนิยมให้เป็นประโยชน์ เป็นระบบสหกรณ์แนวดึงเชิงเศรษฐกิจเป็นชุมชนที่ไม่หวังผลกำไรเป็นหลัก แต่เป็นชุมชนที่มีเป้าหมายในเชิงสวัสดิการชุมชนเป็นหลัก แต่ไม่ปฏิเสธกำไร แต่ ปัจจุบันเป็นเพียงรูปแบบที่ยังไม่ได้ยกระดับให้มีประสิทธิภาพแก่สังคมมาก เพราะมีข้อจำกัดของนโยบายสาธารณะในอีกด้วย เช่น ไข้ดัดของชุมชนหมู่บ้านและไม่มีการสนับสนุนและการวิจัยเพื่อพัฒนาเรื่องนี้ยังไม่มาก่อน

\*\*\*\*\*

## บทที่ 10

### ข้อเสนอสำหรับอนาคต

เศรษฐกิจชุมชนกับสวัสดิการชุมชนหมู่บ้านชนบทที่มีตัวแสดงคือระบบชุมชนหมู่บ้านชนบท มีแบบแผนที่ชัดเจนในยุคปัจจุบัน แต่ต้องหลบไปทำหน้าที่ในโครงสร้างของในในยุคก่อน-ก็ง พึ่งรัฐและทุนมาประมาณ 120 ปี แม้นนโยบายสาธารณะหลัก คือ รัฐธรรมนูญปี 2540 มีเป้าหมายชัดเจนที่จะให้ชุมชนเป็นฐานหรือศูนย์ของการพัฒนามาได้ประมาณ 5 ปีแล้ว แต่ยังเป็นฝ่ายถูกกระทำ และมีสถานะภาพที่จำกัดอยู่เช่นเดิม แต่อย่างไรก็ยังสรุปได้ว่าเศรษฐกิจชุมชนกับสวัสดิการชุมชนมีพลวัตของศักยภาพที่ยังยืนข้ามกาลเวลาและรุ่นคนมาได้ถึงปัจจุบัน การที่มีศักยภาพอันเป็นทุนหรือภูมิคุ้มกันทางสังคมของเศรษฐกิจชุมชนและสวัสดิการชุมชนหมู่บ้านชนบท ซึ่งเป็นระบบที่เป็นที่อยู่ของคนส่วนใหญ่ในสังคม ดังนั้นหากได้รับการเข้าใจ ยอมรับ สนับสนุนและพัฒนาให้มีโครงสร้างและหน้าที่ที่ชัดเจนชัดเจน เปิดเผย เต็มศักยภาพและมีศักดิ์ศรีแล้ว ทั้งสองระบบที่อยู่คู่กันจะสามารถทำหน้าที่ร่วมกับรัฐและทุนสร้างสรรค์สุดก็ง พึ่งกันเอง-ก็ง พึ่งรัฐและทุนแบบกระจายอำนาจได้อย่างแน่นอน และจะเพียงแนวทางการพัฒนาแบบยั่งยืนเพียงแนวทางเดียวที่จะเป็นความหวังแบบ win-win Situation ในการแก้ไขวิกฤตเศรษฐกิจและสังคมของสังคมไทยปัจจุบัน และป้องกันวิกฤตอย่างถาวรในอนาคต

ผู้เขียนขอเสนอแนะแนวทางที่จะส่งเสริมศักยภาพและยั่งยืนของระบบเศรษฐกิจชุมชนและสวัสดิการชุมชนหรือเศรษฐกิจและสวัสดิการให้วิชนาณที่จำทำหน้าที่ร่วมกับเศรษฐกิจทุนนิยมและระบบสวัสดิการสังคมหลากหลาย เชิงปฏิบัติการ และเชิงการวิจัยในอนาคต ดังต่อไปนี้

#### 1. เชิงนโยบาย

โครงสร้างนโยบายสาธารณะที่เหมาะสมในการพัฒนาชุมชนชนบทแบบเป็นองค์รวมและที่มีนัยของเศรษฐกิจ สวัสดิการ วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม ฯลฯ ด้วยคุณค่าของระบบชุมชนชนบทในระบบเศรษฐกิจคู่ขนานและสวัสดิการคู่ขนาน หรือระบบเศรษฐกิจและสวัสดิการให้วิชนาณ ในสังคมบริบทใหม่ปัจจุบันและในอนาคต โดยระบบชุมชนหมู่บ้านชนบทมีฐานะเป็นอีกระบบหนึ่ง แม้จะเป็นหน่วยการบริหารหรือปกครองที่เล็กที่สุดในระบบรัฐและทุนแบบกระจายอำนาจ แล้วเป็นจุดภาคและมีจำนวนชุมชนอยู่ต่ำๆ มากและหลากหลายเป็นองค์ประกอบ ได้แก่ ชุมชนครอบครัว ชุมชนเครือญาติ ชุมชนเพื่อนบ้าน ชุมชนเพื่อนฝูง ชุมชนกลุ่มสนใจหรือกลุ่มผลประโยชน์ต่างๆ รวมถึงบางส่วนของชุมชนเครือข่ายทั้งกับชุมชนชนบทด้วยกันและกับระบบชุมชนเมือง ดังนั้น นโยบายสาธารณะแห่งอนาคต จึงต้องให้ความเสมอภาค เข้าใจธรรมชาติทั้งทางกายภาพและจิตวิญญาณแห่งการพึ่งกันเอง ความเอื้ออาทร และมีอัตตลักษณ์ของระบบชุมชนหมู่บ้านชนบท และยอมรับศักดิ์ศรีในการให้สิทธิที่จะพัฒนาระบบทองตนให้มั่นคงยั่งยืนร่วมดับรัฐและทุนสืบไป

กิจกรรม ต้องให้สิทธิชุมชนในการสร้าง รับ ประยุกต์ หรือปฏิเสธ และประเมินผล

กิจกรรมตามนโยบายสาธารณะหรือโครงการพัฒนาบางเรื่องได้ อันเป็นการแสดงถึงการคำนึงถึงภูมิคุ้มกันหรือทุนทางสังคม (Social Capital) เดิมที่ชุมชนมีอยู่จริง และต้องยอมรับความจริงว่า นโยบายสาธารณะของรัฐและทุนหนึ่ง ๆ ไม่สามารถนำไปปฏิบัติได้ในทุกชุมชนหมู่บ้านอีกด้วยไป เพราะชุมชนมีส่วนเหลือหรือส่วนเกินจริงของตนที่หลากหลาย และส่วนใหญ่สามารถจัดและรับสวัสดิการชุมชนแบบพึ่งกันเองงวในเป็นพื้นฐานได้ โดยเฉพาะชุมชนหมู่บ้านที่เข้มแข็งแล้ว ซึ่งน่าจะส่งเสริมกิจกรรมให้มีบทบาทเป็นผู้นำหรือพี่เลี้ยงแก่ชุมชนอื่น ๆ ตามกระบวนการของชุมชนชนบท ด้วยกันเอง โดยการเพิ่มกฎเกณฑ์ที่ทำโดยผู้นำกลุ่มอยู่ต่าง ๆ สามารถถูกสนับสนุนจากชุมชนหมู่บ้านให้เป็นผู้นำที่เป็นทางการในองค์กรบริหารส่วนตำบล (อบต.) (ที่ต้องปรับปรุง) หรือชุมชนเครือข่ายที่ไม่เป็นทางการในระดับสูงกว่าชุมชนหมู่บ้านให้มากขึ้น

**ยุทธศาสตร์ การทำงานเปลี่ยนจากนโยบายสาธารณะและโครงการพัฒนาชุมชนชนบทที่มีข้อสมมติว่าชุมชนชนบทมีศักยภาพและความสามารถของชุมชนหมู่บ้านเท่ากัน และอยู่ที่ศูนย์หรือกำลังขาดหรือมีปัญหาเท่านั้น มาเป็นเชือว่างชุมชนหมู่บ้านมีศักยภาพและความสามารถของตนที่เหลือล้น โดยเฉพาะวงใน แม้มีมากน้อยต่างกันบ้างบางภาคและเทศ และน่าจะเน้นตรงที่ความหลากหลาย (เพราะหากมีแต่ปัญหาจริงแล้วชุมชนหมู่บ้านก็คงวุ่นวายและล่มสลายไม่เหลือชากระหึ่นแล้ว) การมองชุมชนตามธรรมชาติแห่งความเป็นจริงบนยุทธศาสตร์การใช้ชุมชนเป็นฐาน และเปิดโอกาสให้ระบบชุมชนหมู่บ้านเกิดการจัดการทรัพยากรธรรมชาติในระบบนิเวศน์ที่จัดการเองได้มาใช้ร่วมกับทัพยากรที่เคยได้รับการสนับสนุนจากรัฐและทุนไปแล้วทั้งที่ใช้ได้คุ้มค่าและที่ยังไม่ได้ใช้กลับมาเป็นฐานและใช้ร่วมกับทรัพยากรในนโยบายสาธารณะใหม่ และแก้ไขการขัดกันของกฎระเบียบในนโยบายแบบเดียวกันแต่จากหลายหน่วยงาน เช่น กองทุนต่าง ๆ เป็นต้น นอกจากนี้ต้องยอมรับความจริงว่าในระบบชุมชนเองก็มีส่วนไม่ดี ที่ทำอะไรนอกกรอบของความเป็นระบบชุมชน ซึ่งต้องสนับสนุนให้โครงสร้างของระบบสวัสดิการด้านอนุเคราะห์ชุมชนวงในให้ทำหน้าที่จัดปัดเป่าอย่างเต็มที่ก่อน**

**รูปแบบและวิธีการทำงาน ปรับจากการสนับสนุนชุมชนที่เป้าหมายอยู่ที่กลุ่มอยู่ ๆ เพียงบางกลุ่ม (ที่นิยามว่าคือชุมชนหมู่บ้าน) และที่ละกลุ่มแบบไม่เห็นความสัมพันธ์เชื่อมโยงกับกลุ่มอื่น ๆ ไม่ต่อเนื่อง และการใช้เงินทุนเข้าไปเป็นสื่อกลางในการจัดการเป็นหลักมาเป็นการใช้การบริหารแบบองค์รวมและบูรณาการผ่านคณะกรรมการที่ปรึกษาภายในชุมชนและสภาพผู้นำที่ให้สิ่งแวดล้อมชุมชนอยู่จัดการ จัดลำดับความสำคัญ จัดความถี่ของกิจกรรมเองอย่างเห็นความสมดุลทั้งระบบชุมชนหมู่บ้าน และใช้การสื่อสารและสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มต่าง ๆ ในแนวราบหลายทิศ เพื่อให้เกิดพลังต่อรองในแนวตั้งขึ้นร่วมกับธรรมรัฐและทุนนิยมก้าวหน้าที่จะสามารถยอมรับ ปฏิเสธ หรือต่อรองความยุติธรรม และร่วมมือกันกับนโยบายสาธารณะของรัฐและทุนภายใต้ในฐานะปัจจัยที่ชุมชนมีส่วนจัดการได้ เป็นชุมชนระดับจุลภาคจำนวนมากมายที่เป็นฐานรากของสังคมที่มีทิศทางและรูปแบบวิธีการเข้ามามีส่วนร่วมทำงานพัฒนาสังคมที่ไม่ขัดอยังกับระบบมหาด เพราะเป็นระดับชุมชนหมู่บ้านที่ไม่ใช่มีทาง**

รวมตัวเป็นหภาคของชุมชนชนบทที่มีโครงสร้างเชิงการเมือง แต่เป็นโครงสร้างของเศรษฐกิจชุมชน หรือเศรษฐกิจศีลธรรม จึงไม่เคยทิพรกรรมเมืองของสามัญชนมาก่อนในประเทศไทย

### **บทบาทของรัฐและเจ้าหน้าที่ มี 2 บทบาท คือ**

1. บทบาทการสนับสนุนจุดแข็งของระบบราชการของรัฐ เช่น การสนับสนุนและส่งเสริมการวิจัยชุมชนแบบองค์รวมแก่นักวิชาการ เช่น รูปแบบของการวิจัยสหวิทยาการ การวิจัยโดยชุมชนของลูกหลานเชื้อชาติหมู่บ้านจริงในรูปประชาคมหรือสถาบันเพื่อให้เกิดการร่วมกันพัฒนาองค์ความรู้ เกี่ยวกับชุมชนพื้นฐานให้เป็นระบบมากที่สุด และศึกษารายละเอียดการทำงานที่เหมาะสมที่เป็นรูปธรรมในแต่ต่างๆ เช่น การปฏิรูประบบราชการ ระบบกฎหมาย การประชาสัมพันธ์แนวคิดทางศาสนาของครุฑัสด์ การส่งเสริมนโยบายแก้วิกฤติเฉพาะหน้าที่ทำอยู่ให้เป็นการเตรียมความพร้อมเข้าสู่กระบวนการทัศน์ใหม่ของการเป็นธรรมาธิราชและทุนนิยมก้าวหน้าในอนาคต พร้อมกับการนิยามและทำงานสนับสนุนชุมชนให้สอดคล้องกับความเป็นจริงและแบบมีความเชื่อมโยงเกี่ยวข้องกันในชุมชนหมู่บ้านและระบบสวัสดิการชุมชนชนบทในฐานะที่ปรึกษาชุมชนที่มาจากภายนอก ภายใต้โครงสร้างระบบสวัสดิการคู่ขนานและเศรษฐกิจคู่ขนาน

2. บทบาทการลดภาระหน้าที่ที่ขัดขวางการพัฒนาการพึ่งกันเองของชุมชนหมู่บ้านชนบท เช่น การทำงานของเจ้าหน้าที่ที่ประจำในชุมชนชนบท เช่น โรงเรียน สถานีอนามัย ป่าไม้ ตำราป้อมยาม เป็นต้น โดยโอนบทบาทภาระหน้าที่ให้เป็นบทบาทของเจ้าหน้าที่ อบต.และชุมชนระดับต่างๆ ในชุมชนหมู่บ้าน โดยเริ่มจากชุมชนที่มีระบบตัวแทนตามระบบคุณธรรมต้องการเสียสละมาทำงานเพื่อชุมชนตำบล/หมู่บ้านอย่างจริงใจ โดยในช่วงแรกอาจประนีประนอมโดยการจัดข้าราชการที่เป็นคนในชุมชนจริงๆ ไปทำงานในชุมชนบ้านเกิดในนามหน่วยราชการที่มีสถานที่อยู่แล้วก่อน

### **2. เชิงการปฏิบัติงาน :**

#### **1. การนิยามชุมชน**

รัฐและเจ้าหน้าที่ของรัฐนิยามคำว่า “ชุมชน” ว่าหมายถึง หมู่บ้านที่มีผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้นำสูงสุดตามความหมายเชิงการปกครองแบบอำนาจนิยม และคำว่า “ชาวบ้าน” ที่มีนัยว่าปัจเจกชนหลายๆ คนมาร่วมกันอยู่ในหมู่บ้าน เป็นนิยามที่ทำให้ไม่เห็นองค์ประกอบที่เป็นองค์รวมของระบบชุมชนหมู่บ้านที่มีพื้นฐานมาจากกระบวนการรวมตัวของชุมชนครอบครัวและชุมชนเครือญาติวงใน การนิยามคำว่า “การใช้ชุมชนเป็นฐานของการพัฒนา” ในการทำหนدنนโยบายสาธารณะของแต่ละหน่วยงานและชุมชนไม่ตรงกันและเป็นมุ่งมองคนนอกหรือมองนอกที่เห็นเพียงว่าจะทำโครงการหรือกิจกรรมพื้นที่ของชุมชนชนบทก็ถือว่าเป็นการใช้ชุมชนเป็นฐาน ซึ่งแตกต่างจากวงในของชุมชนหมู่บ้านมีดังนี้ดังที่ถูกต้อง คือ เห็นคุณค่าของการพึ่งกันเอง สิทธิชุมชน ใช้ภูมิปัญญาของชุมชนชนบท เป็นอีกรูปแบบหนึ่ง และมีศักยภาพเพียงพอจะทำหน้าที่ในระบบเศรษฐกิจคู่ขนานและระบบสวัสดิการคู่ขนานในทุกระดับ และการนิยามคำว่าชุมชนเข้มแข็งที่วัดจากผู้นำชุมชนในวงนอกหรือนิยามว่า คือองค์กรชุมชนหมู่บ้านเป็นหลักนั้นไม่ถูกต้อง เพราะไม่มองชุมชนแบบองค์รวมทั้งระบบจึงไม่เห็นโครง

สร้าง-หน้าที่ว่างในที่เป็นแก่นแท้ของระบบชุมชนหมู่บ้าน ระบบเศรษฐกิจชุมชน และระบบสวัสดิการชุมชนหมู่บ้านชนบทที่คงอยู่ มีศักยภาพ ยั่งยืน และเป็นความหวังของชุมชนชนบทและสังคม ได้มารอด แม้ในยุคกึ่งพึ่งกันเอง-กึ่งพึ่งรัฐและทุนจะทำหน้าที่ประมาณครึ่งเดียวในโครงสร้างของนิติบัตร

## 2. การพัฒนาจิตวิญญาณชุมชน

ในสังคมบริบทใหม่ที่มีจำนวนครอบครัวและกลุ่มย่อยเพิ่มจำนวนมากขึ้น และสภาพแวดล้อมภายนอกทั้งที่จัดการได้และจัดการโดยตรงไม่ได้เปลี่ยนแปลงไปมาก และเกิดปัญหา และปัญหาของปัญหาใหม่ๆ ที่ซับซ้อนมากขึ้นและมีคุณภาพต่างไปจากอดีตมาก การประยุกต์ใช้ทฤษฎีของพุทธศาสนาที่เป็นรากของจิตวิญญาณแห่งเศรษฐกิจชุมชนและสวัสดิการชุมชนโดยตรงเหมือนเมื่อ 2,500 ปีที่ผ่านมาจะไม่เกิดผลในทางปฏิบัติเท่าที่ควร หรือยังไม่บรรลุเป้าหมายก็จะตกไปเป็นเหี้ยของภาระทำให้ระบบอำนาจนิยมที่มีต่อระบบคุณธรรมหรือระบบธรรมาภิบาลนิยมหรือมนุษยนิยมในชุมชนหมู่บ้านชนบท เช่น การส่งเสริมพุทธศาสนาที่สัญญาลักษณ์ โดยสร้างพระพุทธรูปหน้าเสาธงในโรงเรียนในชุมชนชนบท หรือใช้วัดของชุมชนหมู่บ้านเป็นสถานที่ท่องเที่ยว จึงควรมีสถาบันกลางของชาวสหัสันดิ์ทำหน้าที่เป็นตัวแสดงตรวจสอบ และเน้นทำงานเชิงรุกในการส่งเสริมระบบเศรษฐกิจชุมชนและสวัสดิการชุมชนเป็นขั้วที่ชัดเจนตามหลักคำสอนของพุทธศาสนาวัฒนธรรมและประเพณีในทุกระดับ โดยวัดจากการรู้จักประมาณในดำเนินชีวิตและมุ่งสร้างสรรค์ชุมชนหมู่บ้านชนบทด้วยความบริสุทธิ์จากจิตวิญญาณแห่งพุทธศาสนาบนวิถีการดำเนินชีวิตระดับอุบัติคุณธรรม ขั้นต้น ที่อยู่ระหว่างที่ยึดถือวัตถุนิยมสุดโต่งระบบชุมชนเมืองกับระบบพุทธศาสนาเข้มข้นที่ยึดถือคุณธรรมนิยมสุดโต่งเช่นระบบชุมชนพะสังฟ์ (เช่นพระวัดป่า) ให้มาร่วมกันได้บนโครงสร้างกึ่งคุณธรรม-กึ่งทำมาหากินที่จะทำหน้าที่ 1) เตรียมชาวสหัสันดิ์ให้เข้าสู่ระบบชุมชนหมู่บ้านชนบทด้วยความรู้ที่สมบูรณ์เพื่อการหลุดพ้นหรือการเข้าหาสังคมตามหลักคำสอนของศาสนาต่อไป หรือ 2) ทำหน้าที่ในการพัฒนาชุมชนย่อยในชนบทหรือชุมชนทุนนิยมในเมืองให้ทันกับโลกทุนนิยมภายนอกอย่างมีคุณธรรมกำกับจนสามารถสถาปนาทุนนิยมก้าวหน้าได้ต่อไป

## 3. เป้าหมายการพัฒนาการบริหารชุมชนชนบท

การอาศัยพื้นฐานของระบบชุมชน เศรษฐกิจชุมชน และสวัสดิการชุมชนหมู่บ้านชนบท ซึ่งเป็นระบบของสังคมสามัญชนส่วนใหญ่ของประเทศไทยที่จะร่วมกันพัฒนาสังคมในระบบเศรษฐกิจคู่ขนานและสวัสดิการคู่ขนาน เป็นกระบวนการตามโครงสร้างที่จะทำหน้าที่สร้างสรรค์ พัฒนาและสนับสนุนระบบสวัสดิการชุมชนหมู่บ้านชนบทด้านการบริหารชุมชนหมู่บ้านที่มีเป้าหมาย 2 ประเด็นหลัก คือ

1. การให้ความสำคัญกับการพัฒนาปัญญาของชุมชนหรือชุมชนแห่งการเรียนรู้ และพัฒนาองค์ประกอบแบบเป็นองค์รวมที่เกี่ยวข้องกันอยู่ตามหลัก ไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ ปัญญา และหลักธรรมอื่นๆ ตามแบบของวิถีชีวิตริมราวาส ไม่ใช่เน้นความรู้ที่ต้องตามทฤษฎีของสังคมภายนอก ดังที่ครูบาศรีวิชัยเคยกล่าวเมื่อตอนรัฐแบบรวมอำนาจบังคับให้คณะสังฆล้านนาไทย ซึ่งมีประวัติศาสตร์เก่าแก่และมีภาษาพูดภาษาเขียนเป็นของตนเองมายาวนานกว่าไว้ว่า “ต่างหนู หนู

ไตร ต่างไห่น\* ไหนเดิน ยีตไฝชอยมัน แตนกันบ่ไได” (หมายความว่า วิถีชีวิตของแต่ละชุมชนมีธรรมชาติ ต่างกัน วิถีของชุมชนหนึ่งก็หมายความกับชุมชนนั้นๆ จะตัดแทนของชุมชนอื่นไม่ได้ เหมือนเห็นที่มีวิถี ขอบไต่บนตันไม้จะมาบังคับให้มาเดินบนดินเหมือนไหนไม่ได้ แม้เป็นสัตว์ตระกูลหนูเหมือนกัน)

2. เป้าหมายหลัก คือ การสร้างเงื่อนไขเพื่อส่งเสริมให้ภูมิปัญญาของชุมชนในฐานะ อาริยบุคคลขั้นต้นได้มีโอกาสเป็นผู้นำในการบริหารชุมชนหมู่บ้านชนบทในทุกระดับตามโครงสร้าง การบริหารแบบกึ่งพึ่งกันเอง-กึ่งพัฒนา ตามหลักประชาธิปไตยพื้นฐานในฐานะเพื่อร่วมเกิด แก่ เจ็บ ตายในบริบทสังคมสมัยใหม่ในปัจจุบันและอนาคต

#### 4. บุคคลเป้าหมายที่จะมีส่วนร่วมในโครงสร้างส่วนพัฒนาในอนาคต

บรรดาเยาวชนลูกหลานของชุมชนชนบทที่เข้ามาศึกษาในระบบชุมชนเมืองที่จะเป็น เป้าหมายที่จะมาทำหน้าที่ในโครงสร้างส่วนพัฒนาหรือที่ปรึกษาที่เป็นคนในชุมชน ต้องได้รับ การเตรียมพร้อมจากหน่วยงานหรือสถาบันที่เป็นธรรมาธิปไตยที่มีภารกิจที่แทรกอยู่ในบางกอง บางฝ่าย ของกระทรวงพัฒนาสังคมฯ สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน การพัฒนาชุมชน การส่งเสริมการ เกษตร การอนามัย สำนักงานการประสานศึกษาแห่งชาติ การการศึกษาอกโรงเรียน การส่งเสริม อุตสาหกรรม สำนักกองทุนสนับสนุนทุนวิจัย (สกอ.) สถาบันราชภัฏ และมหาวิทยาลัย เป็นต้น ซึ่งรัฐ ต้องมีองค์กรใดองค์กรหนึ่งเป็นองค์กรกลางเป็นโครงสร้างเพื่อทำหน้าที่รับผิดชอบในรูปกระบวนการ การสร้างและพัฒนาประชาคมบัณฑิตอาสาสมัครเพื่อพัฒนาชุมชนหมู่บ้านชนบท ซึ่งเป็นหลักสูตรนอก เวลาเรียน (แบบแยกส่วนตามระบบการศึกษาแบบเมือง) หรือหากสามารถเปิดเป็นหลักสูตรพัฒนา ชุมชนหรือพัฒนาสังคมสัมมที่ใช้ชุมชนเป็นฐานจริงได้ก็จะยิ่งดี เพียงขอให้สามารถบรรลุเป้าหมาย เพื่อการออกไปรับใช้ระบบชุมชนชนบทบ้านเกิดตั้งแต่เรียนอยู่และในอนาคตจริงและมีความสามารถ โดยร่วมกันทั้งฝ่ายชุมชนชนบทด้วยมารวบรวมร่วมทำงานกับชุมชนท้องถิ่นของตน ตามวิถีที่เป็นจริงตามความสมัครใจ รวมถึงการเปิดโอกาสให้ชุมชนเองคัดเลือกบุตรหลานที่มีคุณ สมบัติเหมาะสมจะกลับไปทำงานในชุมชนหมู่บ้านตนเองเข้ามาศึกษาในหลักสูตรดังกล่าวหรือหลัก สูตรอื่นๆ ที่เป็นความจำเป็นตามแผนชุมชนของชุมชนหมู่บ้านจริงๆ ซึ่งระบบราชการอาจสร้างตัวชี้ วัดการกลับไปอยู่ในชุมชนจากเยาวชนที่กลับไปในชุมชนจริงก่อนหน้านี้ และหากบางคนสามารถ พัฒนาตนเองทำงานได้ในระดับสูงกว่าชุมชนหมู่บ้านหรือชุมชนเครือข่ายก็ส่งเสริมอีกรอบหนึ่งต่อไป

#### 5. สวัสดิการชุมชนชนบทพื้นฐานทางกายภาพที่สำคัญ

ในยุคที่ชุมชนตั้งหลักแหล่งถาวรสั่งนี้ สวัสดิการพื้นฐานที่สำคัญคือตัวบ้าน และ กรรมสิทธิ์ในที่ดิน ทั้งสองมีความสำคัญแต่ถูกมองข้ามจากระบบสวัสดิการสังคมของรัฐและทุน เนื่องจาก ติดขัดกับผลประโยชน์ทางอ้อมหรืออกกฎหมายที่จะได้รับจากช่องว่างนี้ โดยเฉพาะประเด็นที่รัฐ ออกกฎหมายป้าไม้และที่ดินไปจำกัดสิทธิของชุมชนหมู่บ้านในการใช้สักภัยภาพของระบบชุมชน

\* สัตว์จำพวกหนูแต่มีนิสัยอยู่ตามต้นไม้ ขณะที่หนูชอบเดินตามพื้นดิน

ระบบเศรษฐกิจชุมชนและสวัสดิการชุมชนหมู่บ้านชนบทที่จะไปจัดการและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติในชุมชน (แบบเป็นสิ่งแวดล้อมภายนอกที่ชุมชนมีศักยภาพในการจัดการได้ดีกว่าผู้อื่นๆ เพราะเลือกเป็นที่ตั้งชุมชนเพระเห็นคุณค่าในมาตลอด) ให้เกิดประโยชน์แก่ทั้งชุมชนและสังคมไทยโดยรวม โดยการปรับปรุงรายละเอียดของกฎหมายที่มีอยู่ให้มาเป็นกฎหมายเพื่อการส่งเสริมสนับสนุนให้เกิดการสร้างสรรค์แทนการป้องกันการทำผิด (จริงๆไม่เคยป้องกันแก้ไขได้) และสร้างพันธะสัญญาระหว่างชุมชนหมู่บ้านกับรัฐว่าหากดูแลแล้วต้องให้ได้ประโยชน์แก่ชุมชนหมู่บ้านและแก่สังคมที่ยุติธรรม เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่ทุกฝ่ายในยุคที่มีจำนวนครอบครัวมากและทรัพยากรธรรมชาติเหลือน้อย

## 6. กิจกรรมในรูปชุมชน

กิจกรรมสนับสนุนการพัฒนาชุมชน เศรษฐกิจชุมชน และสวัสดิการชุมชนหมู่บ้านชนบท ต้องเป็นกิจกรรมที่พัฒนาในองค์รวมทั้งระบบ ภายใต้ระบบบริหารแบบกึ่งพึ่งกันเอง-กึ่งพัฒนาของชุมชน และมีเป้าหมายสูงสุดที่ทำให้ชุมชนชนบทพึ่งกันเองได้จากพื้นฐานของในบริบทสังคมสมัยใหม่ในอนาคต ที่จำเป็นต้องจัดกิจกรรมร่วมกันระหว่างเศรษฐกิจสังคมและสวัสดิการสังคมระดับมหภาค เพื่อเป็นหลักประกันแห่งความเป็นจริงแบบ **Win Win Solution** คือ การสนับสนุนกิจกรรมตามนโยบายสาธารณะที่ยอมรับระบบเศรษฐกิจคู่ขนานและสวัสดิการคู่ขนาน และต้องเป็นการมีส่วนร่วมของชุมชนที่สูงกว่าระดับครอบครัวขึ้นไป เพราะระบบเศรษฐกิจชุมชนและสวัสดิการชุมชนครอบครัวในชนบทโดยเฉพาะในนั้น ไม่มีวัตถุประสงค์และคุณสมบัติแห่งการทำธุรกิจเพื่อกำไรแบบทุนนิยมโดยสิ้นเชิง ซึ่งหากยังฝืนทำจะเป็นการทำลายพื้นฐานของสังคม ซึ่งจะทำให้เกิดปัญหาสังคมอีนๆตามมา เช่น ครอบครัวแตกแยก ความรุนแรงในครอบครัว การเป็นหนี้สินที่แก้ไม่ได้เป็นดัน

## 3. ข้อเสนอเชิงการวิจัย

- การวิจัยชุมชนที่ที่เน้นศึกษาที่สภาพปัญหาและสาเหตุของปัญหาซึ่งผุ่งไปที่ปัจจัยภายนอกโดยไม่แบ่งว่ามีอยู่ 2 ส่วน คือปัจจัยภายนอกที่จัดการได้กับที่จัดการเองไม่ได้ และไม่สนใจปัจจัยภายใน เช่น จำนวนสมาชิก รุ่นคนในระบบชุมชนที่เปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นในช่วงประมาณ 70 ปีที่ผ่านมาแล้ววิจารณ์ว่าชุมชนเปลี่ยนแปลงไปมากหรือล้มละลายแล้ว เป็นข้อสรุปที่ผิดพลาด เช่น พบร่องน้ำหมู่บ้านอยพเข้าเมืองมากขึ้น เพราะดูแลจำนวนคนเข้าเมืองโดยไม่พิจารณาว่าสัดส่วนฐานประชากรและครอบครัวก็เพิ่มมากขึ้นด้วย ซึ่งพบว่าสัดส่วนไม่ค่อยเปลี่ยนในชุมชนชนบทที่ห่างไกลและเป็นกาอพยพของรายบุคคลที่เป็นสมาชิกบางครอบครัวหรือกลุ่มคนที่เคยมีประสบการณ์ในเมืองมาก่อนเป็นส่วนใหญ่ หาใช้ขอพหั้งหมู่บ้าน หรือทั้งตระกูล (ยกเว้นถูกกว่าด้วยตัวเองในสมัยก่อน) แต่การอพยพหั้งหมู่บ้านเป็นปรากฏการอพยพระหว่างชุมชนชนบทด้วยกันเป็นหลัก

- การศึกษาชุมชนหมู่บ้าน เศรษฐกิจชุมชน สวัสดิการชุมชนมักตัดตอน ณ ช่วงเวลาในปัจจุบัน จึงขาดมิติประวัติศาสตร์ เพราะประวัติศาสตร์ก่อนเข้าสู่ยุคกึ่งพึ่งกันเอง-กึ่งพึ่งรัฐและ

ทุนเมื่อประมาณ 125 ปีขึ้นไปและย้อนกลับมาถึงปัจจุบันจะทำให้เข้าใจเป็นพื้นฐานของระบบชุมชนที่ผลิตมาถึงปัจจุบันได้ และหากศึกษาเชิงผลิตของโครงสร้าง-หน้าที่แล้วจะเห็นภาพกระบวนการเปลี่ยนแปลงได้ดีขึ้นว่าพื้นฐานของเศรษฐกิจชุมชนและสวัสดิการชุมชนปัจจุบันมาจากเศรษฐกิจแบบยังชีพและเริ่มเปลี่ยนแปลงเป็น 2 แบบผสมผสานกันประมาณ 125 ปี ที่ผ่านมาแค่นั้น

3. หน่วยในการวิจัยระบบเศรษฐกิจชุมชนและสวัสดิการชุมชนชนบทที่เอกสารบบชุมชนหมู่บ้านชนบททั้งหมู่บ้านเป็นหน่วยศึกษา โดยศึกษารายละเอียดขององค์ประกอบต่างๆ ของชุมชนอยู่ที่อยู่ภายในและภายนอกทั้งที่ชุมชนหมู่บ้านจัดการเอง ได้และจัดการเองได้ครบ จะเป็นการศึกษาแบบเป็นองค์รวมและเห็นการบูรณาการการกันขององค์ประกอบต่างๆ บนเงื่อนไขของการดำรงอยู่ เป็นระบบชุมชนหมู่บ้านชนบท นอกจากนี้ระบบชุมชนหมู่บ้านเป็นหน่วยทางการปกครองหรือหน่วยนโยบายการพัฒนาของรัฐ จะทำให้สามารถเสนอแนะด้านนโยบายได้ถูกต้องกว่าการศึกษาแค่ 1 กลุ่มย่อยในชุมชนหมู่บ้าน แล้วเสนอแนะนโยบายแก่ชุมชนหมู่บ้านจะไม่ถูกต้อง

4. การศึกษาที่ไม่ใช้ชุมชนเป็นฐานของการพิจารณาจะไม่เห็นระบบชุมชนว่าเป็นอีกระบบหนึ่งที่คุ้นเคยมากับระบบรัฐและทุนแบบชุมชนเมือง และจะได้ข้อสรุปที่เข้าหาแนวความคิดแบบเหมารวมที่ยอมรับอิทธิพล Centralization หรือ Globalization ที่เห็นว่าชุมชนชนบทเป็นส่วนขยายของสังคมไทยที่มีศูนย์กลางอยู่ที่กรุงเทพฯ และไทยเป็นขยายของสังคมโลกภายใต้ระบบมหภาคที่มีศูนย์กลางโลกอยู่ที่ประเทศตะวันตก ซึ่งขัดแย้งกับข้อเท็จจริงที่พบในสังคมไทยมีแบบแผนที่คล้ายกับที่มีอยู่ในหลายประเทศแถบเอเชียและยุโรปตะวันออกที่มีระบบเศรษฐกิจชุมชน สวัสดิการชุมชน และระบบชุมชนหมู่บ้านชนบทที่เป็นอัตลักษณ์ที่แม้จะแตกต่างไปจากรัฐและทุน แต่อยู่ร่วมกันได้ และจะดำรงอยู่ได้แบบไม่หวือหวาไปสู่อนาคตในบริบทสังคมใหม่ได้แน่นอน

5. การวิจัยเกี่ยวกับชุมชน ระบบชุมชนชนบท ระบบเศรษฐกิจชุมชน และระบบสวัสดิการชุมชนชนบท ต้องปรับปรุงคำนิยามให้ครอบคลุมองค์ประกอบชุมชนอยู่ที่มีอยู่ในระบบชุมชนหมู่บ้านชนบท และเห็นความสัมพันธ์เชื่อมโยงของชุมชนทุกระดับและทุกประเภทว่ามีพื้นฐานมาจากชุมชนครอบครัว โดยชุมชนครอบครัวก่อเกิดเมื่อมีการแต่งงานและดำเนินชีวิตร่วมกันและร่วมกับครอบครัวเดิมอย่างสมดุลและสร้างสรรค์ และร่วมกันจัดและรับสวัสดิการชุมชนประเภทบริการชุมชนเข้าสู่กระบวนการผลิตในระบบเศรษฐกิจชุมชนและนำผลผลิตมาเจ้าจ่ายและบริโภคในระบบสวัสดิการชุมชนด้านประกันชุมชนและอนุเคราะห์ชุมชนอย่างต่อเนื่องเป็นวัฏจักรในหลายระดับ และหลายมิติภายใต้ระบบชุมชนหมู่บ้านชนบทที่ครอบครัวนั้นสังกัด จนกว่าจะสิ้นสุดวงจรชีวิตครอบครัวไปเมื่อพ่อแม่ตายและ/หรือสมาชิกรุ่นลูกแต่งงานออกไป และปัจจุบันระบบชุมชนครอบครัวชนบทมีกิจกรรมกึ่งพึ่งกันเอง-กึ่งพัฒนาแบบเมืองมากขึ้น แต่ระบบครอบครัวยังคงยั่งยืนมาถึงปัจจุบัน ยังไม่มีครอบครัวไหนยอมให้สมาชิกแยกตัวออกไปอยู่แบบปัจเจกชนโดยสิ้นเชิง

สรุปแล้วปัจจุบันสังคมไทยระดับมหภาคมีผลิตมาถึงช่วงที่มีชุมชนของคนที่มีจิตวิญญาณที่ยึดถือวัฒนธรรมความโลกไร้คุณธรรมเป็นส่วนใหญ่ได้ครอบครองอำนาจรัฐ แต่สังคมไทยจะดำรงอยู่ต่อไปอย่างยั่งยืนได้ต้องอาศัยส่วนดีที่เป็นพื้นฐานของสังคมที่มีมาก่อนเข้ามา มีส่วนร่วมถ่วงดุล และกำหนดนโยบายสาธารณะเพื่อสนับสนุนส่วนที่ดีให้เข้มแข็งมาเป็นทางเลือกส่วนที่มีคุณธรรมใน

สังคม ซึ่งระบบเศรษฐกิจชุมชนและสวัสดิการชุมชนหมู่บ้านที่มีมากมายกระจายอยู่ทั่วประเทศไทย เท่านั้นที่จะเป็นโครงสร้างและเงื่อนไขในการทำหน้าที่สร้างสรรค์ส่วนที่มีคุณธรรมเหล่านี้ขึ้นมาได้ ดังนั้นจึงเป็นความหวังของการคงอยู่ของสังคมไทยโดยรวมในอนาคต เพราะระบบเศรษฐกิจชุมชนและสวัสดิการชุมชนหมู่บ้านชนบทเป็นโครงสร้างแห่งธรรมาภิสังคมหรือสังคมสันติประชาธิรัม (Utopia) อันเป็นคำตอบที่เป็นรูปธรรมของยุคหลังความทันสมัย (**Post modernization**) ที่เกิดจากพลังและการทำหน้าที่ของระบบระดับชุมชนหมู่บ้านที่มีศักยภาพในการเข้ามามีส่วนร่วมในการถักทอเศรษฐกิจและสวัสดิการให้กับชุมชนในระดับที่สูงขึ้นไปได้ทุกระดับ กล่าวคือ จากระดับชุมชนหมู่บ้านชนบทจะสามารถนำส่วนเกินจริงที่ประกอบด้วยคุณธรรมของสถาปัตยกรรมที่เป็นส่วนหนึ่งของระบบเศรษฐกิจและสวัสดิการให้กับชุมชนแห่งชาติและระดับนานาชาติ ดังตัวอย่างที่มีมากมายกระจายอยู่ทั่วประเทศไทย เช่น กรณีที่นำโดยผู้นำเชิงบารมีอย่างครูบาศรีวิชัยในอดีต หรือกรณีของที่นำโดยหลวงตามหาบัว ญาณสัมปันโน หลวงพ่อคุณ หลวงพ่อนาน พะพยอม สมณะโพธิรักษ์ พ่อประยงค์ รณรงค์ หรือของชุมชนเครือข่ายที่สูงกว่าระดับชุมชนหมู่บ้าน เช่น ชุมชนเมืองฝ่าย ชุมชนลุ่มน้ำ ชุมชนหัววัด ชุมชนเครือญาติ ชุมชนนับถือผู้มีบุญ และชุมชนเชิงประเภทต่างๆ เป็นต้น ในปัจจุบัน

จึงจำเป็นที่ทุกฝ่ายต้องศึกษาหากันแท้ของจุดค่านองค์นี้ให้ชัดเจนเพียงพอที่จะนำไปประพฤติปฏิบัติในวัฒนธรรมการบริหารแบบกึ่งพึ่งกันเอง-กึ่งพัฒนาของชุมชนหมู่บ้าน/ตำบล และแนวคิดเศรษฐกิจชุมชนระดับสูงกว่าชุมชนหมู่บ้านในรูปสหกรณ์แนวตั้งทั้งในเชิงนโยบายปฏิบัติงาน และวิจัย เพื่อเตรียมพร้อมสำหรับการเป็นผู้นำองค์ความรู้แห่งคุณธรรมในเอเชียในอนาคตที่เอเชียจะเป็นศูนย์กลางของโลกในปลายศตวรรษนี้ ด้วยการใช้อำนาจของคุณธรรมเป็นฐานจากความร่วมมือกัน เอื้ออาทรที่เข้มข้น และก้าวข้ามเพื่อนร่วมโลกของเรารที่ตอกทุกขีดจำกัดเพื่อขาดสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจชุมชนและสวัสดิการชุมชนหมู่บ้านชนบทที่มีแต่ความร่วมมือและช่วยเหลือกันในทุกระดับ “ไม่ใช่การแข่งขันและเอาเปรียบกัน” นอกจากจะมีนโยบายสาธารณะที่ถูกต้องแล้ว ยังต้องการศึกษา อธิบาย พัฒนา ทดลอง และสะสมประสบการณ์จากการนำนโยบายสาธารณะแห่งอนาคตที่มีพื้นฐานของคุณธรรมไปปฏิบัติและเน้นใช้ชุมชนเป็นฐานของการพัฒนาให้บรรลุเป้าหมายของรัฐธรรมนูญปี 2540 และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 9 (2545-2549) หรือการเริ่มต้นยุคหลังความทันสมัย (**Post modernization**) นั่นเอง

\*\*\*\*\*

## บรรณาธิการ

### ภาษาไทย

กรมการพัฒนาชุมชน. (2541) งานของกรมการพัฒนาชุมชน. กรุงเทพมหานคร: หจก.เพิ่มสิริกิจ

----- (2542) โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียง : ยุทธศาสตร์  
เศรษฐกิจชุมชนพื้นที่ต้นเรือง พ.ศ. 2542-2544. กรุงเทพมหานคร: บริษัท  
บพิธการพิมพ์จำกัด

กลุ่มนโยบายสังคม, สำนักวิจัย. (2526) "นโยบายสังคม : ข้อเสนอและข้อคิดเห็นเบื้องต้น" ใน  
นโยบายสังคม. ขัตติยา วรรณสูตร. บรรณาธิการ. สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์,

กรุงเทพมหานคร,

กองพัฒนาสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม (มปพ). องค์ความรู้ยุทธศาสตร์เศรษฐกิจพอเพียง เรื่อง  
ศูนย์ส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนพื้นที่ต้นเรือง. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ฯ ในเตีดเนชั่น  
กาญจนา แก้วเทพ (2538). การพัฒนาแนววัฒนธรรมชุมชน. กรุงเทพมหานคร : MILD

PUBLISHING.

กิติพัฒน์ นันท์ปั้มมະฉุลย์. (2538) นโยบายสังคมและสวัสดิการสังคม. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์  
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ขัตติยา วรรณสูตร (2540) "สวัสดิการสังคมกับสตรีไทย" ใน สวัสดิการสังคมทางแก้วิกฤตสังคมไทย.  
ชาตุรุ่งค์ บุณยรัตนสุนทร. บรรณาธิการ. กรุงเทพมหานคร : บริษัท ฟ้าอภัย จำกัด.

คณะกรรมการพัฒนาคนและสังคม (2540) "แผนพัฒนาคนและสังคมในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและ  
สังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (2540-2544). กรุงเทพมหานคร : สำนักงานการพัฒนา  
เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

คณะกรรมการส่งเสริมสวัสดิการสังคมแห่งชาติ (2540) แผนงานสวัสดิการสังคมและสังคมสงเคราะห์  
แห่งชาติ ฉบับที่ 3 (2540-2544), กรุงเทพมหานคร : ศักดิ์โสภาการพิมพ์.

โครงการศึกษาวิจัยมิติใหม่ธุรกิจชุมชน (2542) "ธุรกิจชุมชน" ใน รับวิกฤตเศรษฐกิจโลก : เศรษฐกิจ  
ยั่งยืน. พิทยา วงศ์กุล. บรรณาธิการ กรุงเทพมหานคร: บริษัทพรินติ้งแอนด์พลัมบลิชซิ่ง  
จำกัด (มหาชน)

ฉัตรกิพย์ นาถสุภา. (2534). วัฒนธรรมไทยกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม. กรุงเทพมหานคร :  
สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

----- และคณะ (2541). ทฤษฎีและแนวความคิด เศรษฐกิจชุมชนชาวนา.  
กรุงเทพมหานคร : บริษัทพรินติ้งแอนด์พลัมบลิชซิ่ง จำกัด (มหาชน)

- (2534). วัฒนธรรมไทยกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- (2543). ประวัติศาสตร์เศรษฐกิจไทย. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- (2544). เศรษฐกิจหมู่บ้านไทยในอดีต. กรุงเทพมหานคร : บริษัท สำนักพิมพ์สร้างสรรค์ จำกัด.
- ชาญชัย ลินปิยากร. (2544) "ประเด็นเศรษฐกิจชุมชน : ถอดบทเรียนจากชุมชน" ใน กระบวนการทัศน์-ใหม่กับปัญหาความยากจน. สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และสำนักกองทุนเพื่อสังคม. บรรณาธิการ. เอกสารประกอบการประชุมเวทีวิชาการ ณ ห้องประชุมชั้น 4 อาคารประชาธิปก-รำไพพรรณี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. วันที่ 14-15 พฤษภาคม 2544
- чинสักดิ์ สุวรรณอัจนะ (มปพ) วิธีวิทยาและวิธีการศึกษาเศรษฐกิจชุมชน. มหาสารคาม : คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ไชยรัตน์ เจริญสินโภพ (2542) วิถีกรรมการพัฒนา : อำนาจ ความรู้ เอกลักษณ์ และความเป็นอื่น. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิภาษา.
- ชัยอนันต์ สมุทรณิช (2541) ทฤษฎีใหม่ : มิติที่ยิ่งใหญ่ทางความคิด, กรุงเทพมหานคร : บริษัทสุขุม และบุตร จำกัด.
- ณรงค์ เพ็ชรประเสริฐ (2542) ธุรกิจชุมชนเส้นทางที่เป็นไปได้. กรุงเทพมหานคร : สำนักงาน-กองทุนสนับสนุนวิจัย
- (2544) "บทวิเคราะห์ 11 กรณีศึกษารูปแบบและความเป็นไปได้ในการจัดสวัสดิการโดยภาคชุมชน. (เอกสารนำเสนออัดสำเนา) การสัมมนา เรื่อง ความเป็นไปได้ในการจัดสวัสดิการโดยภาคชุมชน. 26 มีนาคม 2543 ณ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธรรม บุญยืน (2545). “ตั้งมูลนิธิชุมชนท้องถิ่น” มติชนรายวัน หน้า 11 วันที่ 13 ตุลาคม พ.ศ. 2545
- นพนันท์ อนุวัตร (2542). “เลมอนฟาร์มรวมใจเมืองสุชุมบก” ใน ทฤษฎีใหม่ในหลวง : ชีวิตที่-เพียงพอ. กระทรวงศึกษาธิการและมูลนิธิร่วมด้วยช่วยกัน. บรรณาธิการ.
- กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ร่วมด้วยช่วยกัน จำกัด.
- นิคม จันทร์วิทูร. (2539) กฎหมายสวัสดิการสังคม : ที่พึงสุดท้ายของคนจน. กรุงเทพมหานคร : หอวัดน้ำซับการพิมพ์.
- (2540) “วิกฤตสังคมไทยและทางรอด” ในสวัสดิการสังคมทางแก้วิกฤตสังคมไทย. ชาตุรุ่งค์ บุณยรัตน์สุนทร. บรรณาธิการ. กรุงเทพมหานคร: บริษัทฟ้าอภัย จำกัด.

พิพิยา สุวรรณชัย (2527) “ชุมชนชนบทไทย” ใน การบริหารการพัฒนา จักรกฤษณ์ นรนิติผดุงการ  
บรรณาธิการ กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์โอลิ耶นสโตร์.

บารثار อ่อนคำ, ผู้แปล. (2533) ยุทธศาสตร์ในการพัฒนา: ประสบการณ์ของประเทศไทย.  
กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์เรือนแก้ว

ประหยัด กุลภา (2541). “อมาตยา เชน นักเศรษฐศาสตร์ปรัชญาเมืองเดียวผู้คัวร่างวัลโนเบล  
สาขาเศรษฐศาสตร์ปี 2541”. หนังสือพิมพ์เนชั่นสุดสัปดาห์ หน้า 76-77  
ฉบับวันที่ 2-8 สิงหาคม 2541

ประเวศ วงศ์. (2541) ประชาคมตำบล : ยุทธศาสตร์เพื่อเศรษฐกิจพอเพียง ศิลธรรม และสุขภาพ.  
กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มติชน.

----- (2542ก) ยุทธศาสตร์เพื่อความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม.  
กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์หม้อชาวบ้าน.

----- (2542ข) เศรษฐกิจพอเพียงและประชาสังคม แนวทางพลิกฟื้นเศรษฐกิจสังคม.  
กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์หม้อชาวบ้าน.

----- (2544) เศรษฐกิจสังคม. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์หม้อชาวบ้าน.  
ปฐมภรณ์ บุษปจำรง. (2533) "สวัสดิการครอบครัวและเด็ก : เน้นกรณีประเทศไทย" รายงาน  
ประกอบการศึกษาวิชา ศค. 700 (เอกสารໂຣນີຍາເບີບເລີ່ມ) คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์  
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

พรพิไล เลิศวิชา (2531) 200 ปี ศรีวงศ์. กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิหมู่บ้าน

พุทธทาส ภิกขุ (2513) "การสังคมสงเคราะห์ส่วนที่ขาดอยู่" (เอกสารໂຣນີຍາເບີບເລີ່ມ) เอกสาร  
ประกอบการประชุมสมัชชาสวัสดิการสังคมแห่งชาติ ครั้งที่ 7 ດີກສັນຕິໄມຕີ ทำເນີຍບ  
ຮູບພາລ. ວັນທີ 21 ຕຸລາຄົມ 2541

พิพิยา ว่องกุล.(2539) รับวิกฤตเศรษฐกิจโลก : เศรษฐกิจยั่งยืน. กรุงเทพมหานคร : บริษัทพรินติ้ง  
แอนด์ พลับลิชซิ่ง จำกัด (มหาชน)

----- (2542) ชุมชนชาวอิปไตย. กรุงเทพมหานคร : บริษัทพรินติ้งแอนด์พลับลิชซิ่ง จำกัด  
(มหาชน)

เทพเวที (ป. ปยุตโต), พระ.(2527) เศรษฐศาสตร์แนวพุทธ. กรุงเทพมหานคร: ชวนการพิมพ์.

ทัศนีย์ ลักษณาภิชนชัช (2534) การสังคมสงเคราะห์ชุมชน. กรุงเทพมหานคร :  
โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

มงคล ด่านนานิทร (2541) เศรษฐกิจชุมชนเพื่อคนเมืองเชิงระบบ : หลักการและแนวทางปฏิบัติ.  
กรุงเทพมหานคร : บริษัทเชิร์ดເວັບ ຄອມມິວນິເຄື້ນ จำกัด.

มัทนา พนานิราลัย และสมชาย สุนสิริเสรีกุล. (2540) การศึกษาหารูปแบบการจัดสรรงบประมาณเพื่อ  
หลักประกันทางสังคม : อดีต ปัจจุบัน และอนาคต. กรุงเทพมหานคร : สถาวิจัยเพื่อ  
การพัฒนาประเทศไทย.

ยุพา วงศ์ไชย และคณะ. (2529) ระบบสวัสดิการสังคมในประเทศไทย : ข้อเสนอแนะต่อสภาสตรี  
แห่งชาติฯ. กรุงเทพมหานคร : คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์)  
วรรณี โรมรัตนพันธ์. (2535) มนุษยวิทยาประยุกต์ในงานพัฒนาชุมชน. กรุงเทพมหานคร : คณะ  
สังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์  
----- (2536) ทฤษฎีการพัฒนาชุมชน. กรุงเทพมหานคร : คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์  
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

วิจิตร ระวิวงศ์ อ้างใน วันนี้ ว่าสภะสิน และคณะ (2541) ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับสวัสดิการสังคมและ  
สังคมสงเคราะห์. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

วิชิตวงศ์ ณ ป้อมเพชร และนัตรทิพย์ นาคสุภา (2542) วิพากษ์เศรษฐกิจทุนนิยมสู่ชุมชน.  
กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์อมรินทร์พรินติ้ง แอนด์ พับลิชชิ่ง จำกัด.

วันนี้ ว่าสภะสิน และคณะ (2541) ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับสวัสดิการสังคมและสังคมสงเคราะห์.  
กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ศรีทับทิม พานิชพันธ์ (2534). ความรู้พื้นฐานทางการสังคมสงเคราะห์. (เอกสารอัดสำเนาเย็บเล่ม)  
คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ศรีสว่าง พ่วงวงศ์แพทัย (2538). ศรีสังคม : แนวคิด หลักการ วิธีการ งานพัฒนา และสวัสดิการ  
สังคม. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ.

ศุภรัตน์ รัตนมุขย์. (2529) คู่มือผู้บริหารองค์การจัดการสวัสดิการครอบครัวลูกจ้างในสถาน  
ประกอบการ. กรุงเทพมหานคร : บริษัทดำเนินสุทธาการพิมพ์ จำกัด.

ศุนย์ส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชน (2541). 6 เดือนยุทธศาสตร์เศรษฐกิจชุมชนเพื่อคนเมือง. กรุงเทพมหานคร  
: โรงพิมพ์อาสารักษ์ดินแดน  
สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (2541). แผนพื้นฟูสังคม-เศรษฐกิจที่ยั่งยืนสำหรับชุมชน.  
กรุงเทพมหานคร : สมาคมพัฒนาประชากรและชุมชน.

สถาบันวิจัยและให้คำปรึกษา. (2542). รายงานการประเมินผลการดำเนินงานเศรษฐกิจพอเพียง  
เฉลิมพระเกียรติ. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์อาสารักษ์ดินแดน.

สุเทพ เชาวลิต (2524) หลักการพัฒนาชุมชน. ขอนแก่น : ภาควิชาพัฒนาชุมชน คณะมนุษยศาสตร์  
และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

สังคิต พิริยะรังสรรค์ (2541). “เศรษฐกิจชุมชนเพื่อตนเองฉบับมหาดไทย” ใน เศรษฐกิจชุมชน  
เพื่อตนเอง : แนวความคิดและยุทธศาสตร์. สนน. ขจรประศาสน์ บรรณาธิการ.

กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ทรงสิทธิวรรตน์

สัญญา สัญญาวิวัฒน์ (2544). การเพื่อตนเองทางเศรษฐกิจในชนบท. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์  
แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

----- (2540). ทฤษฎีและกลยุทธ์ในการพัฒนาสังคม. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์  
แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

----- (2545). สังคมวัฒนธรรมพุทธ. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์  
มหาวิทยาลัย

สุชาติ ประสิทธิ์รูสินธ์ (2538) ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์. กรุงเทพมหานคร : สถาบัน-  
บัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

----- (2542) ทฤษฎีใหม่ว่าด้วยการพัฒนา, กรุงเทพมหานคร:สถาบันบัณฑิตพัฒน-  
บริหารศาสตร์.

สุภางค์ จันทรานิช. (2543) วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์  
มหาวิทยาลัย.

โสภณ สุภาพงษ์ (2542). “ธุรกิจชุมชนกับโลกาภิวัตน์” ใน ทฤษฎีใหม่ในหลวง : ชีวิตที่เพียงพอ.  
กระทรวงศึกษาธิการและมูลนิธิร่วมด้วยช่วยกัน. บรรณาธิการ. กรุงเทพมหานคร :  
สำนักพิมพ์ร่วมด้วยช่วยกัน จำกัด.

อภิชัย พันธุเสน.(2540) พัฒนาชนบทไทย : สมทัยและมรดก ความหวัง ทางออก และทางเลือก  
ใหม่. กรุงเทพมหานคร: บริษัทอมรินทร์พรินติ้งแอนด์พับลิชิชิ่ง จำกัด.

----- (2544) "แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงกับสวัสดิการสังคมในอนาคต " ใน เศรษฐกิจ  
พอเพียงและประชาสังคม. โครงการเสวนาสาขาวิชาการระหว่างสถาบันแห่งชาติฯ.  
บรรณาธิการ. กรุงเทพมหานคร: คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัย-  
ธรรมศาสตร์

โสภณ ทองปาน (2542) “เศรษฐกิจพอเพียง” ในเอกสารการประชุมทางวิชาการ ครั้งที่ 17 สาขา  
เศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วันที่ 4 กุมภาพันธ์ 2542 ณ อาคาร  
อินทรีจันทร์สถิตย์

อมร รักษาสัตย์ (2541) รัฐธรรมนูญฉบับประชาชน. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์  
มหาวิทยาลัย.

## ភាសាអង់គ្លេស

- Cayanov , A.V. (1925) **Peasant Farm Organization in The Theory of Peasant Economy**, Edited by Thorner, Daniel and others. Wisconsin the University of Wisconsin Press.
- Benn, Wedgwood D. (Translator) (1991) **The Theory of Peasant Co-operatives**. by Chayanov A.V. Columbus: Ohio State University Press.
- Blau, Joel. (1989) "The Theory of the Welfare State." in **Social Service Review**. 36(1) (March) 26-28
- Bungater, Pia. (1998) "1999-Point of Chang from Globalization to Community" in Political Economy. Center Annual Conference. November, 18, 1998.
- Dunham, Arthur. (1967) **Community Welfare**. New York : Thomas y. Company.
- Friedlander, Walter A. (1968) **Introduction to Social Welfare**. New Jersy : Prencic-Hall, Inc,
- George,Vic. And Wilding, Paul.(1994) **Welfare and Ideology**. Hertfordshire : Harvester Wheatsheaf.
- Iglehart, Alfreda P. and Becerra, Rosina M. (1995) **Social Services and the Ethnic Community**. Boston : Allyn and Bacon.
- Ira C. Colby (1989). **Social Welfare Policy**. Chicago : The Dorsey Press.
- Kitahara, Atsushi. (1996) **The Thai Rural Community Reconsidered : Historical Community Formation and Temporary Development Movements**. Bangkok : The Thai Rural Community Reconsidered. Chulalongkorn University.
- Mcknight, John L. (1997) "A 21<sup>st</sup> Century Map for Heathy Communities and families"
- Midgley, James (1997). **Social Welfare in Global Context**. New Delhi : Sage Publishcation Ltd.
- Ministry of Resources for Social Welfare and Community Service, (1980) **Dictionary of Resources for Social Welfare and Community Service**. Manila : Metro-Manila.
- Ross, Murray. (1995) **Community Organization : Theory Principles and Practice**. New York : Harper & Row.
- Titmuss, Richard M. (1974) **Social Policy : An Introduction**. London : Gorge Allen &Unwin.
- Townsend, Peter. (1982) "A Theory of Poverty and the Role of Social Policy" in **Social Policy and Social Welfare**. Edited by Mloney and others. Milton Keyner : Open University Press.

- Wilensky, Harold L. and Lebeaux, Chrales N. (1965) **Industrial Society and Social Welfare.**  
New York : The Free Press.
- Williams, Fiona. (1989). **Social Policy : A Critical Introduction.** Cambridge : Polity Press.  
----- (1999). **Social Policy : A Critical Introduction.** Cambridge : Polity Press.
-

### ภาคผนวก

ตารางที่ 1 ลำดับเหตุการณ์ที่สำคัญในประวัติศาสตร์ของชุมชนบนที่บ้านป่าง ต.ศรีวิชัย อ.ลี๊ จ.ลำพูน

พม่า	บ้านป่าง	ล้านนา/ลำพูน	กรุงเทพฯ
	- พุทธศาสนามีอิทธิพล ในดินแดนแคนน์มาก่อน เพราะมีหลักฐานของ โบราณสถานและวัตถุ ว่าเคยมีชุมชนมาตั้งหลัก แหล่งอยู่ก่อนหน้านี้ คือร่องรอยโบราณ สถาน เช่น วัดร้าง พระ <sup>๑</sup> พุทธรูป ในชุมชน บ้านป่างปัจจุบัน	1835 เมืองหริภุญชัย (ลำพูน) ตก เป็นส่วนหนึ่งของล้านนาไทย 1893-2068 ล้านนาไทยรุ่งเรือง ในสมัยพระเจ้ากือนา - ราว 2200-2317 เชียงใหม่ ตกเป็นเมืองที่น่องพม่า แต่ล้านนาไทยก่อขบดิต่อ <sup>๒</sup> พม่าหลายครั้งตอนพม่า <sup>๓</sup> อ่อนแอ	
2307 อังกฤษยึด ตะนาวศรีและมะริด <sup>๔</sup> ของไทย			2310 เสียกรุงศรีอยุธยาครั้งที่ 2 2311 สถาปนากรุงธนบุรี
2317 ชาวอเมริกัน เข้ามาในล้านนาไทย เพราะประกาศอิสรภาพ <sup>๕</sup> จากพม่าไม่สำเร็จ		2317 ล้านนาสวามิภักดีต่อ <sup>๖</sup> กรุงธนบุรี หัวเมืองเล็กๆ สู่ กันเองเพื่อเป็นอิสระ	(2318 เกิดอเมริกา)
	2339 เริ่มสมัยเจ้า เมือง ลำพูนแทนหริภุญชัย ซึ่ง เป็นยุคเจ้าเมืองยุคเก่า ที่หมื่นผາบเป็นที่นิยมที่สุด หมื่นผาบจึงหนีออกมานะ <sup>๗</sup>	2339-2349 พระเจ้ากาวิละ <sup>๘</sup> ของล้านนาไทยขึ้นໄล่พม่า	2325 สถาปนากรุงเทพฯ
	2345* หมื่นผาบตั้งชุมชน บ้านป่าง มี 2-3 ครอบครัว	2341-2344 ล้านนาไทยภาค ต้อนหัวเมืองเล็กๆ ไปถึงเชียงรุ่ง	
		2348 คนยองถูกการต้อนมา <sup>๙</sup> ที่นี่เมืองลำพูน	2352 เริ่มสมัยรัชกาลที่ 2
		2350-2356 ล้านนาไทยพื้นวิกฤต ที่นี่เมือง, ภาคต้อนอีก	

พม่า	บ้านป่าง	ล้านนา/ลำพูน	กรุงเทพฯ
2368 อังกฤษยึดพม่า และบังคับไม่ให้รุกรานไทย		2368 ไทยมีประชากรประมาณ 5 ล้านคน	2367 เริ่มสมัยรัชกาลที่ 3
2372 อังกฤษเข้ามาซื้อช้าง วัว ควาย จากล้านนาไทยผ่านด่านแม่สอด (จ.ตาก)		2398 สัญญาباءริ่ง	2394 เริ่มสมัยรัชกาลที่ 5 เข้าสู่ยุคใหม่ 2439 ตั้งกรุงป่าไนย 2440 ส่งข้าวอุอกขายต่างประเทศ 60,000 ตัน
2420* ชุมชนบ้านป่างมีประมาณ 15 ครอบครัว			2417 ปฏิรูประบบราชการ
2421* ครูบาศรีวิชัยเกิด		2416,26 อังกฤษทำสัญญาตัดไม้สักกับเชียงใหม่ 2427-2464 ทุนนิยมอังกฤษเข้ามาในล้านนาไทย 2434 ไม้สักหายากกว่านี้ในป่าลึกต้องใช้ช้างลาภ	2433 ร.5 บุคคลองรังสิต
2437* ชุมชนบ้านป่าง สร้างวัดชั่วคราวกลางชุมชน (คุ้มบ้านใน)			
2438* ครูบาศรีวิชัยบัวเป็นสามเณร		2442 เชียงใหม่, ลำพูนเปลี่ยนการปกครองเป็นมณฑล เทศบาลอยู่มณฑลพายัพ 2442-2445 เกิดขบวนเจี้ยวที่เมืองแพร่และลูกปราบ	2441 ออก พรบ. ตัดไม้สัก
2444* ครูบาศรีวิชัยสร้างวัดบ้านป่างใหม่บนภูเขา			2444 ออก พรบ. โฉนดที่ดิน
2448 รัฐตั้งเป็นหมู่บ้านป่าง สังกัดตำบลแม่ตีน อ. ลี			2445 เกิดกบดในอีสาน 2446 ออก พรบ. สงช. รศ. 121 2448 เลิกทาง
2450* ครูบาศรีวิชัยถูกจับครั้งที่ 1			

พม่า	บ้านป่าง	ล้านนา/ลำพูน	กรุงเทพฯ
	2460 รัฐตั้งผู้ใหญ่บ้านครังแรก 2462* โกระนาดวัวควาย 2463 *ครุนาครีวิชัยลูกจันครั้งที่2 2470* มีโรงเรียนประถมใช้ศาลา ที่พักคนเดินทางริมทางหน้าวัด 2475* บ้านป่างมี 47 ครอบครัว 2475* สร้างฝายไม้กั้นน้ำเลี้ย ร่วมกัน 2478* ครุนาครีวิชัยลูกจันครั้งที่3 2480 รัฐห้ามต้มเหล้าเลื่อน 2481* ครุนาครีวิชัยรณภาพ ณ วัดบ้านป่าง	2465 ทางรถไฟลึงลำปาง	2453 เริ่มสมัยรัชการที่ 6
2490 อินเดีย ประเทศอิสระ จากอังกฤษ	2470-2495* เกิดการขาดแคลน ข้าวในชุมชนกินข้าวผสมกลอย 2495 ทำทางลูกรังผ่านชุมชน (ถนนพหลโยธิน)	2475 เริ่มทำตามนโยบาย รัฐกรุงเทพฯ เพราะ เป็นส่วนภูมิภาคของ รัฐบาลกลาง	2475 เปลี่ยนการปกครองเป็น แบบประชาธิปไตย 2476 รัฐออกพรบ. การกระทำ อันเป็นคอมมิวนิสต์ และ รัฐเริ่มปราบปรามชุมชน
	2505 รัฐอนุญาตให้ตัดไม้ในที่ ดินของตน เริ่มลักลอบตัด/เลื่อย ไม้สักออกขายนอกชุมชน 2505* เริ่มเผาถ่านขายภายนอก 2506 เริ่มตั้งศูนย์มำตรฐานใน ชุมชนริมทางหลวงผ่าน ต.ต. (ขาเข้าเมือง) 2506* เริ่มนำลำไยมาปลูก 2508* เริ่มกลุ่มชาวป่านกิจพัฒนาเงิน 2508* บ้านป่างมี 100 ครอบครัว 2510* ข้าวสารมีขายพอจึงเลิก ผสมกลอย 2512 ลาดยางถนนหลวง 1 เล่น		2495 ออก พรบ. สุขาภิบาล 2498 ออก พรบ. อบจ. 2499 ออก พรบ. ระเบียบบริหาร ราชการส่วนตำบล
			2509 ปรับปรุง พรบ. สถาบันล

พม่า	บ้านป่าง	ล้านนา/ลำพูน	กรุงเทพฯ
	<p>2515* คนในชุมชนตัดและเลื่อยไม้สักขายให้พ่อค้าเข้มข้นที่สุด</p> <p>2518 รับเงินผันสมัยรัฐบาลคึกฤทธิ์ 2518 รถส.เริ่มให้กู้ และตั้งกองมานะปนกิจสองเคราะห์ศพ รถส. ลี</p> <p>2520* ตั้งสหกรณ์ไม้แกะสลักไม่นานเลิก</p> <p>2522 รัฐมาออก นส. 3 ในชุมชน</p> <p>2522* สร้างบ้านมุงกระเบื้องลอน</p> <p>2525 ราดยางถนนหลวง 2 เลน</p> <p>2526 มีไฟฟ้าใช้</p> <p>2527* มีร้านตัดผมด้วยแบบตาเลี่ยน</p> <p>2528 รัฐมาตั้งกรรมการหมู่บ้าน</p> <p>2528 รัฐมาจัดตั้งแม่บ้าน/กพsm.</p> <p>2528 สร้างพระพุทธธูปในโรงเรียน</p> <p>2532 รัฐแยกมาเป็นตำบลศรีวิชัย</p> <p>2533 รัฐมาออก นส 3 ก.</p> <p>2534* จัดตั้งแม่บ้าน, เบ่งหมาด</p> <p>2535 สร้างฝายด้วยคอนกรีต</p> <p>2536* สร้างพิพิธภัณฑ์ครูบาศรีฯ</p> <p>2537 ลาดยางถนนขึ้นวัด</p> <p>2537 คนภายนอกมาซื้อลำไยมาก</p> <p>2537 เลือกตั้ง อบต. ครั้งแรก</p> <p>2538* ขโภมยื่นวัดครังแรก</p> <p>2539* ตั้งอาสาสมัครรักษาความปลอดภัยประจำหมู่บ้าน 21 คน</p> <p>2539 รัฐแยกชุมชนผั่งตะวันออกทางหลวงเป็น หมู่ 9 ศรีบุญเรือง และตั้งหมู่ 4 หัวยง หมู่ 9 แม่อ้อไช</p> <p>2540* มีคนแหวนคอตายรายแรก</p> <p>2540* เริ่มประเพณีแห่รูปเหมือนครูบาศรีวิชัยจากอำเภอหลีให้ชาว</p>		<p>2516 เกิดเหตุการณ์เรียกร้องรัฐธรรมนูญและประชาธิปไตยในเหตุการณ์ 14 ตุลา</p> <p>2519 เกิดเหตุการณ์ 6 ตุลา</p> <p>2519 เกิดกรุงเทพมหานคร</p> <p>2521 รัฐออก พรบ. เมืองพัทยา</p> <p>2523 รัฐออกน โยบาย 66/23</p> <p>2535 เหตุการณ์ “พฤษภาภิวิพ”</p> <p>2536 มีปลดobaeko อยู่</p> <p>2537 รัฐเริ่มกระบวนการจดทะเบียนอีกครั้ง “รัฐบาลท้องถิ่น”</p> <p>2538 มี อบต. 617 แห่ง</p> <p>2539 มี อบต. รวม 2,760 แห่ง</p> <p>2539 มีนายอํานาจโภชิต คงกนก</p> <p>2539 เกิดนิคมอุตสาหกรรมภาคเหนือที่จังหวัดลำพูน</p> <p>2540 มีรัฐธรรมนูญประชาชน</p> <p>2540 เริ่มใช้แผนพัฒนาฉบับที่ 8 ให้ชุมชนเป็นฐานในการพัฒนา (แต่ทางปฏิบัติเป็นแผนฯ 7)</p>

พม่า	บ้านป่าง	ล้านนา/ลำพูน	กรุงเทพฯ
	บ้านอื่นๆสรงน้ำในวันที่ 20 เม.ย 2540 มีโทรศัพท์สาธารณะ 2542 เลือกตั้ง อบต. ครั้งที่ 2 2542 ใช้สารเร่งผลลัพธ์ในอกฤดู 2542* มีตลาดนัดวันศุกร์ในชุมชน 2542* เริ่มประเพณีใหม่คำ สะหรี (ต้นโพธิ์) วันสงกรานต์ 2543 เอกชนมาจัดตั้งกลุ่มทอผ้า 2543* ตั้งกองผ้าป้าช่ออมแม่มป้าช้า 2543 รัฐมาจัดตั้งกลุ่momทรัพย์ 2543 รัฐให้ดำเนินการแก่เจ้า อาวาสวัดบ้านป่างเป็นครั้งแรก 2544 รัฐมาตั้งคณะกรรมการ ประเมินหมู่บ้าน 2444 รัฐให้กองทุน 1 ล้านบาท 2544* บ้านป่างมี 503 ครอบครัว 2545 รัฐมาออก โฉนดที่ดิน 2545 NGO มาสืบชะตาแม่น้ำดี ในชุมชน		2540 เกิดวิกฤตเศรษฐกิจ-สังคม 2545 เริ่มแผนพัฒนาฉบับที่ 9 ที่เน้นใช้ชุมชนเป็นฐานการพัฒนา

หมายเหตุ \* กือเหตุการณ์บางส่วนที่ชุมชนดำเนินการเองท่ามกลางการเข้ามายของรัฐและทุน

ที่มา : ชัย เรืองศิลป์ (2519) : 28-426 ชเนศร์ เจริญเมือง (2544) : 93-98 นิตา สาระษา (2544) : 24-89

: จากการสัมภาษณ์บุคคลและกลุ่มต่างในชุมชนหมู่บ้านป่างและหมู่บ้านข้างเคียง

## ตารางที่ 2 แสดงตัวอย่างชุมชนกลุ่มย่อยในชุมชนหมู่บ้านชนบท

กลุ่มตามธรรมชาติ	กลุ่มที่รัฐหรือทุนภายนอกมาจัดตั้ง
ชุมชนเครือญาติ (พี่ปู่ย่า)	กลุ่มอาชีพปลูกเชิงเดียว
เพื่อนบ้าน	กลุ่มเลี้ยงสัตว์ซึ่งกัน
กลุ่มเพื่อนสนิท	กลุ่มนายทุนเงินกู้
กลุ่มหอพักไว้ใช้ในครอบครัว	กลุ่มหอพักรับจ้างไว้ขาย
กลุ่มร้านชำ	กลุ่momทรัพย์
กลุ่มผู้ใช้บริการร้านชำ	กลุ่มแม่บ้าน 1
กลุ่มปลูกพืชผักสวนครัว	กลุ่มหนุ่มสาว 1
กลุ่มไม่มีที่นา	กรรมการศึกษาและครู
กลุ่มแรงงานรับจ้างงานเกษตร	กลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุข
กลุ่มแมร์	กลุ่มผู้ได้รับการศึกษาสูง
กลุ่มหวยไดคิน	กลุ่มข้าราชการในชุมชน
กลุ่มชาวปัลกิจศพ	กลุ่มทหารเกณฑ์
กลุ่มแม่บ้าน	กลุ่มผู้จำหน่ายและใช้สารเสพติด
กลุ่มวัยหุ่นสาว	กลุ่มผู้เคยล้มละลาย
กลุ่มเหมืองฝาย	กลุ่มสนับสนุนเกอร์
กลุ่มหมวดดัด	กลุ่มรักร่วมเพศ
กลุ่มปราษฎ์ชาวบ้าน	กลุ่มผู้ติดโรคเอดส์
กลุ่มอาวุโส (ผู้ใหญ่-เด็ก)	กลุ่มนักเรียน/นักศึกษา
กลุ่มชนชั้น (คนรวย-คนจน)	กลุ่มผู้ใช้ไฟฟ้า
กลุ่มอุปถัมภ์ (นักลงทุนกลุ่นองค์)	กลุ่มผู้ใช้รถจักรยานยนต์/รถยนต์
กลุ่มหมวดคำแยกและหมวดพื้นบ้าน	กลุ่มบริการซ่อมเครื่องจักรเครื่องยนต์
กลุ่มผู้เข้ามายາຍหลังเพาะแต่งงาน	กลุ่มผู้ใช้โทรศัพท์
กลุ่มชาติพันธุ์อื่น	กลุ่มผู้จำหน่ายสารเคมี ปุ๋ย ยาฆ่าแมลง
กลุ่มคนที่เด่งงานกับคนในชุมชน	กลุ่มผู้ขายน้ำมันหลอด
กลุ่มผู้ที่อพยพมาใหม่ทั้งครอบครัว	กลุ่มไปทำงานนอกชุมชนหมู่บ้าน
กลุ่มหัวหอยโดยแยกต้องโทย	กลุ่มเคยทำงานต่างถิ่น
กลุ่มแม่หม้าย-พ่อหม้าย	กลุ่มนีรัตนแทรกรเกอร์
กลุ่มคนพิการและไร้ความสามารถ	กลุ่มนายน้ำ

กลุ่มตามธรรมชาติ	กลุ่มที่รัฐหรือทุนภายนอกมาจัดตั้ง
กลุ่มพะสังน์	กลุ่มอาสาสมัครป้องกันความปลอดภัย
กลุ่มผู้เคยบวชเรียน	กลุ่มสมาชิกสหกรณ์การเกษตร
กลุ่มทารกและเด็ก	กลุ่มสมาชิก ชกส.
กลุ่มคนชาติ	กลุ่มหัวคะแนนทางการเมือง
กลุ่มผู้ใช้น้ำประปาภูเขา	กลุ่มกองทุน 1 ล้าน
กลุ่มคนโสดชาว	กลุ่มกองทุนเศรษฐกิจชุมชน
กลุ่มช่างก่อสร้างในชุมชน	กลุ่มมาปัลกิจส่งเสริมศักยภาพ ชกส.
กลุ่มท่องเที่ยวและการแสดง	กลุ่มผู้ใช้เครื่องคอมพิวเตอร์
กลุ่มเล่นการพนัน	กลุ่มตัดเย็บเสื้อผ้า
กลุ่มดีมเหล้า	กลุ่มบริการตัดผมและเสริมสวย
กลุ่มต้มเหล้า	กลุ่มธนาคารช้าว
กลุ่มหากองป่า	กลุ่มเลี้ยงไก่
กลุ่มศิลปหัตถกรรมชุมชน	กลุ่มใช้ประปานาค่าล
กลุ่มเล่นกีฬา	กลุ่มขุนเกษตรกร
กลุ่มสักป่าห่อ	กลุ่มผู้นำที่เป็นทางการ
กลุ่มตัดไม้	กลุ่มสมาชิก อบต. ฯลฯ
กลุ่มเผ่าถ่าน	
กลุ่มไฟคาดหวัง	
กลุ่มรุ่นปีเกิดเดียวกัน	
กลุ่มมาทำงานหรืออยู่ชั่วคราว-	
ในชุมชน	
กลุ่มผู้ปลูกสวนป่า	
กลุ่มผู้นำชุมชนและที่เคยเป็น-	
ผู้นำชุมชนธรรมชาติ	
กลุ่มครัวเรือนตามภูมิศาสตร์	
ชุมชนหมู่บ้าน(โดยรวม)	
กลุ่มไม้เป็นหนี้ ชกส.	
สภาพผู้เช่า	
สภาพผู้นำชุมชนหมู่บ้าน ฯลฯ	

## รายชื่อผลงานวิจัยเป็นหนังสือของชุดโครงการ เศรษฐกิจชุมชนหมู่บ้านไทย

### ภาครวม

- คริส เบเคอร์ “อนาคตของสังคมชนบทไทย : ข้อคิดเพื่อพิจารณา”

### ภาคเหนือ

- ยศ สันตสมบัติ “ผลวัดและความยืดหยุ่นของสังคมชาวนา : เศรษฐกิจชุมชนภาคเหนือและการปรับกระบวนการทัศน์ว่าด้วยชุมชนในประเทศไทยที่สาม”
- รัตนาพร เศรษฐกุล “หนึ่งศตวรรษเศรษฐกิจชุมชนหมู่บ้านภาคเหนือ (พ.ศ.2442-2542)”
- จำเพน จอมเมือง สุทธิพงษ์ วสุสิงหาพล “ผ้าทอไทรลือ : การจัดการธุรกิจชุมชนเพื่อการพึ่งตนเอง”
- ชัยวัฒน์ หน่อรัตน์ “เศรษฐกิจชุมชนและสวัสดิการชุมชนหมู่บ้านชนบท”
- จิราภรณ์ สถาปันวาระนະ “เศรษฐกิจชุมชนหมู่บ้านภาคเหนือตอนล่าง”

### ภาคกลาง

- พอพันธ์ อุยيانนท์ “เศรษฐกิจชุมชนหมู่บ้านภาคกลาง”
- ทิพวัลย์ สีจันทร์ “ผลวัตถุการเกษตรและเศรษฐกิจชุมชนภาคกลาง : กรณีศึกษาตำบลทุ่งลูกนก อำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม”
- อรสุดา เจริญรัถ “เศรษฐกิจพอเพียงภายใต้การเปลี่ยนแปลงของสังคมไทย”
- ศักดิ์ชัย เกียรตินาคินทร์ “คุณค่าศิลปกรรมกับเส้นทางชุมชน”
- ภัมรัตน์ สุธรรม “ผลวัตถุชุมชนกับการพึ่งตนเองในภาคตะวันตก”

### ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

- สุวิทย์ ธีรศาสต์ “เศรษฐกิจชุมชนหมู่บ้านอีสาน : ประวัติศาสตร์เศรษฐกิจอีสานหลังสงครามโลกครั้งที่สองถึงปัจจุบัน (2488-2544)”
- สมคิด พรเมจัย สมบัติ พันธุวิศิษฐ์ สุทัศน์ กองทรัพย์ วิลาศ โพธิสาร “เศรษฐกิจชุมชนหมู่บ้านอีสานได้”
- มนีเมย ทองอยู่ “การเปลี่ยนแปลงของเศรษฐกิจชาวนาไทย : กรณีชาวนาลุ่มน้ำพอง”
- พรเพ็ญ ทับเปลี่ยน “เส้นทางเศรษฐกิจของชุมชนหมู่บ้านไทยในกระแสทุนนิยม”
- รัชนา ใจเที่ยง “เศรษฐกิจ-การเมืองและนิเวศวิทยาชุมชนหมู่บ้านชาวนาปฏิวัติบันแห่งดินอีสานตอนบน”

## ภาคใต้

17. สงบ ส่งเมือง “เศรษฐกิจชุมชนหมู่บ้านภาคใต้ในรอบห้าทศวรรษที่ผ่านมา”
18. ชลิตา บันทุวงศ์ อุณสราณ์ อุณโนน “พลวัตเศรษฐกิจชุมชนภาคใต้ตอนบนผ่านตะวันออก”

## วิธีวิจัย

19. ยศ สันตสมปติ สุวิทย์ ธีรศาสต์ พอพันธ์ อุยيانนท์ “วิธีการศึกษาเศรษฐกิจชุมชนหมู่บ้านไทย”

## เศรษฐกิจชุมชนกับเศรษฐกิจแห่งชาติ

20. เสรี ลีลาลัย “เศรษฐกิจชุมชนกับเศรษฐกิจแห่งชาติ”
21. สังคิต พิริยะรังสรรค์ “นโยบายเศรษฐกิจชุมชน”

\*\*\*\*\*